

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Rapport

R11:1974

TEKNISKA HOGSKOLAN I LUND
SEKTIONEN FOR VAG- OCH VATTEN
BIBLIOTEKET

Individens aktivitets- mönster

**Del 1 Teori, metod, beskrivning
av studerade individer**

Marja Walldén

Byggforskningen

FAKTA OM AKTIVITETSFÄLTSTUDIEN

PROBLEM

Att beskriva och förklara individers sätt att utnyttja aktivitetsmöjligheter utanför bostaden (främst aktiviteter frekvens, tidsåtgång och geografiska läge)

STUDERADE FÖRHÅLLANDEN

- Samtliga förflyttningar under två vardagar
- I begränsad utsträckning aktiviteterna under en lörd-sönd.
- Senaste tillfället för ett trettiotal uppräknade aktivitetstyper

STUDERADE INDIVIDKATEGORIER

1. Hos föräldrarna bosatta ungdomar födda 1954-1955
2. Makar, mannen född 1938-1947, med minst ett barn fött 1963 eller senare
3. Makar, mannen född 1925-1934, med minst ett hemmaboende barn
4. Ensamstående (ej samb.) f. 1925-1934
5. Ensamstående (ej samb.) f. 1894-1901
6. Makar, mannen född 1894-1901

STUDERADE BOSTADSOMRÅDEN

1. Innerstaden, Västerås
2. Vallby, Västerås
3. Viksäng, Västerås
4. Innerstaden, Gävle
5. Stigslund, Gävle
6. Innerstaden, Halmstad
7. Andersberg, Halmstad
8. Flen
9. Lindesberg

METOD

Företrädesvis empirisk. Analys av data rörande individers aktivitetsmönster

DATAINSAMLINGSMETOD

En kombination av telefon- och hemintervjuer

TIDPUNKT FÖR DATAINSAMLING

Oktober-november 1969

FÖRKLARINGSVARIABLER

Förhållanden som karakteriserar:

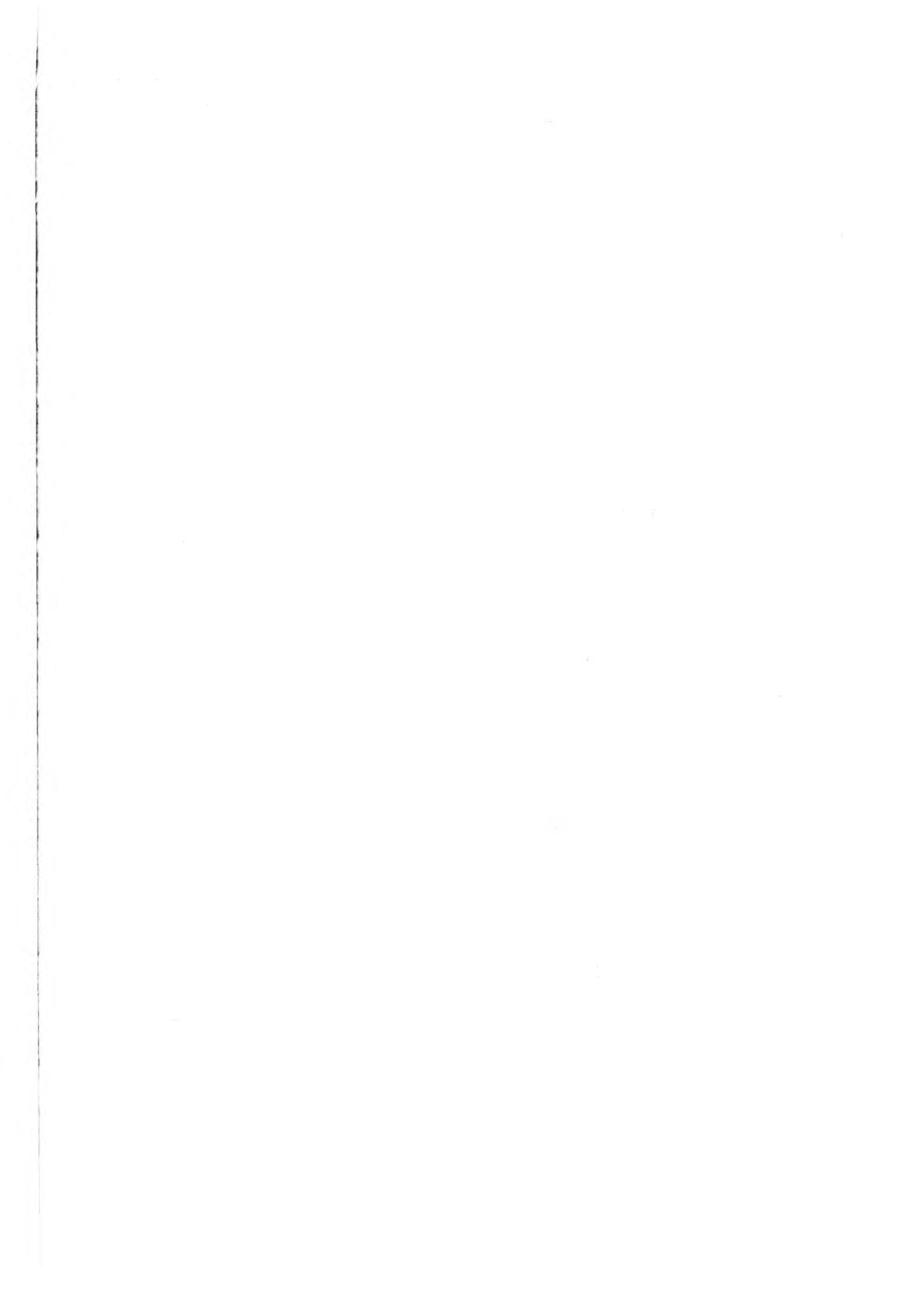
- *individen* ex. kön, ålder, civ. st., barn arbetsplats, attityder
- *hushållet* ex. ant. hush. medl., hush. inkomst, trångboddhet, bilnehav
- *bostaden* ex. rumsantal, hyra, våningsplan, upplåtelseform, utrustningsstand.
- *omgivningen* ex. förekomst och tillgänglighet av aktiv. möjl., näromgivningens fysiska och sociala egenskaper, kommunikationsmöjligheter

STUDERADE INDIVIDERS FÖRDELNING PÅ DELKATEGORIER

	område									
Kat	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Tot
1 m	22	19	28	30	28	18	16	18	8	187
1 k	15	18	29	25	22	18	18	15	14	174
2	26	117	103	43	104	71	104	89	78	735
3	79	95	102	110	106	97	117	105	74	875
4 m	10	6	12	6	7	9	9	5	2	66
4 k	9	3	12	13	7	11	9	6	9	79
5 m	14	2	7	8	1	12	3	12	3	62
5 k	10	2	13	13	11	12	7	15	16	99
6	50	40	43	57	21	50	2	36	38	337
Tot	235	302	349	305	307	288	285	301	242	2614

TOTALANTAL STUDERADE INDIVIDER 2614

BORTFALLSANDEL 7.6 %

Individens aktivitetsmönster – en studie av ett urval stadsbor i små och mellanstora städer

Del 1. Teori, metod, beskrivning av studerade individer

Marja Walldén

Hösten 1969 insamlades inom Statens institut för byggnadsforskning ett omfattande datamaterial om aktivitetsmönstren för cirka 2 600 individer i nio olika boendesituationer och tillhöriga sex olika hushållstyper. Uppgifter erhöles därvid om hur ofta, när och var man ägnade sig åt olika aktiviteter utanför bostaden, t. ex. inköp och olika fritidssysselsättningar. Information insamlades även om olika förhållanden knutna till individen eller omgivningen som antogs ha betydelse för aktivitetsmönstrens utseende. Syftet med studien var att beskriva och analysera dessa aktivitetsmönster – framför allt hur de påverkades av var man bodde.

Allmänt om rapportens innehåll

Rapporten utgör den första i en serie som dokumenterar denna studie. Där redogörs för studiens relation till andra studier inom moderprojektet "Användning och utformning av stadsdelar" samt diskuteras en allmän referensram för sambandet mellan människan och hennes omgivning och en referensram mer anpassad till den här aktuella studiens frågeställningar. Studiens uppläggning och genomförande beskrivs även. Huvuddelen av rapporten ägnas dock åt en beskrivning av de studerade individerna när det gäller olika förhållanden som dels senare utnyttjas som potentiella förklaringsvariabler för aktivitetsmönstrens utseende, dels i vissa avseenden i sig själva är av intresse.

Sålunda jämförs individer i skilda omgivningssituationer men i vissa avseenden i likartade hushållssituationer, vad beträffar t. ex. bostadsförhållanden och individuella förhållanden som utbildning, förvärvsarbete, tidigare boendefarenheter, resursmässiga förhållanden.

Rapporten innehåller sålunda inga empiriska uppgifter om aktivitetsfälten. Sådana kommer att publiceras i efterföljande rapporter, varav två föreligger i manus (våren 1974). Den ena beskriver och analyserar variationer i frekvensen av aktiviteter mellan olika individkategorier, den andra aktiviteternas tidsåtgång.

Referensramar

Det allmänna synsätt på sambandet mellan människan och hennes omgivning som ligger bakom samtliga studier inom det större projekt, som föreliggande studie tillhör, framgår på ett koncentrerat sätt av figuren nedan. Denna referensram är främst avpassad för analys av problem där individens beteende utgör den förmedlande länken mellan individen och omgivningen. Beteendet, som betingas av individens behov, önskemål och resurser samt omgivningens egenskaper, ger i sin tur effekter i form av att man upplever tillfredsställelse eller otillfredsställelse. Det ger även mer långsiktiga effekter på personlighet, organism, rolluppsättning och resurser.

Egenskaperna hos faktiska aktivitets-

Byggnadsforskningen Sammanfattningar

R11:1974

Nyckelord:

bostadsområde, liten/mellanstor kommun, enkätsammanställning, aktivitetsmönster, omgivningens påverkan

Rapport R11:1974 hänför sig till forskningsprojekt 221 vid Statens institut för byggnadsforskning. Projektet har finansierats med anslag från Statens råd för byggnadsforskning.

UDK 711.734/.435
711.58
301.15

SfB A
ISBN 91-540-2313-0

Sammanfattning av:

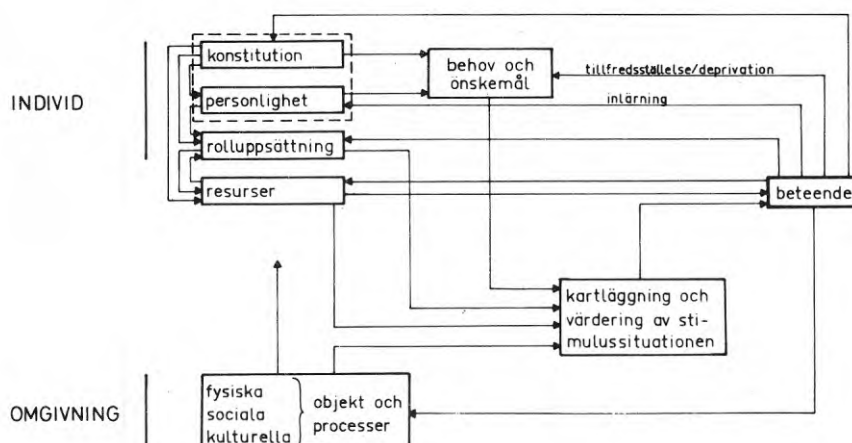
Walldén, M, 1974, *Individens aktivitetsmönster – en studie av ett urval stadsbor i små och mellanstora städer, Del 1. Teori, metod, beskrivning av studerade individer.* (Statens institut för byggnadsforskning) Stockholm. Rapport R 11:1974, 298 s., ill. 40 kr.

Rapporten är skriven på svenska med svensk och engelsk sammanfattning.

Distribution:

Svensk Byggtjänst
Box 1403, 111 84 Stockholm
Telefon 08-24 28 60
Grupp: samhällsplanering

MODELL FÖR SAMSPELET INDIVID-OMGIVNING

fält (den yta över vilken individen relativt regelbundet fördelar sina aktiviteter) är likaså ett resultat av individens behov, önskemål och resurser samt av vilka möjligheter att tillgodose behoven och önskemålen som föreligger i individens potentiella aktivitetsfält. Framför allt beaktas härvid förekomst, tillgänglighet och egenskaper hos utbud av varor och service samt möjligheter till aktiviteter och sociala kontakter. Individen antas eftersträva hög behovstillfredsställelse och en önskvärd utveckling av organism, personlighet och resurser till en liten resursinsats. Med resurser avses såväl pengar som energi, tid, obehag och andra oppoffringar.

Data och urval

De uppgifter som insamlades i studien skulle bl.a. belysa sådana egenskaper hos studerade individer som antogs ha betydelse dels för hur de behov och önskemål ser ut som kan tänkas tillgodoses i individens omgivning, dels för individens resurssituation. Dessutom insamlades uppgifter om vad man faktiskt företagit sig i bostadens omgivning i detalj under två vardagar och mycket grovt under en veckohelg. Ytterligare information om aktivitetsfälten erhöles genom en fråga om när (och var) man senast ägnade sig åt ett antal uppräknade, vanligtvis relativt infrekventa, sysselsättningar. Ett fåtal attitydfrågor ställdes likaså.

De undersökta individerna fördelades sig på nio olika "boendeområden". Dessa utvaldes så att speciellt goda möjligheter förelåg att belysa vad det innebär att bo centralt respektive decentralt i mellanstora städer samt att bo i små städer i förhållande till mellanstora. I vart och ett av de nio områdena utvaldes ett antal representanter för sex olika hushållssituationer, definierade med avseende på (hushållsföreståndarens) ålder, civilstånd (samboende eller ej) och barnförekomst. Män och kvinnor i följande kategorier och områden studeras sålunda:

Studerade individkategorier

1. Hos föräldrarna bosatta ungdomar födda 1954–1955

2. Makar, mannen född 1938–1947, med minst ett barn fött 1963 eller senare
3. Makar, mannen född 1925–1934, med minst ett hemmaboende barn
4. Ensamstående (ej samb.) född 1925–1934
5. Ensamstående (ej samb.) född 1894–1901
6. Makar, mannen född 1894–1901

Studerade bostadsområden

1. Innerstaden, Västerås
2. Vallby, Västerås
3. Viksäng, Västerås
4. Innerstaden, Gävle
5. Stigslund, Gävle
6. Innerstaden, Halmstad
7. Andersberg, Halmstad
8. Flen
9. Lindesberg

Bortfallet i studien var 7,6 procent.

Beskrivning av studerade individer

Huvudsyftet med beskrivningen av de studerade individerna är, förutom att fungera som vägledning för det fortsatta analysarbetet, att ge möjlighet att mer nyanserat bedöma innebörden av resultat rörande aktivitetsfälten som presenteras i efterföljande rapporter. Vissa av rapportens uppgifter kan emellertid även ses som ett bidrag till fonden av kunskap om människors situation och dennas samband med omgivningsförhållanden. Då man tar del av nedanstående resultat av vissa jämförelser mellan boende i de olika områdestyperna måste man givetvis hålla i minnet att antalet jämförda områden av de olika typerna var litet.

- Hushållen i innerstäderna var mindre än hushållen i ytterstäderna (trots likheterna i urvalskriterierna). Av de medelålders hushållen i Vallby och Andersberg innehåller cirka en fjärdedel mer än fem personer, medan endast några få procent av hushållen i innerstäderna är så stora. Även småstäderna har större hushåll än de större städernas innerområden.
- Ingen systematisk skillnad mellan de olika områdestyperna kunde dock påvisas när det gällde bostadens storlek mätt i antalet rum. Inte heller

förelåg återkommande skillnader mellan områdestyperna när det gällde trångboddhet. Hyrorna i ytterstäderna låg däremot högre än genomsnittligt i innerstäderna, vilka senare emellertid inte skilde sig systematiskt från småstäderna.

- Boende i de större städernas ytterområden antogs i genomsnitt mer nyligen ha flyttat till staden än boende i innerområdena. En sådan skillnad mellan ytter- och innerområde återkom emellertid inte systematiskt från stad till stad. De boende i innerstäderna har dock en mindre andel inflyttade från landsbygden än de boende i ytterområdena.
- Innerstadsborna i de större städerna har i genomsnitt högre social status (grundat på klassificering av yrkesuppgifter) än de studerade småstadsborna och männen även högre inkomst. Några systematiska skillnader mellan ytter- och innerområden förekom dock ej i något av dessa avseenden. De boende i innerstäderna har dock högre genomsnittlig utbildningsnivå än såväl de boende i ytterområdena som de boende i småstäderna. Några systematiska skillnader mellan områdestyperna när det gäller förekomst och omfattning av gifta kvinnors förvärvsarbete erhöles dock ej.
- Några systematiska skillnader när det gäller bilnehav eller andra forskaffningsmedel förekommer inte mellan de jämförda områdestyperna. Inte heller när det gäller tillgång till fritidshus.
- De studerade ungdomarna tillhörde de sista årskurserna i grundskolan. Endast sju procent av dessa sade sig vilja sluta sin utbildning efter grundskolans slut. De större städernas innerområden har dock en avsevärt större andel ungdomar som planerar fortsätta sin utbildning på gymnasium än såväl ytterstadsområden som småstäder.

Det bör slutligen återigen understrykas att denna första rapport inte innehåller några resultat rörande studerade individers aktivitetsmönster.

Activity patterns of urban residents – a study of activity patterns in small and medium sized communities

Part 1. Theory, method and description of sample

Marja Walldén

In the autumn of 1969 the National Swedish Institute for Building Research assembled a large volume of data on the "activity patterns" of a sample of approximately 2 600 persons resident in nine different surroundings and dwelling places belonging to six different types of household. These data included details of how often, when and where they spent their time in various pursuits out of home, e.g. shopping and various leisure pastimes. Information was also collected on different circumstances associated with the individual person or his surroundings which were considered to be of significance to the activity pattern. The purpose of the study was to describe and analyse these activity patterns, and in particular to see how they were affected by various characteristics of one's surroundings.

General remarks on the contents of the report

The report is the first of a series documenting this study. It describes the relationship of the study to other studies covered by the main project, "Use and design of subareas of cities" and discusses a general frame of reference for studies of the relationship between a human being and their surroundings along with a more specific frame of reference adapted to the issues covered by the study of activity patterns. The report also describes how the study was organized and implemented. The greater part of the report is however devoted to a description of the persons studied as to different circumstances which are later used as potential explanatory variables for the activity pat-

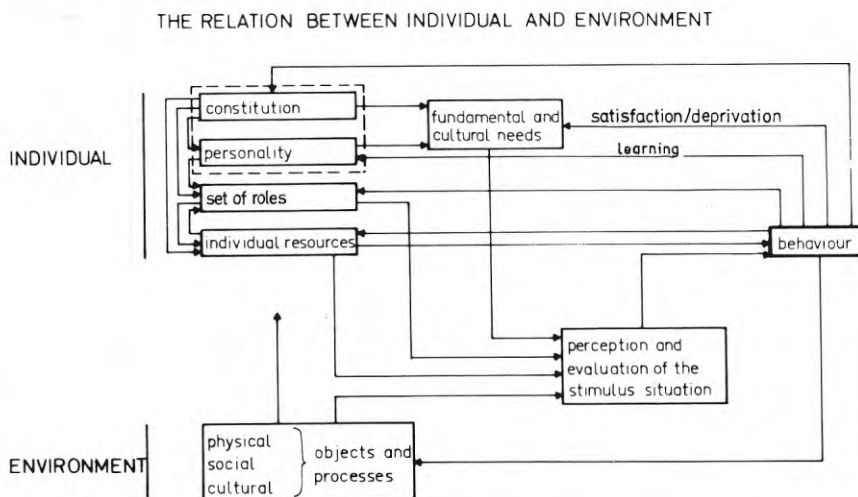
terns and which are interesting in themselves in some respects. Thus, persons from different environments but with a household structure which in some respects are identical are compared; factors studied are housing conditions and personal background, e.g. education, employment, earlier experience of the housing market, income and so on.

The report thus contains no empirical material on fields of activity. These data will be published in subsequent reports, two of which already exist in manuscript form (spring 1974). One of these describes and analyses variations in the frequency of activities between different categories of persons, while the other examines their time use pattern.

Frames of reference

The diagram below illustrates in a condensed form the general view taken of the relationship between a person and his surroundings which lies behind all the studies contained in the major project to which the present study belongs. This frame of reference is primarily designed for application in analysis of problems where the behaviour of a person constitutes the connecting link between him and his environment. The behaviour, which is conditioned by the persons needs, preferences and resources and by the characteristics of his surroundings, in its turn results in feelings of satisfaction or deprivation and has also more long-term effects on the personality, organism, role-set and resources.

The properties of a person's actual activity area (the area over which he

National Swedish Building Research Summaries

R11:1974

Key words:

housing area, small and medium communities, questionnaire analysis, activity patterns, influence of environment

Report R11:1974 refers to Research Project 221 at the National Swedish Institute for Building Research. This project was financed by the Swedish Council for Building Research.

UDC 711.734/.435
711.58
301.15
SfB A
ISBN 91-540-2313-0

Summary of:

Walldén, M, 1974, *Individens aktivitetsmönster – en studie av ett urval stadsbor i små och mellanstora städer, Del 1. Teori, metod, beskrivning av studerade individer*. Activity patterns of urban residents – a study of activity patterns in small and medium sized communities, Part I. Theory, method and description of sample. (Statens institut för byggnadsforskning) Stockholm. Report R11: 1974, 298 p., ill. Sw. Kr. 40.

The report is in Swedish with Swedish and English summaries.

Distribution:

Svensk Byggtjänst
Box 1403, S-111 84 Stockholm
Sweden

distributes his activities with a fair measure of regularity) are likewise a result of his needs, preferences and resources and of the scope contained in the person's potential activity area for fulfilling his needs and complying with his preferences. In this context attention is mainly oriented towards the incidence, accessibility and properties of goods and services and of the scope present for taking part in activities and for establishing social contacts. Persons are assumed to be striving towards achieving a high level of need satisfaction and a development of the organism, personality and resources in a preferred direction. They also try to attain these results with smallest possible environment of resources. The term "resources" covers not only money but also energy, time, discomfort and other sacrifices.

The sample and data

The data collected in the course of the study were selected for their ability to illustrate qualities to be found in the persons studied which were assumed to be of significance for the way in which needs and preferences may conceivably be complied within the person's environment or of significance for the person's situation in terms of resources. Data were also collected on what in detail people had undertaken in the outside of their homes on two weekdays and on roughly what they had done during a weekend. Further information on the fields of activity was obtained by means of a question enquiring when (and where) people had last engaged in a given list of what are usually relatively infrequent pursuits. A few questions were also put with regard to attitudes towards the dwelling environment.

The persons included in the sample were scattered among nine different "residential environments". These were chosen in a way which offered particularly good scope for illustrating the implication of living in central versus non-central parts of towns and the implication of living in small communities as compared to larger. A number of persons representing six different types of households were chosen in each of the nine areas. These categories were defined on the basis of age (of the head of the household), civil status (co-habiting or not) and existence of children. Thus, men and women in the following categories and areas were studied.

Categories of person studied

- 1 Children born 1954–1955 and living with their parents.
- 2 Husband and wife; husband born 1938–1947 and with at least one child born in 1963 or later.
- 3 Husband and wife; husband born 1925–1934 with at least one child living at home.
- 4 Single (not co-habiting), born 1925–1934.
- 5 Single (not co-habiting), born 1894–1901.
- 6 Husband and wife; husband born 1894–1901.

Housing areas studied

- 1 Centre, Västerås (the town has 90 000 inhabitants appr.)
- 2 Vallby, Västerås
- 3 Viksäng, Västerås
- 4 Centre, Gävle (65 000 inh. appr.)
- 5 Stigslund, Gävle
- 6 Centre, Halmstad (45 000 inh. appr.)
- 7 Andersberg, Halmstad
- 8 Flen (6 000 inh. appr.)
- 9 Lindesberg (7 000 inh. appr.)

Non-response rate in the study amounted to 7.6 per cent.

Description of persons included in the sample

The main purpose of describing the persons studied (apart from that of providing guidance for future analyses) was to provide an opportunity for a more sophisticated assessment of the implications of results concerning the activity patterns presented in the reports to follow. Some of the information in the report can however also be seen as a contribution to the general fund of knowledge about people's living situations and their relationship to conditions emerging in their surroundings. In reading the pieces of information reproduced below concerning the result of comparison of different types of areas one must of course bear in mind that only a small number of areas are included in the study.

- Households in the centres of towns were smaller than households in the suburbs (despite similarities in the sampling criteria). Approximately one quarter of the middle-aged households in Vallby and Andersberg had more than five members, while only a very small fraction of the households in the town centres were as large. Also the small towns had larger households than the centres of the medium-sized towns.
- No systematic difference could be

found between the different types of area as far as the size of dwellings in terms of number of rooms was concerned. Nor were there any recurrent differences between types of area in respect of overcrowding. Rents in the suburbs, on the other hand, were higher than the average for the town centres, although no systematic difference emerged between these and the small towns.

- Persons living in the suburbs of the larger towns were assumed to have moved to the town on average more recently than persons resident in the town centres. Such a difference between town centres and suburbs did not however recur systematically from town to town. However, fewer of the people living in the town centres had moved in from the countryside than those living in the suburbs. The suburbans had thus not so often moved into their present town from other towns.
- People living in the centres of the larger towns have on average a higher social status (based on classification of occupational data) than the small-town residents studied, and the men also belonged to a higher income bracket. There were however no systematic differences between suburbs and town centres in any of these respects. People living in the town centres have nevertheless a higher standard of education than both those living in the suburbs and those living in the small towns. However, no systematic differences were noted in different types of areas in respect of the number of married women in paid employment.
- There were no systematic differences between the types of areas compared as far as car ownership and other forms of owned means of transport are concerned. The same applies for access to a country cottage.
- The young people studied were all in the two final grades of the compulsory comprehensive school. Only seven per cent of these stated that they wished to terminate their education on reaching the legal school-leaving age. However, the centres of the large towns contain a considerable larger share of young people planning to continue their education in a higher secondary school than in the suburbs and in small towns (that is further theoretical education).

Rapport R11:1974

INDIVIDERS AKTIVITETSMÖNSTER - EN STUDIE AV ETT URVAL
STADSBOR I SMÅ OCH MELLANSTORA STÄDER

Del 1 Teori, metod, beskrivning av
studerade individer

av Marja Walldén

Denna rapport hänför sig till forskningsprojekt 221 vid Statens institut för byggnadsforskning. Projektet har finansierats med anslag från Statens råd för byggnadsforskning. Försäljningsintäkterna tillfaller fonden för byggnadsforskning.

Statens institut för byggnadsforskning, Stockholm
ISBN 91-540-2313-0
Rotobekman AB, Stockholm 1974

INNEHÅLL

	FÖRORD	9
1	STORPROJEKTET "ANVÄNDNING OCH UTFORMNING AV STADSDELAR	11
1.1	Synsätt på forskningsområdet	11
1.2	Kunskapsfronten	13
1.3	Kort om projektets skilda delstudier	14
2	AKTIVITETSFÄLTSSSTUDIENS PROBLEM OCH ANGREPPS- METODER	15
2.1	Allmänt	15
2.2	Det omedelbara syftet	17
2.3	Faktiska, potentiella och sannolika aktivitetsfält ...	17
2.4	Individanknutna förhållanden som påverkar aktivitetsfälten	18
2.4.1	Behov och önskemål, allmänt	18
2.4.2	Behov och önskemål - behovsdispositioner	18
2.4.3	Behov och önskemål - beteende	20
2.4.4	Resurssituation	21
2.4.5	Uppfattning och bedömning av handlingsalternativ	22
2.5	Omgivningsförhållanden som påverkar aktivitets- fälten	22
2.5.1	Aktivitetspunkters funktion respektive egenskaper	22
2.5.2	Aktivitetspunkters geografiska tillgänglighet	24
2.5.3	Aktivitetspunkters tidsrytm	25
2.5.4	Olika aktivitetspunkter påverkar aktivitetsfälten olika starkt	26
2.6	Exempel på frågeställningar inom modellens ram	27
2.7	Lokal förankring. Vana. Bristfällig kunskap	28
3	VAL AV UNDERSÖKNINGSOBJEKT	30
3.1	Allmänt	30
3.2	Områdesvalet	30
3.2.1	De valda områdena	33
3.3	Valet av individkategorier	33
4	BRUTTOURVAL, NETTOURVAL, BORTFALL	37
4.1	Eftersträvat urval	37
4.2	Urvalsram och population	38
4.3	Bruttourval, nettourval, bortfall	39
5	DATAINSAMLINGSPROCESSEN	46
5.1	Intervjuare	46
5.2	Fältarbete	47
5.3	Tidpunkt	48
5.4	Granskning och kodning	48
5.5	Formuläret, provundersökning	49
5.6	Brister och felkällor	50
6	KONTROLL AV INTERVJUPERSONERNAS ÖVERENSSTÄMMELSE MED URVALSFÖRUTSÄTTNINGARNA	53
6.1	Födelseår	53
6.2	Samboende	53
6.3	Barnförekomst	55
6.4	Ensamstående	55
6.5	Bostadsadress	55

7	KONTROLL AV NÅGRA SKILDA ASPEKTER AV FÄLTARBETET	55
7.1	Intervjuernas fördelning över undersökningsperioden ..	55
7.2	Avstånd mellan intervjudag och förflyttningsdag	59
7.3	Intervjuernas längd	60
7.4	Bortfall på olika delfrågor - internt bortfall	60
8	BESKRIVNING AV DE INTERVJUADE PERSONERNA	64
8.1	Allmänt om beskrivningen	64
8.2	Hushållens demografiska struktur	65
8.2.1	Allmänt	65
8.2.2	Hushållsstorlek	66
8.2.3	Förekomst av barn	67
8.2.4	Skilnader mellan typer av bostadsområden	67
8.3	Bostadsförhållanden	72
8.3.1	Allmänt	72
8.3.2	Hushöjd	72
8.3.3	Våningsplan	74
8.3.4	Lägenhetsstorlek, trångboddhet	75
8.3.5	Besittningsform av lägenheten	80
8.3.6	Hyra, hyresbidrag	81
8.4	Inflyttningsförhållanden	85
8.4.1	Allmänt	85
8.4.2	Tid för inflyttning i staden	85
8.4.3	Inflyttningsår i nuvarande lägenhet	88
8.4.4	Tidigare bostads läge	89
8.5	Socio-ekonomiska förhållanden	93
8.5.1	Allmänt	93
8.5.2	Socialgrupp	94
8.5.3	Inkomst	99
8.5.4	Hushållsinkomst	102
8.5.5	Utbildning	104
8.5.6	Sammanfattande jämförelse av de boendes socio-ekonomiska status i de olika områdena	108
8.5.7	Sambandet mellan de socio-ekonomiska dimensionerna ...	109
8.5.7.1	Egen socialgrupp - egen inkomst	110
8.5.7.2	Egen socialgrupp - hushållsinkomst	112
8.5.7.3	Egen socialgrupp - egen utbildning	114
8.5.7.4	Egen utbildning - egen inkomst	116
8.5.7.5	Egen utbildning - hushållsinkomst	116
8.5.7.6	Egen inkomst - hushållsinkomst	120
8.5.7.7	Förvärvsarbetande hustrus socialgrupp - mannens socialgrupp	123
8.5.8	Sambandet mellan de socio-ekonomiska variablerna i de skilda områdena	124
8.6	Förvärvsarbete	129
8.6.1	Allmänt	129
8.6.2	Förvärvsarbetsfrekvens	129
8.6.3	Arbetets omfattning	131
8.6.4	Orsak till ej förvärvsarbete	132
8.6.5	Arbetstid	135
8.7	Förflyttningsresurser	140
8.7.1	Allmänt	140
8.7.2	Bilnehav	140
8.7.3	Moped	141
8.7.4	Cykel	141
8.8	Fritidshus	141
8.8.1	Allmänt	141

8.8.2	Tillgång till fritidshus	145
8.8.3	Restid till fritidshus	147
8.8.4	Ressätt till fritidshus	147
8.9	Speciella frågor till ungdomar	150
8.9.1	Årskurs	150
8.9.2	Inställning till fortsatt utbildning	151
8.9.3	Inriktningen av fortsatt utbildning	151
8.9.4	Skolans läge	153
8.10	En sammanfattning av skillnader mellan områdena	155
8.11	Sambandet mellan studerade befolknings- och lägen- hetsegenskaper	160
8.11.1	Allmänt	160
8.11.2	Faktorer bakom befolknings- och lägenhets- karaktäristika	162
8.11.3	Empirisk beskrivning av sambandet mellan variablerna i tabell 8.10.1-2	163

TABELL- OCH DIAGRAMFÖRTECKNING

TAB 4.2.1	Populationen
TAB 4.3.1	Reserver
TAB 4.3.2	Bruttourval och antal personer som visade sig ej tillhöra populationen
TAB 4.3.3	Nettourval
TAB 4.3.4	Det egentliga bortfallet
TAB 4.3.5	Antal intervjuer
TAB 6.2.1	Hushållen i kategori 2, 3 och 6 fördelade på hus- håll där bägge makar resp endast en make tillhör hushållet vid intervjutillfället
TAB 7.1.2	Förflyttningsdagarnas fördelning över veckodagar
TAB 7.1.3	Förflyttningsdagarna (vid hemintervjuer) fördela- de på undersökningsveckorna för varje undersök- ningsområde
TAB 7.2.1	Antal dagar mellan intervjutillfället och för- flyttningsdagen (hemintervjun)
TAB 7.4.1	Andelen intervjuade som lämnat förflyttnings- uppgifter vid både hem- och telefonintervjun. De intervjuade fördelade på kön, kategori och bostadsområde.
TAB 8.2.2.1	Hushållen i kategorierna 1, 2, 3 och 6 fördelade på område, kategori och storlek
TAB 8.2.3.1	Medelantal barn över förskoleåldern. Hushållen fördelade på kategorierna 1, 2, 3 och områden
TAB 8.2.3.2	Andel hushåll med förskolebarn i kategorierna 1 och 3 i varje område
TAB 8.3.2.1	Intervjuade hushåll fördelade på bostadshusens höjd
TAB 8.3.3.1	Intervjuade hushåll fördelade på bostadens vå- ningsplan
TAB 8.3.4.1	Medelantal rum per lägenhet för skilda hushålls- kategorier och bostadsområden
TAB 8.3.4.2	Andelen av flerpersongshushållen som är trångbodda (bor fler än två personer per rum, kök och var- dagsrum oräknat). Hushållen fördelade på kategori och bostadsområde
TAB 8.3.5.1	De studerade hushållens fördelning på lägen- heternas upplåtelseform

TAB 8.3.6.1	Medelhyran för hushållen fördelade på kategori och bostadsområde
TAB 8.3.6.2	Andelen av hushållen som erhåller bostadsbidrag. Hushållen fördelade på kategori och bostadsområde
TAB 8.4.2.1	Andel av de studerade inom varje kategori och område som bott i samma stad hela livet
TAB 8.4.3.1	De intervjuade fördelade på inflyttningsår i lägenheten
TAB 8.4.4.1	De intervjuade i skilda bostadsområden fördelade på förra bostadens läge
TAB 8.4.4.2	De intervjuade i skilda bostadsområden fördelade på tidigare bostadsort
TAB 8.4.4.3	Andel av de till staden inflyttade som flyttat från landsbygdskommun
TAB 8.5.2.1	De intervjuade fördelade på kategorier och socialgrupp
TAB 8.5.2.2	De intervjuade fördelade på bostadsområden och socialgrupp
TAB 8.5.2.3	Andelen av de studerade som tillhör socialgrupp III (i kategori 2, 3 och 6 endast mannen)
TAB 8.5.2.4	Medelvärde för socialgrupp fördelat på kategori och bostadsområde (i kategori 2, 3 och 6 endast mannen)
TAB 8.5.3.1	De intervjuade fördelade på kategori och egen inkomst (1 000-tal kronor)
TAB 8.5.3.2	Medianinkomsten (1 000-tal kronor) för män i unga och medelålders hushåll samt medelålders ensamstående män. De intervjuade fördelade på bostadsområden
TAB 8.5.3.3	Rangordning av bostadsområdena för ovanstående uppgifter
TAB 8.5.3.4	Medianinkomst för förvärvsarbetande kvinnor i kategorierna 2 och 3 fördelade på område
TAB 8.5.4.1	Unga och medelålders hushåll fördelade på hushållsinkomst. Hushållsinkomst (1 000-tal kronor)
TAB 8.5.4.2	Medianvärde för makarnas sammanlagda inkomster (1 000-tal kronor) i unga och medelålders hushåll. Hushållen fördelade på bostadsområden
TAB 8.5.5.1	De intervjuade fördelade på skilda kategorier och utbildning
TAB 8.5.5.2	Andel av de studerade inom varje vuxenkategori och område med folk- eller grundskola
TAB 8.5.5.3	Andel av de studerade inom varje vuxenkategori och område med studentexamen
TAB 8.5.6.1	Områdena rangordnade med hänsyn till vissa socio-ekonomiska karakteristika hos studerade hushåll (vända så att alla rangordningar är från hög till låg socio-ekonomisk status)
TAB 8.5.7.1.1	Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på socialgrupp och egen inkomst
TAB 8.5.7.2.1	Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på socialgrupp och hushållsinkomst
TAB 8.5.7.3.1	Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på socialgrupp och utbildning
TAB 8.5.7.4.1	Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på utbildning och egen inkomst
TAB 8.5.7.4.2	Förvärvsarbetande makar i unga och medelålders hushåll fördelade på utbildning och egen inkomst

- TAB 8.5.7.5.1 Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på utbildning och hushållsinkomst
- TAB 8.5.7.6.1 Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på egen inkomst och hushållsinkomst
- TAB 8.5.7.6.2 Förvärvsarbetande makar i unga och medelålders hushåll fördelade på egen inkomst och hushållsinkomst
- TAB 8.5.7.7.1 Förvärvsarbetande kvinnor i barnhushåll fördelade på egen och mannens socialgrupp (socialgrupp I ej medtagen på grund av låga frekvenser)
- TAB 8.5.8.1 Produktmomentkorrelationskoefficienter
- TAB 8.5.8.2 Standardavvikelse hos fördelningen av de studerade inom de skilda områdena för variablerna Egen socialgrupp, Utbildning och Hushållsinkomst
- TAB 8.6.2.1 Andel av de studerade inom varje vuxenkategori och område som förvärvsarbetar
- TAB 8.6.3.1 Förvärvsarbetande i kategorierna 2, 3 och 4 fördelade på kategori och arbetstid per vecka
- TAB 8.6.3.2 Andel förvärvsarbetande kvinnor i kategorierna 2, 3 och 4 som arbetar heltid
- TAB 8.6.4.1 Ej förvärvsarbetande kvinnor i kategorierna 2 och 3 fördelade på bostadsområde och orsak till ej förvärvsarbete
- TAB 8.6.5.3 Andel av de förvärvsarbetande i kategorierna 2, 3 och 4 som börjar sitt arbete kl 0700-0759 (män) 0800-0859 (kvinnor)
- TAB 8.7.2.1 Andel av hushållen inom varje kategori och område med tillgång till bil
- TAB 8.7.3.1 Andel av hushållen inom varje kategori och område med tillgång till moped/mc/scooter
- TAB 8.7.4.1 Andel av hushållen inom varje kategori och område med tillgång till cykel
- TAB 8.8.2.1 Andel av hushållen inom varje kategori och område med tillgång till fritidshus
- TAB 8.8.3.1 Andel av hushållen med tillgång till fritidshus med färdtid till detsamma mindre än en timme
- TAB 8.8.3.2 Hushållen med tillgång till fritidshus fördelade med avseende på olika avstånd till detsamma
- TAB 8.9.1.1 Intervjuade ungdomar fördelade på årskurser
- TAB 8.9.3.1 De ungdomar som avser fortsätta sina studier efter grundskolan fördelade på tänkt studieinriktning
- TAB 8.9.4.1 Ungdomarna fördelade på område och skola
- TAB 8.10.1 Sammanställning av medelranger för områden
- TAB 8.10.2 Områdena rangordnade efter några populations-egenskaper
- DIAGRAM 1 Utvalda medelstora städers "egenskapsprofiler"
- DIAGRAM 2 Utvalda små städers "egenskapsprofiler"
- DIAGRAM 7.1.1 Uppgiftsdagarnas (vid hemintervjun) fördelning över undersökningsperioden
- DIAGRAM 8.6.5.1 Andel män i kategori 2, 3 och 4 som börjar resp slutar sitt arbete vid skilda tider på dygnet
- DIAGRAM 8.6.5.2 Andel kvinnor i kategori 2, 3 och 4 som börjar resp slutar sitt arbete vid skilda tider på dygnet

- BILAGOR
- 1 Ett sätt att se på samspelet mellan individen och hennes omgivning
 - 2 Redogörelse för tillvägagångssätt vid urval av undersökningsområden
 - 3 Kortfattad beskrivning av de fem studerade städerna
 - 4 Beskrivning av de studerade ytterområdena i mellan- stora städer
 - 5 Bortfall på varje fråga för resp delkategori och område
 - 6 Frågeformulär

FÖRORD

Hösten 1969 insamlades ett omfattande datamaterial om "aktivitetsfälten" för cirka 2 600 individer i nio skilda boendesituationer och sex olika hushållstyper. Uppgifter erhöles därvid om frekvensen av olika aktiviteter utanför bostaden och deras tidsmässiga och geografiska karakteristika. Information insamlades även om olika förhållanden knutna till individen eller omgivningen som antogs ha betydelse för aktivitetsmönstrens utseende. Syftet med studien var att beskriva och analysera dessa aktivitetsmönstrens egenskaper och orsaker.

Föreliggande rapport utgör den första i en serie som dokumenterar denna studies genomförande och resultat. Redogörelserna är detaljerade och föga lämpade för läsning från pärm till pärm. Till rapporterna fogas dock en innehållsredogörelse som kan vara till hjälp för läsare med olika intresseinriktningar.

Redogörelserna utgör led i en icke avslutad arbetsprocess. De skall sålunda ej ses som slutprodukter ens inom de delområden som var och en av rapporterna behandlar. En utförd litteraturomgång är till exempel ej redovisad. Likaså diskuteras studiens anknytning till annan forskning mycket ofullständigt. Slutredovisningen av studien, där de olika delbearbetningarnas resultat skall integreras, kommer att vara mer fullständig på dessa områden. Två ytterligare delrapporter, vilka behandlar frekvensen aktiviteter resp aktiviteternas tidsåtgång, är färdigställda och publiceras inom kort. Följande rapporter skall behandla aktivitetsfältens geografiska aspekter samt förflyttningarnas karakteristika.

Kapitel 1 utgörs av en kort beskrivning av storprojektet "Användning och utformning av stadsdelar" i vilket aktivitetsfältstudien ingår. Bilaga 1 skall ses i samband med detta kapitel och innehåller en kortfattad redogörelse för ett synsätt på relationen mellan individen och hennes omgivning som tjänar till att något klargöra vilken typ av referensramar projektet utnyttjar.

I kapitel 2 redogörs allmänt för aktivitetsfältstudien och dess syfte samt för ett synsätt på det i denna studie behandlade be- teendet.

I kapitel 3 redogörs för valet av studieobjekt. Sättet att välja referensstäder, en beskrivning av dessa samt av undersökta områden presenteras i bilagorna 2, 3 och 4.

Kapitel 4 innehåller en redogörelse för urval, bortfall och de faktiska undersökningsobjekten, kapitel 5 en redogörelse för datainsamlingsprocessen.

I kapitel 6 och 7 redogörs sedan för de två första stegen i bearbetningsprocessen, nämligen kontrollen av de faktiskt studerade individernas relation till urvalskriterierna samt en kontroll av några aspekter av fältarbetet.

Kapitel 8, som upptar huvudutrymmet i rapporten, består av en beskrivning av studerade individer med avseende på förhållanden som antas kunna samvariera med aktivitetsfältens karakteristika eller med andra "beroendevariabler" i studien. Denna beskrivning motiveras bl a av att den anvisar möjligheterna för skilda analyser

av samband mellan här beskrivna förhållanden och aktivitetsfältsegenskaper. När strikta sambandsanalyser ej utförs kan den beskrivning som görs i kapitel 8 ge en vägledning för en diskussion av möjliga orsaker till erhållna resultat. Beskrivningen anses därutöver ha ett värde i sig då här belyses olika förhållanden som karakteriserar de boende och deras situation i den typ av bostadsområden som studerats.

I rapporten presenteras företrädesvis sådan information som möjliggör en bättre förståelse för de resultat från studien som framgent publiceras.

I studiens inledningsskede krävdes insatser från ett stort antal personer av vilka här endast några kan nämnas. Socionom Bo Johansson, arkitekt Bo G Mårtensson och fil kand Birgitta Pettersson deltog sålunda aktivt i förberedelsearbetet. Byrådirektör Olle Johansson, SCB, ledde centralbyråns intervjuarbete. Assistent Birgitta Öhlund ledde kodningsarbetet och har utfört och utför alltjämt ett omfattande arbete i samband med bearbetningen av materialet. Fil kand Mats Herdenfeldt ansvarar för den maskinella databehandlingen och är rådgivare när det gäller den statistiska analysen. För arbetet med och författandet av bilagorna 3 och 4 har socionom Bo Pettersson resp fil kand Birgitta Pettersson delvis svarat.

Stockholm i december 1973

Marja Walldén

26.6.1972

1 STORPROJEKTET "ANVÄNDNING OCH UTFORMNING AV STADSDELAR"

Aktivitetsfältstudien utgör det mest omfattande delprojektet i storprojektet "Användning och utformning av stadsdelar". Detta storprojekt innehåller ett antal delstudier rörande sambandet mellan individen och hennes omgivning¹⁾.

1.1 Synsätt på forskningsområdet

Ses omgivningsbegreppet i vid mening och med ett långt tidsperspektiv är det motiverat att påstå att omgivningen spelar en helt avgörande roll för människans utveckling, som ett organiskt system lika väl som en handlande individ. Motsättningen som kan skönjas mellan å ena sidan "miljödeterministerna" och å andra sidan dem som tenderar att tillskriva omgivningen en underordnad betydelse för individen och hennes utveckling kan troligen helt föras tillbaka till skillnader i tidsperspektiv och i hur vitt man tolkar begreppet omgivning.

1) Inom projektet har hittills följande publikationer utgivits:

Walldén, M, 1968, Aktivitetsfält. Den geografiska fördelningen av aktiviteter utanför bostaden. Litteratur- och metodstudier. Rapport 41/68.

Dalborg, B & Walldén, M, 1972, Bilisters vägval - en studie i Västerås. Rapport 13/72.

Wellving, S, 1972, Närlokaler i bostadsområden - exempel på användning och utformning. Rapport 32/72.

Mårtensson, B G, 1973, Markutrymmen i fem bostadsområden - användning och utformning. Rapport 26/73.

Pettersson, B, 1973, Fritidsservice - användning och utformning. Rapport 64/73.

Mårtensson, B G & Rex, G, 1972, God Bostad 1970 tillämpad på utemiljön i ett 60-talsområde. Informationsblad 19/71.

Walldén, M, 1972, Småhus eller lägenhet - några studier av attityden till olika bostadstyper. Informationsblad B1/72.

Thelander, L-H, 1972, Hur påverkar ombyggnad av lekplatser barns utelek? Informationsblad B15/72.

Walldén, M, 1973, Aktivitetsmönster hos boende i små och mellanstora orter. Bidrag till ERU-skrift.

Vi begränsar oss i projektet främst till de fysiska aspekterna av omgivningen samt de sociala och kulturella aspekter som relativt direkt utgör resultat av fysiska förhållanden. Det skulle säkerligen vara olyckligt att alltför strikt begränsa denna typ av forskning till sådana förhållanden som kan påverkas med tillgängliga medel inom de institutionaliserade planeringsförutsättningarnas ram. Det är dock troligen ändå riktigt att i viss mån inrikta arbetet på sådana förhållanden som de planerande och byggande organen har möjlighet att påverka.

Vi begränsar oss vidare till aspekter av omgivningen som har en direkt betydelse för individen och framför allt dess inverkan på tämligen kort sikt. Vid omgivningens planering och utformning måste man givetvis även ta hänsyn till de krav som handel, industri, kyrka, försvar och andra (institutionaliserade) aktivitetssystem ställer på funktionsbetingelser. Dessa har emellertid utbildat mål för sin verksamhet tämligen autonomt i förhållande till de individer som på olika sätt berörs av deras funktions sätt. De har också i allmänhet inarbetade kommunikationskanaler för sina synpunkter samt effektiva sätt att stödja sina argument. Dessa och andra skäl gör att vi anser det väsentligt att stärka individens ställning i planeringsprocessen. Ett sätt är då att öka kunskapen om vilka typer av krav som, mot bakgrund av människors rätt till en tillfredsställande livsföring och utveckling, bör kunna ställas på omgivningen samt kunskapen om på vilket sätt omgivningen inverkar på individens möjligheter. Det är även väsentligt att förbättra de begreppsmässiga verktyg som kan främja såväl forskningsarbete som ett optimalt utnyttjande av dettas resultat.

Diagrammet i bil. 1 utgör en möjlig sammanfattning av vårt sätt att se på det allmänna sambandet mellan individ och omgivning.¹⁾ Människan består av organism och personlighet och har till sig knutna resurser. Personligheten kan sägas utgöras av behov och önskemål (se Walldén. Aktivitetsfält. Kapitel II, rapport 41/68) som i större eller mindre utsträckning är påverkbara (lätta att förändra). Resurserna utgörs av samtliga medel med vilka individen kan manipulera sin omgivning till sin fördel - pengar, kunskap, energi, tid, sociala relationer m m.

1) En något utförligare redogörelse för synsättet ges i nämnda bilaga till detta kapitel.

Individen kartlägger omgivningen kognitivt och emotionellt och värderar dess olika delar i relation till sina behov och önskemål och väljer beteendestrategi. Beteendet resulterar för individens del i tillfredsställelse eller deprivering av behov och önskemålsamt i förändringar av resurssituationen, personligheten (inlärningsaspekten) och organismen. Resultatet av samspelet mellan individen och omgivningen kan givetvis även utgöras av en förändring av omgivningen. De streckade pilarna i figuren antyder andra samband mellan omgivningen och individen än det ovan beskrivna.

I de olika empiriska studierna

inom projektet ägnar vi oss främst åt att försöka fastställa regelbundenheter i beteendemönster och att återföra dessa till omgivningsförhållanden och individegenskaper. De yttersta motiven för denna typ av forskning är att möjliggöra en mer medveten utformning av den planerade omgivningen baserad på kunskap om dess innebörd för människor. Individernas intressen kan endast delvis bevakas genom ett direkt inflytande av berörda människor. Även om möjligheterna till medinflytande när det gäller omgivningens utformning ökar kommer en viss insats av professionella planerare eller representanter för de berörda alltid att krävas och för det mesta att dominera. Ju bättre kunskap dessa har om allmänna önskemål och behov hos människor i skilda situationer och ju mer de vet om omgivningens effekter på den mänskliga organismen och personligheten samt om skilda miljöers krav på resursåtgång, desto bättre omgivning - ur individens synpunkt - har de möjlighet att skapa. Vi är givetvis medvetna om att dessa kortsiktiga individorienterade aspekter måste balanseras mot de krav på omgivningen som andra aktivitetssystem och samhället har anledning ställa. De senare bör då bland annat återspegla samhällets värderingar och ta hänsyn till framtida behov samt göra avvägningar mellan motstridiga krav från skilda grupper i samhället.

1.2 Kunskapsfronten

Det är relativt svårt att urskilja frontlinjen för den kunskap rörande individen som är relevant för omgivningsutformningen - systematiska kartläggningar inom ämnesområdet är sällsynta.

Man kan dock säkerligen påstå att vetandet är mer omfattande än vad som utnyttjas i praktisk planering för närvarande. Sålunda innehåller t ex teoribildningen i vissa etablerade beteendevetenskaper som psykologi, pedagogik och sociologi delar som har klar relevans för omgivningsplanering. Alltför få forskare inom dessa discipliner har emellertid hittills visat något intresse för omgivningsplanering som ett tillämpningsområde för sin teoretiska kunskap. Empiriska studier av omgivningens samband med beteende och personlighetsegenskaper är få (men har under senare år ökat starkt) och deras resultat har ofta varit svåra att generalisera. Av olika skäl har inga gemensamma referensramar ännu accepterats som grundvalar för en systematisk kunskapsackumulering och som fonder mot vilka enstaka insatser kan teckna sig.

1.3 Kort om projektets skilda delstudier

Flertalet av studierna har utförts i ett antal städer som utvalts som relativt representativa i vissa avseenden för "normala" svenska städer i resp storleksklass. Urvalsprocessen beskrivs i bilaga 2. Som representanter för medelstora städer (30 000 - 100 000 inv) valdes Halmstad och Gävle, för småstäder (under 11 000 inv) Flen och Lindesberg. Västerås inkluderades i studien av speciella skäl i ett senare skede. I de utvalda städerna har ett antal studier utförts rörande strukturella förhållanden - t ex egenskaper hos gatusystemet, hushåll och lägenheter - boendeförhållanden, beteende och i begränsad utsträckning attityder till boendeförhållanden. Tre av projektets studier hänger speciellt nära samman genom att de delvis behandlar samma bostadsområden ur olika aspekter. En av dessa, Aktivitetsfältstudien (vilken behandlas i föreliggande rapport), analyserar huvudsakligen de grova dragen i de boendes i några bostadsområden utnyttjande av den omgivande staden. En annan studie, Markutrymmesstudien, behandlar användningen och utformningen av de obebyggda ytorna i några flerfamiljshusområden. Servicestudien behandlar serviceutbudets samsättning och utnyttjande i delvis samma områden som de två föregående undersökningarna studerat ur andra aspekter. Närlokalstudien har beskrivit ett 20-tal bostadsnära samvarolokalers egenskaper och funktionsförhållanden. I Vägvalsstudien har bilisters vägval i Västerås analyserats.

2 AKTIVITETSFÄLTSSSTUDIENS¹⁾ PROBLEM OCH ANGREPPSMETODER

2.1 Allmänt

Ett utmärkande drag för en stad är en funktionell differentiering mellan stadens olika delar. Företeelser av liknande slag tenderar att klumpa ihop sig inom delar av stadens yta. Den stadsinvånare som vill tillgodogöra sig stadens fördelar bör vara villig att (och kunna) förflytta sig mellan stadens olika delar. Ett utnyttjande av stadens "odelbara" nyttigheter och differentierade utbud i den utsträckning dessa svarar mot behov och önskemål kräver likaså ett avsevärt förflyttningsarbete av stadens invånare. Följer man några individers förflyttningar på stadens yta under en tid finner man troligen, att varje person i varierande, men mycket stor, utsträckning rör sig i ungefär samma banor dag för dag och i allmänhet på en ganska begränsad del av stadens yta. Stadens olika delar integreras sålunda i relativt begränsad utsträckning av individförflyttningar. Att förflyttningar är resurskrävande (tid, pengar, energi) är säkerligen ett väsentligt skäl härtill - men inte det enda.

Bakom grannskapsideologien ligger en föreställning om att en väsentlig förutsättning för ett tillfredsställande liv och en harmonisk utveckling är en känsla av tillhörighet till en mindre grupp människor, fysiska företeelser och institutioner. Dessa skulle lämpligen i rummet vara lokaliserade till den egna bostadens omgivning. Man ville återskapa något av den bygemenskap som ansågs ha gått förlorad i städerna, bl a genom att gruppera bostäder i enheter kring ett utbud av varor, tjänster och fritidslokaler där en stor del av de boendes behov kunde tillfredsställas. Grannskapstanken har sedan dess utgjort en underström i så gott som allt planeringstänkande och skapat en sällan medvetet behandlad motsättning till idén om den integrerade staden. Den utgör också den planeringsidé som framför allt

1) Här behandlas främst den del av studien som direkt rör aktivitetsfälten. Övriga frågor som kan belysas med studiens material behandlas mycket summariskt.

skärskådats av beteendevetare¹⁾). Man har studerat umgänges-
mönstret inom potentiella "grannskap", man har studerat ut-
nyttjandet av gemensamma institutioner men man har i mycket
liten utsträckning kunnat dra generella slutsatser rörande
människors behov av lokal förankring eller benägenhet att,
emotionellt och beteendemässigt, vara knutna till ett begränsat
område av staden. En orsak till detta är just att man i skilda
studier begränsat sig till delaspekter av beteendet, medan de
olika delarna i människors tids- och rumsanvändningsmönster
är så beroende av varandra, att en analys av de skilda delar-
na utan hänsyn tagen till helheten endast kan vara av begrän-
sat värde. Under de senaste åren har man i olika länder och
relativt oberoende av varandra emellertid startat en typ av
studier, vilkas resultat kan komma att visa sig relevanta
för möjligheterna att beskriva, analysera och förklara i
vilken utsträckning människor är bundna till begränsade delar
av staden, i vilken grad yttre omständigheter stöder eller
hindrar en sådan lokal förankring samt i vilken utsträckning
den grundar sig på "frivilligt val" mer än "yttre tryck".
Dessa studier syftar till att beskriva och analysera det totala
mönstret för individernas utnyttjande av omgivningen. Till
denna kategori av studier kan Aktivitetsfältstudien räknas.

Omfattningen och innebörden av lokal bundenhet i aktivitets-
mönstren är ett delproblem vid analysen av studiens data-
material. Studiens problemställning kan uttryckas i generel-
lare termer.

1) Se t e x Suzanne Keller: The urban neighbourhood.
Robert Bell, Stefan Westius: Några teorier om grann-
skap och grannrelationer. Byggforskningsrapport R 29/72.

2.2 Det omedelbara syftet

I aktivitetsfältsstudien studeras de delar av beteendemönstret som ligger utanför bostaden beskrivna med avseende på aktiviteter art, rum och tid. De olika delarna av detta beteendemönster analyseras med syfte att söka konstanser respektive beskriva och förklara variationer mellan individer. De skilda delarna anses dock ej kunna förstås utan att hänsyn tas till relationen mellan dem. För aktivitetsfältsstudien är, som framgår av beteckningen, den rumsliga aspekten den väsentligaste. Beteendets rumsliga dimension är dock så starkt förknippad med beteendets art och tidsmässiga egenskaper, att först när dessa beaktas en förståelse för aktiviteter förläggning i rummet blir möjlig. Vad olika typer av individer boende i skilda omgivningar gör utanför bostaden samt när och var de gör det är de förhållanden som skall beskrivas och förklaras i studien.

2.3 Faktiska, potentiella och sannolika aktivitetsfält

En individs faktiska aktivitetsfält utgörs generellt sett av det rumsliga mönstret för hans aktiviteter. Man kan naturligtvis sedan tala om olika typer av aktivitetsfält med avseende på t ex den utnyttjandefrekvens av olika delar som krävs för att olika delar av mönstret skall betraktas som tillhöriga aktivitetsfältet eller på typer av aktiviteter, t ex fritidsaktiviteter, arbetsaktiviteter e d. Här används begreppet som den del av omgivningen som individen utnyttjar relativt regelbundet - oavsett aktivitetstyp. Det potentiella aktivitetsfältet utgörs av de delar av omgivningen en individ med normala kommunikationsmedel kan tänkas nå för relativt regelbundna ärenden - i regel den stad i vilken bostaden är belägen. De rumsliga aspekter som främst analyseras är läget för och avståndet mellan de punkter i rummet (aktivitetspunkter) som individen utnyttjar för att utföra speciella aktiviteter (ärenden) - samt framför allt dessas avstånd från individens bostad. Genom studier av faktiska aktivitetsfält för skilda typer av individer i skilda omgivningar kan

man nyansera bilden av det potentiella aktivitetsfältet genom att ange olika grader av sannolikhet för att en individ med en viss egenskapsuppsättning skall utnyttja olika delar av staden med skilda egenskaper. Man kan bilda sannolikhetsfält, något som skulle kunna tänkas utgöra ett användbart instrument i samhällsplaneringssammanhang.

2.4 Individanknutna förhållanden som påverkar aktivitetsfälten

2.4.1 Behov och önskemål, allmänt

Av grundmodellen, som presenterats i bil. 1 framgår att beteendet (och sålunda de aspekter av beteendet som behandlas i aktivitetsfältsstudien) betingas av individens behov och önskemål samt resurser å ena sidan och omgivningens egenskaper å den andra. I detta avsnitt behandlas innebörden av begreppen "behov och önskemål" samt "resurser" medan omgivningens egenskaper behandlas i det följande avsnittet. I det första avsnittet diskuteras även betydelsen av variationer i sätt att uppfatta och värdera omgivningen. Av den dynamiska modellen framgår att behoven och önskemålen betraktas som resultatet av ett samspel mellan en grunduppsättning av (fundamentala) behov och individens interagerande med sin omgivning under socialisationsprocessen. Individens behov och önskemål vid tidpunkten t_1 bestäms sålunda först och främst av hans behov och önskemål vid $t_1 - \Delta t$ men även av vad som i övrigt hänt i systemet under tidsrymden Δt . Speciellt väsentliga för förståelsen av individens beteende i här studerade avseenden anses rolluppsättningen och konstitutionella förhållanden vara.

2.4.2 Behov och önskemål - behovsdispositioner

Behovstyper har av tradition sedan länge ofta rangordnats efter deras betydelse för människans tillfredsställelse och utveckling. (Maslow t ex. Se även resonemang i låginkomstutredningen). Om man ger behovsbegreppet en vid betydelse skulle man även kunna ordna behoven i någon typ av hierarki efter graden av kulturbetingning hos de skilda behoven eller önskemålen. Ju mer kulturbetingat ett behov är desto mer lättföränderligt har det ansetts vara. I dagligt tal används uttrycket behov ungefär synonymt med önskan.

I strikt mening bör kanske begreppet förbehållas de krav som individen ställer på funktionsbetingelser och egna funktionsförhållanden för att känna tillfredsställelse och fysiskt och mentalt kunna utvecklas på ett tillfredsställande sätt och vilka är av allmänmännisklig natur. Dylika behov samspelar under socialisationsprocessen med omgivningens fysiska, kulturella och sociala egenskaper så att även mer specifika sätt att tillgodose behoven blir väsentliga drivkrafter för individens handlande. De fundamentala behoven får kulturella pålagringar. Dessa kan å sin sida vara mer eller mindre djupt liggande i personligheten och sålunda mer eller mindre lättföränderliga. Dessa handlingstendenser i grupper av situationer kan man, med Parsons, kalla behovsdispositioner, som även jag gör¹⁾ när jag önskar vara strikt och kunna skilja dem från de egentliga behoven (som brukar delas upp i fysiologiska behov och sociala behov). Mestadels använder jag emellertid uttrycket "behov och önskemål" när jag i mindre strikta sammanhang avser behovsdispositionerna. Behov och önskemål motsvaras alltså av handlingstendenser i olika situationer. Hur specifikt respektive allmängiltigt man uttrycker dessa behov och önskemål är avhängigt av analysituationens krav eller möjligheter. Att vilja gå till hårfrisörskan är exempel på ett mycket kulturspecifikt önskemål som lätt kan empiriskt studeras. Att vilja göra sig tilldragande är ett exempel på ett något generellare "behov", som genast blir svårare att hantera empiriskt. Det kan tillgodoses på flera sätt, varav ett är att gå till hårfrisörskan. Att vilja känna sig uppskattad av sina medmänniskor är ett exempel på ett fundamentalt behov som kan tillgodoses på en mängd olika sätt. Bl a kan man söka göra sig så tilldragande som möjligt (och för detta kanske gå till hårfrisörskan). Mänskiskan handlar på olika sätt för att tillgodose behoven och önskemålen.

Även om beteendet egentligen utgörs av en oändlig kedja av delbeteenden kan man i allmänhet särskilja olika länkar i beteendekedjan m a p huvudsyftena med beteendet. Dessa kan t ex uttryckas i termer som beskriver aktiviteten: att gå till arbetet, spela fotboll, gå på bio, sova m m, som också kan sägas utgöra beskrivningar av behov på en mycket kulturspecifik nivå. De behovslistor som understundom görs av planerare eller planeringsteoretiker är ofta av detta slag eller blandar delar på denna nivå med något generellare delar.

1) Se Walldén: Aktivitetsfält. Rapport 41/68

2.4.3 Behov och önskemål - beteende

Som drivkrafter för beteendet fungerar behov och önskemål på samma sätt oavsett graden av kulturell betingning så länge som de upplevs lika starkt av individen. Detta utgör ett av problemen när man önskar utnyttja resultaten från beteende- eller attitydstudier i planeringssammanhang. På lång sikt och ur ett vidare perspektiv bör emellertid mer fundamentala drivkrafter till beteendet samt motsvarande behovstillfredsställelse betraktas på ett något annorlunda sätt än mer kulturellt betingade önskemål och deras tillgodoseende.

I viss mån kan man hävda att behovs, av individen upplevda, betydelse i den utsträckning de kan översättas till beteenden motsvaras av graden av motståndskraft för dessa beteenden gentemot omgivningshinder - eller omfattningen av resurser man är villig att offra på att tillgodose behovet.

Att försöka fastställa generella drag i människors beteendemönster, drag som återkommer för samma typ av människor relativt oberoende av var de bor (under förutsättning att beteendet är möjligt), måste mot denna bakgrund vara väsentligt.

Om graden av motståndskraft mot miljösvårigheter (miljövariationer) för ett beteende betraktas som indikator på motsvarande behovs betydelse bör troligen till stor del överväganden avseende omgivningsplaneringen när det gäller beteenden som relativt litet påverkas av omgivningsegenskaper främst röra sig kring sätt att minska resursförlusterna vid denna typ av beteende. När det gäller omgivningsberoende beteenden (med svag motståndskraft mot omgivningssvårigheter) torde planeringsövervägandena snarast böra röra sig kring möjligheter att på alternativa (och bättre) sätt tillfredsställa motsvarande behov eller att utnyttja resurserna för att tillgodose mer angelägna behov.

Att påvisa variationer i beteendemönstren mellan grupper av människor och hänföra dessa till skillnader i behov, värderingar, social situation respektive resurser å ena sidan och omgivningsegenskaper å den andra måste bli en huvuduppgift för den empiriska miljöforskningen (och även aktivitetsfältsstudien) utifrån detta allmänna synsätt.

I aktivitetsfältstudien analyseras sambandet mellan beteendet och en serie variabler som antas samvariera med skillnader i behov och önskemål. Dessa variabler rör konstitutionella förhållanden (som kön, ålder, organiska rörelsesvårigheter) nuvarande och tidigare bostadssituation samt attityd till boendesituationen, socio-ekonomisk situation, förvärvsarbete, hushållssituation m m. I anknytning till beskrivningen av det undersökta urvalet i dessa avseenden diskuteras mer i detalj hur dessa samband antas se ut.

2.4.4 Resurssituation

En del av ovan nämnda variabler återspeglar inte enbart variationer i behov och önskemål utan även i resurssituation. Detta gäller t ex trångboddhet, som utgör en aspekt av bostadssituationen, och inkomst, som utgör en indikator på socio-ekonomisk status.

En variation i resurssituationen innebär variationer i möjligheter att på skilda sätt utnyttja omgivningen till sin fördel. Med resurser menar vi här till individen knutna medel med vilkas hjälp han kan utnyttja omgivningen för behovstillfredsställelse, resursackumulation, förändring av organism eller utveckling av personligheten. Det bör emellertid understrykas att till skillnad från vad som har blivit vanligt på senare tid omgivningen eller delar av omgivningen ej betraktas som individuella resurser.¹⁾

Som exempel på resurser kan nämnas energi, tid och pengar, kunskap, etablerade sociala kontakter m m. Som framgår av dessa exempel är gränsen mellan resurser och omgivningen ingalunda glasklar. Graden av bundenhet till individen (hushållet) torde emellertid vara en användbar kriteriedimension efter vilken en dikotomisering kan göras.

De olika resurstyperna är i varierande grad utbytbara mot varandra men det torde stöta på betydande svårigheter att söka göra en uppskattning av individers samlade resurser relevanta för utnyttjande av bostadens omgivningar. De olika resurstyperna behandlas sålunda i studien relativt oberoende av varandra. Förutom uppgifter om de inledningsvis nämnda resurskomponenterna har frågor ställts rörande innehav av hjälpmedel

1) Se t ex Låginkomstutredningen och Serviceutredningens betänkanden.

vid förflyttningar samt förhållanden belysts som antas samvariera med tids- och energiresurser för olika typer av aktiviteter.

2.4.5 Uppfattning och bedömning av handlingsalternativ

Även för den mer oengagerade kartläggningen av omgivningen (stimulussituationen) och dess olika delars egenskaper spelar tidigare erfarenheter samt de aktuella behoven och önskemålen in. Skillnader i beteendemönster mellan individer med olika erfarenheter av sin omgivning (t ex nyinflyttade och äldre stadsbor) kan säkerligen till stor del hänföras till skillnader när det gäller bilden av de faktiska handlingsmöjligheterna (beta-situationen) och deras egenskaper i någon "objektiv" mening (alfa-situationen). Även den del av kartläggningen, som innebär att olika delar av omgivningen åsätts olika starka positiva och negativa laddningar med hänsyn till deras av individen kända möjlighet att tillgodose eller deprivera hans behov och önskemål, beror, förutom givetvis av behoven och önskemålen, även av tidigare erfarenheter av dessa möjligheter.

Sättet att kartlägga och värdera omgivningen kommer i aktivitetsfältstudien att utnyttjas som partiell förklaring till eventuella skillnader i aktivitetsfälten. Variationer mellan olika grupper i sätt att uppfatta omgivningen kommer att belysas något. En kunskapsfråga rörande utbudet av varor och tjänster i centrala staden ställdes sålunda liksom frågor rörande avgränsningen av "grannområdet" respektive "det egna området". Jämförelser i dessa avseenden avses sedan göras mellan grupper som antas variera med avseende på behov och önskemål respektive kunskap om omgivningens olika delar.

2.5 Omgivningsförhållanden som påverkar aktivitetsfälten

2.5.1 Aktivitetspunkters funktion respektive egenskaper

På samma sätt som man talar om ett potentiellt aktivitetsfält kan man givetvis tala om potentiella aktivitetspunkter, som här definieras som de delar av det potentiella aktivitetsfältet som individen kan tänkas uppsöka för att tillgodose något behov (i vid mening). För det mesta kan dessa delar beskrivas som lokaler eller

ytor med en bestämd funktion. Förflyttningar mellan aktivitetspunkter betraktas här som främst instrumentella i förhållande till behovstillfredsställelse i dessa punkter. Förflyttningsvägarna betraktas sålunda ej som serier av potentiella ärendepunkter.

De flesta ärendepunkter kan, som ovan sagts, bestämmas med avseende på huvudfunktion i relation till individen. Denna funktionsdefinition är dock relativt problematisk.

Punkten (lokalen, ytan) utgör en del av i regel flera system av inbördes relaterade element. Dessa system har för lokalen (ytan) relevanta särdrag av fysisk, social och kulturell natur. Förutom fysiska egenskaper kan man sålunda hänföra till punkten sociala och kulturella egenskaper. Nyttjarna av punkten använder den i vissa roller och har andra karakteristika, punkten har ett symbolvärde, det föreligger regler för dess utnyttjande och för de aktiviteter som pågår där m m. Dessa punktens egenskaper påverkar, delvis oberoende av punktens huvudfunktion i relation till individen, individens förväntningar när det gäller positiva respektive negativa upplevelser vid besök i punkten samt faktiska sådana upplevelser. Även i relevanta sådana avseenden bör punkten (lokalen, ytan) beskrivas om dess plats i individens aktivitetsfält skall bli förståelig.

Givetvis skulle man kunna uttrycka dessa förhållanden som bifunktioner hos punkten (i den mån egenskaper resulterar i andra positiva upplevelser än dem som utgör huvudskälet för ett besök) eller dysfunktioner (i den mån det är fråga om negativa upplevelser). Av praktiska skäl väljer vi att försöka anvisa respektive punkt en funktion och att betrakta övriga aspekter hos punkten som egenskaper hos en punkt med en viss funktion. Dessa kan ha med kvalitativa variationer i funktionsuppfyllelsen att göra eller med bifunktioner (tillgodosende av sociala behov, estetiska behov t ex).

På samma sätt som när det gällde behovsbegreppet kan man, när det gäller definition av huvudfunktioner hos olika punkter (lokaler, ytor), använda mer eller mindre generella uttryckssätt. Det är emellertid väsentligt att behovs- och funktionsbegreppen behandlas

någorlunda parallellt så att beteendedrivkrafter och omgivningsegenskaper verkligen kan relateras till varandra. D v s behoven uttrycks huvudsakligen i termer av lokaltyper - t ex gå på bio, konsert, museum, skola, handla i livsmedelsaffär. Vi är starkt medvetna om det problematiska i detta tillvägagångssätt genom dess beroende av vilken typ av miljöelement som förekommer i vår nuvarande omgivning. Vissa något mer generella grupperingar av aktiviteter, görs dock även, som sålunda motsvarar behov högre upp i hierarkin. I stort sett anses det dock riktigt att, i en studie av detta slag med främst beskrivande och analyserande syfte och där det är önskvärt att resultatet kan användas i värderingssammanhang på ett mycket generellt sätt, minska omfattningen av subjektiva tolkningar av de "djupare" orsakerna till skilda typer av beteenden respektive funktioner hos skilda omgivningselement¹⁾.

2.5.2 Aktivitetspunkters geografiska tillgänglighet

De krav som ställs på individens resurser för att möjliggöra utnyttjandet av de skilda potentiella aktivitetspunkternas utbud bestäms i viss utsträckning av de förflyttningar som härvid krävs av individen. Resursförlusterna vid förflyttningar är av flera slag. Förflyttningar kräver genomgående tid och energi. De kan dessutom innebära ekonomiska uppoftningar, olycksrisker och vara olustbetonade av andra skäl. Approximativa uppskattningar av de uppoftningar som en förflyttning innebär, som utnyttjats i ett flertal sammanhang, är det geografiska avståndet samt det tidsmässiga avståndet. Dessa mått innebär givetvis grova förenklingar men har dock visat sig ha visst förklaringsvärde när det gäller individens förflyttningsmönster. Detta förhållande har bland annat utnyttjats i de gängse trafikprognosmodellerna.

Skilda potentiella aktivitetspunkters geografiska relation till framför allt individens operationsbaser²⁾ men även till andra

1) Enligt min åsikt främjar empiriska beteendestudier av denna typ inte i sig själva, som ofta framhålls, en fastlåsning vid gamla lösningar av skilda planeringsproblem. De kan mycket väl utnyttjas för en snabb förändringsprocess. Det är sålunda fullt möjligt att utifrån skilda typer av värderingar utnyttja beskrivningarna och analyserna till problemlokaliseringar och även erhålla antydningar till i vilken riktning lösningarna bör sökas.

2) Med operationsbaser avses generellt sådana punkter som individen regelbundet uppsöker och tenderar att ha som utgångspunkt för förflyttningar. I denna studie behandlas enbart bostad, arbetsplats och skola som operationsbaser.

attraktiva aktivitetspunkter och utnyttjade förflyttningsvägar, samt de möjligheter som omgivningen erbjuder för att individen skall kunna övervinna dessa avstånd har en avgörande betydelse för skilda aktivitetspunkters tillgänglighet för individen. Individerna varierar med avseende på resurser att utnyttja dessa möjligheter, dvs de har olika förflyttningsresurser. De varierar även när det gäller sätt att uppleva och värdera andra aspekter av förflyttningen. När avståndets betydelse i olika sammanhang nedan diskuteras avses genomgående då betydelsen av samtliga uppoffringar och olustkänslor som förflyttningar kan innebära. I annat fall specificeras avståndsbegreppet - t ex det geografiska avståndet, det tidsmässiga avståndet.

2.5.3 Aktivitetspunkters tidsrytm

En egenskap hos punkterna som behandlas nedan och som även beskrivits som en dimension hos aktivitetsfälten vid sidan av den funktionella och rumsliga är den tidsmässiga.

Institutionaliserade aktivitetssystem har en tidsrytm som ofta är ganska fastlåst - åtminstone när det gäller ramarna. Affärer har sina öppettider, ungdomsgårdarna har sina fasta program vid vissa tider och sin öppna verksamhet vid bestämda tider. En biograf visar endast film på kvällen. Övriga tider på dagen är det ointressant för stadens invånare att denna lokal kallas biograf. Innehållet i omgivningens olika delar varierar med tiden på dygnet, med tiden i veckan, med årstiden, med väder och andra icke cykliska förhållanden. Behoven och önskemålen har likaså en tidsrytm med cykler av olika längd - vissa beroende på fysiologiska förhållanden, andra orsakas av psykiska mättnadsfenomen, andra inlärd. Vissa behov återigen, som t ex behov av trygghet och säkerhet (till vissa gränser) förändras relativt lite med tiden liksom "behovet" av att uppfylla rollförväntningar.

Genom att sammankoppla omgivningens tidsschema med individens får man fram ett spänningsfält där möjligheterna att tillgodose behov i olika delar av ett potentiellt aktivitetsfält varierar i den ena polen och individens behovsstruktur varierar i den andra.

2.5.4 Olika aktivitetspunkter påverkar aktivitetsfälten olika starkt

Om man utgår från att behovs- och resursstrukturen hos en användare av en stadsmiljö är given så bestämmer följande förhållanden egenskaperna hos hans aktivitetsfält eller annorlunda uttryckt vad han gör och när och var han gör det: Förekomst av punkter i staden med funktioner som har potentiella möjligheter att svara mot hans behov och önskemål, dessas egenskaper (se ovan), punkternas tillgänglighet (se ovan).¹⁾

Olika punkter har olika starkt styrande inverkan på aktivitetsfältens utseende. Punkter vilkas utbud motsvarar starka behov, som endast kan tillgodoses vid punkten vid bestämda tidpunkter utgör fasta delar av aktivitetsfälten och om de i tid²⁾ och rum ligger nära andra potentiella utbudspunkter kommer de även att styra aktivitetsfältets övriga utseende. Besök vid den förra typen av punkter påverkas dock föga av övriga delar av aktivitetsfältet. De ligger högt i den hierarki som kan bildas av skilda punkttyper med avseende på deras potentiella inverkan på aktivitetsfältet. Ju mindre starkt behovet är som en punkt kan tillfredsställa samt ju mindre specifik punkten är när det gäller tid och rum i det potentiella aktivitetsfältet desto större valfrihet har man att utföra eller icke utföra aktiviteten resp att utföra eller icke utföra den på en bestämd plats vid en bestämd tid. Ju närmare den ligger, tids- och rumsmässigt, andra potentiella aktivitetspunkter desto större är sannolikheten att den väljs framför andra punkter av samma typ - ett val som då påverkas av läget hos punkter som motsvarar starkare behov och/eller är mer rumstidsspecifika men som också påverkar val av aktivitetspunkt för mindre väsentliga aktiviteter eller sådana som är ännu mindre rumstidsspecifika.

1) Dessa utgör givetvis också egenskaper hos punkter, egenskaper som emellertid i detta sammanhang har så stor betydelse att de behandlas separat.

2) Här avses möjligheter att, på grund av de skilda punkternas tidsrestriktioner, kombinera skilda besök.

När det gäller punkterna högt uppe på denna hierarki kan man säga att valfriheten är liten. Studier av beteende här kommer inte att säga så mycket om upplevda för- och nackdelar. När tiden är inne föder man sitt barn på BB även om sjukhuset ligger i motsatt del av staden. Även om man har ganska långt till livsmedelsaffären måste man köpa varor med vissa mellanrum. Men redan för den här sista typen av besök finns ett visst utrymme för val när det gäller frekvens, tidpunkt och plats. Man kan handla något mindre ofta och i stället mer varje gång. Man kan samordna besöken med andra besök i större utsträckning än vad som verkar önskvärt av andra bekvämlighetsskäl. Man kan använda bil. Man kan disponera resurserna på flera sätt för att tillgodose behovet att handla livsmedel. Man vet emellertid ganska litet om hur individer i olika situationer väljer att disponera sina resurser samt vilken typ av anpassningar till omgivningens egenskaper som är vanliga. Ju längre ner i hierarkin en utbudstyp kommer desto känsligare blir man för resursförluster och desto större utslag ger skillnader i utbudskvaliteter och resurskrav på utnyttjandefrekvens.

2.6 Exempel på frågeställningar inom modellens ram

Huvuddraget i ovan skisserade modell utgör ingen teori som behöver utsättas för empirisk prövning, innan den kan godtas. Så fort som vi börjar ge begreppen innehåll, finner vi emellertid att ganska liten empirisk kunskap föreligger om de olika delarna i denna modell. Hur väsentliga är de behov som kan tillgodoses i olika utbudstyper? Vilka typer av utbudstyper är någorlunda utbytbara mot varandra? Vad innebär det för övriga delar av aktivitetsfältet när vissa möjligheter till behovstillfredsställelse saknas? Vi vet en del av hierarkin mellan olika punkttyper genom empirisk kunskap. Vi kan logiskt härleda andra punkttypers plats i hierarkin genom att vi känner till vad de har att erbjuda samt deras tids- och rumsmönster. Det kan dock finnas andra skäl för kombinationer av besökstyper som vi inte på detta sätt kan komma fram till och som har stor betydelse för människor. Dessa kan man ytterligare belysa med empiriska metoder.

Hur uppfattas olika typer av resurser i skilda sammanhang? Hur samspelar t ex resurserna tid, energi och pengar när det gäller övervinnande av avstånd? T ex över vilka avstånd går man, när börjar man utnyttja bil eller buss eller annan förflyttningshjälp där tid och energi sparas mot andra insatser?

Såväl frågor som rör avståndskänslighet och resursallokering vid övervinnande av avstånd, som sådana som rör sätt att av andra än tillgänglighetsskäl kombinera besökstyper rör problem som har stor betydelse för värderingen av olika typer av stadsstrukturer.

Förutom dessa allmänna egenskaper hos aktivitetsfälten av denna typ syftar studien att beskriva och analysera liknande egenskaper hos aktivitetsfält för undergrupper av människor - människor som antas skilja sig åt när det gäller behovsstruktur, rollstruktur och resurssituation. Vilka generella drag som aktivitetsfältet uppvisar för dessa undergrupper av människor och på vilket sätt de anpassar sig till omgivningens egenskaper.

2.7 Lokal förankring. Vana. Bristfällig kunskap

I modellen beaktas aktivitetspunkters huvudfunktion och andra egenskaper, deras tillgänglighet samt de av individens behov och önskemål som kan tillgodoses i dessa punkter och hans resurser att utnyttja detta utbud. Behov och önskemål innebär då, som tidigare diskuterats, alla aspekter av de handlingstendenser som motsvarar skilda handlingsalternativs attraktivitet för individen. Resurser innebär alla individuella medel som kan utnyttjas för att tillvarata omgivningens möjligheter. Studerade individer kommer i olika analyser att kategoriindelas efter vissa enkla variabler, som tidigare diskuterats och vilka antas samvariera med behov, önskemål och resurser. Som exempel på sådana variabler kan nämnas kön, ålder, civilstånd (samboende eller ej), småbarnsförekomst, tidigare boendeförhållanden, förvärvsarbete, yrke, inkomst, bilinnehav m m. Några speciella "behov och resurser" antas emellertid ha särskild betydelse för några tendenser i sättet att fördela aktiviteterna utanför bostaden som vi speciellt vill analysera i studien. Ett av dessa är behov av lokal förankring som utgör den viktigaste grundstenen under grannskapsideologin och tidigare diskuterats i denna rapport. En annan utgörs av önskemålet om en

viss vanemässighet i beteendet, vilket kan utgöra en förklaring till avvikelser från ett mönster som ur andra synpunkter skulle te sig rationellt. Det tredje förhållandet som på detta sätt lyfts fram är den resurskomponent som kunskap om möjliga handlingsalternativ i det potentiella aktivitetsfältet utgör.

Denna kunskap kan antas variera mellan individer med avseende på tidigare erfarenheter av olika omgivningssituationer och speciellt av den de för närvarande befinner sig i (bl a boendetidens längd). Naturligtvis kan brister och felaktigheter i bilden av omgivningens möjligheter även orsakas av förhållanden i omgivningen t ex oklar utformning av omgivningselement genom dåligt utnyttjade symboler men även skevheter i "marknadsföringen" av skilda utbud.

3 VAL AV UNDERSÖKNINGSOBJEKT

3.1 Allmänt

Undersökningens syfte är alltså av tämligen allmän karaktär: att studera hur stadsbor använder sin omgivning samt hur detta användningsmönster påverkas av egenskaper hos individen resp hos omgivningen.

Även om antalet undersökningsobjekt kunde bli ganska stort (3 - 4 000) med de resurser som stod till förfogande ansågs detta inte tillräckligt för att kunna belysa skilda individ- och omgivningsförhållandens betydelse för aktivitetsfälten om man sökte ett så representativt urval som möjligt av svenska stadsbor och därmed även svenska stadsmiljöer. Ett ytterligare skäl för en begränsning till vissa geografiska områden var möjligheterna att då erhålla mer fullständiga beskrivningar av såväl de intervjuades närmaste omgivning som stadsområdet i övrigt än om också dessa uppgifter skulle insamlas med hjälp av intervju.

3.2 Områdesvalet

Efter en del diskussioner beslöts att det geografiska urvalet borde främja belysningen av två huvudfrågeställningar: Hur varierar aktivitetsmönstret mellan små städer och större städer (medelstora städer)? Vad innebär det för aktivitetsfälten om man bor i innerstaden resp i ett relativt nybyggt ytterstadsområde? Denna studies krav var ett skäl till de kriterier som uppställdes för urvalet av referensstäder till huvudprojektet. Den urvals- metod som här användes syftade till att erhålla två medelstora städer (med 30 - 100 000 invånare) samt två småstäder (med högst 11 000 inv). Vardera stadspår skulle inbördes vara så lika varandra som möjligt när det gällde förhållanden som kunde tänkas påverka de boendes sammansättning och dagliga liv samt dessutom vara relativt "representativa" för storleks- klassens städer i dessa avseenden - åtminstone inte vara särskilt extrema. Som resultat av urvalsproceduren erhöles städerna Halmstad, Gävle, Flen och Lindesberg. Då Västerås stad senare uttalade intresse för att delta i studien samt var villig att delvis bekosta intervjuerna där inkluderades även denna stad i aktivitetsfältstudien. I bilaga 2 redogörs i detaljs för urvalspro- cessen.

I varje medelstor stad skulle sedan ytter- och innerstadsområden utväljas på ett sådant sätt att de helst var så lika varandra som möjligt vad beträffar bebyggelse och befolkning - för att maximera möjligheterna att hänföra aktivitetsfältsskillnader till dels skillnader i stadsstorlek dels i avstånd till stadscentrum samt även till skillnader på närområdesnivå som upprepades från område till område - som t ex avstånd till områdesservice, husens inbördes placering m m. De önskemål som ursprungligen ledde vårt sökande efter undersökningsområden var följande: Relativt nybyggda men "inbodda" områden som skulle uppfattas som från sin omgivning tämligen väl avgränsade enheter. "Områdes"-karaktären skulle även markeras genom att de planerats och byggts i ett sammanhang. Områdena skulle vara ungefär lika stora - 4 - 6 000 invånare. De skulle enbart innehålla flerfamiljshus.¹⁾ Hustyper och stadsplanepprinciper skulle vara ungefär desamma, liksom lägenheternas karakteristika och upplåtelseformer. Befolkningen borde demografiskt och socio-ekonomiskt vara relativt likartad och serviceutbudet ungefär jämförbart. Då vissa av de omgivningsberoende skillnaderna i beteendemönstren kan beräknas vara betingade av närområdets egenskaper och andra av egenskaperna hos staden som helhet ansågs det riktigt att i en av städerna utvälja två ytterstadsområden för en närmare analys av stads-specifika resp områdesspecifika förhållanden.

Det visade sig relativt snart att verklighetens områden i mycket liten utsträckning tenderade se ut som de idealområden (ur undersökningens synpunkt) som vi uppställt som norm för vårt urval. Att väl avgränsade, enhetligt utbyggda, relativt stora bostadsområden inte skulle erhållas i städernas innerområden liksom i småstäderna var vi medvetna om men däremot inte att det endast i några undantagsfall skulle bli möjligt att erhålla acceptabelt antal av de olika individkategorierna som vi avsåg undersöka (se nedan) inom något så när begränsade delar av staden. I såväl Lindesberg som Västerås innerstad kom sålunda intervjupersonerna att vara utspridda över stora delar av stadsområdet. Även om de är något mer samlade i övriga små- och innerstäder har det inte

1) I Vallby inkluderas, enligt Västerås stads önskan, ett antal hushåll boende i enfamiljshus. Dessa kommer dock genomgående att hållas särskilda i analysen.

tyckts vara meningsfullt att behandla dessa som enhetliga områden. Speciella drag i de boendes närområde har sålunda, om man undantar serviceförsörjning endast beskrivits för de fyra utvalda ytterområdena, vilket inte hindrar att man, om det senare skulle visa sig önskvärt, kan beskriva och analysera betydelsen av specifika näromgivningsegenskaper för urval av boende även i övriga typer av områden. Bostadsadressernas koordinater finns ju på databandet.

När det gällde ytterstadsområdena fick en tämligen betydande önskad variation mellan områdena accepteras.¹⁾ De främsta nackdelarna med respektive områden kan kanske sägas vara:

I Andersberg, Halmstad, pågick utbyggnaden fortfarande vid undersökningstillfället. Centrumbutikerna hade relativt nyligen invigts. Lekplatser och fritidsanordningar var inte helt färdigställda.

Vallby, Västerås, utgjorde på sätt och vis modellområdet vid urvalet. Inga speciella nackdelar.

Viksäng skulle skilja sig från Vallby vad avsåg serviceutbudets omfattning och geografiska organisation. Detta mål har relativt väl uppnåtts. Om områdena i övrigt är tämligen lika, vilket var önskvärt, kommer att diskuteras vidare i annat sammanhang.

Stigslund, Gävle, skiljer sig från övriga områden genom att området är något äldre (byggnadsår 1957 - 62) och relativt dåligt försett med framför allt utbud av fritidsaktiviteter. Området byggdes dessutom ut i två, med några år åtskilda, etapper.

1) Detaljerade beskrivningar av områdena föreligger på institutet. Sammanfattningen av dessa kommer att publiceras senare.

3.2.1 De valda områdena

De områden som slutligen kom att väljas var Vallby och Viksång i Västerås, Stigslund i Gävle och Andersberg i Halmstad. Dessutom studerades boende inom ett relativt stort område i Västerås innerstad och Lindesberg. I Gävle innerstad bor de studerade hushållen inom ett tämligen begränsat område i södra delen av innerstaden. Även i Halmstad och Flen bor intervjupersonerna relativt nära varandra - i Flen cirka hälften i Salsta Gärde, ett område som studerats även i en annan delstudie i storprojektet. Som framgått av kapitel 1 har även de fyra ytterområdena ingått i andra delstudier. Utformningen och utnyttjandet av markutrymmena har för Vallby och Andersberg (och Salsta Gärde) beskrivits i en delstudie och i en annan har serviceutnyttjandet i samtliga fyra områden analyserats.

De fastigheter ur vilka urvalet i de skilda områdena slutligen gjordes är utmärkta på kartorna 3.2.1 - 5.

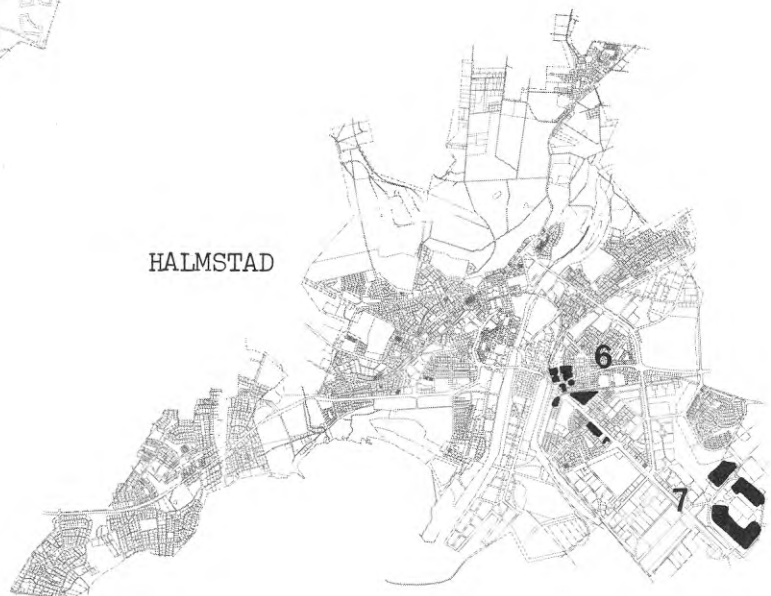
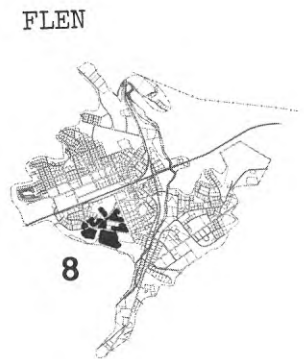
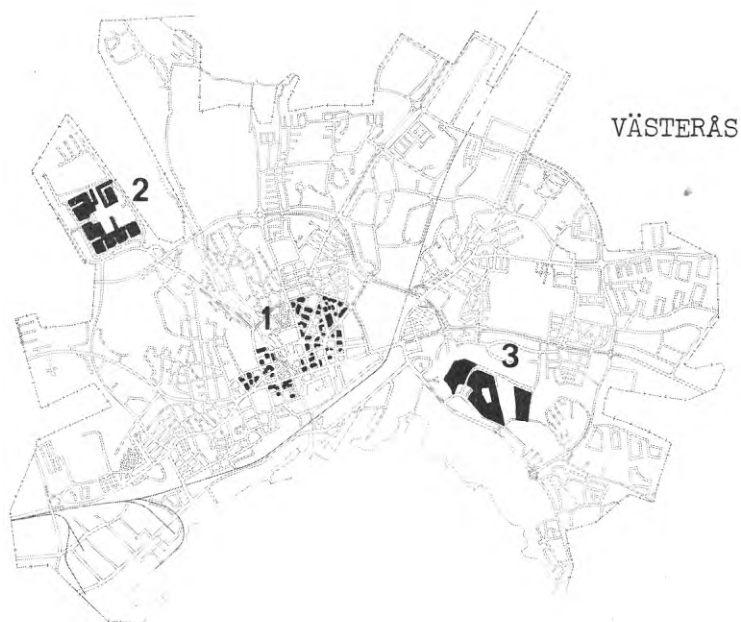
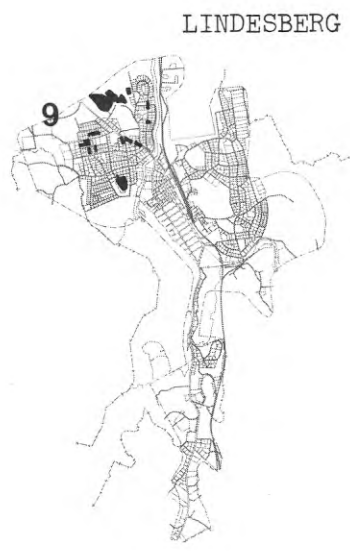
3.3 Valet av individkategorier

När det gällde valet av individtyper ansågs det väsentligt att minska inomgruppsvariationen i aktivitetsfälten inom grupper som vi medvetet ville variera i avseenden vilkas innebörd för aktivitetsfälten vi önskade studera. Representativa urval från de valda områdena undveks sålunda till förmån för ett slumpmässigt urval individer ur 6 (12 om även kön beaktas) i förväg definierade kategorier. De variabler vilkas inverkan på aktivitetsfälten vi särskilt strikt ville hålla kontroll över var ålder, civilstånd samt barnförekomst (kön).

De kategorier som slutligen valdes ansågs representera intressanta faser i livscykeln - inte minst för fysisk och social planeringsverksamhet.

Kategori 1 Hos föräldrarna bosatta ungdomar födda 1954-1955

Dessa ungdomar går i de två sista klasserna i grundskolan. De är i en ålder då de i allmänhet tillbringar sin fritid oberoende av

föräldrarna. De är relativt lätttrörliga och har behov av att vidga sitt revir - samla nya intryck. Vid sidan av ungdomsgårdarna görs i allmänhet mycket litet för dessa ungdomar i våra bostadsområden. Brist på möjligheter till meningsfylld sysselsättning leder ofta till passivitet, apati och för omgivningen störande aktiviteter.

Kategori 2 Makar, mannen född 1938-1947 med minst ett barn fött 1963 eller senare

Denna grupp utgörs sålunda av unga makar som relativt nyligen gift sig och vilkas tids- och rumsanvändning i hög grad påverkas av att de har småbarn som kräver ständig tillsyn. Rollerna inom hushållet innebär ett knippe förväntningar på beteendet och minskar utrymmet för andra typer av aktiviteter. Föräldrarnas inställning till sin omgivning påverkas starkt av dess sätt att motsvara barnens behov.

Kategori 3 Makar, mannen född 1925-1934 med minst ett hemma-boende barn

Makarna i denna kategori är likaså bundna av förväntningarna i hushållsrollen. De påverkas också av att barnantalet i allmänhet är större och att barnen är äldre än för de yngre makarna. Man kan likaså räkna med att det föreligger en del åldersbetingade skillnader i behov och önskemål mellan dessa makar och dem tillhöriga den något yngre gruppen. Deras omgivning torde värderas efter de möjligheter den ger att uppfylla dessa rollförväntningar resp tillgodose dessa behov och önskemål samt dess sätt att motsvara barnens behov.

Kategori 4 Ensamstående födda 1925-1934

Åldersmässigt är personerna i denna kategori jämförbara med kategori 3. Normalt sett kräver emellertid deras roll i hushållet ganska begränsade insatser. De har mer tid att välja fritidssysselsättningar oberoende av andra personers förväntningar. De får å andra sidan söka tillfredsställa sociala behov

utanför primärgruppen hushållet. Omgivningen torde för denna kategori framför allt värderas efter de möjligheter den erbjuder att tillgodose behoven av fritidssysselsättningar samt sociala behov av skilda typer. Arbetsrollen kan antas vara av större betydelse för denna kategori än för den tidigare - åtminstone för kvinnorna.

Kategori 5 Ensamstående, födda 1894-1901

Dessa utgörs av relativt unga pensionärer, som normalt sett har en viss rörlighet. De har i allmänhet inget arbete utanför hemmet och är sålunda hänvisade till att tillgodose sina sociala behov utanför arbetet och hushållet. De har gott om fritid. Är dock i allmänhet känsliga för de obekväma aspekterna av förflyttningar.

Kategori 6 Makar, mannen född 1894-1901

Denna kategori har alltså de samma åldersbetingade behov och önskemål som den förra. Deras sociala behov kan emellertid i viss grad tillgodoses i bostaden.

4 BRUTTOURVAL, NETTOURVAL, BORTFALL

4.1 Eftersträvat urval

För varje kategori anges i nedanstående tablå eftersträvalde antal urvalsenheter inom vart och ett av de nio "områdena".

1 a	Hos föräldrar bosatta pojkar, födda 1954-1955	30
1 b	Hos föräldrar bosatta flickor, födda 1954-1955	30
2	Makar, mannen född 1938-1947, med minst ett barn fött 1963 eller senare	60 (120)
3	Makar, mannen född 1925-1934, med minst ett hemmaboende barn fött 1952 eller senare	60 (120)
4 a	Ensamstående män, födda 1925-1934, utan barn	15
4 b	Ensamstående kvinnor, födda 1925-1934, utan barn	15
5 a	Ensamstående män, födda 1894-1902	15
5 b	Ensamstående kvinnor, födda 1894-1902	15
6	Makar, mannen född 1894-1902	30 (60)
Summa		270 (420)

I kategorierna 1, 4 och 5 utgör individen urvalsenhet, i övriga kategorier hushållet. I de senare skulle bägge makarna i hushållet studeras (totalantalet individer i kategorin inom parentes). Det eftersträvalde antalet undersökningsenheter inom varje område var sålunda 420. De skilda kategoriernas storlek fixerades på relativt osäkra grunder utifrån överväganden rörande väntade variationer i beroende variabler inom kategorin, behov av underuppdelningar vid analysen samt antagna möjligheter att fylla kategorierna inom begränsade geografiska områden.

Säkerheten i analysernas resultat är givetvis avhängig analyserade grupperns storlek. Urvalsmönstret innebär dock, att vissa typer av analyser möjliggörs trots låga frekvenser. Urvallets uppdelning på nio skilda boendemiljöer utgör sålunda en fördel vid analyser av generella skillnader mellan undergrupper av studerade individer liksom uppdelningen på skilda kategorier när det gäller att analysera generella omgivningseffekter. Effekten av interaktioner mellan områdesegenskaper och individegenskaper kan emellertid i vissa fall ställa sig svårare att precisera.

4.2 Urvalsram och population

Som urvalsram utnyttjades mantalslängderna för år 1968. På så sätt erhöles endast personer som bott i sin nuvarande miljö i minst ett år, vilket var önskvärt. En nackdel härvid var dock, att sannolikheten var tämligen stor, att utvalda personer hade bytt bostad sedan mantalsskrivningstillfället. En annan nackdel var, att mantalslängderna inte innehåller uppgifter om, huruvida personer sammanbor utan att stå i ett släktskapsförhållande till varandra. Detta innebar bl a att man fick räkna med att vissa av dem som uttagits som ensamstående i själva verket levde samman med annan person. När det gällde män kunde t o m dessa ha barn utan att någon möjlighet fanns att upptäcka detta vid urvalet.

Kriterierna vid utskiljningen av populationen ur mantalslängderna var sålunda dels att man uppfyllde de krav på ålder som angivits tidigare, i kategori 2 även att man var gift och mantalskriven tillsammans med maken/makan och hade ett hemmavarande barn fött 1963 eller senare, i kategori 3 samma krav på sammanboende och minst ett hemmavarande barn fött 1952 eller senare.

Personer som ej var svenska medborgare eller personer i hushåll där någon av makarna ej var svensk medborgare ingick ej i populationen.

I kategori 1, 4 och 5 ingår ej heller personer som vid mantalskrivningstillfället var svenska medborgare men ej var födda i Sverige.

I kategori 2, 3 och 6 ingår ej de hushåll där båda makarna är svenska medborgare men båda födda utomlands.

När mantalslängderna för de aktuella områdena genomgåtts erhöles följande antal i de skilda populationskategorierna:

Tabell 4.2.1 Populationen.

INDIVID KATEGORI	B O S T A D S O M R Å D E									Tot
	VÄSTERÅS			GÄVLE		HALMSTAD		FLEN	LINDES- BERG	
	Inner- stad	Vall- by	Viks- äng	Inner- stad	Stigs- lund	Inner- stad	Anders- berg			
1a m (30)	27	27	63	34	29	19	22	22	15	258
1b kv(30)	18	24	45	28	23	22	21	20	20	221
2 (60) ¹⁾	25	267	273	34	75	54	232	68	63	1 091
3 (60) ¹⁾	54	84	238	94	102	62	85	76	73	868
4a m (15)	57	17	29	18	13	20	23	13	6	196
4b kv(15)	47	8	21	23	11	26	13	8	16	173
5a m (15)	78	1	9	12	3	23	3	15	3	147
5b kv(15)	238	2	27	73	23	71	9	37	23	503
6 (30) ¹⁾	204	25	25	62	13	75	3	26	26	459
TOTALT	748	455	730	378	292	372	411	285	245	3 916

1) Hushåll

Som framgår av tabellen ovan har ungdomsgrupperna framför allt varit svåra att fylla i småstäderna, men även i vissa områden i de större städerna. De yngre hushållen var alltför få i Västerås och Gävle innerstad, ensamstående medelålders personer i småstäderna och när det gäller kvinnor, även i Vallby. Kategorin ensamstående manliga pensionärer förekom i liten utsträckning i samtliga förortsområden och även i Flen, ensamstående kvinnliga pensionärer i Vallby och i viss mån Andersberg, medan Stigslund och Andersberg varit mest problematiska när det gällt pensionärspar.

4.3 Bruttourval, nettourval, bortfall

På grund av tidigare nämnda risker för utflyttning, ändring av civilstånd o d efter mantalsskrivningstillfället, uttogs ett antal reservhushåll i de populationsgrupper, där storleken möj-

liggjorde detta. I dessa fall gjordes OSU bland de hushåll (individer) som tillhörde respektive populationskategori. Först valdes (med hjälp av slumptabell) ett hushållsantal som motsvarade det åsyftade urvalsantalet, därefter utvaldes reserver till ett antal som framgår av nedanstående tabell.

Tabell 4.3.1 Reserver.

INDIVID- KATEGORI	B O S T A D S O M R Å D E									Tot
	VÄSTERÅS			GÄVLE		HALMSTAD		FLEN	LINDES- BERG	
	Inner- stad	Vall- by	Viks- äng	Inner- stad	Stigs- lund	Inner- stad	An- ders- berg			
1a m	-	-	7	4	-	-	-	-	-	11
1b kv	-	-	7	-	-	-	-	-	-	7
2 ¹⁾	-	28	28	-	28	-	28	16	6	134
3 ¹⁾	-	28	28	28	28	4	28	28	26	198
4a m	4	2	4	3	-	4	4	-	-	21
4b kv	4	-	4	4	-	4	-	-	1	17
5a m	4	-	-	-	-	4	-	-	-	8
5b kv	4	-	4	4	4	4	-	4	4	28
6 ¹⁾	14	-	-	14	-	14	-	-	-	42
TOTALT	30	58	82	57	60	34	60	48	37	466

1) Individer

Reserverna skulle få tillgripas i följande fall:

1. Då individen/hushållet flyttat och ej längre ingick i populationen. De individer/hushåll, som flyttat till adress ingående i det aktuella undersökningsområdet, räknades fortfarande in i populationen och ersattes ej.
2. Då en person ändrat civilstånd och ej kunde överföras till någon av de övriga kategorierna. Makar i hemskilnad ersattes ej med reserv, om någon av dem bodde kvar på adressen. Denna person intervjuades då.

Det ursprungliga urvalet bestod sålunda av 3 286 personer + 466 reserver.

Bruttourvalet (det egentliga urvalet + utnyttjade reserver) samt antal personer därav som visade sig inte tillhöra populationen (övertäckning) framgår för varje kategori och område av nedanstående tabell.

Tabell 4.3.2

Bruttourval och antal personer som visade sig ej tillhöra populationen.

	Ungdomar		Unga hus- håll 1)	Medel- ålders hushåll 1)	Medelålders ensamstående		Ensamstående pensionärer		Pensio- nerade hushåll 1)	Medel- ålders hushåll enfam. hus 1)	Totalt
	Pojkar	Flickor			Män	Kv	Män	Kv			
VÄSTERÅS INNERSTAD											
Bruttoantal	27	18	50	106	19	18	17	16	60	-	331
Därav tillhör ej ant populationen %	4 14.8	3 16.7	20 40.0	20 18.9	7 36.8	3 16.7	2 11.8	4 25.0	4 6.7	-	67 20.2
VÄSTERÅS VALLEY											
Bruttoantal	27	24	148	148	17	8	1	2	50	46	471
Därav tillhör ej ant populationen %	8 29.6	5 20.8	24 16.2	42 28.4	7 41.2	2 25.0	-	-	10 20.0	6 13.0	104 22.1
VÄSTERÅS VIKSÅNG											
Bruttoantal	36	37	148	148	18	19	9	17	50	-	482
Därav tillhör ej ant populationen %	5 13.9	8 21.6	42 28.4	33 22.3	4 22.2	5 26.3	1 11.1	2 11.8	4 8.0	-	104 21.6
GÄVLE INNERSTAD											
Bruttoantal	33	28	68	140	18	18	12	15	60	-	392
Därav tillhör ej ant populationen %	3 9.1	3 10.7	23 33.8	21 15.0	4 22.2	2 11.1	2 16.7	1 6.7	-	-	59 15.1
GÄVLE STIGSLUND											
Bruttoantal	29	23	148	148	13	11	3	19	26	-	420
Därav tillhör ej ant populationen %	1 3.4	1 4.3	36 24.3	27 18.4	3 23.1	2 18.2	1 33.3	4 21.1	2 7.7	-	77 18.3
HALMSTAD INNERSTAD											
Bruttoantal	19	22	108	124	17	19	15	16	64	-	404
Därav tillhör ej ant populationen %	-	4 18.2	33 30.6	27 21.8	3 17.6	5 26.3	2 13.3	2 12.5	10 15.6	-	86 21.3
HALMSTAD ANDERSBERG											
Bruttoantal	22	21	148	144	19	13	3	9	6	-	385
Därav tillhör ej ant populationen %	6 27.3	3 14.3	37 25.0	26 18.1	7 36.8	2 15.4	-	-	2 33.3	-	83 21.6
FLEN											
Bruttoantal	22	20	136	140	13	8	15	16	52	-	422
Därav tillhör ej ant populationen %	3 13.6	1 5.0	39 28.7	21 15.0	4 30.8	-	3 20.0	1 6.3	6 11.5	-	78 18.5
LINDESBERG											
Bruttoantal	15	20	126	146	6	16	3	19	52	-	403
Därav tillhör ej ant populationen %	7 46.7	4 20.0	44 34.9	60 41.1	1 16.7	5 31.3	-	6 31.6	12 23.1	-	139 34.5
TOTALT											
Bruttoantal	230	213	1080	1244	140	130	78	129	420	46	3710
Därav tillhör ej ant populationen %	37 16.1	32 15.0	298 27.6	277 22.3	40 28.6	26 20.0	11 14.1	20 15.5	50 11.9	6 13.0	797 21.5

1) Individer

Av bruttourvalet visade sig, som väntat, ett relativt stort antal personer ej tillhöra populationen. Av de 797 som sålunda egentligen ej skulle utvalts, om en bättre urvalsram varit tillgänglig, hade merparten (92,2%) flyttat, 23 personer (2,9%) dött, 26 ändrat civilstånd. 13 borde av skilda andra anledningar ej ingått i urvalet. Som framgår av ovanstående tabell drabbas de olika kategorierna olika hårt av dessa populationsminskningar. De redan tidigare för små grupperna av unga hushåll i Västerås och Gävle innerstad minskar sålunda betydligt ytterligare, nästan enbart på grund av att hushållen flyttat. Generellt sett minskar bruttourvalet i unga och medelålders hushåll och ensamstående med ungefär en fjärdedel, medan pensionärerna minskar med cirka 10%. I viss utsträckning kompenseras detta bortfall, i relation till det ursprungliga egentliga urvalet, av att reservhushåll kunde utnyttjas. Det slutliga nettourvalet samt bortfallets storlek framgår av nedanstående tabeller.

Tabell 4.3.3 Nettourval.

INDIVID- KATEGORI	B O S T A D S O M R Å D E									Tot
	VÄSTERÅS			GÄVLE		HALMSTAD		FLEN	LINDES- BERG	
	Inner- stad	Vall- by	Viks- äng	Inner- stad	Stigs- lund	Inner- stad	An- ders- berg			
1a m	23	19	31	30	28	19	16	19	8	193
1b kv	15	19	29	25	22	18	18	19	16	181
2 ¹⁾	30	124	106	45	112	75	111	97	82	782
3 ¹⁾	86	106	115	119	121	97	118	119	86	967
4a m	12	10	14	14	10	14	12	9	5	100
4b kv	15	6	14	16	9	14	11	8	11	104
5a m	15	1	8	10	2	13	3	12	3	67
5b kv	12	2	15	14	15	14	9	15	13	109
6 ¹⁾	56	40	46	60	24	54	4	46	40	370
7 ^{1) 2)}	-	40	-	-	-	-	-	-	-	40
TOTALT	264	367	378	333	343	318	302	344	264	2 913

1) Individer

2) 20 hushåll boende i småhus i Vallby intervjuades även.
Dessa skall analyseras separat.

Tabell 4.3.4 Det egentliga bortfallet.

	Ungdomar		Unga hus- håll 1)	Medel- ålders hushåll 1)	Medelålders ensamstående		Ensamstående pensionärer		Pensio- nerade hushåll 1)	Medel- ålders hushåll enfam.hus 1)	Totalt
	Pojkar	Flickor			Män	Kv	Män	Kv			
VÄSTERÅS INNERSTAD											
Antal	1	-	2	7	1	6	1	1	8	-	27
Andel av nettourval	4.3	-	6.7	8.1	8.3	40.0	6.7	8.3	14.3	-	10.2
VÄSTERÅS VALLBY											
Antal	-	1	5	11	2	1	-	-	-	-	20
Andel av nettourval	-	5.3	4.0	10.4	20.0	16.7	-	-	-	-	5.4
VÄSTERÅS VIKSÅNG											
Antal	3	-	3	13	1	1	2	1	3	-	27
Andel av nettourval	9.7	-	2.8	11.3	7.1	7.1	25.0	6.7	6.5	-	7.1
GÄVLE INNERSTAD											
Antal	-	-	2	9	3	1	-	1	3	-	19
Andel av nettourval	-	-	4.4	7.6	21.4	6.3	-	7.1	5.0	-	5.7
GÄVLE STIGSLUND											
Antal	-	-	8	15	1	1	-	3	3	-	31
Andel av nettourval	-	-	7.1	12.4	10.0	11.1	-	20.0	12.5	-	9.0
HALMSTAD INNERSTAD											
Antal	1	-	2	10	4	2	2	4	4	-	29
Andel av nettourval	5.3	-	2.7	10.3	28.6	14.3	15.4	28.6	7.4	-	9.1
HALMSTAD ANDERSBERG											
Antal	-	-	7	1	-	-	-	2	2	-	12
Andel av nettourval	-	-	6.3	0.8	-	-	-	22.2	50.0	-	4.0
FLEN											
Antal	1	4	8	14	-	-	-	-	10	-	37
Andel av nettourval	5.3	21.1	8.2	11.8	-	-	-	-	21.7	-	10.8
LINDESBERG											
Antal	-	2	4	10	2	-	-	-	2	-	20
Andel av nettourval	-	12.5	4.9	11.6	40.0	-	-	-	5.0	-	7.6
TOTALT											
Antal	6	7	41	90	14	12	5	12	35	-	222
Andel av nettourval	3.1	3.9	5.2	9.3	14.0	11.5	7.5	11.0	9.5	-	7.6

1) Eftersom intervjuer accepterade av enbart en make i de fall den andra maken av någon anledning ej kunde/ville delta, har bortfallsanalysen för samtliga kategorier gjorts på individbasis.

Det egentliga bortfallet var sålunda mycket lågt - 7,6 % (222 individer). Majoriteten av bortfallet, 81,5 %, utgjordes av vägrare, 10,4 % var ej anträffbara, 6,8 % var sjuka och 3 personer bortföll av annan anledning.

Bortfallets relativa storlek varierar emellertid betydligt mellan de olika delurvalen. Vad avser de skilda områdena ligger Andersberg lägst med ett bortfall på 4.0 %, medan Flen har det högsta bortfallet - 10.8 %. Ser man på individkategorierna totalt sett är bortfallet lägst för ungdomarna - 3.1 % för pojkarna och 3.9 % för flickorna. Största bortfallet uppvisar ensamstående medelålders personer - männen allra högst med 14.0 %. Vissa enskilda delurval har mycket höga bortfallssiffror. Över 20 % har sålunda flickor i Flen, medelålders ensamstående män i Vallby, Gävle innerstad, Halmstad innerstad och Lindesberg, medelålders ensamstående kvinnor i Västerås innerstad, ensamstående manliga pensionärer i Viksäng, ensamstående kvinnliga pensionärer i Stigslund samt bägge Halmstadsområdena samt slutligen pensionärspår i Andersberg och Flen. Med undantag av pensionärshushållen i Flen var emellertid samtliga delurval med höga bortfallssiffror mycket små, varför de höga siffrorna delvis kan förklaras av urvalsenheternas odelbarhet. 36 av delurvalen hade inget egentligt bortfall.

Det slutliga antalet intervjuer som bearbetats och analyserats i varje kategori framgår av följande tabell. Här är att märka att de personer i bruttourvalet som genom flyttning eller byte av civilstånd uteslutits ur nettourvalet men i sin nya situation är kvalificerade att ingå i en annan delkategori har intervjuats och inkluderats i den nya kategorin. Detta gäller 13 ip.

Tabell 4.3.5 Antal intervjuer¹⁾

INDIVID- KATEGORI	B O S T A D S O M R Å D E									TOTALT
	V Ä S T E R Å S			G Ä V L E		H A L M S T A D		FLEN	LIN- DES- BERG	
	INNER- STAD	VALL- BY	VIKS- ÅNG	INNER- STAD	STIGS- LUND	INNER- STAD	ANDERS- BERG			
1a m	22	19	28	30	28	18	16	18	8	187
1b kv	15	18	29	25	22	18	18	15	14	174
2	26	117	103	43	104	71	104	89	78	735
3	79	95	102	110	106	87	117	105	74	875
4a m	10	6	12	6	7	9	9	5	2	66
4b kv	9	3	12	13	7	11	9	6	9	79
5a m	14	2	7	8	1	12	3	12	3	62
5b kv	10	2	13	13	11	12	7	15	16	99
6	50	40	43	57	21	50	2	36	38	337
7	-	40	-	-	-	-	-	-	-	40
TOTALT	235	342	349	305	307	288	285	301	242	2 654

1) 44 ensamstående som sammanbodde med fästmö/man är även borttagna från denna tabell

Av tabellen framgår att någorlunda frekvenser erhållits för ungdomarna med undantag för pojkar i Lindesberg. De yngre hushållen har i vissa fall, som tidigare anmärkts, blivit väsentligt färre än avsett, medan de äldre hushållen inte minskat i lika stor utsträckning. Kategorierna med ensamstående medelålders personer har blivit betydligt mindre än åsyftats. Kvinnorna i Vallby och männen i Lindesberg är mycket få, varför de troligen i vissa analyser måste utgå. I Andersberg erhöles endast ett pensionärspar, i övrigt har denna kategori så pass väl fyllts i samtliga områ-

den att goda möjligheter finns för analyser i de flesta sammanhang. När det gäller ensamstående pensionärer får man emellertid räkna med att göra vissa sammanslagningar vid analysen. Som väntat har frekvenserna här blivit mycket låga i förortsområdena.

5 DATAINSAMLINGSPROCESSEN

5.1 Intervjuare

Statistiska Centralbyråns utredningsinstitut ansvarade för datainsamlingen. Intervjuarna utgjordes av centralbyråns lokalombud (loko). Ett sextiototal loko var engagerade i studien. Även om dessa var väl tränade för liknande uppgifter måste man räkna med viss variation i prestationer. I en år 1967 genomförd liknande undersökning (Walldén -68) befanns t.ex. att den genomsnittliga intervjutiden varierade avsevärt mellan intervjuarna. Likaså erhöles en subjektiv uppfattning att relativt stor skillnad mellan intervjuarna förelåg vad avsåg intresse av att etablera kontakt med ip, samt noggrannhet och fullständighet vid ifyllandet av formulären. Dessa erfarenheter ledde till att kontakttagande och intervjusituation standardiserades ytterligare i föreliggande studie, vilket torde ha inneburit en minskad variation mellan skilda lokos prestationer.

Man strävade efter att i största möjliga utsträckning rekrytera loko från undersökningsstäderna. Detta lyckades endast delvis då behovet av loko var större än utbudet i respektive stad. Åtskilliga intervjuare var sålunda relativt obekanta med förhållandena i den stad i vilken de kom att utföra sina intervjuer, vilket främst torde haft effekt för intervjutiderna på grund av svårigheter att hjälpa ip tillrätta på kartan.

Loko utbildades för sina uppgifter dels genom skriftliga anvisningar och övningsuppgifter dels vid endagskurser där representanter för såväl SCB:s utredningsinstitut som byggforskningsinstitutet deltog.

5.2 Fältarbete

Det ursprungliga urvalet fördelades jämnt över de olika vardagarna (månd-fred) medels slumpmetod. Den veckodag, på vilken förflyttningssuppgifterna för varje ip skulle lämnas var fixerad för varje ip och påstämplad den urvalsblankett som loko erhållit och på vilken tekniska data om intervjun påförts (kontakttillfällena, intervjuns längd, bortfallsorsak m.m.). Intervjun borde helst ske dagen efter den dag för vilken förflyttningarna skulle rapporteras. Intervjun kunde emellertid även tillåtas därpå följande dag och i nödfall även dagen därefter. Loko fick själv bestämma vilken vecka i undersökningsperioden intervjun skulle ske.

Den tidigare undersökningen (Walldén -68) hade visat att antalet rapporterade förflyttningar minskade något ju längre från förflyttningsdagen intervjun skedde.

Medelantal rapporterade ärendepunkter vid olika avstånd mellan förflyttningsdag och intervjudag. (Walldén -68).

	<u>Avstånd förflyttningsdag - intervjudag</u>						
	1	2	3	4	5	6	7
Medelantal aktivitetspunkter	8,733	7,816	7,871	6,945	7,422	7,330	6,970
Antal jämförda uppgifter	116	114	109	109	109	109	101

Det ansågs i föreliggande studie att denna nackdel fick accepteras om man härigenom kunde öka svarsfrekvensen. Fixeringen av intervjun till en bestämd dag var i den tidigare nämnda studien ett huvudskäl till det höga externa bortfallet.

Varje ip skulle intervjuas vid två tillfällen. Den första intervjun skedde vid hembesök och gällde samtliga frågor i huvudformuläret samt förflyttningarna utanför bostaden dagen före intervjun (i sämsta fall tredje dagen tillbaka i tiden). Den andra rörde endast förflyttningarna utanför bostaden och skedde per telefon. Även

denna intervjuform hade prövats i den tidigare metodstudien och befunnits tillförlitlig. Uppgifterna om förflyttningarna skulle gälla samma veckodag i två efterföljande veckor. Även vid telefonintervjun fanns möjlighet till två uppföljningsdagar.

Ip hade informerats om intervjuerna i god tid före intervjutillfället genom ett introduktionsbrev.

5.3 Tidpunkt

Fältarbetet påbörjades den 14.10.69 och avslutades sista novemberveckan samma år vad avsåg besöksintervjuerna och första decemberveckan vad avsåg telefonintervjuerna. Under den sista veckan utfördes även några besöksintervjuer som dock ej uppföljdes med telefonintervjuer.

5.4 Granskning och kodning

Till centralbyråns uppdrag hörde en översiktlig granskning av formulären i huvudsak endast innebärande en kontroll av att formulären var fullständigt ifyllda. Som resultat av denna granskning fick i viss utsträckning förnyad kontakt tas med ip. Efter ytterligare granskning på SIB återsändes ett antal formulär till centralbyrån för vissa förtydliganden.

Kodningen utfördes av för ändamålet tillfälligt anställda personer. Detta tämligen komplicerade arbete utfördes under kontinuerlig uppsikt av personal på institutet, där även kodningen av ärendetyperna utfördes.

Ett stort antal logiska tester har sedan gjorts på materialet och eventuella felaktigheter har i möjligaste mån tillrättats.

5.5 Formuläret, provundersökning

Formuläret (se rapportbilaga) var tämligen omfattande och innehöll cirka 100 frågor. Vissa av dessa skulle dock endast besvaras av speciella undergrupper av ip.

Förutom frågor om förflyttningar föregående dag (förflyttningstabblån) weekendaktiviteter (86-94) och utnyttjandet av vissa aktivitetsmöjligheter (fråga 82) förekom frågor av bakgrundskaraktär rörande hushållets sammansättning, nuvarande och tidigare bostadsförhållanden, utbildning, arbete, inkomst, barn tillsyn, grannkontakter m.m. - samtliga frågor av faktisk karaktär. Dessutom ställdes en serie frågor av annan typ: inställningen till lekanordningar för barn inom området, känsla av fysisk trygghet, boendeformpreferenser, stadsstorlekspreferenser, kunskap om staden, det "egna" områdets gränser, allmän inställning till området, flyttningsbenägenhet. Svaren på dessa frågor avsågs relateras till aktivitetsfältsuppgifter men ansågs även ha självständiga värden. Till formuläret hörde förutom huvudformuläret och förflyttningstabblån, en detaljskiss över några kvarter i stadens centrum på vilken ett tiotal butiker och andra samlingslokaler skulle lokaliseras, samt ett flygfoto över området¹⁾ och en karta över staden. På dessa senare skulle förflyttningarna inritas.

Ett mer omfattande formulär som, förutom i stort sett de frågor som senare kom att användas, inkluderade en serie frågor om fritidsanvändningen under en veckas tid testades i en provundersökning. Denna utfördes i form av ett trettiotal intervjuer med boende i Malmabergsområdet i Västerås i augusti 1969. Intervjuerna visade sig bli tunga och långa och fritidsfrågorna vållade en del bekymmer. På grundval av dessa erfarenheter ströks de ursprungliga fritidsfrågorna och ersattes i det slutliga formuläret av frågor endast rörande vissa aspekter av fritidsanvändningen

1) Endast när det gällde ytterstadsområdena

senaste lördag-söndag. I provundersökningen hade också ett försök gjorts att sända ip förflyttningstablån med ifyllningsinstruktioner i förväg så att ip själv under förflyttningsdagen kunde göra sina noteringar. Denna metod fungerade mindre väl, varför den använda metoden, där intervjuaren fyller i formuläret vid intervjun (i regel) dagen efter förflyttningsdagen i stället valdes.

5.6 Brister och felkällor

Som framgått av redogörelser för urvalsprocessen kom den slutliga sammansättningen av populationen att dåligt överensstämma med den ursprungliga målsättningen. Avsikten är, som tidigare framhållits, ej att i något sammanhang betrakta undersökningsgruppen i sin helhet som representativ för någon population. De låga frekvenserna i vissa grupper har sålunda endast betydelse för möjligheterna att dra slutsatser rörande just dessa grupper. När dessa svårigheter aktualiseras kommer de att beaktas.

Problem med bristerna i urvalsramen behandlas i ett separat avsnitt.

Det externa bortfallet har med vissa undantag varit lågt, varför de flesta undersökta delurvalen kan betraktas som relativt väl representativa för motsvarande delpopulation.

Det interna bortfallet, d.v.s. frekvensen obesvarade frågor, kommer att analyseras i ett senare sammanhang.

Vissa av frågorna i formuläret var rent intervjutekniskt tämligen svåra. Detta gällde framför allt frågorna om förflyttningarna samt frågan om tidigare utnyttjande av vissa uppräknade aktivi-

tetsmöjligheter. Trots att huvudvikten vid intervjuarutbildningen kom att läggas på just dessa frågor får man nog räkna med en viss intervjuareffekt vid besvarandet. Framför allt kan det antas att skilda intervjuare haft olika lätt att hjälpa ip att erinra sig förflyttningar, vilket de blivit instruerade att på olika sätt göra. Det är också troligt att intervjuarens uppträdande och personlighet inverkat på ip:s benägenhet att besvara den långa och något enformiga frågan 82 med önskvärd noggrannhet. De mer systematiska fel man kan befara på detta sätt ha uppstått vid intervjun är av två huvudtyper: direkta minnesfel och fel som orsakas av en tendens att söka framstå i en så fördelaktig dager som möjligt.

De direkta minnesfelen kan naturligtvis innebära att man placerar vissa ej företagna förflyttningar på uppgiftsdagen. När det gäller frekvensen uppgivna förflyttningar torde dock denna feltyp framför allt innebära en underskattning av faktiskt företagna förflyttningar. Man har helt enkelt glömt vissa ärenden man utförde under dagen. Givetvis har man även anledning att behandla de flesta tidsuppgifter med viss försiktighet. Dessa kan antas snarare vara ett resultat av en rekonstruktion grundad på ett flertal omständigheter kring förflyttningen än en ren minnesfråga.

Man får räkna med att ip i viss, säkerligen mycket begränsad, utsträckning medvetet eller omedvetet lägger tillräta uppgifterna för att inte framstå i en ofördelaktig dager. Strävan att erhålla intervjuer med respektive make i enrum var inte alltid framgångsrik, vilket troligen hade en starkare effekt på denna feltyp än intervjuarens närvaro.

Något tillfredsställande sätt att kontrollera förekomsten av dessa typer av fel finns inte. De kommer ej att beaktas vidare vid analysen av studiens resultat. Deras betydelse antas sålunda vara ringa.

Här har enbart diskuterats eventuella systematiska fel vid de två uppgiftstyper som utgör grunden till studiens väsentligaste beroende variabler. Eventuella tveksamheter rörande andra uppgifter i formuläret diskuteras när de aktualiseras vid analysen.

6 KONTROLL AV INTERVJUPERSONERNAS ÖVERENSSTÄMMELSE MED URVALSFÖRUTSÄTTNINGARNA

6.1 Födelseår

Vid genomgång av det insamlade materialet befanns att med ett undantag överensstämde åldrarna för intervju-personer i de skilda kategorierna med ålderskravet på resp delpopulation. Undantaget utgjordes av en person i kategorin "ensamstående män födda 1925-1934". Denne var född 1935. Han kvarstår i det analyserade materialet.

6.2 Samboende

Samtliga ungdomar utom en bodde hos sina föräldrar. Den ende avvikande bodde hos sina morföräldrar. Han kvarstår i materialet.

Redan från början bestämdes att kvarboende make som uppfyllde kravet på barn i kategorierna 2 och 3 skulle ingå i studien vid fall av hemskillnad. När endera maken avlidit har kvarvarande maken flyttats över till motsvarande ensamstående-kategori. Detta inträffade endast i pensionärskategorin. Av nedanstående tabell framgår i vilken utsträckning ett hushåll tillhörigt kategorierna 2, 3 eller 6 innehållit ena maken.

TABELL 6.2.1 HUSHÅLLEN I KATEGORI 2, 3 OCH 6 FÖRDELADE PÅ HUSHÅLL DÄR BÄGGE MAKAR RESP ENDAST EN MAKE TILLHÖR HUSHÅLLET VID INTERVJUTILLFÄLLET

		Båda makar	Endast man	Endast hustru	Totalt
2. Makar, mannen 22-31 år	Västerås, innerstad	13			13
	Vallby	59		1	60
	Viksäng	52			52
	Gävle, innerstad	21		1	22
	Stigslund	52		1	53
	Halmstad, innerstad	35		1	36
	Andersberg	54		1	55
	Flen	45		1	46
Lindesberg	39			39	
3. Makar, mannen 35-44 år	Västerås, innerstad	41		1	42
	Vallby	48			48
	Viksäng	51	1	1	53
	Gävle, innerstad	55	1		56
	Stigslund	53		1	54
	Halmstad, innerstad	43		3	46
	Andersberg	59			59
	Flen	54		1	55
Lindesberg	38			38	
6. Makar, mannen 67-75 år	Västerås, innerstad	24		1	25
	Vallby	20			20
	Viksäng	22			22
	Gävle, innerstad	29			29
	Stigslund	11			11
	Halmstad, innerstad	25			25
	Andersberg	1			1
	Flen	19			19
Lindesberg	20			20	
Totalt		983	2	14	999

Som framgår av tabellen ingår i 16 av de 999 hushållen i de aktuella kategorierna endast ena maken i hushållet. I 14 av dessa 16 hushåll är det mannen som ej längre bor kvar på den vid mantals-skrivningstillfället angivna adressen.

6.3 Barnförekomst

Alla hushåll i kategorierna 2 och 3, med undantag av ett, har barn. I två av hushållen är barnet emellertid något äldre än det "borde" varit. Dessa förhållanden anses ej motivera att hushållen utesluts ur studien.

6.4 Ensamstående

Någon helt tillfredsställande urvalsram för ensamstående personer utgjorde, som tidigare påpekats, knappast mantalslängden. Personer som sammanbor utan att vara gifta kunde nämligen ej särskiljas från de verkligt ensamboende. Hushållssituationen för samtliga ensamstående har i efterhand kontrollerats i detalj: 44 personer som angivit att de sammanbott med fästmö eller fästman har uteslutits ur den fortsatta bearbetningen. I tabellen över intervjuade individer i kap 5 har korrigerings här för gjorts. Bortfallsandelarna har dock ej kunnat korrigeras då antalet faktiskt samboende "ensamstående" ej kunde fastställas i det egentliga urvalet och övriga bortfallet. I vissa sammanhang där generella egenskaper hos aktivitetsfälten analyseras kan även denna, i princip uteslutna, kategorin utnyttjas. I dessa fall kommer detta att klart anges.

6.5 Bostadsadress

En intervjuperson i Lindesberg hade bytt bostad och bodde strax utanför intervjuområdet, vilket inte föranledde någon åtgärd. Områdesavgränsningen i Lindesberg har mycket liten betydelse.

7 KONTROLL AV NÅGRA SKILDA ASPEKTER AV FÄLTARBETET

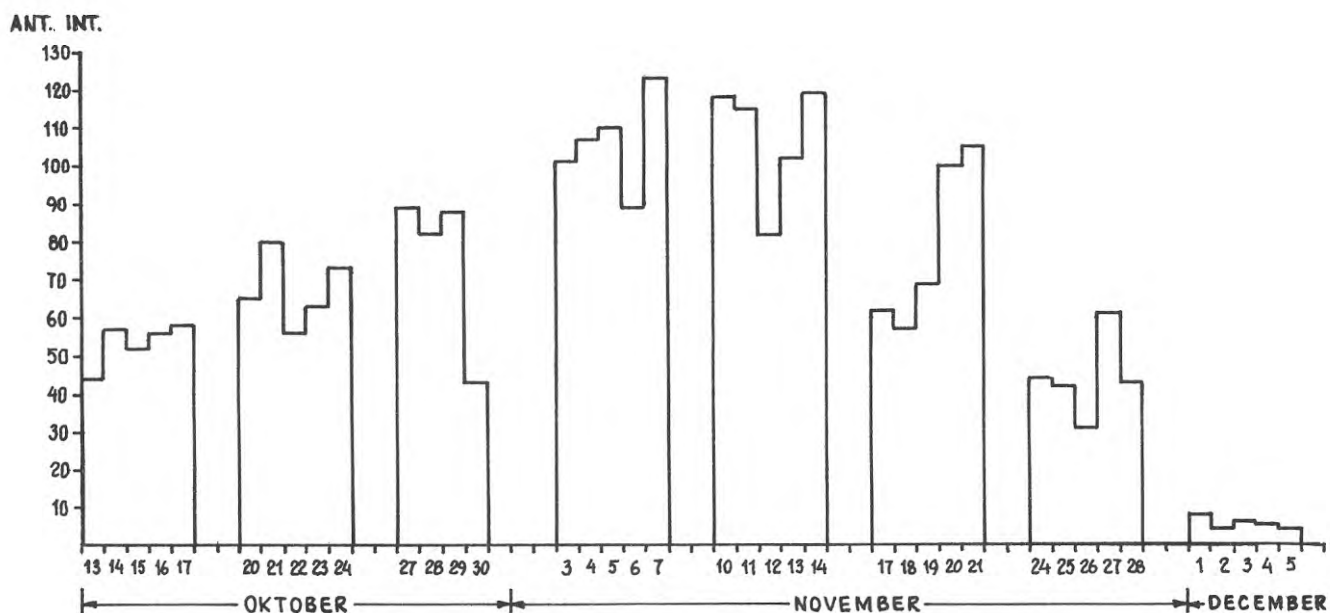
7.1 Intervjuernas fördelning över undersökningsperioden

Intervjupersonerna (hushållen) var slumpmässigt fördelade över veckans fem vardagar. Förflyttningsuppgifterna skulle sålunda gälla den dag som stod angiven på ip:s formulär. Intervjuarna hade själva frihet att välja i vilken vecka under undersökningsperioden (13.10-30.11-69) som hemintervjun skulle läggas. Intervjun skulle i regel ske dagen efter förflyttningsdagen och fick högst läggas tre dagar efter denna. Telefonintervjun skulle gälla förflyttningarna samma veckodag en vecka senare.

Av diagram 7.1.1 framgår hur förflyttningsdagarna för hemintervjuerna faktiskt kom att fördela sig över undersökningsperioden. (Av de 2 654 intervjuade personerna har 2 614 lämnat uppgift om förflyttningar vid hemintervjun, för 2 av dessa saknas uppgift om datum för förflyttningsdagen).

Diagram 7.1.1

Uppgiftsdagarnas (vid hemintervjun) fördelning över undersökningsperioden.

Som framgår av diagrammet utfördes relativt få intervjuer under början och slutet av perioden, medan intervjuaktiviteten var högre i periodens mitt. Det bör noteras att inga förflyttningsintervjuer gällde 31.10 som var dagen före allhelgonahelgen och således i vissa avseenden torde avvika från en "normal" fredag. Några intervjuer skedde även i december. I dessa fall avstod man dock från den senare telefonintervjun.

Av tabell 7.1.2 nedan framgår fördelningen av uppgiftsdagar över veckodagar. Av tabell 7.1.3 framgår uppgiftsdagarnas fördelning över undersökningsperiodens veckor.

Tab. 7.1.2 Förflyttningsdagarnas fördelning över veckodagar

måndag	531
tisdag	544
onsdag	494
torsdag	519
fredag	524
	2 612

Tab. 7.1.3 Förflyttningsdagarna (vid hemintervjuer) fördelade på undersökningsveckorna för varje undersökningsområde

Område	Vecka nr								Totalt	Antal
	1	2	3	4	5	6	7	8		
Västerås innerstad	14.0	14.5	6.4	15.3	17.9	21.3	9.8	0.9	100	235
Vallby	10.6	11.6	13.2	19.9	14.9	12.9	13.9	3.0	100	302
Viksäng	9.2	11.7	11.2	19.2	24.4	13.5	8.9	2.0	100	349
Gävle innerstad	12.1	13.4	8.5	21.6	18.0	16.4	9.8	0.0	100	305
Stigslund	9.2	10.1	10.8	24.2	23.9	12.7	9.2	0.0	100	306
Halmstad innerstad	10.1	11.5	12.9	18.5	23.0	18.1	5.9	0.0	100	287
Andersberg	13.3	13.7	9.1	20.7	20.4	14.0	8.1	0.7	100	285
Flen	7.0	13.0	14.3	20.3	17.3	19.6	6.3	2.3	100	301
Lindesberg	6.6	18.2	17.8	22.3	24.8	7.0	3.3	0.0	100	242
Totalt	10.2	12.9	11.6	20.3	20.5	15.0	8.5	1.0	100	2 612

Som påpekats i referensramen antas förflyttningsmönstret delvis variera enligt en veckocykel. Man kan även räkna med att vissa regelbundna drag i beteendemönstret återkommer med ännu längre mellanrum. Bland annat utgör de årstidsbundna klimatförändringarna en förklaringsfaktor för denna typ av beteendeförändringar. När skilda jämförelser mellan undergrupper av individer görs kan det sålunda vara nödvändigt att beakta dels veckodagen för den rapporterade förflyttningen, dels denna dags placering inom undersökningsperioden. Först när innebörden av dessa faktorer på de studerade förhållandena analyserats kan det emellertid närmare anges, vilken betydelse de skall tillmätas i den fortsatta analysen.

Som framgår av tabell 7.1.2 tycks förflyttningsdagarna vara relativt jämnt fördelade mellan vardagarna.

Den i samband med diagram 7.1.1 påtalade koncentrationen till mitten av undersökningsperioden framgår även av tabell 7.1.3. Över två tredjedelar av förflyttningsdagarna ligger sålunda under de fyra mittveckorna i perioden en koncentration som bör vara fördelaktig för den vidare analysen. Denna andel varierar inte särskilt mycket mellan områdena (60.6 % Vallby, 72,5 % Halmstads innerstad). Huruvida de förekommande variationerna mellan om-

råderna bör beaktas bör diskuteras när innebörden av intervjuernas placering bättre kan bedömas. ¹⁾

7.2 Avstånd mellan intervjudag och förflyttningsdag

Erfarenheterna från tidigare studier tydde på att viss valfrihet vad beträffar intervjutidpunkt är nödvändig om svarsfrekvensen skall kunna hållas hög. Trots att sannolikheten för minnesfel ökar ju längre avståndet är mellan intervjudag och förflyttningsdag ansågs det möjligt att utföra intervjuer i nödfall upp till tre dagar efter uppgiftsdagen.

För 1,6 % (41 personer) av intervjuerna kom avståndet till intervjudagen att överstiga 3 dagar. Dessa kommer eventuellt att utgå i vissa delar av analysen. 1,7 % av intervjuerna skedde på förflyttningsdagens kväll. Som framgår av nedanstående tabell utfördes ungefär tre av fyra intervjuer dagen efter förflyttningsdagen. Uppgift saknas för 8 av dem som lämnat förflyttningsuppgifter vid hemintervjun.

Tab 7.2.1 Antal dagar mellan intervjutillfället och förflyttningsdagen (hemintervjun)

Kategori	Antal dagar					Tot. antal	
	0	1	2	3	4-		
Ungdomar 14-15 år	pojke	1.1	80.6	14.0	4.3	-	186
	flicka	0.6	79.2	11.6	7.5	1.2	173
Yngre makar	man	1.9	69.6	15.3	9.7	3.4	359
	hustru	1.6	73.3	14.4	9.3	1.3	375
Med.ålders makar	man	1.2	69.0	17.7	10.3	1.8	429
	hustru	1.6	74.0	14.7	8.4	1.4	443
Med.ålders ensamstående	man	4.6	60.0	18.5	10.8	6.2	65
	kvinn	3.8	67.9	17.9	9.0	1.3	78
Pensionärer ensamstående	man	1.6	74.2	16.1	6.5	1.6	62
	kvinn	4.0	72.7	15.2	7.1	1.0	99
Pens. makar	man	1.2	76.6	16.2	5.4	0.6	167
	hustru	1.2	77.6	15.9	5.3	-	170
Totalt		1.7	73.1	15.4	8.3	1.6	2 606

1) Denna analys är slutförd men rapporteras ej här. Sammanfattningsvis kan sägas att inga signifikanta skillnader i förflyttningsfrekvens mellan början, slutet eller mitten av undersökningsperioden kunde konstateras.

7.3 Intervjuernas längd

Hemintervjuns längd kodades ej in på bandet. En begränsad manuell bearbetning av denna uppgift, som av intervjuerna påförts formuläret, har dock utförts. 2 personer ur varje delkategori i varje område utvaldes slumpmässigt där så var möjligt. De på detta sätt erhållna 213 personerna hade en medeltid för hemintervjun på 71 minuter. En tid som varierade tämligen litet mellan skilda kategorier (61 min-78 min) med tanke på de låga frekvenserna. Mellan individer var variationen emellertid mycket stor. Bland de 213 studerade fanns ett flertal med en intervjutid på omkring 40 min (två hade endast 20 min) samtidigt som i andra fall intervjuerna pågått i över två timmar.

När det gäller telefonintervjuerna har inga mätningar gjorts rörande intervjuns längd. I den tidigare utförda provundersökningen ingick emellertid även telefonintervjuer. Vid dessa insamlades dock förutom förflyttningsdata av liknande typ som i föreliggande studie även en hel del bakgrundsdata. Mediantiden för dessa intervjuer var knappt 40 minuter. Dels på grund av den mer begränsade uppgiftsmängden, men även motiverat av att man här varit med om att lämna liknande uppgifter en vecka tidigare och var väl insatt i situationen, verkar en uppskattning av medelintervjutiden till omkring 20 minuter vara rimlig.

7.4 Bortfall på olika delfrågor - internt bortfall

Bortfallet¹⁾ för olika delfrågor är generellt sett och för samtliga intervjupersoner sammantagna lågt. Fram t o m fråga 28 ligger bortfallet för det mesta på mellan 1 och 3 promille (mestadels 1 promille). Endast när det gäller frågan om bostadstillägg (1,1%) och adress till fritidshuset (1,2%) erhöles ett bortfall på mer än 4 promille. Bortfallet på frågorna om "grannområde" och "hemmaområde" är dock stort (6,4% resp 13,8%). Här sammanförs emellertid de som ej förstått frågorna eller ej velat svara med dem som ritat "fel" eller sagt sig inte veta gränserna för efterfrågade områden. "Hemmaområdes"-frågan tycks, intressant nog, varit besvärligast att besvara, oavsett vilket område man bor i eller vilken kategori man tillhör. Bortfallet är störst bland ensamstående.

1) Bortfallet redovisas för varje fråga per område och kategori i bilaga 5.

Om vi tills vidare bortser från fråga 82 (senaste besök i olika typer av aktivitetspunkter) kan vi konstatera att bortfallet håller sig på samma ytterligt låga nivå, även på resterande frågor. Några undantag finns - t ex när det gäller föreningstyp, där de relativt höga bortfallsandelarna kan bero på det låga antal för vilka frågan varit aktuell. Absoluta antalet föreningar för vilka uppgift ej erhållits (ej kunnat koda) om föreningstyp är i själva verket 16 st av totalt 1 444. Socialgruppsfrågorna har ett bortfall på drygt 1%. Frågorna om uppskattningen av kostnaderna för olika barnpassningsalternativ har även höga bortfallsandelar men är likaså relevanta för ytterst få individer. Önskemål rörande bostadsområde, uppfattning om storleken på en medelstor resp liten stad samt formulärets sista fråga - rörande flyttningsplanerna - är sedan de enda med bortfall av nämnvärd storleksordning. Det största är 4,1% ("önskat bostadsområde").

Fråga 82, som avsåg ge väsentliga bidrag till de beroende variablerna i analysen har likaledes fungerat utan nämnvärt bortfall. Ett undantag gäller dock. Tämligen många (totalt ca 4%) har som stormarknad angivit ordinära varuhus av typ Tempo, Epa eller Domus. Detta "bortfall" är till ca 80% koncentrerat till Halmstad, där tydligen intervjuarna missuppfattat frågans innebörd. De avslutande delfrågorna i fråga 82 (besöksfrågorna) uppvisar i några fall en svag höjning av bortfallsfrekvensen till 1-2%. Med bortfall har, när det gäller fråga 82, avsetts huruvida uppgift ej lämnats om tidpunkt för senaste besök. Frågan om förekomst av och kvalitet på adressuppgifterna behandlas i ett senare sammanhang.

På samma sätt avser bortfallet, när det gäller uppgifter om de två förflyttningsdagarna (se nedanstående tabell), här endast om intervjun genomförts i dessa avseenden eller ej. Fullständigheten och kvaliteten hos lämnade uppgifter diskuteras senare. Man kan då konstatera att 96,4 av samtliga intervjuade lämnade förflyttningsuppgift vid både hemintervjun och telefonintervjun. Av de 95 återstående hade 85 enbart lämnat uppgifter vid hemintervjun men ej vid telefonintervjun, 4 vid telefonintervjun men ej hemintervjun och 6 slutligen inte vid någondera.

Av tabell 7.4.1 framgår andelen av de intervjuade som lämnat förflyttningsuppgifter vid både hem- och telefonintervjuer i skilda områden och individkategorier.

Generellt kan sålunda sägas, att det interna bortfallet är mycket lågt. Bortfallsandelen kan dock vara stor för delkategorier som redan ursprungligen är små. I tabell 7.4.1 går sålunda bortfallsandelen i några lågfrekventa grupper upp till 30-40 %.

Tabell 7.4.1

Andelen intervjuade som lämnat förflyttningsuppgifter vid både hem- och telefonintervjun.

De intervjuade fördelade på kön, kategori och bostadsområde.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år			2. Makar, männ, 22-31 år			3. Makar, männ, 35-44 år			4. Ensamstående, 35-44 år			5. Ensamstående, 67-75 år			6. Makar, männ, 67-75 år			Summa			Totalt						
	m.	kv.	N	m.	kv.	N	m.	kv.	N	m.	kv.	N	m.	kv.	N	m.	kv.	N	m.	kv.	N	m.	kv.	N				
Västerås innerstad	95.5	22	100	15	100	13	94.7	38	90.2	41	80.0	10	77.8	9	92.9	14	90.0	10	100	25	100	25	95.1	122	93.8	113	94.5	235
Västerås Vällby	94.7	19	100	18	93.0	57	95.7	47	95.8	48	66.7	6	100	3	(100)	2	(100)	2	90.0	20	100	20	92.7	151	94.7	151	93.7	302
Västerås Viksång	96.4	28	100	29	98.0	51	96.2	52	98.0	52	91.7	12	100	12	100	7	92.3	13	100	21	100	22	97.6	169	97.2	180	97.4	349
Gävle innerstad	100	30	96.0	25	95.2	21	94.6	55	92.7	55	100	6	100	13	100	8	92.3	13	96.4	28	96.6	29	96.6	148	95.5	157	96.1	305
Gävle Stigslund	100	28	100	22	100	52	100	52	98.2	54	100	7	100	7	(100)	1	81.8	11	90.0	10	63.6	11	99.3	150	95.5	157	97.4	307
Halmstad innerstad	94.4	18	100	18	97.1	35	94.4	36	97.6	42	88.9	9	100	11	100	12	100	12	100	25	100	25	97.2	141	96.6	147	96.9	288
Halmstad Andersberg	100	16	100	18	100	49	96.4	55	100	59	77.8	9	100	9	100	3	100	7	(100)	1	(100)	1	98.5	136	98.7	149	98.6	285
Flen	100	18	100	15	97.7	43	100	46	94.2	52	80.0	5	100	6	100	12	100	15	94.4	18	100	18	96.0	148	97.4	153	96.7	301
Lindesberg	100	8	100	14	97.4	39	94.9	39	91.9	37	(100)	2	100	9	66.7	3	100	16	94.7	19	94.7	19	94.4	108	96.3	134	95.5	242
Summa	97.9	187	99.4	174	97.5	360	96.3	375	95.1	444	86.4	66	97.5	79	96.8	62	95.0	99	96.4	167	96.5	170	96.5	1273	96.3	1341	96.4	2644
Totalt	98.6	361		96.9	735		95.8	875	92.4	145		95.7	161		96.4	337		96.4	2614									

8 BESKRIVNING AV DE INTERVJUJUADE PERSONERNA

8.1 Allmänt om beskrivningen

I detta kapitel beskrivs intervjumaterialets utseende med avseende på studerade förhållanden med undantag för aktivitetsfältsuppgifter, attityduppgifter och liknande som avses behandlas mer djupgående som intressanta i sig.

Beskrivningen i detta kapitel har flera syften. Det primära syftet, dvs det som står i direkt relation till studiens främsta uppgift att på bästa möjliga sätt beskriva och förklara aktivitetsfältsegenskaper, är att beskriva olika undergruppers fördelning på förhållanden som direkt eller indirekt kan tänkas påverka dessa aktivitetsfältsegenskaper. Detta krävs dels för att möjliggöra en bedömning av vilka undergrupper som senare kan bildas för en explicit prövning av bestämda samband men också för att erhålla en solidare grund för ett diskussionsmässigt hänsynstagande till samband som ej explicit kommer att prövas. Har de olika områdena t ex några särdrag som bör tas hänsyn till? De olika kategorierna vid sidan av urvalskriterierna?

Beskrivningen kan och bör dock fylla ytterligare en funktion. Den kan sålunda läsas som en redogörelse för nio fall-studier. D v s här redogörs för en serie sociala fakta om ett antal exempel på svenska stadsområden. Oavsett generaliseringsmöjligheter bör detta vara av intresse.

Följande aspekt på beskrivningen gäller just generaliseringsmöjligheterna för funna förhållanden. Genom undersökningens uppläggning har man, som tidigare påpekats mycket goda möjligheter att fastställa generella skillnader t ex mellan områden men oberoende av individkategori eller mellan individkategorier men oberoende av område.

Detta gäller givetvis inte endast för aktivitetsfältsegenskaper och attityder och dylika förhållanden som är studiens huvudsakliga beroende variabler utan även för andra intressanta uppgifter som erhållits i studien.

När det gäller områdesskillnader är det framför allt två typer av generaliseringar som kommer att göras. När hypoteser uppställts om förväntade skillnader mellan städer av olika storlek (medelstora och små städer) samt mellan ytter- och innerstadsområden i de större städerna kommer stöd för dessa hypoteser att sökas i materialet. Att belysa skillnader mellan dessa boendetyper vad avser boendeförhållanden och de boendes egenskaper bör vara av värde för den debatt som förs kring dessa frågor.

I den beskrivning som nedan följer kan följande kategorier av beskrivna förhållanden särskiljas: Hushållens demografiska struktur, bostadsförhållanden (hus- och lägenhetsegenskaper), inflyttningsförhållanden, socio-ekonomiska förhållanden (denna del har behandlats tämligen ingående), innehav av speciella förflyttningsresurser och fritidshus, förvärvsarbetsförhållanden, de speciella frågorna till ungdomar.

För varje variabel diskuteras mycket kortfattat dess förmodade relation till aktivitetsfältsegenskaperna och attitydfrågor o dyl, varefter de intervjuades fördelning på variabeln beskrivs och analyseras utifrån ovan beskrivna riktlinjer.

8.2 Hushållens demografiska struktur

8.2.1 Allmänt

I viss utsträckning var hushållens demografiska struktur bestämd redan i urvalet. Vad som kan variera mellan områdena är framför allt storleken på flerpersonsfamiljerna (kat 1, 2, 3 och 6) samt antalet barn i olika åldrar i hushållen. Dessa förhållanden är av intresse för den senare analysen ur flera aspekter. Omfattningen och innehållet i rollerna i hushållet bestäms delvis av hushållets storlek och sammansättning, som även inverkar på hushållets resurssituation. Barnförekomst kan antas påverka föräldrarnas livsföring på ett avgörande sätt även om man bortser från resursaspekten. Detta har i studien ansetts så väsentligt att barnförekomst i viss utsträckning kontrolleras redan genom urvalsförfarandet. Nedan kommer förekomst av barn i skilda ål-

derskategorier i hushåll i olika områden att behandlas. Här har antagits att barn under skolåldern respektive skolbarn har olika inverkan på övriga hushållets livsföring, t ex möjligheter till förvärvsarbete och tid för fritidssysselsättningen samt även på attityderna till skilda boendeförhållanden.

När det gäller skillnader mellan små och större städer har vi inga välgrundade hypoteser avseende hushållens storlek och sammansättning. Vi antar emellertid att hushållen är större och sålunda även har fler barn i städers ytterområden, av den typ som studerats, än i innerområden.

8.2.2 Hushållsstorlek

Av tabell 8.2.2.1 framgår hur flerpersonshushållen i skilda områden fördelar sig på hushållsstorlek. Som framgår av tabellen varierar hushållsstorleken ganska avsevärt mellan områdena om man ser på varje kategori för sig. Hushållen från vilka de utvalda ungdomarna kommer är sålunda t ex betydligt större i Vallby och Flen (andelen trepersonshushåll eller mindre är här 15-20 %) än i Västerås och Halmstads innerstäder (andelen trepersonshushåll eller mindre cirka 50 %).

Även för de övriga två icke-pensionärskategorierna föreligger stora skillnader mellan områdena. Generellt tycks gälla¹⁾ att Gävle, Västerås och Halmstads innerstäder har speciellt små hushåll medan Vallby, Andersberg och Stigslund har speciellt stora. I Vallby och Andersberg innehåller faktiskt nästan ett av fyra av de något äldre hushållen (kat 1 och 3) sex eller fler personer - en storlek som endast några få procent av motsvarande hushållskategorier i de tre innerstäderna når upp till. Betydelsen av skillnad i storlek i sig för de studerade förhållandena kommer knappast att vidare analyseras. Innebörd av förekomst av barn i olika åldrar kan, som anmärks i följande avsnitt, dock komma att vidare behandlas.

1) Denna typ av uttalanden grundar sig här och i fortsättningen på resultatet av en ranganalys (se ex sid 69). Härvid rangordnas de nio områdenas värden för varje kategori. Om generella skillnader föreligger mellan områdena bör likheter i rangmönstren upptäckas.

8.2.3 Förekomst av barn

Hushållen i kategorierna 1-3 skulle samtliga, enligt populationsdefinitionen, ha minst ett barn. I kategori 1 skulle detta barn vara 14-15 år, i kategori 2 skulle det vara under 7 år och när det gällde kategori 3 under 16 år.

Av tabell 8.2.3.1 framgår att mycket få av de unga hushållen (kat 2) har skolbarn medan medelantalet skolbarn i de två äldre hushållskategorierna överensstämmer förvånansvärt väl.

Andersberg och Vallby verkar ha fler skolbarn i samtliga dessa tre kategorier än övriga områden.

Även om kategorierna 1 och 3 liknade varandra relativt väl när det gällde antal skolbarn är skillnaden betydande när det gäller andel hushåll med förskolebarn. Ungefär tre gånger så stor andel av makarna i kategori 3 har sålunda ett barn under skolåldern jämfört med ungdomarnas hushåll.

Också här skiljer sig Vallby och Andersberg från de övriga områdena genom sina höga andelar småbarnshushåll. Västerås innerstad har speciellt låg andel i bägge kategorierna.

Som framgår av tabell 8.2.3.2 finns det goda möjligheter att bilda i övrigt jämförbara grupper som skiljer sig när det gäller förekomst av förskolebarn, vilket troligen är det för aktivitetsfälten och studerade attityder intressantaste av här behandlade förhållanden. Denna möjlighet kommer troligen att utnyttjas i senare analyser, medan övriga här belysta olikheter mellan hushållsgrupper ej explicit vidare kommer att beaktas.

8.2.4 Skillnader mellan typer av bostadsområden

De hypoteser som uppställts i detta sammanhang gällde enbart skillnader mellan inner- och ytterstäder. Bakgrunden till antagandet om att ytterområden av den typ som här studerats har större (och därmed barnrikare) hushåll än innerstäderna utgörs av att innerstadsområdena antas uppfattas som mindre lämpliga för barn än ytterområden. Någon allmän tendens till att lägenheterna är större i ytter- än innerområdena finns ej, som påvisas i avsnitt 8.3.4 - snarare tvärtom.

Om denna hypotes prövas på kategorierna 1-3 (barnhushållen) finner vi att den stöds mycket kraftigt av materialet. I alla tre kategorierna är medianhushållsstorleken större i ytterstadsområdena än i motsvarande innerstad - för det mesta betydligt större. Vi har alltså fått ett starkt stöd för hypotesen att barnhushåll av de tre kategorier som här särskiljs är betydligt större i ytterområden av här studerad typ än i innerstadsområden. För att veta hur långt man kan generalisera detta till ytter- och innerstadsområden som skiljer sig från de studerade bör man emellertid ha ett något klarare grepp om orsakerna till denna skillnad. Skillnaderna återkommer mycket klart när det gäller andel hushåll med förskolebarn i kategorierna 1 och 3 och även när det gäller medelantal barn över förskoleåldern (även om här något mindre klart).

När det gäller skillnader mellan olika stora städer¹⁾ uppställdes inga hypoteser. Småstäderna tycks emellertid ligga högre än de medelstora städernas innerområden när det gäller medianstorlek på hushållen och även när det gäller andel hushåll med förskolebarn i kategorierna 1 och 3. Däremot är förhållandet oklarare när det gäller de något äldre barnen. Hushållen i de mindre städerna bor inte i större lägenheter än hushållen i de större innerstäder - snarare tvärtom. Dessa resultat bör påpekas dels inför senare jämförelser mellan stora och små städer dels då en oväntad systematisk variation av denna typ kan ge väsentliga ledtrådar avseende orsakerna till variationer i det studerade avseendet.

1) Vid analyser av skillnader mellan små städer och medelstora städer jämförs i regel hushållen i småstäderna med motsvarande hushåll i de större städernas innerområden.

Tabell 8.2.2.1

Hushållen i kategorierna 1, 2, 3 och 6 fördelad på område, kategori och storlek.

		Antal hushållsmedlemmar						Totalt %	Antal hushåll	Median
		1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	6 < %			
1. Ungdomar, 14-15 år	Västerås, innerstad	0.0	2.7	45.9	40.5	10.8	0.0	100	37	3.5
	Vallby	0.0	0.0	18.9	18.9	37.8	24.3	100	37	4.8
	Viksäng	0.0	7.0	31.6	26.3	21.1	14.0	100	57	3.9
	Gävle, innerstad	0.0	0.0	25.5	50.9	18.2	5.5	100	55	4.0
	Stigslund	0.0	0.0	22.0	40.0	24.0	14.0	100	50	4.2
	Halmstad, innerstad	0.0	2.3	41.7	20.6	16.7	2.2	100	36	3.5
	Andersberg	0.0	5.9	20.6	26.5	14.7	32.3	100	34	4.4
	Flen	0.0	0.0	15.2	26.4	42.4	6.1	100	33	4.5
	Lindesberg	0.0	0.0	26.4	27.3	31.8	4.5	100	22	4.0
	2. Makar, mannen 22-31 år	Västerås, innerstad	0.0	0.0	53.8	38.5	7.7	0.0	100	13
Vallby		1.7	0.0	33.3	45.0	16.7	3.4	100	60	3.8
Viksäng		0.0	0.0	34.6	59.6	5.8	0.0	100	52	3.8
Gävle, innerstad		0.0	4.5	63.6	31.8	0.0	0.0	100	22	3.2
Stigslund		0.0	0.0	35.8	52.2	11.3	0.0	100	53	3.8
Halmstad, innerstad		0.0	2.8	58.3	33.3	5.6	0.0	100	36	3.3
Andersberg		0.0	0.0	43.6	26.4	20.0	0.0	100	55	3.7
Flen		0.0	2.2	45.7	43.5	8.7	0.0	100	46	3.5
Lindesberg		0.0	0.0	41.0	56.4	0.0	2.6	100	29	3.7
3. Makar, mannen 55-44 år		Västerås, innerstad	0.0	0.0	33.3	42.9	21.4	2.4	100	42
	Vallby	0.0	0.0	16.7	35.4	25.0	22.9	100	48	4.4
	Viksäng	0.0	0.0	24.5	43.4	30.2	1.9	100	53	4.1
	Gävle, innerstad	1.8	0.0	41.1	41.1	14.3	1.8	100	56	3.7
	Stigslund	0.0	0.0	31.5	40.7	25.9	1.9	100	54	4.0
	Halmstad, innerstad	0.0	4.3	39.1	37.0	19.6	0.0	100	46	3.7
	Andersberg	0.0	0.0	23.7	37.3	15.3	23.7	100	59	4.2
	Flen	0.0	0.0	23.6	56.4	14.5	5.5	100	55	4.0
	Lindesberg	0.0	0.0	31.6	44.7	21.1	2.6	100	38	3.9
	6. Makar, mannen 67-75 år	Västerås, innerstad	0.0	96.0	4.0	0.0	0.0	0.0	100	25
Vallby		0.0	85.0	10.0	5.0	0.0	0.0	100	20	2.1
Viksäng		0.0	90.9	4.5	0.0	4.5	0.0	100	22	2.1
Gävle, innerstad		0.0	96.6	0.0	3.4	0.0	0.0	100	29	2.0
Stigslund		0.0	81.8	18.2	0.0	0.0	0.0	100	11	2.1
Halmstad, innerstad		0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	25	2.0
Andersberg		0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	1	2.0
Flen		0.0	78.9	15.8	5.3	0.0	0.0	100	19	2.1
Lindesberg		0.0	85.0	10.0	5.0	0.0	0.0	100	20	2.1
Totalt		0.1	12.6	29.8	36.0	15.8	5.7	100	1360	3.7

	Medelrang för områden avseende kat. 1, 2 och 3 (medianstorlek)			rang- summa	medel- rang
	rangordning				
	kat. 1	kat. 2	kat. 3		
Västerås, innerstad	1.5	3	3.5	8	2.7
Vallby	9	8	9	26	8.7
Viksäng	3	8	7	18	6.0
Gävle, innerstad	4.5	1	1.5	7	2.3
Stigslund	6	8	5.5	19.5	6.5
Halmstad, innerstad	1.5	2	1.5	5	1.7
Andersberg	7	5.5	8	20.5	6.8
Flen	8	4	5.5	17.5	5.8
Lindesberg	4.5	5.5	3.5	13.5	4.5

Tabell 8.2.3.1

Medelantal barn över förskoleåldern. Hushållen fördelade på kategorierna 1, 2, 3 och områden.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, männen, 22-31 år		3. Makar, männen 35-44 år	
	Medelant. större barn	Antal hushåll	Medelant. större barn	Antal hushåll	Medelant. större barn	Antal hushåll
Västerås innerstad	1.4	37	0.1	13	1.5	42
Västerås Vallby	2.2	37	0.2	59	1.7	48
Västerås Viksäng	1.8	57	0.1	52	1.5	53
Gävle innerstad	1.7	55	0.0	22	1.2	56
Gävle Stigslund	1.8	50	0.3	53	1.5	54
Halmstad innerstad	1.4	36	0.2	36	1.2	46
Halmstad Andersberg	2.1	34	0.3	55	1.8	59
Flen	2.1	33	0.2	46	1.3	55
Lindesberg	1.6	22	0.1	39	1.2	38
Summa	1.8	361	0.2	375	1.4	451

	rangordning			rang- summa	medel- rang
	kat. 1	kat. 2	kat. 3		
Västerås, innerstad	1.5	3	6	10.5	3.5
Vallby	9	6	8	23.0	7.7
Viksäng	5.5	3	6	14.5	4.8
Gävle, innerstad	4	1	2	7.0	2.3
Stigslund	5.5	8.5	6	20.0	6.7
Halmstad, innerstad	1.5	6	2	9.5	3.2
Andersberg	7.5	8.5	9	25.0	8.3
Flen	7.5	6	4	17.5	5.8
Lindesberg	3	3	2	8.0	2.7

Tabell 8.2.3.2

Andel hushåll med förskolebarn i kategorierna 1 och 3 i varje område.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år ¹⁾		3. Makar, ¹⁾ männen, 35-44 år	
	%	N	%	N
Västerås innerstad	0.0	37	28.6	42
Västerås Vallby	27.0	37	56.3	48
Västerås Viksäng	15.8	57	47.2	53
Gävle innerstad	9.1	55	35.7	56
Gävle Stigslund	34.0	50	38.9	54
Halmstad innerstad	5.6	36	39.1	46
Halmstad Andersberg	38.2	34	50.9	59
Flen	12.1	33	47.3	55
Lindesberg	18.2	22	44.8	38
Summa	17.7	361	43.5	451

Medelrang för områden	rangordning		rang- summa	medel- rang
	kat. 1	kat. 3		
Västerås, innerstad	1	1	2	1.0
Västerås, Vallby	7	9	16	8.0
Västerås, Viksäng	5	6	11	5.5
Gävle, innerstad	3	2	5	2.5
Gävle, Stigslund	8	3	11	5.5
Halmstad, innerstad	2	4	6	3.0
Halmstad, Andersberg	9	8	17	8.5
Flen	4	7	11	5.5
Lindesberg	6	5	11	5.5

1) Signifikansprövning av skillnader mellan små och stora städer

$$\text{Ungdomar: } \left(\frac{0.0+9.1+5.6}{3} - \frac{12.1+18.2}{2} \right) \quad t = 2.495 \quad \text{små} > \text{stora}$$

$$\text{Medelålders hushåll: } \left(\frac{28.6+35.7+39.1}{3} - \frac{47.3+44.8}{2} \right) \quad t = 2.842 \quad \text{små} > \text{stora}$$

8.3 Bostadsförhållanden

8.3.1 Allmänt

Med bostadsförhållanden avses här förhållanden som karakteriserar bostadshuset och lägenheten - hushöjd, våningsplan, lägenhetsstorlek, bostadskostnader och besittningsform.

Bostadsförhållandena antas påverka aktivitetsfälten och attityder till olika aspekter av boendesituationen på ett flertal olika sätt. Egenskaper hos bostaden, t ex dess storlek, kan påverka hur man fördelar sin fritid mellan aktiviteter i och utanför den privata bostaden, våningsplan inverkar på barnens sätt att leka ute, bostadskostnader och besittningsform samvarierar med resurssituationen, tillfredsställelsen med bostaden kan antas avspeglas i trivseln med andra aspekter av boendesituationen.

De flesta av dessa variabler hade vi ursprungligen sökt att hålla någorlunda konstanta mellan områdena och avsikten var egentligen enbart att vidare beakta effekten av trångboddhet och möjligen våningsplan. Som tidigare redogjorts för, se avsnitt 3.2 lyckades vi mindre väl i denna avsikt utan fick acceptera rätt stora variationer i samtliga dessa förhållanden - en variation som sålunda kommer att belysas närmare i detta avsnitt.

8.3.2 Hushöjd

När det gäller hushöjder vet vi att Vallby, Västerås enbart består av trevåningsbebyggelse liksom Andersberg, Halmstad - om man bortser från fyra niovåningshus. Även i Viksäng är trevåningsbebyggelse vanligast även om här även förekommer fyra- och femvåningshus. I Stigslund har vi nio niovånings punkthus, sju tre- och tre fyrvåningars lamellhus. Man har sålunda anledning att vänta sig en stor variation vad avser höjd på de studerade hushållens bostadshus när det gäller de fyra studerade ytterområdena.

När det sedan gäller småstäderna och de studerade innerstadsdelarna kan inget förutses rörande eventuell hushöjdsvariation. Av tabellen nedan framgår hur de studerade personerna (hushållen) i skilda bostadsområden fördelar sig på hushöjd.

Tabell 8.3.2.1 Intervjuade hushåll fördelade på bostadshusens höjd.

	Antal hushåll	Antal våningsplan					
		2	3	4	5-7	8-	
Västerås innerstad	160	11.9	55.6	21.9	10.6	-	100
Vallby	177	-	100.0	-	-	-	100
Viksäng	228	-	71.1	19.7	9.2	-	100
Gävle innerstad	202	0.5	39.6	32.7	9.5	17.8	100
Stigslund	193	-	21.2	8.3	7.8	62.7	100
Halmstad innerstad	186	1.6	54.8	8.6	1.0	33.9	100
Andersberg	177	-	77.4	7.3	-	15.3	100
Flen	191	43.4	31.4	5.8	17.8	1.6	100
Lindesberg	149	10.1	85.2	4.7	-	-	100
TOTALT	1 663	7.3	58.6	12.6	6.5	15.0	100

De boende inom olika områden varierar som väntat betydligt när det gäller bostadshusens höjd. I Vallby och Lindesberg bor sålunda ingen i hus på över 5 våningar, medan 70% av samtliga studerade Stigslundsbor bor i relativt höga hus. Flen har största andelen lägenheter i tvåvåningshus.

I den mån hushöjd i sig, eller andra förhållanden som är intimt förknippade med hushöjd, kan antas inverka på individers attityder och beteenden, bör sålunda skillnaderna mellan områdena i detta avseende beaktas.

Hushöjd avses i den senare analysen relateras till de boendes syn på sitt område (grannskapsområde, "eget" område), attityd till hustyper, trivsel, sociala kontakter samt vissa andra aspekter av aktivitetsfälten.

Att renodla effekten av hushöjden i dessa sammanhang torde vara helt omöjligt. Dels står hushöjd ofta i viss relation till andra egenskaper hos hus och lägenheter (utan att detta alltid borde vara helt nödvändigt) dels kanske inte boende i höghus är helt jämförbara med

boende i lägre hus i skilda avseenden. I mån av valmöjligheter har de ju valt att bo i hög- resp låghus, vilket kan vara ett uttryck för mer vittgående skillnader i attityder och preferenser. När man talar om betydelsen av hushöjd för olika förhållanden betyder det alltså i allmänhet, att vissa andra egenskaper hos husen anses som karakteristiska för hus med olika våningsantal. Höga hus har fler lägenheter per trapphus än lägre hus och ingår mer sällan tillsammans med andra hus i gårdsbildningar. En större andel av lägenheterna i höga hus har sämre markkontakt än lägenheter i låga hus, en större andel av lägenheterna i höga hus har vidsträckt utsikt än i låga hus. Solbelysningsförhållandena och lägenhetslösningarna tycks vara något sämre i punkthus (som i allmänhet är höga) än i lamellhus (SOU 1967:30). Höga hus har i större utsträckning än lägre hus blivit illa åtgångna i boendemiljödebatten i massmedia.

Samtliga dessa förhållanden kan tänkas påverka tillfredsställelsen, eller snarare den vid förfrågan uppgivna tillfredsställelsen, med bostadsförhållandena (fråga 95).

Framför allt de egenskaper hos låga resp höga hus, som sammanhänger med kontaktmöjligheterna med kringboende antas inverka på hur man ser på grannområdets utsträckning (fråga 29), samt kontaktfrekvens och -mönster (fråga 82). Skillnader mellan höghus och låghus avseende fysiska förhållanden i omgivningen antas inverka på synen på hemmaområdets utsträckning (fråga 30).

I den omfattning dessa antaganden uttrycks i specificerade hypoteser och prövas kommer detta enbart att ske på grundval av materialet i Stigslund (ev Halmstad innerstad), där bägge hus typerna är tillräckligt representerade.

8.3.3 Våningsplan

De boendes fördelning på våningsplan inom skilda områden hänger givetvis samman med fördelningen på hus av olika höjd. Vissa delar av resonemang~~et~~ som fördes rörande innebörden av hushöjd för de boendes aktivitetsmönster hänförde sig just till att bostäderna i viss del i höga hus ligger på ett tämligen stort avstånd från marken. I dessa avseenden kan motsvarande hypoteser givetvis även formuleras direkt

rörande våningsplanets innebörd. Om möjligt bör hypoteserna sedan prövas på enbart boende i höghus, så att husets och omgivningens egenskaper i övrigt inte inverkar på resultatet.

Av nedanstående tabell framgår de intervjuade hushållens fördelning på våningsplan och bostadsområde.

Tab. 8.3.3.1 Intervjuade hushåll fördelade på bostadens våningsplan

	Antal hushåll	BV+SV	1	2	3	4	5-6	7-	Totalt
Västerås innerstad	160	25.6	34.4	27.5	10.6	1.9	-	-	100
Vallby	177	22.6	40.7	36.7	-	-	-	-	100
Viksäng	228	24.1	32.9	33.8	6.6	2.6	-	-	100
Gävle innerstad	202	16.3	23.8	27.2	16.8	4.5	9.4	2.0	100
Stigslund	194	15.5	13.4	26.3	12.9	4.1	11.3	16.5	100
Halmstad innerstad	187	10.2	21.4	38.0	11.8	3.2	9.0	6.4	100
Andersberg	177	7.9	32.2	45.8	4.5	2.3	2.8	4.5	100
Flen	191	20.4	48.2	19.9	3.7	2.1	5.7	-	100
Lindesberg	149	33.6	32.9	32.2	1.3	-	-	-	-
Totalt	1 665	19.3	30.9	31.8	7.8	2.4	4.4	3.4	100

8.3.4 Lägenhetsstorlek, trångboddhet

Av nedanstående tabell framgår hur lägenheterna fördelas på storlekar i de olika områdena.

	1(2)RKv	1RK	2RK	3RK	4RK	5-RK	Totalantal
Vallby ¹⁾	16.1	-	38.5	37.8	7.7	-	1 408
Viksäng	6.0	9.2	32.6	39.7	11.0	1.5	1 304
Stigslund ²⁾	-	18.2	32.4	45.2	4.2	-	577
Andersberg ³⁾	11.0	4.6	27.3	40.6	16.2	0.3	1 595

I stort sett är lägenhetsfördelningen trots allt relativt likartad i olika områden - omkring 30 % utgörs av tvårumslägenheter, 40 % av tretrumslägenheter, 15 % av mindre än 2RK och endast ett fåtal större än 4RK.

1) Vallby har dessutom 42 handikapplägenheter

2) Siffrorna för två höghus i Stigslund är uppskattade

3) Samtliga lägenheter var ej färdigställda vid undersökningstillfället.

När det gäller familjelägenheterna bör man sålunda vänta sig att de utvalda hushållens boendeförhållanden vad avser lägenhetsstorlek är relativt likartade i dessa områden. Bostadsstorleken för boende i innerstäderna och småstäderna kan vi dock ej göra några förutsägelser om. Av tabell 8.3.4.1 framgår medelantal rum per lägenhet för skilda hushållskategorier och områden.

Av tabellen framgår att vissa systematiska skillnader tycks föreligga mellan de olika områdena som sålunda framträder oberoende av hushållskategori om man ser på de tre yngre flerpersonshushållskategorierna. Boende i Stigslund, Gävle och i Halmstads innerstad tycks sålunda ha relativt små lägenheter medan boende i Västerås och Gävle innerstäder samt i Andersberg har relativt stora lägenheter. Skillnaderna mellan de olika områdena är relativt stora och så gott som identiska för de två något äldre hushållskategorierna (1 och 3) medan skillnaderna är mycket små för de unga hushållen. Några systematiska skillnader mellan de små och de större städerna resp mellan inner- och ytterområden i detta avseende kan inte upptäckas och några välmotiverade hypoteser (utifrån tidigare, eller hittills i studien erhållen, kunskap) uppställdes ej heller.

Det är knappast lönt att diskutera innebörden av att bo i små resp stora lägenheter utan att från början ta hänsyn till hushållets storlek. Den intressanta frågan är sålunda snarare: Vad betyder det att ha för trångt resp tillräckligt eller mer än tillräckligt med utrymme för livsföring och attityder? Givetvis påverkar ett flertal faktorer vilka önskemål ett enskilt hushåll har rörande utrymme. Den väsentligaste faktorn är dock utan tvekan hushållets storlek. Med trångbodda hushåll avses här hushåll med för få¹⁾ rum per hushållsmedlem (mindre än 1 rum per två medlemmar, kök och vardagsrum oräknade).

Trångboddhet kan antas innebära mindre möjligheter att i hemmet utföra utrymmeskrävande sysselsättningar och sysselsättningar med stora krav på ostördhet och därmed större behov av att förlägga dessa utanför hemmet. Trångboddhet nämns i flera undersökningar som en orsak till slitningar mellan hushållsmedlemmar, till vantrivsel och önskan att byta bostad.

1) enligt svensk norm

Man bör sålunda vänta sig skillnader mellan trångbodda och icke trångbodda när det gäller trivsel och uttryckt sannolikhet för flyttning inom de närmaste åren.

En hypotes är likaså, att trångbodda i mindre utsträckning tar emot gäster i hemmet och därmed även mindre umgås i andra hem än icke trångbodda. Trångbodda antas även tillbringa större del av sin fritid utanför hemmet.

Av tabell 8.3.4.2 framgår de intervjuade hushållens fördelning på trångbodda respektive icke trångbodda i de skilda områdena.

Mer än en tredjedel av samtliga studerade hushåll är, enligt den här utnyttjade definitionen på trångboddhet, trångbodda. Möjligheter till senare jämförelser när det gäller aktivitetsfältskarakteristika och attityder mellan de två grupperna är alltså goda. Andelen trångbodda tycks variera systematiskt såväl mellan kategorier som mellan områden. En svag tendens till att de unga hushållen (kat. 2) oftare är trångbodda än de äldre tycks föreligga. Områdena tycks relativt klart dela sig i två grupper där trångboddheten är låg i Västerås och Gävle innerstäder, Viksäng och Andersberg medan den är hög i övriga områden. Några systematiska skillnader i trångboddhet mellan inner- och ytterstäder eller mellan små och stora städer kan inte påvisas. En hypotes att trångboddheten skulle vara större i ytter- än i innerstäder, som grundar sig på att den genomsnittliga hushållsstorleken var större (se 8.2.2) i de förra, hade uppställts. I Gävle och Västerås gick också resultatet i hypotesens riktning. I Halmstads innerstad var dock lägenheterna så små att en stor del av de relativt små hushållen ändå är trångbodda.

Tabell 8.3.4.1

Medelantal rum per lägenhet för skilda hushållskategorier och bostadsområden.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, mannen, 22-31 år		3. Makar, mannen 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år				5. Ensamstående, 67-75 år				6. Makar, mormor, 67-75 år	
	Medelvärde	N	Medelvärde	N	Medelvärde	N	mt.	kv.	Med.v.	N	mt.	kv.	Med.v.	N	Medelvärde	N
Västerås innerstad	3.68	37	3.08	13	3.64	42	1.10	1.44	9	1.64	14	1.70	10	2.68	25	
Västerås Vällby	3.19	37	2.75	59	3.27	48	2.23	1.67	3	1.50	2	2.00	2	2.15	20	
Västerås Viksäng	3.30	57	2.79	52	3.30	53	1.92	2.08	12	1.49	7	2.00	13	1.95	22	
Gävle innerstad	3.67	55	2.77	22	3.32	56	2.00	1.69	13	1.19	8	1.69	13	2.52	29	
Gävle Stigslund	2.82	50	2.68	53	2.81	54	1.67	1.71	7	2.00	1	1.64	11	2.27	11	
Halmstad innerstad	2.64	36	2.69	36	2.70	46	2.11	1.82	11	1.50	12	1.42	12	2.32	25	
Halmstad Andersberg	3.62	34	2.85	55	3.58	59	2.00	1.78	9	1.00	3	1.00	7	2.00	1	
Flen	3.18	33	2.67	46	3.11	55	1.60	2.00	6	1.58	12	1.47	15	2.16	19	
Lindesberg	3.18	22	2.46	39	2.87	38	1.50	2.11	9	2.00	3	1.81	16	2.45	20	
Totalt	3.26	361	2.73	375	3.19	451	1.80	1.82	79	1.50	62	1.64	99	2.33	172	

Medelrang för områden (3)	Rangordning			Rang- summa	Medel- rang
	Kat. 1	Kat. 2	Kat. 3		
Västerås, innerstad	9	9	9	27	9.0
Vällby	5	5	5	15	5.0
Viksäng	6	7	6	19	6.3
Gävle, innerstad	8	6	7	21	7.0
Stigslund	2	3	2	7	2.3
Halmstad, innerstad	1	4	1	6	2.0
Andersberg	7	8	8	23	7.7
Flen	3.5	2	4	9.5	3.2
Lindesberg	3.5	1	3	7.5	2.5

Medelrang för 3 delkategorier (9)	Rang- summa	Medel- rang
1. Ungdomar	23.5	2.6
2. Unga hushåll	10	1.1
3. Medelåld. hush.	20.5	2.3

Tabell 8.3.4.2

Andelen av flerpersonshushållen som är trångbodda (bor fler än två personer per rum, kök och vardagsrum oräknat).

Hushållen fördelade på kategori och bostadsområde.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, mannen, 22-31 år		3. Makar, mannen 35-44 år		Summa	
	%	N	%	N	%	N	%	N
Västerås innerstad	21.6	37	30.8	13	26.2	42	25.0	92
Västerås Vallby	54.1	37	47.5	59	29.2	48	43.1	144
Västerås Viksäng	28.1	57	32.7	52	26.4	53	29.0	162
Gävle innerstad	14.5	55	31.8	22	17.9	56	18.8	133
Gävle Stigslund	56.0	50	43.4	53	48.1	54	49.0	157
Halmstad innerstad	50.0	36	47.2	36	50.0	46	49.2	118
Halmstad Andersberg	26.5	34	41.8	55	22.0	59	30.4	148
Flen	39.4	33	47.8	46	27.3	55	37.3	134
Lindesberg	40.9	22	59.0	39	47.4	38	50.5	99
Summa	35.7	361	43.7	375	31.9	451	36.8	1187

	Medelrang för områden (3)			Rang- summa	Medel- rang
	Rangordning				
	kat. 1	kat. 2	kat. 3		
Västerås, innerstad	2	1	3	6	2.0
Vallby	8	7	6	21	7.0
Viksäng	4	3	4	11	3.7
Gävle, innerstad	1	2	1	4	1.3
Stigslund	9	5	8	22	7.3
Halmstad, innerstad	7	6	9	22	7.3
Andersberg	3	4	2	9	3.0
Flen	5	8	5	18	6.0
Lindesberg	6	9	7	22	7.3

8.3.5 Besittningsform av lägenheten

Upplåtelseformerna för lägenheterna i ett bostadsområde inverkar säkerligen på sammansättningen av hushållen i området ur såväl socio-ekonomisk som demografisk synpunkt. Även andra genomsnittliga skillnader kan man föreställa sig mellan hushåll i t ex bostadsrätts- resp hyreslägenheter. Innebörden av hushållens socio-ekonomiska status för studerade förhållanden kommer att tas upp i ett särskilt sammanhang. Eventuella specifika effekter av upplåtelseformen kommer i övrigt troligen inte att studeras närmare. De intervjuade hushållens fördelning på lägenheternas upplåtelseform framgår av tab. 8.3.5.1 för att denna faktor vid behov skall kunna diskussionsmässigt beaktas vid tolkningen av skillnader mellan områden.

Tab. 8.3.5.1 De studerade hushållens fördelning på lägenheternas upplåtelseform

	Antal	Hyres- hush.lägenh.	Bostads- rättslgh	Annat ¹⁾	Totalt
Västerås innerstad	160	80.6	16.3	3.1	100
Vallby	177	100.0	-	-	100
Viksäng	228	57.9	40.4	1.8	100
Gävle innerstad	202	32.7	64.9	2.5	100
Stigslund	194	34.5	64.4	1.0	100
Halmstad innerstad	187	72.7	26.2	1.1	100
Andersberg	177	100.0	-	-	100
Flen	191	100.0	-	-	100
Lindesberg	149	75.8	24.2	-	100
Totalt	1 665	71.4	27.6	1.0	100

En betydande variation föreligger sålunda mellan områdena i detta avseende. Gävleområdena domineras av bostadsrättslägenheter medan i tre andra områden denna bostadstyp över huvud taget inte förekommer.

1) Inneboende, äger huset, viss typ av tjänstebostad

De allra flesta (ca 97 %) av boende i hyreslägenheter har kontrakt med värden. Andelen varierar obetydligt mellan områdena med lägsta värde 92 % i Lindesberg och högsta (100 %) i Flen.

Av de boende i hyreslägenheter som inte har kontrakt med värden har de allra flesta tjänstebostad. Endast 4 personer bor inneboende.

2 % av samtliga i hyreslägenhet eller insatslägenhet bor i handikapplägenhet och 1 % i speciell pensionärslägenhet. Kategorilägenheterna förekommer främst i Vallby, Västerås, där de utgör 10 % av samtliga studerade lägenheter (hushåll).

De två helt dominerande lägenhetstyperna här är sålunda hyreslägenheter där hushållet har eget kontrakt med värden och insatslägenheter. Övriga speciella grupper är så små att någon möjlighet att pröva sambandet mellan dessa lägenhetsegenskaper och andra studerade förhållanden är små. Möjligtvis kan man jämföra pensionärer boende i pensionärslägenheter (14 personer) med övriga pensionärer vad gäller trivsel och flyttningsbenägenhet. Man bör då emellertid vara medveten om att lägenhetstypen måste inverka oerhört mycket på trivseln om någon skillnad skall kunna fastställas eftersom gruppen är mycket liten.

8.3.6 Hyra, hyresbidrag

Givetvis påverkar hyrans storlek samt eventuella hyresbidrag, om andra förhållanden är konstanta, hushållets resurssituation. Man får dock räkna med att den bild som man med hjälp av inkomstuppgifterna i denna studie kan framkalla över hushållens ekonomiska situation är så pass grov, att en reduktion med hänsyn till hyrans storlek skulle vara meningslös. Inkomstuppgifter kommer sålunda att betraktas som grova indikatorer på den ekonomiska situationen.

Den beskrivning av hyresnivån m m, som görs i tabell 8.3.6.1 får främst ses som ett bidrag till karakteristiken av de skilda studerade områdena. De största skillnaderna som förekommer är faktiskt mellan Vallby, Västerås och Västerås innerstad (även i Halmstad är hyresnivån väsentligt lägre i innerstaden än i Andersberg). Vallby ligger för de flesta kategorier, såväl makar

som ensamstående i medeltal mer än 100 kronor över motsvarande kategoris hyra i Västerås innerstad. Vallby har för alla kategorier, med ett undantag, den högsta hyresnivån och Västerås innerstad den lägsta¹⁾. Medan de yngre makarna i Vallby betalar i medeltal cirka 450 kronor (59 hushåll) i månadshyra, betalar samma kategori i innerstaden cirka 310 kronor (13 hushåll). Pensionerade makar i Vallby (20 hushåll) betalar 390 kronor, pensionerade makar i innerstaden (25 hushåll) 250 kronor i medeltal.

Vid sidan om lägenhetsstorlek torde byggnadsår, markpriser samt regionala skillnader i byggnadskostnader vara huvudskäl till variationer i hyra. Det fanns sålunda skäl att vänta sig vissa skillnader mellan inner- och ytterområden samt mellan småstäder och större städer. Systematiska sådana skillnader föreligger dock ej i materialet.

Har man då hyresbidrag i större utsträckning i Vallby än i innerstaden? Ja, flerpersonshushåll i Vallby har, som framgår av tabell 8.3.6.2, i extremt hög utsträckning hyresbidrag. I samtliga dessa kategorier har mer än 60 % av hushållen hyresbidrag. Även i Västerås innerstad ligger andelen med bidrag på något över 50 % för de yngsta hushållen medan den ligger mycket lågt (5-20 %) för kategorierna 1 och 3. Gävle innerstad ligger emellertid genomsnittligt för de tre kategorierna lägre än Västerås. De nyaste stadsdelarna Vallby och Andersberg har de högsta bidragsandelarna.

Några hypoteser om skillnaden mellan städer av olika storlek och inner- och ytterområden uppställdes ej.

Samtliga ytterområden har dock högre värden än motsvarande innerområden. Några systematiska skillnader mellan små och stora städer föreligger dock inte.

1) Av tabell 8.3.4.1 framgick att när det gällde flerpersonskategorier har Vallbyhushållen genomsnittligen färre rum till sin disposition än boende i Västerås innerstad, som även genomsnittligt ligger högst i studien för dessa hushållskategorier.

Tabell 8.3.6.1

Medelhyran för hushållen fördelade på kategori och bostadsområde.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, männer, 22-31 år		3. Makar, männer 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år				5. Ensamstående, 67-75 år				6. Makar, männer, 67-75 år	
	Medelhyra	N	Medelhyra	N	Medelhyra	N	Medelhyra	N	Medelhyra	N	Medelhyra	N	Medelhyra	N	Medelhyra	N
Västerås innerstad	429	37	314	13	386	42	126	10	215	9	206	14	205	10	257	24
Västerås Vallby	478	35	448	59	508	48	378	6	345	3	(245)	2	(345)	2	385	20
Västerås Viksång	438	57	395	52	441	53	312	12	320	12	189	7	330	13	322	22
Gävle innerstad	461	55	377	22	425	56	312	6	268	13	208	8	248	13	335	29
Gävle Stigslund	389	50	375	53	395	54	281	7	302	7	(245)	1	290	11	336	11
Halmstad innerstad	354	34	389	36	393	46	289	9	254	11	220	12	212	12	301	25
Halmstad Andersberg	463	34	421	55	452	59	356	9	323	9	212	3	216	7	(345)	1
Flen	469	33	410	46	443	55	245	5	312	6	262	12	245	15	334	19
Lindesberg	413	22	358	39	387	38	(245)	2	273	9	312	3	289	16	330	20
Totalt	436	357	398	375	428	451	282	66	287	79	225	62	263	99	322	171

Tabell 8.3.6.2

Andelen av hushållen som erhåller bostadsbidrag.
Hushållen fördelade på kategori och bostadsområde.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, männ, 22-31 år		3. Makar, männ 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år			5. Ensamstående, 67-75 år			6. Makar, männ, 67-75 år		Totalt			
	%	N	%	N	%	N	m.	%	kv.	N	%	N	m.	%	kv.	N	%	N
Västerås innerstad	5.4	37	53.8	13	19.0	42	10.0	10	11.1	9	16.7	12	14.3	7	25.0	24	18.2	154
Västerås Vallby	65.7	35	64.4	59	62.5	48	0.0	6	33.3	3	100.0	2	100.0	1	100.0	20	66.1	174
Västerås Viksång	36.8	57	42.3	52	22.6	53	0.0	12	0.0	12	0.0	5	41.7	12	66.7	21	33.0	224
Gävle innerstad	14.8	54	31.8	22	16.1	56	0.0	6	0.0	13	12.5	8	46.2	13	31.0	29	19.9	201
Gävle Stigslund	58.0	50	62.3	53	40.7	54	0.0	6	14.3	7	100.0	1	72.7	11	36.4	11	50.8	193
Halmstad innerstad	41.2	34	44.4	36	37.0	46	0.0	9	0.0	11	75.0	12	58.3	12	44.0	25	40.0	185
Halmstad Andersberg	57.6	33	65.5	55	57.6	59	0.0	9	0.0	9	33.3	3	85.7	7	100.0	1	55.1	176
Flen	48.4	31	58.7	46	34.5	55	0.0	5	16.7	6	41.7	12	60.0	15	42.1	19	44.4	189
Lindesberg	31.8	22	51.3	39	34.2	38	(0.0)	2	0.0	8	66.7	3	40.0	15	35.0	20	37.4	147
Totalt	39.1	353	54.9	375	36.4	451	1.5	65	5.1	78	39.7	58	52.7	93	47.1	170	40.5	1643

8.4 Inflyttningsförhållanden

8.4.1 Allmänt

Som antytts i referensramen betraktas tidigare erfarenheter som betydelsefulla för såväl inställning till skilda företeelser som kunskap om och beredskap inför olika beteendialternativ. Ju mer den nuvarande situationen avviker från tidigare erfarenheter och ju mindre avlägsna dessa erfarenheter är desto större antas svårigheterna vara t ex när det gäller att upprätthålla en önskvärd nivå på sociala relationer och att överhuvudtaget anpassa sig till en ny livsstil. Man kan även anta att den generella uttryckta attityden till bostadsområdet är olika för personer som kommit från helt andra förhållanden än för sådana som är relativt vana vid liknande. Det är svårt att göra några antaganden, om den positiva inställningen till en förbättring i allmänhet är väsentligare än en negativ inställning till en förändring.

Den första frågan som här kommer att belysas är: Skiljer sig områdena åt när det gäller tid för inflyttning i staden? Här väntar vi oss att man är senare inflyttad i staden i ytterområden än i innerområden. Kunskap om den stegvisa individuella "urbaniseringsprocessen" ger dock inga ledtrådar rörande skillnader i inflyttningstid mellan stora och små städer.

8.4.2 Tid för inflyttning i staden

Ser man på samtliga inom varje kategori oavsett område finner man som väntat att ungdomar i större utsträckning bott hela livet i samma stad än övriga kategorier, se tabell 8.4.2.1. Rangordningen mellan kategorierna kvarstod som framgår av rangtabellen när fördelningen på områden hölls under kontroll. Störst andel för ungdomar, därefter manliga ensamstående pensionärer och yngre hushåll. Övriga skiljer sig inte mycket från varandra. När i stället områdena jämförs och kategorierna hålls under kontroll visar det sig att bägge Gävleområdena samt Halmstad innerstad har höga andelar infödda i staden medan Andersberg, Flen och Vallby har låga andelar. De väntade systematiska skillnaderna mellan inner- och ytterområden erhöles ej.

Infödda och ej infödda kommer att jämföras vad avser sociala kontakter omfattning och deras inriktning på släktingar och andra, vad avser inställning till den egna staden (som den framgår approximativt av frågan om stadsstorlekspreferenser) samt svar på "trivsel"-frågorna.

Tabell 8.4.2.1

Andel av de studerade inom varje kategori och område som bott i samma stad hela livet.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, männen, 22-31 år		3. Makar, männen 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år			5. Ensamstående, 67-75 år			6. Makar, männen, 67-75 år		
	%	N	%	N	%	N	m.	kv.	N	%	N	kv.	N	%	N
Västerås innerstad	70.3	37	30.8	26	29.1	79	10	55.6	9	35.7	14	30.0	10	28.0	50
Västerås Vallby	32.4	37	25.6	117	15.8	95	6	0.0	3	10.0	2	0.0	2	30.0	40
Västerås Viksäng	47.4	57	35.9	103	24.5	102	12	25.0	12	14.3	7	7.7	13	16.3	43
Gävle innerstad	65.5	55	44.2	43	23.6	110	6	30.8	13	75.0	8	76.9	13	36.8	57
Gävle Stigslund	64.0	50	55.8	104	34.9	106	7	42.9	7	100.0	1	9.1	11	42.9	21
Halmstad innerstad	80.6	36	38.0	71	29.9	87	9	45.5	11	45.5	11	25.0	12	22.0	50
Halmstad Andersberg	23.5	34	23.1	104	16.2	117	9	0.0	9	33.3	3	43.3	7	(0.0)	2
Flen	60.6	33	19.1	89	11.4	105	5	0.0	6	25.0	12	7.1	14	11.1	36
Lindesberg	45.5	22	41.0	78	31.1	74	2	22.2	9	0.0	3	12.5	16	5.3	38
Totalt	55.4	361	34.3	735	23.5	875	66	27.8	79	36.1	61	22.4	98	23.7	337

Medelrang för kategorier (9)	Medelrang för områden (8)
1. Ungdomar, 14-15 år	Västerås, innerstad
2. Makar, mannen 22-31 år	Vallby
3. Makar, mannen 35-44 år	Viksäng
4. Ensamstående, 35-44 år, manl.	Gävle, innerstad
kvinnl.	Stigslund
5. Ensamstående, 67-75 år, manl.	Halmstad, innerstad
kvinnl.	Andersberg
6. Makar, mannen, 67-75 år	Flen
	Lindesberg

Sign prövn av skillnader mellan små och stora städer.

Ungdomar: t = 2.371 små<stora

8.4.3 Inflyttningsår i nuvarande lägenhet

Urvalet gjordes medvetet så att inga hushåll skulle bott i sin nuvarande bostad mindre än ett år. Avsikten med detta var att det bedömdes som önskvärt att en viss stabilisering av levnadsmönstret skulle inträtt efter bostadsbytet. Inga är sålunda nyinflyttade. Områdena varierar dock avsevärt när det gäller boendetid i området. Av de studerade hushållen i Västerås innerstad har 39 % flyttat in i sin nuvarande lägenhet 1960 eller tidigare medan inga givetvis bott så länge i Vallby, Viksäng eller Andersberg, vilka ej utbyggts vid detta tillfälle. I Vallby var de stora inflyttningsperioderna 1967 och 1968 (50 % inflyttade efter 1967), och i Andersberg under åren 1967-69.

Tabell 8.4.3.1

De intervjuade fördelade på inflyttningsår i lägenheten

	-49	50-60	61-65	66	67	68	69	Tot	N
Västerås, innerstad	13,6	25,1	27,2	6,8	11,9	12,3	3,0	100	235
Vallby	0	0	1,3	16,9	31,8	44,0	6,0	100	302
Viksäng	0	0,3	55,6	10,9	14,3	15,2	3,7	100	349
Gävle, innerstad	2,6	22,6	36,4	11,5	10,5	15,4	1,0	100	305
Stigslund	0	21,0	41,0	9,2	9,2	17,4	2,3	100	305
Halmstad, innerstad	12,2	14,2	36,8	9,0	13,5	11,5	2,8	100	288
Andersberg	0	0	1,1	23,9	35,1	34,7	5,3	100	285
Flen	2,0	9,7	18,7	19,7	27,3	16,7	6,0	100	300
Lindesberg	0,8	8,3	57,4	12,4	10,7	8,7	1,7	100	242

Dessa mycket betydelsefulla skillnader mellan boende i de olika områdena, som troligen även sammanhänger med andra skillnader mellan dessa boendegrupper - t ex när det gäller bostadens standard och hyra, hushållsmedlemmarnas antal och ålder - måste man säkerligen ofta beakta vid försök till kausala tolkningar av studiens resultat rörande beteende- och attitydskillnader.

Inflyttningsstidpunktens betydelse för de sociala kontaktmönstren, synen på grannområde och eget område, samt aktivitets-

frekvenser och aktivitetsfältens utbredning kommer att prövas på detta material. De undergrupper som då kommer att jämföras är något olika i olika sammanhang. Sålunda jämförs gamla stadsbor som nyligen flyttat till ett ytterområde med gamla stadsbor som länge bott i samma område i vissa avseenden för att utröna inverkan av en viss bindning till det förra bostadsområdet. Vi vet att 106 personer i Vallby bott i Västerås mer än 20 år (142 mer än 10 år), 51 har bott där sedan 1966 och 133 har flyttat 1968. Sannolikt kan man få ett tillräckligt antal yngre och medelålders makar i dessa två kategorier för att vissa jämförelser skall bli möjliga. Motsvarande torde vara möjligt för Andersberg. Några enkla jämförelser av umgängesvännernas adresser och umgänget med grannar torde vara möjliga att göra. På samma sätt kan man försöka bilda i övrigt jämförelsebara grupper där den ena utan att ha bott i staden förut flyttat in i området medan den andra flyttat från andra delar av staden in i området. Dessa två grupper antas skilja sig vad avser aktivitetsfrekvens och frekvens av sociala kontakter och graden av orientering gentemot området resp resten av staden.

8.4.4 Tidigare bostads läge

Tabell 8.4.4.1 De intervjuade i skilda bostadsområden fördelade på förra bostadens läge

	Samma bostadsområde	Född i lägenheten	Annan del av staden	Annan ort 1)	Tot	N
Västerås, innerstad	-	1,3	79,9	18,8	100	234
Vallby	14,4	-	56,5	29,1	100	299
Viksäng	15,9	-	59,9	24,2	100	339
Gävle, innerstad	-	1,3	82,3	16,4	100	305
Stigslund	32,2	-	52,5	15,3	100	301
Halmstad, innerstad	-	3,2	78,4	18,4	100	283
Andersberg	7,9	-	53,2	38,9	100	280
Flen	-	0,7	70,2	29,1	100	299
Lindesberg	-	0,4	78,5	21,1	100	232
Totalt	8,4	9,7	67,3	23,6	100	2572

Som framhölls tidigare antas tidigare erfarenheter rörande bostadsort påverka såväl inställningen till olika företeelser i omgivningen som beteende i nuvarande bostadssituation. Den

1) Sign prövn av skilln mellan små och stora städer
% m förra bost på annan ort: $t = 2.309$ små > stora

viktigaste dimensionen hos tidigare bostadsort har här graden av stadsmässighet ansetts vara. Den tidigare bostadsorten (den man närmast flyttat från) har sålunda kodats med avseende på folkmängd (även dimensionen glesbygd - tätort). Den allmänna hypotesen är att ju mer olik i dessa avseenden föregående bostadsort är den nuvarande desto mer skiljer sig aktivitetsmönstren från jämförbara stadsbor som endast haft erfarenheter av den stad de nu bor i.

Med kännedom om urbaniseringsprocessens stegvisa förlopp bör vi vänta oss att av inflyttarna till småstäder merparten skall komma från landsbygden eller små orter medan däremot inflyttare till medelstora städer i större utsträckning skall komma från något större orter.

Av nedanstående tabell framgår hur inflyttare till de skilda städerna fördelar sig på tidigare bostadsort. Värdena för de skilda områdena grundar sig på samtliga ip i området. De skilda individkategorierna är alltså ojämnt fördelade mellan områdena.

Tabell 8.4.4.2 De intervjuade i skilda bostadsområden fördelade på tidigare bostadsort

	Annat land	Omgiv	Övr	Stad eller köping				Storstad	Tot	N
		landsbygd 1)	landsbygd 1)	-5000	5000-20000	20000-50000	50000-			
Västerås, innerstad	2,0	14,8	16,1	0	25,5	10,1	12,1	19,5	100	149
Vallby	0,4	16,5	15,2	1,3	24,2	20,3	16,5	5,6	100	231
Viksäng	2,1	14,0	18,5	2,5	27,2	16,0	9,5	10,3	100	243
Gävle, innerstad	0	30,4	15,5	2,2	12,7	19,3	12,7	7,2	100	181
Stigslund	1,9	23,6	19,9	3,1	19,3	11,8	10,6	9,9	100	161
Halmstad, innerstad	3,9	34,8	9,0	5,1	16,9	9,0	12,9	8,4	100	178
Andersberg	1,3	30,9	10,0	7,0	17,8	7,4	16,1	9,6	100	230
Flen	0	46,7	10,3	6,6	7,0	11,2	10,7	7,4	100	242
Lindesberg	0,6	33,5	14,1	1,2	24,1	10,0	14,1	2,4	100	170

En antydning om att ovanstående antaganden rörande tidigare bostadsort är riktiga erhålls genom tabellens uppgifter. En ranganalys av

1) Sign prövn av skilln mellan små och stora städer inflyttade från omgiv + övr landsbygd: $t = 1.730$ ingen sign.

samma sort som tidigare har genomförts avseende andelen inflyttade från landsbygden för att pröva antagandets giltighet när individernas fördelning på kategorier hålls under kontroll. Resultatet framgår av tabell 8.4.4.3. Som framgår av tabellen har Västerås-områdena lägre medelranger än övriga. Endast den ena av småstäderna (Flen) har emellertid ett speciellt högt värde på medelrangen. De boende i innerstäderna har färre inflyttade från landsbygden än de boende i ytterområdena i samtliga tre städer. Av tabellen framgår även att endast de gifta pensionärerna skiljer sig från övriga kategorier genom sin höga andel inflyttade från landsbygden.

Jämför man sålunda sammanfattningsvis de olika kategorierna i inflyttningsavseende finner man att: Ungdomar, yngre hushåll och manliga ensamstående pensionärer har i stor utsträckning bott hela livet i samma stad. Av dem som flyttat till staden från annan ort har pensionärshushåll i speciellt stor utsträckning flyttat från landsbygdskommuner.

Jämför man områdena finner man sammanfattningsvis att Gävle-områdena och Halmstad innerstad har höga andelar infödda i staden medan Andersberg, Flen och Vallby har låga andelar. Den genomsnittliga boendetiden varierar med utbyggnadstiden för de skilda områdena. De områden av Västerås' och Halmstads innerstäder som inkluderats i studien innehåller delar som är relativt gamla medan Vallby och Andersberg endast består av helt nybyggda hus.

Intervjupersonerna har oftast angivit att förra bostaden låg i samma stad. Detta gäller dock i mindre grad för de boende i de nyaste områdena (Vallby, Viksäng och Andersberg) samt Flen. I Stigslund har så mycket som en tredjedel av de intervjuade hushållen tidigare bott i en lägenhet inom samma område. De inflyttade till Västerås - såväl inner- som ytterområden - har i liten utsträckning kommit från landsbygden medan motsatsen gäller i Flen.

Tabell 8.4.4.3

Andel av de till staden inflyttade som flyttat från landsbygdskommun

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, mannen, 22-31 år		3. Makar, mannen 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år				5. Ensamstående, 67-75 år				6. Makar, mannen, 67-75 år			
	%	N	%	N	%	N	mm.	%	N	kv.	%	N	mm.	%	N	kv.	%	N
Västerås innerstad	18.2	11	16.7	18	35.7	56	40.0	10	0.0	4	14.3	7	28.6	7	28.6	7	38.9	36
Västerås Vällby	28.0	25	28.7	87	37.5	80	0.0	4	33.3	3	(0.0)	2	(50.0)	2	(50.0)	2	32.1	28
Västerås Viksäng	46.6	30	19.7	66	32.5	77	42.9	7	22.2	9	50.0	6	33.4	12	41.7	36	41.7	36
Gävle innerstad	26.3	19	62.5	24	36.9	84	25.0	4	77.0	9	(100.0)	2	33.0	3	58.3	36	58.3	36
Gävle Stigslund	31.3	16	37.0	46	48.2	69	25.0	4	50.0	4	-	-	50.0	10	58.3	12	58.3	12
Halmstad innerstad	28.6	7	43.2	44	37.7	61	25.0	8	16.7	6	20.0	5	33.5	9	65.8	38	65.8	38
Halmstad Andersberg	42.3	26	40.0	80	39.8	98	75.0	8	33.3	9	(50.0)	2	16.7	6	(100.0)	1	(100.0)	1
Flen	61.5	13	45.9	72	53.8	93	75.0	4	66.7	6	44.4	9	61.6	13	87.6	32	87.6	32
Lindesberg	25.0	12	41.3	46	48.0	50	(100.0)	2	28.6	7	66.6	3	42.3	14	63.9	36	63.9	36
Totalt	35.8	159	36.4	483	41.1	668	43.1	51	38.6	57	38.9	36	43.4	76	56.1	255	56.1	255

Medelrang för kategorier (9)	Medelrang för områden (8)
1. Ungdomar, 14 - 15 år	1.9
2. Makar, mannen 22-31 år	3.1 (6)
3. Makar, mannen 35-44 år	3.9
4. Ensamstående, 35-44 år, manl.	4.9 (7)
kvinnl.	5.5 (7)
5. Ensamstående, 67-75 år, manl.	4.8
kvinnl.	5.3 (6)
6. Makar, mannen, 67-75 år	7.6
	5.0 (7)

8.5 Socio-ekonomiska förhållanden

8.5.1 Allmänt

Variationer rörande socioekonomiska förhållanden innebär variationer när det gäller ekonomiska resurser, vilka i sig själva kan utgöra förklaringar till skillnader i aktivitetsmönster genom att ett flertal aktiviteter är resurskrävande (eller kräver förflyttningar som drar resurser). Skillnader i socioekonomisk status innebär emellertid även genomsnittliga skillnader av kulturellt slag. Ett flertal studier har visat att livsstil och värderingar varierar mellan socio-ekonomiska grupper. Den socio-ekonomiska grupperingen tillhandahåller i de flesta sociologiska studier en av de väsentligaste förklaringsgrunderna till variationer i sociala fenomen.

I viss utsträckning kommer det i föreliggande studie att vara möjligt att särskilja resurseffekterna från de subkulturella effekterna genom att vi dels har uppgift om inkomst och dels uppgift om socialgrupp grundade på yrke. Yrkesgruppskodningen har skett med hjälp av ett kodschema som utnyttjats i andra studier inom sociologiska institutionen och hållits aktuellt av professor Carl-Gunnar Janson. Socialgruppsfördelningen grundar sig här på skilda yrkens krav på utbildning och genomsnittliga inkomster samt yrkesställning.

Förutom om inkomst och yrke har vi även erhållit uppgift om de intervjuades utbildning. Delvis utnyttjas denna uppgift för en "kontroll" av socialgruppskoden delvis för ett försök att (liksom när det gäller inkomst) erhålla en ytterligare dimension av det socio-ekonomiska syndromet där kunskapsaspekten har en speciell betydelse. Det hävdas t ex att utbildningen och därmed en vidgad kunskap om omvärlden i sig själv utgör en stimulans till vissa typer av kulturella aktiviteter. Att vi på detta sätt inkluderat samtliga dessa kriterier på socio-ekonomisk status innebär att vi markerar att vi är medvetna om den bristande korrelationen mellan dem. Det innebär emellertid inte att vi i alla sammanhang kommer att sträva efter att fastställa partialeffekter av respektive dimension. När den mer diffusa subkulturella aspekten skall belysas kommer sålunda mestadels yrkesgrupperingen att

utnyttjas, när hypotesen om skillnader snarare grundas på resurs-hänsyn används främst inkomst. Det kan även tänkas att utbildning i vissa fall används som ensam möjlig förklaringsgrund.

8.5.2 Socialgrupp

Av tabellerna 8.5.2.1 - 2 framgår hushållens fördelning på de tre socialgrupperna. Ensamstående kvinnor har här erhållit den socialgrupp som det egna yrket motiverat, medan i samboende hushåll mannens yrke fått bestämma hushållets socialgruppstillhörighet. Enbart hushåll med någon förvärvsarbetande medlem ingår.¹⁾ För ungdomarna bestämmer faderns yrke (eller, om ensamstående mor, moderns) socialgruppstillhörighet. Av tabellerna framgår att variationerna är tämligen betydande såväl mellan kategorier som mellan områden när man ser på samtliga hushåll inom olika kategorier respektive områden.

Ser man på variationer mellan kategorier finner man att ensamstående kvinnor har mycket lägre andelar tillhöriga socialgrupp III än ensamstående män och även än samtliga övriga kategorier. Man ser även att de något äldre hushållen i kategori 1 och 3 har genomsnittligt högre yrkesstatus än de unga hushållen (kat. 2). Variationen mellan olika områden är stor. Här ligger Västerås och Gävle innerstäder lågt totalt sett när det gäller andel som tillhör socialgrupp III medan Stigslund och Flen ligger högt. Nu kan dessa skillnader givetvis ha påverkats av sammansättningen av de intervjuade när det gäller bostadsområden i den första jämförelsen och när det gäller individkategorier i den andra. I tabell 8.5.2.3 presenteras uppgifter om andelen tillhöriga socialgrupp III inom olika individkategorier i skilda områden samt medelrangerna för områdena när kategorierna konstant-hållits (endast kategorierna 1, 2 och 3 ingår i denna analys). I tabell 8.5.2.4 presenteras även ett sammanfattande mått på befolkningens yrkesstatus i skilda kategorier inom olika områden. Här har "medelsocialgruppen" erhållits genom att de olika socialgrupperna tilldelats värdena 1, 2 och 3 och ett medeltal sedan räknats fram för varje delkategori. Bägge dessa analyser ger samstämmiga resultat som stöder vad som ovan sagts: De studerade i Västerås och Gävles innerstäder har genomsnittligt hög yrkes-

1) Gäller kategori 2, 3 och 4

status, Stigslund och Flen har låg. Ensamstående kvinnor har hög yrkesstatus, framför allt de medelålders.

I såväl Västerås som Gävle har de studerade i innerstäderna betydligt högre yrkesstatus än de som bor i ytterområdena. Detta gäller ej i Halmstad. Innerstadsborna i de medelstora städerna har en högre genomsnittlig yrkesstatus än de studerade småstadsborna.

Jämförelser mellan olika socialgrupper kommer att genomföras i ett stort antal fall när det gäller attityd- och aktivitetsfältsanalyser i den fortsatta bearbetningen. Då antalet intervjuade tillhöriga socialgrupp I är mycket lågt kommer i de allra flesta sammanhang jämförelserna att begränsas till att socialgrupp III ställs emot de två övriga. Detta är beklagligt då socialgrupperna I och II i ett flertal studier uppvisat betydande skillnader när det gäller beteende och attityder.

Tabell 8.5.2.1

De intervjuade fördelade på kategorier och socialgrupp

Kategori		Socialgrupp			Totalt	Antal
		I	II	III		
Ungdomar	pojkar	3.8	48.9	47.3	100	182
	flickor	8.1	39.9	52.0	100	173
Unga hushåll	män	4.0	32.4	63.6	100	349
Medelålders hushåll	män	8.4	44.6	47.0	100	419
Medelålders ensamstående	män	12.7	25.4	61.9	100	63
	kvinnor	7.0	69.0	23.9	100	71
Ensamstående pensionärer	män	1.6	32.3	66.1	100	62
	kvinnor	1.0	65.3	33.7	100	98
Pensionärs-hushåll	män	7.8	31.3	60.8	100	166
Summa		6.2	41.6	52.2	100	1583

Tabell 8.5.2.2

De intervjuade fördelade på bostadsområden och socialgrupp

Område		Socialgrupp			Totalt	Antal
		I	II	III		
Västerås	innerstad	15.3	51.3	33.3	100	150
	Vallby	3.6	40.8	55.6	100	169
	Viksäng	4.1	47.7	48.2	100	220
Gävle	innerstad	9.1	50.3	40.6	100	197
	Stigslund	2.2	30.8	67.0	100	182
Halmstad	innerstad	5.1	42.4	52.5	100	177
	Andersberg	7.4	41.7	50.9	100	163
Flen		4.4	31.1	64.4	100	180
Lindesberg		6.2	37.2	56.6	100	145

Tabell 8.5.2.3

Andelen av de studerade som tillhör socialgrupp III (i kat. 2, 3 och 6 endast mannen).

	1. Ungdomar, 14-15 år		2. Makar, männ, 22-31 år		3. Makar, männ, 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år		5. Ensamstående, 67-75 år		6. Makar, männ, 67-75 år	
	m. %	kv. %	m. %	kv. %	m. %	kv. %	m. %	kv. %	m. %	kv. %	m. %	kv. %
Västerås innerstad	27.3	22.2	26.7	15	18.2	11						
Västerås Vallby	47.4	19	66.7	18	50.9	53						
Västerås Viksång	48.1	27	58.6	29	54.9	51						
Gävle innerstad	23.3	30	28.0	25	65.0	20						
Gävle Stigslund	59.3	27	81.8	22	76.5	51						
Halmstad innerstad	68.8	16	38.9	18	60.6	33						
Halmstad Andersberg	60.0	15	35.3	17	65.3	49						
Flen	66.7	18	73.3	15	71.4	42						
Lindesberg	37.5	8	57.1	14	79.5	39						
Summa	47.3	182	52.0	173	63.6	349						
Totalt	49.6	355	63.6	349	47.0	419	41.8	134	46.3	160	60.8	166

Medelrang för områden beräknat på kat. 1, 2 och 3 (4 delkategorier).

Västerås, innerstad	1.25
Vallby	5.00
Viksång	4.50
Gävle, innerstad	2.50
Stigslund	7.88
Halmstad, innerstad	5.50
Andersberg	4.75
Flen	7.88
Lindesberg	5.75

1) Signi prövn av skilln mellan små och stora städer

Flickor:	t = 4,339	små>stora
Unga hush:	t = 1,411	ingen sign
Medelålders hush:	t = 3,754	små>stora
Medelålders ensamst män:	t = 11,977	små>stora

Tabell 8.5.2.4

Medelvärde för socialgrupp fördelat på kategori och bostadsområde (i kat. 2, 3 och 6 endast mannen).

	1. Ungdomar, 14-15 år		2. Makar, männen, 22-31 år		3. Makar, männen 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år		5. Ensamstående, 67-75 år		6. Makar, männ, 67-75 år							
	m. med.v. N	kv. med.v. N	m. med.v. N	kv. med.v. N	m. med.v. N	kv. med.v. N	m. med.v. N	kv. med.v. N	m. med.v. N	kv. med.v. N	m. med.v. N	kv. med.v. N						
Västerås innerstad	2.14	2.2	2.07	15	2.20	11	2.11	37	2.44	9	2.20	7	2.50	14	2.10	10	2.28	25
Västerås Vallby	2.17	19	2.67	18	2.47	53	2.52	46	2.20	6	2.33	3	(3.00)	2	(2.00)	2	2.75	20
Västerås Viksäng	2.18	27	2.52	29	2.53	51	2.45	11	2.08	12	2.57	7	2.38	13	2.52	21		
Gävle innerstad	2.17	30	2.04	25	2.65	20	2.24	55	2.33	6	2.25	12	2.50	8	2.38	13	2.57	28
Gävle Stigslund	2.56	27	2.82	22	2.76	51	2.61	51	2.57	7	2.25	4	(3.00)	1	2.40	10	2.56	9
Halmstad innerstad	2.69	16	2.33	18	2.52	33	2.37	41	2.33	9	2.18	11	3.00	12	2.33	12	2.56	25
Halmstad Andersberg	2.60	15	2.29	17	2.61	49	2.26	53	2.78	9	1.78	9	3.00	3	2.57	7	(3.00)	1
Flen	2.61	18	2.67	15	2.69	42	2.57	51	3.00	4	2.20	5	2.50	12	2.47	15	2.61	18
Lindesberg	2.38	8	2.57	14	2.72	39	2.44	36	(3.00)	2	2.63	8	2.33	3	2.13	16	2.42	19
Summa	2.13	182	2.44	173	2.60	349	2.39	419	2.49	63	2.17	71	2.65	62	2.33	98	2.53	166
Totalt	2.44	355	2.60	349	2.39	419	2.32	134	2.45	160	2.53	166						

Medelrang för områden beräknat på kat. 1, 2 och 3 (4 delkategorier).

Västerås ; innerstad	1.25
Vallby	5.13
Viksäng	4.50
Gävle , innerstad	2.75
Stigslund	8.25
Halmstad, innerstad	5.25
Andersberg	4.50
Flen	7.63
Lindesberg	5.75

8.5.3 Inkomst

Inkomststoppgiften avser inkomsten före skatt där olika slag av bidrag, räntor och pensioner skulle medräknas. Bortfallet på denna fråga var mycket lågt (0,7 %). Delvis kan detta orsakats av att man endast behövde lämna uppgift rörande inom vilken inkomstklass inkomsten faller (vid låga inkomster var klassbredden 5 000 kr och vid högre 10 000 kr). Klassmitten för dessa klasser har utnyttjats vid beräkningar av medeltal och korrelationer liksom vid beräkningen av makarnas sammanlagda inkomst. Detta innebär att inkomststoppgiften är relativt grov, vilket dock ej betraktades som en belastning i denna studie. Den översta, öppna klassen utgjorde givetvis ett problem vid den vidare bearbetningen. De med personlig inkomst över 60 000 har dock antagits ha en inkomst på 65 000. Som framgår av tabellen nedan har problemet aktualiserats i tämligen liten omfattning. Inkomststoppgifter begärdes ej för ungdomar och pensionärer.

Tabell 8.5.3.1

De intervjuade fördelade på kategori och egen inkomst¹⁾ (1 000-tal kr)

		5.1- 0-5	10.1- 10	15.1- 15	20.1- 20	30.1- 30	40.1- 40	60.1- 60	Sum- ma	An- tal	Median- inkomst	
Makar, mannen 22-31 år	man	2,0	1,1	3,7	9,9	63,9	16,3	2,8	0,3	100	355	25,2
	kv	75,3	11,8	5,6	3,8	2,9	0,5	0	0	100	373	3,3
Makar, mannen 35-44 år	man	0,9	1,2	2,1	8,2	47,8	24,5	11,9	3,5	100	429	27,9
	kv	59,5	14,7	13,6	7,5	3,6	0,9	0,2	0	100	442	4,2
Ensamstående 35-44 år	man	4,6	1,5	4,6	10,8	52,3	16,9	6,2	3,1	100	65	25,4
	kv	2,5	6,3	3,8	19,0	50,6	13,9	3,8	0	100	79	23,6
Totalt		32,1	7,1	6,3	8,0	30,6	11,0	4,0	1,0	100	1743	17,8

Som framgår av tabellen redovisade endast 1 % av de intervjuade i dessa kategorier en inkomst på 60 000 eller mer (samtliga dessa var män). Störst andel med en inkomst på över 30 000 har män i medelålders hushåll (40 %). Lägst har kvinnor i unga hushåll (0,5 %). Inkomstskillnaderna mellan ogifta män och kvinnor tycks ej vara särskilt stora.

1) Tabellens uppgifter redovisar enbart faktisk inkomst. Grupperna skiljer sig även när det gäller förvärvsintensitet.

I nedanstående tabeller jämförs medianinkomsterna för de tre kategorierna män i de nio områdena.

Tabell 8.5.3.2

Medianinkomsten (1000-tals kronor) för män i unga och medelålders hushåll samt medelålders ensamstående män. De intervjuade fördelade på bostadsområden.

	Män, 22-31 år		Män, 35-44 år		Ens.st.män 35-44 år	
	medianink.	antal	medianink.	antal	medianink.	antal
Västerås, innerstad	19,6	13	32,5	38	26,0	10
Vallby	25,4	55	26,8	46	30,0	6
Viksäng	26,1	50	30,4	49	25,0	12
Gävle, innerstad	28,0	20	32,1	55	26,7	6
Stigslund	25,3	52	26,8	52	23,8	7
Halmstad, innerstad	25,7	35	26,7	42	30,0	8
Andersberg	24,7	48	25,4	58	23,0	9
Flen	24,7	43	27,4	52	21,7	5
Lindesberg	24,3	39	26,6	37	-	2

Tabell 8.5.3.3

Rangordning av bostadsområdena för ovanstående uppgifter

	Män 22-31 år	Män 35-44 år	Ens.st.män 35-44 år	Rang- summa	Medel- rang
Västerås, innerstad	1	9	5	15	5,0
Vallby	6	4,5	7,5	18	6,0
Viksäng	8	7	4	19	6,3
Gävle, innerstad	9	8	6	23	7,7
Stigslund	5	4,5	3	12,5	4,2
Halmstad, innerstad	7	3	7,5	17,5	5,8
Andersberg	3,5	1	2	6,5	2,2
Flen	3,5	6	1	10,5	3,5
Lindesberg	2	2	-	4	1,3 (2)

Av tabell 8.5.3.2 framgår att de medelålders gifta männen i alla områden hade högre medianinkomst än de yngre gifta männen. Medianinkomsten för de mycket små grupperna med ensamstående män uppvisar ett oklart förhållande till de andra gruppernas medianinkomster. Inkomsterna i Vallby, Viksäng, Gävle och

Halmstads innerstad verkar ligga tämligen högt medan de i Lindesberg och Andersberg ligger lågt. Övriga områden uppvisar en oklarare bild. Västerås innerstad har lägsta värdet bland de unga männen och högsta bland de äldre gifta.

Några systematiska skillnader mellan inner- och ytterområden finns ej. En tendens till något lägre inkomster i småstäderna än i innerstadsområdena i de större städerna kan spåras.

Av tabell 8.5.3.1 framgår att medianinkomsten för gifta kvinnor i de unga och medelålders barnhushållen ligger mycket lågt - under 5 000 kronor, vilket givetvis delvis betingas av den låga förvärvsintensiteten i dessa grupper.

I tabell 8.5.3.4 presenteras medianinkomsten för samtliga förvärvsarbetande hustrur i dessa kategorier fördelade på områden. Också om man enbart beaktar de förvärvsarbetande är, som framgår av tabellen, medianinkomsterna mycket låga - speciellt gäller detta i Vallby, Stigslund, Flen och Lindesberg. Västerås innerstad, Viksäng och Gävle innerstad ligger högre.

Småstäderna ligger sålunda lägre i detta avseende än innerstäderna. Någon systematisk skillnad mellan inner- och ytterområden finns ej.

Tabell 8.5.3.4

Medianinkomst för förvärvsarbetande kvinnor i kategorierna 2 och 3 fördelade på område.

	Medianinkomst 1 000-tal kronor	Antal
Västerås, innerstad	10.0	32
Vallby	5.0	40
Viksäng	9.1	47
Gävle, innerstad	10.2	49
Stigslund	5.0	60
Halmstad, innerstad	5.6	44
Andersberg	6.2	64
Flen	4.9	55
Lindesberg	4.8	46
Totalt	6.5	437

8.5.4 Hushållsinkomst

För de unga och medelålders hushållen har makarnas sammanlagda inkomst beräknats genom att klassmitten i de klasser inom vilka respektive makes inkomst fallit adderats.

Av nedanstående tabell framgår hur de studerade hushållen fördelats på hushållsinkomst.

Tabell 8.5.4.1

Unga och medelålders hushåll fördelade på hushållsinkomst
Hushållsinkomst (1000-tals kronor)

	0-10	10,1-20	20,1-30	30,1-40	40,1-50	50,1-60	60,1-70	70,1-80	80,1-90	To-tal	An-tal	Median-inkomst
unga hush	1,7	3,7	59,2	22,4	5,9	5,4	1,4	0,3	-	100	353	27,5
med.åld. hushåll	0,5	2,6	34,4	31,6	9,8	13,2	4,8	2,2	1,0	100	418	33,9

Tabell 8.5.4.2

Medianvärde för makarnas sammanlagda inkomster (1000-tals kronor) i unga och medelålders hushåll. Hushållen fördelade på bostadsområden.

	unga hushåll			med.åld.hushåll		
	medianink.	antal	rang	medianink.	antal	rang
Västerås, innerstad	26,9	13	3	45,0	33	9
Vallby	26,5	55	2	30,7	46	1
Viksäng	28,8	50	8	35,3	48	7
Gävle, innerstad	31,3	20	9	39,4	54	8
Stigslund	27,8	51	5,5	31,5	52	4
Halmstad, innerstad	27,8	34	5,5	31,2	41	2
Andersberg	27,1	48	4	31,3	58	3
Flen	26,3	43	1	32,7	50	5
Lindesberg	28,1	39	7	34,3	36	6

Skillnaden mellan de två hushållskategorierna markerades sålunda ytterligare när man betraktar hushållets i stället för enbart mannens inkomst. Detta beror främst på att förvärvsarbetsfrekvensen är större bland de äldre kvinnorna än bland de yngre.

Viksäng och Gävle innerstad samt även Lindesberg ligger tämligen högt när det gäller sammanlagd medianinkomst medan Vallby ligger lågt. De äldre hushållen från Västerås innerstad tycks tillhöra en speciellt resursstark grupp. De har en medianinkomst på 45 000 kronor¹⁾. Hustrurna i Lindesberg har gjort att Lindesbergshushållen ligger tämligen högt när det gäller sammanlagda inkomsten trots att de låg mycket lågt när det gällde mannens inkomst. Skillnaderna mellan kategorierna och områdena hänförs sig delvis till skillnader i förvärvsarbetsintensitet mellan grupperna. Förvärvsarbetsfrekvensen i skilda grupper framgår av avsnitt 8.6.2 .

1) De utgör inte någon speciellt liten grupp.

8.5.5 Utbildning

Om man jämför de olika individkategorierna utan att ta hänsyn till fördelningen på bostadsområden erhålles som framgår av tabell 8.5.5.1 stora variationer i utbildningshänseende.

Tabell 8.5.5.1 De intervjuade fördelade på skilda kategorier och utbildning

	2. Makar mannen, 22-31 år		3. Makar mannen 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år		5. Ensamstående 67-75 år		6. Makar mannen 67-75 år	
	m	kv	m.	kv	m	kv	m	kv	m	kv
Folksk	52,6	46,4	65,9	69,3	67,7	34,2	80,6	80,8	78,3	87,1
Grundsk	5,0	11,7	1,2	2,0	0	0	0	0	0	0
Ej avsl. realsk										
motsv	20,6	16,5	14,6	15,3	13,8	20,3	11,3	11,1	7,8	7,1
Realex. motsv	8,6	19,2	5,6	9,5	4,6	20,3	1,6	1,0	5,4	1,8
Stud. ex. motsv	11,1	4,8	10,7	2,7	7,7	20,3	6,5	6,1	6,0	3,5
Akad. ex	1,9	1,1	1,9	0,9	6,2	3,8	0	0	2,4	0,6
Annat	0	0,3	0,2	0,2	0	1,3	0	1,0	0	0
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Summa	359	375	431	443	65	79	62	99	166	170

Av pensionärerna har över 80 % enbart folkskola medan knappt 60% av makarna i de yngsta hushållen nöjt sig med den obligatoriska skolgången. Ytterst få personer (35 i hela materialet) har akademisk examen. Andelen personer med studentexamen eller mer varierar mellan 4 % (kvinnor i medelålders hushåll och pensionärs-hushåll) och 24 % (ensamstående medelålders kvinnor). Variationer mellan kategorier och mellan områden belyses ytterligare i tabellerna 8.5.5.2 - 3 där medelrangerna för de olika kategorierna resp områdena framräknats på samma sätt som tidigare.

Som framgår av dessa tabeller har Västerås innerstad relativt genomgående en hög andel med studentexamen, medan inget område utmärker sig för en speciellt låg andel. Ensamstående medelålders kvinnor har speciellt hög andel - avsevärt högre än gifta kvinnor i ungefär motsvarande ålder. Ensamstående kvinnor tycks även ha en högre utbildning än ensamstående män.

När det gäller andel med enbart folk- eller grundskola ligger ensamstående medelålders kvinnor som väntat lågt och äldre personer högt. Västerås innerstad har, likaså som väntat, ett lågt värde. Stigslund har ett extremt högt värde (Stigslund hade även lägsta värdet när det gällde andel med studentexamen). Innerstäderna har genomsnittligt (se rangtabellerna) lägre andel med låg och högre andel med hög utbildning än ytterstäderna. Småstäderna har likaså lägre genomsnittlig utbildningsnivå än innerstäderna i de större städerna.

Utbildning kommer säkerligen inte i särskilt många sammanhang att utnyttjas som förklarande variabel (troligen bara när det gäller frekvens av vissa typer av aktiviteter). När så sker får man säkert räkna med att enbart dikotomisera utbildningsvariabeln, vars delningspunkt då lämpligast läggs mellan realexamen och oavslutade realskolestudier.

Tabell 8.5.5.2

Andel av de studerade inom varje vuxenkategori och område med folk- eller grundskola.

	1. Ungdomar, 14-15 år		2. Makar, mannen, 22-31 år		3. Makar, mannen 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år		5. Ensamstående, 67-75 år		6. Makar, mannen, 67-75 år									
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.								
Västerås innerstad	38.5	13	30.8	13	50.0	38	56.1	41	70.0	10	44.4	9	71.4	14	70.0	10	52.0	25	64.0	25
Västerås Vallby	47.4	57	61.7	60	74.5	47	79.2	48	50.0	6	33.3	3	(50.0)	2	(100.0)	2	95.0	20	95.0	20
Västerås Viksäng	45.2	51	48.1	52	62.0	50	73.1	52	50.0	12	33.3	12	71.4	7	61.5	13	85.7	21	95.5	22
Gävle innerstad	66.6	21	54.6	22	54.5	55	63.6	55	66.7	6	38.5	13	75.0	8	69.2	13	82.1	28	89.7	29
Gävle Stigslund	66.7	51	65.4	52	88.5	52	77.8	54	71.4	7	42.9	7	(100.0)	1	90.9	11	90.0	10	100.0	11
Halmstad innerstad	54.3	35	52.7	36	54.8	42	68.2	44	62.5	8	27.3	11	83.3	12	83.3	12	83.3	24	100.0	25
Halmstad Andersberg	65.3	49	61.8	55	67.2	58	76.3	59	77.8	9	22.2	9	100.0	3	100.0	7	(100.0)	1	(100.0)	1
Flen	58.1	43	67.4	46	71.2	52	69.8	53	100.0	5	33.3	6	91.7	12	86.7	15	83.3	18	88.9	18
Lindesberg	71.8	39	56.4	39	78.4	37	75.7	37	(100.0)	2	33.3	9	100.0	3	87.5	16	63.2	19	68.4	19
Summa	57.6	399	58.1	375	67.1	431	71.3	443	67.7	65	34.2	79	80.6	62	80.8	99	78.3	166	87.1	170
Totalt	67.9	734			69.2	874			49.3	144			80.8	161			82.7	336		

Medelrang för områden (10)	
Västerås, innerstad	2.5
Västerås, Vallby	5.5 (8)
Västerås, Viksäng	3.4
Gävle, innerstad	3.8
Gävle, Stigslund	7.6 (9)
Halmstad, innerstad	3.8
Halmstad, Andersberg	5.9 (8)
Flen	5.4
Lindesberg	5.4 (9)

Medelrang för kategorier (9)	manl.	kvinnl.
1. Ungdomar 14-15 år	-	-
2. Makar, mannen 22-31 år	3.0	2.4
3. Makar, mannen 35-44 år	4.8	5.4
4. Ensamstående, 35-44 år	5.9 (8)	1.2
5. Ensamstående, 67-75 år	8.4 (7)	7.4 (8)
6. Makar, mannen, 67-75 år	6.8 (8)	8.2 (8)

1) Signi prövn av skilln mellan små och stora städer

Kvinnor i unga hush t = 1.486 ingen sign

Män i medel-ålders hush t = 6.478 små>stora

Kvinnor i medel-ålders hush t = 2.001 ingen sign

Tabell 8.5.5.3

Andel av de studerade inom varje vuxenkategori och område med studentexamen.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, männ, 22-31 år		3. Makar, männ 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år		5. Ensamstående, 67-75 år		6. Makar, männ, 67-75 år											
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.										
Västerås innerstad			38.5	13	23.1	13	29.0	38	48	41	20.0	10	22.2	9	0.0	14	20.0	10	20.0	25	12.0	25
Västerås Välby			24.6	57	10.0	60	10.6	47	0.0	48	33.3	6	66.7	3	(0.0)	2	(0.0)	2	5.0	20	0.0	20
Västerås Viksång			17.7	51	7.7	52	20.0	50	5.7	52	8.3	12	16.7	12	14.3	7	7.7	13	9.5	21	0.0	22
Gävle innerstad			9.5	21	0.0	22	16.3	55	12.9	58	16.7	6	15.4	13	25.0	8	0.0	13	3.6	28	3.4	29
Gävle Stigslund			2.0	51	1.9	52	0.0	52	3.7	54	14.3	7	14.3	7	(0.0)	1	9.1	11	0.0	10	0.0	11
Halmstad innerstad			14.3	35	8.4	36	14.3	42	0.0	44	12.5	8	18.2	11	0.0	12	8.3	12	4.2	24	0.0	25
Halmstad Andersberg			10.2	49	1.8	55	8.6	58	1.7	59	11.1	9	44.4	9	0.0	3	0.0	7	(0.0)	1	(0.0)	1
Flen			2.3	43	4.3	46	9.6	52	1.9	53	0.0	5	50.0	6	8.3	12	6.7	15	0.0	18	5.6	18
Lindesberg			12.8	39	5.1	39	8.1	37	2.7	37	(0.0)	2	11.1	9	0.0	3	0.0	16	21.1	19	10.5	19
Summa			13.0	359	5.9	375	12.6	431	3.6	443	13.9	65	24.1	79	6.5	62	6.1	99	8.4	166	4.1	170
Totalt			9.4	734			8.0	874			19.4	144			6.2	161			6.3	336		

Medelrang för områden (10)	
Västerås, innerstad	7.3
Välby	5.9 (8)
Viksång	5.5
Gävle, innerstad	4.6
Stigslund	3.2 (9)
Halmstad, innerstad	4.5
Andersberg	3.3 (8)
Flen	4.0
Lindesberg	4.2 (9)

Medelrang för kategorier (9)		
	manl.	kvinnl.
1. Ungdomar 14-15 år	—	—
2. Makar, männen 22-31 år	6.6	4.4
3. Makar, männen 35-44 år	6.8	3.2
4. Ensamstående, 35-44 år	6.3 (8)	8.3
5. Ensamstående, 67-75 år	4.6 (7)	4.0 (8)
6. Makar, männen, 67-75 år	4.3 (8)	3.1 (8)

8.5.6 Sammanfattande jämförelse av de boendes socio-ekonomiska status i de olika områdena

I nedanstående tabell sammanfattas resultaten av analyserna av skillnaden mellan de studerade områdena när det gäller socialgrupp, utbildning och inkomst när inverkan av skillnaden mellan områdena avseende hushållens fördelning på kategorier hålls under kontroll.

Tabell 8.5.6.1

Områdena rangordnade med hänsyn till vissa socio-ekonomiska karakteristika hos studerade hushåll (vända så att alla rangordningar är från hög till låg socio-ekonomisk status).

	Västerås			Gävle		Halmstad		Lindesberg	
	i-stad	Vallby	Viksäng	i-stad	Stigslund	i-stad	Andersberg		
Medelvärde, <u>soc. grupp</u> (4 kat: 1, 2, 3 m, 3 kv)	1	5	3,5	2	9	6	3,5	8	7
Andel soc. grupp III (4 kat: 1, 2, 3 m, 3 kv)	1	5	3	2	8,5	6	4	8,5	7
Medianinkomst (3 kat: 2 m, 3 m, 4 m)	5	3	2	1	6	4	8	7	9
Medianinkomst förv. arb. kvinnor	2	6,5	3	1	6,5	5	4	8	9
Hushållsinkomst (unga hushåll)	7	8	2	1	4,5	4,5	6	9	3
Hushållsinkomst (medelålders hush.)	1	9	3	2	6	8	7	5	4
Andel med. enbart folk- eller grundskola (10 kat: samtl. exkl ungd.)	1	7	2	3,5	9	3,5	8	5,5	5,5
Andel med stud. ex. (10 kat: samtl. exkl ungd.)	1	2	3	4	9	5	8	7	6

Generellt sett tycks de intervjuade i Västerås innerstad, Viksång och Gävle innerstad ha högst socio-ekonomisk status (även om vissa kategorier i Västerås innerstad tydligen inte har särskilt höga inkomster). Flen och Stigslund tycks kunna urskiljas som speciella lågstatusområden även om bilden inte är alldeles klar. Det är dock uppenbart att hänsyn till dessa allmänna skillnader måste tas vid utvärdering av studiens resultat vad avser de boendes attityder och aktivitetsmönster.

8.5.7 Sambandet mellan de socio-ekonomiska dimensionerna
 Av tabell 8.5.6.1 framgår dels att det finns ett (ekologiskt) samband mellan de olika socio-ekonomiska dimensionerna, dels att detta inte är särskilt klart och dessutom att det individuella sambandet troligen är olika starkt i de skilda områdena. Sambandet mellan yrkesgrupp resp utbildning å ena sidan och inkomst å den andra tycks t ex inte vara särskilt starkt i Västerås innerstad (medan sambandet mellan utbildning och yrkesgrupp tycks vara starkt där).

Graden av samband mellan de olika dimensionerna generellt sett är av intresse att beskriva för att bedöma avvägningen mellan att utnyttja de skilda dimensionerna separat eller i kombination som förklaringsvariabler i skilda sammanhang. Är sambanden starka är sålunda möjligheterna till (och behovet av) att fastställa partialeffekter av resp dimension mindre än om sambanden är svaga. Graden av samband i de skilda områdena kan sägas vara en intressant egenskap hos de boende i resp område. Föreligger ett högt samband är de boende sålunda klarare uppdelade på den sociala statusskalan, medan ett lågt samband anger att skiljelinjerna är mer diffusa. Det är t ex relativt vanligt att man har studentexamen och låg inkomst eller hög inkomst men ett "arbetar"-betonat yrke.

Det generella sambandet mellan de olika dimensionerna kommer nedan att beskrivas och analyseras. Därefter beskrivs något variationer i sambanden mellan de skilda områdena. För denna analys har endast uppgifterna rörande unga och medelålders hushåll utnyttjats för att en i detta sammanhang ovidkommande spridning på de skilda dimensionerna skulle minimeras.

8.5.7.1 Egen socialgrupp - egen inkomst

Av tabell 8.5.7.1.1 framgår sambandet mellan egen socialgrupp (endast förvärvsarbetande makar ingår, hustrun har erhållit den socialgrupp hennes eget yrke motiverar) och egen inkomst för män resp kvinnor. Kvinnornas medianinkomster är mycket låga beroende främst på låg förvärvsintensitet som framgår av avsnitt 8.6.2. Skillnaderna i medianinkomst mellan socialgrupperna är emellertid relativt sett stora (endast fem kvinnor i socialgrupp I finns dock i materialet). För männen skiljer sig medianinkomsterna mycket litet, mellan socialgrupp II och III, medan socialgrupp I har avsevärt högre medianinkomst. Ser man istället på andel personer med över 30 000 kronors inkomst blir skillnaden mellan socialgrupp II och III för männen större. Även om genomsnittligt sett inkomsterna sålunda är tämligen lika stora för de två socialgrupperna har socialgrupp II avsevärt mer av de höga inkomsterna. Det finns sålunda goda möjligheter att bilda grupper som liknar varandra i socialgrupp men är olika när det gäller inkomst och vice versa¹⁾.

1) Man får vara medveten om att även variationer i de specifika förhållanden som man vill komma åt i yrkesgrupperingen kan vara stora inom de skilda socialgrupperna. Man håller sålunda i begränsad utsträckning dessa förhållanden konstanta genom att konstanthålla socialgrupptillhörighet.

Tabell 8.5.7.1.1

Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på socialgrupp och egen inkomst.

Socialgrupp	Egen inkomst (1000-tal kronor)										Totalt %	Antal	Median- inkomst kr	Andel med över 30.000 kr i inkomst	
	0-5 %	5-10 %	10-15 %	15-20 %	20-30 %	30-40 %	40-60 %	>60 %							
I															
m	0.0	0.0	0.0	0.0	10.2	32.7	38.8	18.4				49	43.700	89.9	
kv ¹⁾	40.0	0.0	20.0	20.0	0.0	20.0	0.0	0.0				5	12.500	(20.0)	
II															
m	1.0	0.3	1.3	8.1	49.5	27.9	9.8	2.0				297	27.900	39.7	
kv ¹⁾	30.6	22.5	20.1	14.4	10.0	1.9	0.5	0.0				209	9.300	2.4	
III															
m	0.7	1.2	3.6	10.1	66.2	15.1	3.1	0.0				417	25.200	18.2	
kv ¹⁾	55.4	21.9	15.6	5.8	1.3	0.0	0.0	0.0				224	4.500	0.0	
Totalt															
m	0.8	0.8	2.5	8.7	56.1	21.2	8.0	2.0				763	26.600	31.2	
kv ¹⁾	43.4	21.9	17.8	10.0	5.5	1.1	0.2	0.0				438	6.500	1.3	

¹⁾ Enbart förvärvsarbetsbetande personer ingår.

Korrelationskoefficient (r):

män = -0.40

kvinnor = -0.32

8.5.7.2 Egen socialgrupp - hushållsinkomst

Hushållets inkomst kan säkerligen oftare ge en bättre uppfattning om makarnas resurssituation än deras egna inkomster enbart. Av tabell 8.5.7.2.1 framgår sambandet mellan socialgrupp och hushållsinkomst.

Hushållsinkomsten ligger i genomsnitt 4 000 kronor över männens inkomst för de studerade hushållen men är flera gånger större än den genomsnittliga hustruinkomsten. Skillnaderna i medianinkomster för männen skärptes något i förhållande till skillnaden när den egna inkomsten beaktades. Männen i socialgrupp III får i genomsnitt ett lägre tillskott av sina fruar än männen i socialgrupp II. I den senare kategorin uppnår 41,7 % en hushållsinkomst på mer än 40 000 kronor (i socialgrupp III 17,4 %) varför en uppdelning av denna kategori med hänsyn till hushållets uppskattade ekonomiska resurser kommer att kunna genomföras - om så befinns önskvärt.

Tabell 8.5.7.2.1

Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på socialgrupp och hushållsinkomst.¹⁾

Socialgrupp	Hushållsinkomst (1000-tal kronor)											Totalt %	Antal	Medianinkomst kr
	0-10 %	10-20 %	20-30 %	30-40 %	40-50 %	50-60 %	60-70 %	70-80 %	80-90 %	90-100 %	>100 %			
I m	0.0	0.0	4.1	18.4	12.2	32.7	16.3	12.2	4.1	0.0	0.0	0.0	49	54.700
I kv ²⁾	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	25.0	25.0	25.0	25.0	0.0	0.0	0.0	4	70.000
II m	0.7	0.7	40.0	33.6	7.1	10.8	5.4	1.0	0.7	0.0	0.0	0.0	295	32.600
II kv ²⁾	1.5	0.5	26.0	31.1	16.8	11.7	7.1	4.6	1.5	0.0	0.0	0.0	196	37.400
III m	0.5	4.1	55.1	24.9	8.5	6.3	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	410	28.200
III kv ²⁾	1.4	4.2	45.5	31.5	11.3	4.7	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	213	29.700
Totalt m	0.5	2.5	45.9	27.9	8.2	9.8	3.4	1.2	0.5	0.0	0.0	0.0	754	30.400
Totalt kv ²⁾	1.5	2.4	36.4	31.0	13.8	8.2	4.4	2.4	1.0	0.0	0.0	0.0	413	33.500

Korrelationskoefficient (r):

män = - 0.38

kvinnor = - 0.36

¹⁾ Enbart hushåll där bägge makarna har inkomstuppgift (inte nödvändigtvis att båda förvärsarbetar)

²⁾ Endast kvinnor med förvärsarbete.

8.5.7.3 Egen socialgrupp - egen utbildning

Av tabell 8.5.7.3.1 framgår sambandet mellan egen socialgrupp och utbildning. Det framstår här mycket klart att sambandet är oerhört starkt. I detta avseende skiljer sig även socialgrupp II och III markant åt. Endast ca 45 % av män och kvinnor i socialgrupp II har nöjt sig med obligatorisk skolgång medan över 80 % av socialgrupp III slutat sin utbildning där.

22,6 % av männen i den förra kategorin men endast 0,2 % i den senare har studentexamen. Socialgrupp II är alltså tämligen heterogen även vad avser utbildning (liksom när det gäller inkomst) varför undergrupper av individer på skilda utbildningsnivåer kan bildas inom denna socialgrupp, vilket eventuellt kommer att utnyttjas för analysen av vissa fritidsaktiviteter.

Man skulle också kunna vända på tabellen och ange sannolikheten av att man om man har en viss utbildning skall hamna i resp socialgrupp. Med grundskola (el motsv) är sannolikheten att hamna i socialgrupp III för män 70 %, med folkhögskola (yrkes-skola) 50 %, med realex (motsv) 27 %, med studentex (el motsv) 1 % och med akademisk examen 0 %.

Tabell 8.5.7.3.1

Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på socialgrupp och utbildning.

Socialgrupp	Utbildning			Studentex. Tekn. gymn. Handelsgymn. Seminarium 5 %	Examen vid högskola el. universitet 6 %	Totalt %	Antal	Median- utbildning
	Folkskola Grundskola Enhetskola	Folkhögskola Yrkeskola	Realexamen Flickskola					
I	1,2 %	3 %	4 %	34,0	28,0	100	50	4,9
m	22,0	14,0	2,0					
¹⁾ kv	0,0	0,0	20,0	0,0	80,0	100	5	5,9
II	45,0	19,3	13,0	22,3	0,3	100	300	2,8
m	44,1	23,2	21,8	10,0	0,9	100	211	2,8
¹⁾ kv	80,3	15,8	3,6	0,2	0,0	100	417	1,7
III	84,4	10,3	5,4	0,0	0,0	100	224	1,7
¹⁾ kv	62,7	17,1	7,2	11,1	2,0	100	767	2,1
Totalt	64,1	16,4	13,4	4,8	1,4	100	440	2,1
¹⁾ kv								

¹⁾ Endast kvinnor med förvärvsarbete

Korrelationskoefficient (r):

män = - 0,52

kvinnor = - 0,48

8.5.7.4 Egen utbildning - egen inkomst

Av tabell 8.5.7.4.1 framgår sambandet mellan utbildning och egen inkomst. Variationer i inkomstnivå mellan de tre lägsta utbildningskategorierna är mycket begränsad (variationen i socialgruppstillhörighet var dock ganska stor mellan dessa utbildningskategorier). Studenter och akademiker har dock betydligt högre inkomster.

I tabell 8.5.7.4.2 har enbart förvärvsarbetande make i de två kategorierna medtagits. Endast 20 av de 781 män som ingick i tabell 8.5.7.4.2 bortföll härvid varför några egentliga skillnader i männens genomsnittliga inkomst som väntat ej erhöles. Av kvinnorna bortföll emellertid 46 % varför bilden av olika utbildningskategoriers inkomstförhållanden förändras ganska kraftigt i förhållande till den tidigare tabellen. Man finner sålunda att medianinkomsten ökar ju högre utbildning man har (hänsyn har dock ej tagits till skillnader i förekomst av deltidsarbete). Skillnaderna mellan de tre lägsta utbildningskategorierna är dock, liksom för mannen ganska små, medan det stora gapet finns mellan personer med och utan studentexamen.

8.5.7.5 Egen utbildning - hushållsinkomst

Av tabell 8.5.7.5.1 framgår på samma sätt hushållsinkomster för skilda utbildningskategorier. Även denna varierar helt obetydligt mellan de tre lägsta utbildningskategorierna medan personer med studentexamen eller mer har en avsevärt högre hushållsinkomst. Av tabellens siffror kan man även sluta sig till att man oftast är gift med en person på ungefär samma utbildningsnivå.

Tabell 8.5.7.4.1

Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på utbildning och egen inkomst.

Utbildning	Egen inkomst (1000-tal kronor)										Totalt %	Antal	Median- inkomst kr
	0-5 %	5-10 %	10-15 %	15-20 %	20-30 %	30-40 %	40-60 %	>60 %					
Folkskola m	1.4	1.2	3.0	11.0	61.2	17.1	4.3	0.8	100	492	25.500		
Grundskola kv	69.8	14.2	10.6	4.5	0.9	0.0	0.0	0.0	100	530	3.600		
Folkhögskola m	2.2	1.5	3.7	5.9	56.3	19.3	8.1	3.0	100	135	26.500		
Yrkeskola kv	63.6	16.3	7.8	8.5	3.9	0.0	0.0	0.0	100	129	3.900		
Realexamen Flickskola m	0.0	1.8	0.0	9.1	54.5	27.3	5.5	1.8	100	55	27.200		
kv	65.8	8.8	8.8	8.8	7.0	0.9	0.0	0.0	100	114	3.800		
Studentex. Tekn. gymn. m	1.2	0.0	1.2	3.5	28.2	38.8	22.4	4.7	100	85	34.100		
Handelsgymn. kv	33.3	6.7	13.3	0.0	30.0	13.3	3.3	0.0	100	30	19.800		
Examen vid högskola el. universitet m	0.0	0.0	0.0	0.0	7.1	21.4	50.0	21.4	100	14	48.600		
kv	50.0	0.0	12.5	25.0	0.0	12.5	0.0	0.0	100	8	5.000		
Totalt m	1.4	1.2	2.7	9.0	55.3	20.6	7.8	2.0	100	781	26.500		
kv	66.7	13.3	10.0	5.8	3.3	0.7	0.1	0.0	100	811	3.700		

Korrelationskoefficient (r):

män = + 0.33

kvinnor = + 0.27

Tabell 8.5.7.4.2

Förvärvsarbetsbetande makar i unga och medelålders hushåll fördelade på utbildning och egen inkomst.

Utbildning	Egen inkomst (1000 tal kronor)										> 60 %	Totalt %	Antal	Median- inkomst kr
	0-5 %	5-10 %	10-15 %	15-20 %	20-30 %	30-40 %	40-60 %							
Folkskola Grundskola Enhetskola	0.8	0.8	2.9	10.5	62.3	17.6	4.2	0.8	478	25.600				
Folkhögskola Yrkeskola	46.8	24.3	18.9	8.2	1.8	0.0	0.0	0.0	280	5.700				
	1.5	0.8	2.3	6.2	58.5	20.0	8.5	2.3	130	26.700				
	40.8	25.4	14.1	12.7	7.0	0.0	0.0	0.0	71	6.800				
Realexamen Flickskola	0.0	1.8	0.0	9.1	54.5	27.3	5.5	1.8	55	27.200				
	42.4	11.9	16.9	16.9	10.2	1.7	0.0	0.0	59	8.200				
Studentex. Tekn.gymn.	0.0	0.0	1.2	3.6	28.6	39.3	22.6	4.8	84	34.200				
Handelsgymn. Seminarium	14.3	9.5	19.0	0.0	38.1	14.3	4.8	0.0	21	21.900				
Examen vid högskola el. universitet	0.0	0.0	0.0	0.0	7.1	21.4	50.0	21.4	14	48.600				
	33.3	0.0	16.7	33.3	0.0	16.7	0.0	0.0	6	15.000				
Totalt	0.8	0.8	2.4	8.7	56.4	21.2	7.9	2.0	761	26.600				
	43.5	21.7	17.8	10.1	5.5	1.1	0.2	0.0	437	6.500				

Korrelationskoefficient (r):

män = + 0.34

kvinnor = + 0.33

Tabell 8.5.7.5.1

Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på utbildning och hushållsinkomst.

Utbildning	Hushållsinkomst (1000-tal kronor)										Totalt %	Antal	Median-inkomst kr	
	0-10 %	10-20 %	20-30 %	30-40 %	40-50 %	50-60 %	60-70 %	70-80 %	80-90 %	90-100 %				>100 %
Folkskola Grundskola Enhetskola	1.0	3.7	49.8	27.4	9.9	6.0	1.9	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	486	29.100
	0.8	3.8	49.8	28.1	8.2	7.2	2.0	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	502	29.100
Folkhögskola Yrkeskola	1.5	3.8	47.4	25.6	3.0	12.0	5.3	0.8	0.8	0.0	0.0	0.0	133	29.400
	1.7	3.3	41.3	28.9	8.3	9.9	4.1	1.7	0.8	0.0	0.0	0.0	121	31.300
Realexamen Flickskola	0.0	0.0	51.9	25.9	9.3	7.4	3.7	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0	54	29.600
	1.8	0.9	41.6	26.5	8.0	13.3	5.3	1.8	0.9	0.0	0.0	0.0	113	32.200
Studenttex. Tekn.gymn. Handelsgymn.	1.2	0.0	23.5	35.3	4.7	20.0	5.9	7.1	2.4	0.0	0.0	0.0	85	37.200
Seminarium	0.0	0.0	21.4	17.9	0.0	25.0	17.9	17.9	0.0	0.0	0.0	0.0	28	54.300
Examen vid högskola el. universitet	0.0	0.0	7.1	7.1	0.0	57.1	21.4	7.1	0.0	0.0	0.0	0.0	14	58.300
	0.0	0.0	14.3	0.0	14.3	42.9	0.0	14.3	14.3	0.0	0.0	0.0	7	55.000
Totalt	1.0	3.0	45.9	27.5	7.9	9.6	3.4	1.3	0.5	0.0	0.0	0.0	772	30.000
	1.0	3.1	45.9	27.4	7.9	9.5	3.4	1.3	0.5	0.0	0.0	0.0	771	30.000

Korrelationskoefficient (r):

män = +0.29

kvinnor = +0.27

8.5.7.6 Egen inkomst - hushållsinkomst

Av tabell 8.5.7.6.1 framgår sambandet mellan den egna inkomsten och hushållsinkomsten. Som synes av tabellen följer hushålllets inkomst mycket nära mannens inkomst. Korrelationskoefficienten är också + 0,80 mellan mannens och hushålllets inkomst. Delvis beror detta naturligtvis på att en så stor del av hustrurna ej förvärvsarbetar eller förvärvsarbetar i mycket begränsad omfattning, dvs hushålllets inkomst är mannens inkomst.

Liksom tidigare när det gällde sambandet mellan utbildning och egen inkomst har här en parallell fördelning (tabell 8.5.7.6.2) gjorts där endast förvärvsarbetande personer ingår.

Skillnaderna mellan de två tabellerna är påfallande små. Sambandet mellan kvinnans inkomst och hushålllets inkomst har dock ökat till 0,71 (som råkar vara exakt den siffra man skulle vänta sig om männens och hustrurnas inkomster var oberoende av varandra och genomsnittligt lika stora).

Tabell 8.5.7.6.1

Makar i unga och medelålders hushåll fördelade på egen inkomst och hushållsinkomst.

Egen inkomst (1000-tal kr.)	Hushållsinkomst (1000-tal kronor)											Totalt %	Antal	Median- inkomst kr.	
	0-10 %	10-20 %	20-30 %	30-40 %	40-50 %	50-60 %	60-70 %	70-80 %	80-90 %	90-100 %	> 100 %				
0-5 m	72.7	18.2	0.0	0.0	0.0	9.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	11	6.900
0-5 kv	1.5	4.2	63.4	21.1	0.0	8.2	1.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	522	27.000
5-10 m	0.0	88.9	11.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	9	15.600
5-10 kv	0.0	1.0	19.8	52.5	21.8	3.0	0.0	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	101	35.600
10-15 m	0.0	63.6	36.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	22	17.900
10-15 kv	0.0	1.4	4.2	62.5	16.7	0.0	9.7	5.6	0.0	0.0	0.0	0.0	100	72	37.100
15-20 m	0.0	0.0	83.6	16.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	67	26.000
15-20 kv	0.0	0.0	0.0	8.5	59.6	17.0	10.6	0.0	4.3	0.0	0.0	0.0	100	47	47.000
20-30 m	0.0	0.0	67.5	21.3	6.5	4.4	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	428	27.400
20-30 kv	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	76.0	20.0	4.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	25	56.600
30-40 m	0.0	0.0	0.0	68.8	21.3	5.0	3.1	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0	100	160	37.300
30-40 kv	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	16.7	50.0	33.3	0.0	0.0	0.0	100	6	76.700
40-60 m	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	75.4	19.7	1.6	3.3	0.0	0.0	0.0	100	61	56.600
40-60 kv	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100	1	55.000
> 60 m	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	50.0	37.5	12.5	0.0	0.0	0.0	100	16	70.000
> 60 kv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-
Totalt m	1.0	3.1	45.7	27.4	8.0	9.6	3.4	1.3	0.5	0.0	0.0	0.0	100	774	30.000
Totalt kv	1.0	3.1	45.7	27.4	8.0	9.6	3.4	1.3	0.5	0.0	0.0	0.0	100	774	80.000

Korrelationskoefficient (r):

män = +0.80

kvinnor = +0.61

Tabell 8.5.7.6.2

Förvärvsarbetsbetande makar i unga och medelålders hushåll fördelade på egen inkomst och hushållsinkomst.

Egen inkomst (1000-tal kr.)	Hushållsinkomst (1000 - tal kronor)											Totalt %	Antal	Median- inkomst kr		
	0-10 %	10-20 %	20-30 %	30-40 %	40-50 %	50-60 %	60-70 %	70-80 %	80-90 %	90-100 %	>100 %					
0-5	m	66.7	16.7	0.0	0.0	0.0	16.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	6	7.500
	kv	3.3	4.4	69.8	17.6	0.0	4.4	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	182	26.100
5-10	m	0.0	83.3	16.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	6	16.000
	kv	0.0	1.1	20.0	54.4	20.0	2.2	0.0	2.2	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	90	38.300
10-15	m	0.0	68.4	31.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	19	17.300
	kv	0.0	1.4	1.4	63.8	17.4	0.0	10.1	5.8	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	69	37.400
15-20	m	0.0	0.0	85.7	14.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	63	26.800
	kv	0.0	0.0	67.3	6.8	61.4	15.9	11.4	0.0	0.0	4.5	0.0	0.0	100.0	414	47.000
20-30	m	0.0	0.0	0.0	21.4	6.6	4.5	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	425	27.400
	kv	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	72.7	22.7	4.5	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	22	56.900
30-40	m	0.0	0.0	0.0	68.8	21.3	5.0	3.1	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	160	37.300
	kv	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	60.0	40.0	0.0	0.0	0.0	100.0	5	78.300
40-60	m	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	75.0	20.0	1.7	3.3	0.0	0.0	0.0	100.0	60	56.700
	kv	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	1	53.000
>60	m	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	53.3	33.3	13.3	0.0	0.0	0.0	100.0	15	69.400
	kv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0	—
Totalt	m	0.5	2.5	46.0	27.9	8.2	9.7	3.4	1.2	0.5	0.0	0.0	0.0	100.0	754	30.300
	kv	1.5	2.4	35.4	31.0	13.8	8.2	4.4	2.4	1.0	0.0	0.0	0.0	100.0	413	33.500

Korrelationskoefficient (r):

män = +0.78

kvinnor = +0.71

8.5.7.7 Förvärvsarbetande hustrus socialgrupp - mannens socialgrupp

Som framgår av nedanstående tabell är cirka hälften av samtliga förvärvsarbetande kvinnor i socialgrupp II gifta med män i samma socialgrupp, medan endast 1/4 av kvinnorna i socialgrupp III har en make i socialgrupp II.

Tabell 8.5.7.7.1

Förvärvsarbetande kvinnor i barnhushåll fördelade på egen och mannens socialgrupp (socialgrupp I ej medtagen på grund av låga frekvenser).

	mannens socialgrupp			Totalt	Antal
	I	II	III		
II	9,9	47,1	42,9	100	191
III	1,4	27,1	71,5	100	207

Sambandet är sålunda klart mellan hustruns och mannens socialgrupp (produktmomentkorrelationskoefficienten = 0,36). Det varierar dock mellan olika områden. Västerås innerstad, Vallby, Andersberg och Flen har sambandssiffror på drygt 0,40, medan Gävleområdena och Halmstads innerstad har låga värden (ca 0,25).

8.5.8 Sambandet mellan de socio-ekonomiska variablerna i de skilda områdena

Ett starkt samband mellan de olika variablerna innebär att de boende i stor utsträckning antingen har "låga" värden på de skilda indikatorerna på social status eller också "höga" värden. Det råder en hög grad av individuell statuskonsistens i området men de boende är relativt väl spridda över variabelskalorna (större spridning ger högre sambandskoefficienter). Man skulle sålunda kunna tänka sig att skillnader i samband mellan socio-ekonomiska variabler mellan två områden (när spridningarna på variablerna är konstanta) motsvaras av specifika skillnader i den sociala miljön. Det är sålunda möjligt att en statusinkonsistens som gör det svårare att klassificera grannar efter traditionella statuskriterier minskar den betydelse man tillmäter social status. Detta skulle i så fall kunna ha effekter på umgängesmönster och sätt att vara i området. Även om skillnader i samband mellan områden kan påvisas i materialet krävs emellertid subtilare metoder än här står till buds för att belysa denna typ av effekter.

I tabell 8.5.8.1 presenteras sambandskoefficienter för en serie kombinationer ur de socio-ekonomiska variablerna för varje område. Variationen mellan områdena är som synes stor - för de flesta variabelkombinationer större än vad man skulle vänta sig vid en slumpmässig dragning av motsvarande antal enheter. Dessutom är det tydligt att Västerås innerstad och Lindesberg har speciellt höga sambandsvärden medan Stigslund och Halmstads innerstad har speciellt låga.

Innan några slutsatser dras om motsvarande faktiska skillnader när det gäller sambandet, dvs grad av statuskonsistens, bör emellertid en kontroll av spridningen på de olika variablerna i de skilda områdena göras. Är det i själva verket så att skillnader i koefficienter orsakas av motsvarande skillnader i spridning - är boende i Västerås innerstad och Lindesberg mer spridda över de skilda skalorna än boende i Stigslund och Halmstads innerstad?

I tabell 8.5.8.2 presenteras standardavvikelsen för några av variablerna. Som synes av tabellen har faktiskt Västerås särskilt höga spridningsvärden samt Stigslund låga. Dvs de boende i det senare området är mer homogena än de studerade i Västerås innerstad, vilket kan utgöra en förklaring till de erhållna skillnaderna i samband mellan variablerna. En generell samvariation kunde konstateras mellan spridningens storlek och korrelationskoefficienterna.¹⁾

- 1) Rangkorrelationerna mellan rangordningen av områdena med avseende på resp variablers standardavvikelse och "medelrangordningen" av områdena efter de korrelationskoefficienter där motsvarande variabel ingått var, som framgår av nedanstående tabeller, tämligen höga.

	Rangordning av medeltal av rangerna för de korr.koeff. i tab. 8.5.8.1 där resp socio-ekonomisk variabel ingår. Endast män			Rangordning av standardavvikelser för resp variabel. Endast män		
	eg. soc.gr.	utbildn.	hushålls-inkomst	eg.soc.gr.	utbildn.	hushålls-inkomst
Västerås innerstad	1	1	1	1	1	1
Vallby	3	5	3	7,5	3	6
Viksäng	4,5	7	6	6	2	3
Gävle innerstad	8	4	4	4,5	4	2
Stigslund	9	9	9	9	9	8
Halmstad innerstad	7	6	8	4,5	5	9
Andersberg	4,5	8	7	3	7,5	5
Flen	6	3	5	7,5	7,5	4
Lindesberg	2	2	2	2	6	7

rangkorrelationskoefficient (r) för sambandet mellan korrelationskoefficient och standardavvikelse

egen socialgrupp	0,62
utbildning	0,45
hushållsinkomst	0,55

Som resultat av denna analys av eventuella skillnader mellan de olika områdena i de socio-ekonomiska variablernas samvariation kan således sägas att sådana skillnader ej kunnat konstateras men att områdena skiljer sig åt när det gäller ett mått på homogenitetsgrad i socio-ekonomiskt avseende - standardavvikelsen. De studerade personerna i Västerås är sålunda tämligen olika varandra socioekonomiskt medan Stigslund socio-ekonomiskt har en mycket homogen sammansättning (se även avsnitten 8.5.1 - 6).

Tabell 8.5.8.1

PRODUKTMOMENTKORRELATIONSKOEFFICIENTER

	Område									
	Västerås			Gävle		Halmstad		Flen	Lindesberg	Samtl områden
	Innerstad	Vallby	Viksäng	Innerstad	Stigs-lund	Innerstad	Andersberg			
Egen soc.gr x M	-0.52	-0.43	-0.40	-0.35	-0.04	-0.09	-0.43	-0.36	-0.48	-0.38
hushållsink Kv	-0.31	-0.52	-0.54	-0.34	-0.27	-0.34	-0.14	-0.28	-0.43	-0.36
Egen soc.gr x M	-0.50	-0.46	-0.43	-0.42	-0.16	-0.18	-0.43	-0.38	-0.50	-0.40
egen inkomst Kv	-0.24	-0.42	-0.56	-0.35	-0.41	-0.21	+0.05	-0.27	-0.40	-0.32
Egen soc.gr x M	-0.72	-0.52	-0.52	-0.34	-0.23	-0.60	-0.46	-0.54	-0.56	-0.52
utbildning Kv	-0.52	-0.48	-0.58	-0.44	-0.39	-0.50	-0.32	-0.54	-0.19	-0.48
Utbildning x M	+0.44	+0.27	+0.22	+0.40	+0.03	+0.13	+0.12	+0.35	+0.35	+0.29
hushållsink Kv	+0.31	+0.40	+0.21	+0.45	+0.12	-0.01	-0.06	+0.30	+0.32	+0.27
Utbildning x M	+0.45	+0.34	+0.27	+0.43	+0.06	+0.23	+0.15	+0.41	+0.45	+0.33
Egen inkomst (1)	(+0.51)	(+0.34)	(+0.28)	(+0.42)	(+0.05)	(+0.27)	(+0.16)	(+0.41)	(+0.44)	(+0.34)
Kv	+0.17	+0.39	+0.20	+0.45	+0.30	+0.05	-0.13	+0.33	+0.48	+0.27
	(+0.27)	(+0.50)	(+0.35)	(+0.48)	(+0.34)	(+0.08)	(-0.26)	(+0.54)	(+0.42)	(+0.33)
Egen inkomst x M	+0.79	+0.79	+0.86	+0.80	+0.79	+0.79	+0.84	+0.77	+0.60	+0.80
hushållsink (1)	(+0.77)	(+0.78)	(+0.85)	(+0.79)	(+0.80)	(+0.75)	(+0.83)	(+0.76)	(+0.60)	(+0.78)
Kv	+0.53	+0.63	+0.63	+0.69	+0.52	+0.49	+0.52	+0.59	+0.71	+0.61
	(+0.70)	(+0.67)	(+0.59)	(+0.74)	(+0.67)	(+0.65)	(+0.65)	(+0.81)	(+0.85)	(+0.71)
Hustruns soc. gr x mannens soc.gr	+0.48	+0.43	+0.25	+0.23	+0.25	+0.28	+0.41	+0.45	+0.33	+0.36

(1) inom parentes enbart förvärvsarbetande.

Tabell 8.5.8.2

Standardavvikelse¹⁾ hos fördelningen av de studerade inom de skilda områdena för variablerna Egen socialgrupp, Utbildning och Hushållsinkomst.

	Egen socialgrupp		Utbildning		Hushållsinkomst
	m.	kv.	m.	kv.	
Västerås innerstad	0.68	0.49	1.51	1.14	1.81
Västerås Vallby	0.57	0.61	1.21	1.01	1.26
Västerås Viksång	0.60	0.52	1.22	0.99	1.35
Gävle innerstad	0.62	0.51	1.14	1.01	1.58
Gävle Stigslund	0.53	0.51	0.61	0.84	1.05
Halmstad innerstad	0.62	0.47	1.13	0.82	0.93
Halmstad Andersberg	0.63	0.48	0.93	0.73	1.27
Flen	0.57	0.47	0.93	0.84	1.30
Lindesberg	0.64	0.52	1.00	0.91	1.17
Summa	0.61	0.50	1.10	0.92	1.33
Totalt	0.57		1.01		—

1) Socialgrupperna har erhållit värdena 1 - 3.

Utbildningsklasserna har erhållit värdena 1 - 5.

Inkomstklasserna har rangordnats och erhållit värdena 1 - 11.

8.6 Förvärvsarbete

8.6.1 Allmänt

Vid sidan av bostaden kan arbetsplatsen, för förvärvsarbetande, betraktas som den i allmänhet viktigaste punkten i aktivitetsfältet. Arbetsplatsen utgör en regelbundet återkommande aktivitetspunkt och arbetsplatsens läge kommer att ha stor betydelse för aktivitetsfältets utseende även i övrigt. En beskrivning av arbetsplatsernas läge för de studerade personerna görs i en senare rapport.

Huruvida man har förvärvsarbete eller ej kommer sålunda att på ett flertal sätt inverka på aktivitetsfältets utseende. Kravet att uppfylla förväntningarna på förvärvsarbetarrollen innebär förutom en del geografiska konsekvenser för aktivitetsfälten i form av förflyttningar till, från och inom arbetet även att tidsmässiga restriktioner sätts på övriga aktiviteter. Under arbetstid finns mycket begränsad valfrihet när det gäller tidsanvändningen, övriga mer eller mindre väsentliga sysselsättningar eller ärenden får konkurrera om den tid och energi som återstår efter arbetstidens slut. Om man förvärvsarbetar eller ej har av dessa och andra skäl sålunda en mycket väsentlig inverkan på aktivitetsfältets egenskaper.

I vår kultur är det regel att männen förvärvsarbetar vare sig de är gifta eller ej. Även om förvärvsarbetsfrekvensen bland gifta kvinnor ökat innebär fortfarande giftermål i allmänhet för kvinnans del en möjlighet att "välja" mellan att vara hemma eller förvärvsarbeta utanför hemmet. Vilketdera av dessa hon väljer har sålunda mycket stor betydelse för aktivitetsfältets egenskaper.

8.6.2 Förvärvsarbetsfrekvens

Av tabell 8.6.2.1 framgår förvärvsarbetsfrekvensen för båda könen i alla vuxenkategorier. Av männen i icke-pensionärshushållen och såväl männen som kvinnorna i enpersonshushållen utgör de ej förvärvsarbetande undantag.¹⁾ Endast ett fåtal av de, totalt sett även fåtaliga, ensamstående pensionärerna förvärvsarbetar. Även bland de gifta pensionärerna är förvärvsarbetsfrekvensen så pass låg att endast mycket grova jämförelser kan tänkas göras mellan förvärvsarbetande och ej förvärvsarbetande pensionärer.

1) Tre av de sju ensamstående medelålders kvinnorna i Stigslund förvärvsarbetar dock ej, vilket finns anledning att hålla i minnet i den senare analysen.

Tabell 8.6.2.1

Andel av de studerade inom varje vuxenkategori och område som förvärvsarbetar.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, männen, 22-31 år		3. Makar, männen 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år		5. Ensamstående, 67-75 år		6. Makar, männen, 67-75 år											
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.										
Västerås innerstad			84.6	13	53.8	13	97.4	38	63.4	41	90.0	10	77.8	9	21.4	14	20.0	10	28.0	25	4.0	25
Västerås Vallby			93.0	57	33.8	60	97.9	47	45.8	48	100.0	6	100.0	3	(0.0)	2	(0.0)	2	0.0	20	0.0	20
Västerås Viksäng			100.0	51	32.7	52	98.0	50	57.7	52	91.7	12	100.0	12	14.3	7	0.0	13	19.0	21	9.1	22
Gävle innerstad			95.2	21	45.5	22	100.0	55	70.9	53	100.0	6	92.3	13	12.5	8	7.7	13	17.9	28	10.3	29
Gävle Stigslund			98.1	52	44.2	52	98.1	52	68.5	54	100.0	7	57.1	7	(0.0)	1	9.1	11	10.0	10	9.1	11
Halmstad innerstad			94.3	35	50.0	36	97.6	42	60.0	45	100.0	9	100.0	11	8.3	12	0.0	12	8.0	25	12.0	25
Halmstad Andersberg			100.0	49	52.7	55	93.0	57	59.3	59	100.0	9	100.0	9	33.3	3	14.3	7	(0.0)	1	(0.0)	1
Flen			100.0	43	54.3	46	98.1	52	56.6	53	80.0	5	83.3	6	25.0	12	6.7	15	27.8	18	16.7	18
Lindesberg			100.0	39	56.4	39	97.3	37	64.9	37	100.0	2	88.9	9	0.0	3	0.0	16	26.3	19	15.8	19
Totalt			97.2	360	45.6	375	97.4	430	60.8	444	95.5	66	89.9	79	16.1	62	6.1	99	17.4	167	9.4	170

Medelrang för områden avseende kat. 2 och 3 kvinnl.	rangordning		medel- rang
	kat. 2	kat. 3	
Västerås , innerstad	7	6	6.5
Vallby	2	1	1.5
Viksäng	1	3	2.0
Gävle , innerstad	4	9	6.5
Stigslund	3	8	5.5
Halmstad, innerstad	5	5	5.0
Andersberg	6	4	5.0
Flen	8	2	5.0
Lindesberg	9	7	8.0

Den intressantaste gruppen när det gäller förekomst av förvärvsarbete är de gifta kvinnorna. Om ingen hänsyn tas till fördelningen på områden förvärvsarbetar 46 % av de studerade hustrurna i de yngre hushållen och 61 % av hustrurna i de medelålders hushållen. Ser man på varje bostadsområde för sig finner man likaså att en större andel av de äldre hustrurna än de yngre i varje område förvärvsarbetar. Jämför man förvärvsarbetsfrekvensen i skilda områden för de bägge kategorierna finner man att den är förhållandevis låg i Vallby och Viksäng medan den är hög i Lindesberg. Inga systematiska skillnader mellan områdestyperna föreligger.

8.6.3 Arbetets omfattning

Tabell 8.6.3.1

Förvärvsarbetande i kategorierna 2, 3 och 4 fördelade på kategori och arbetstid per vecka.

Kategori		Arbetstid /vecka			Totalt %	Antal
		Heltid, mer än 25 tim %	Deltid, 9 - 25 tim %	Deltid, 1-8 tim %		
2. Makar, mannen 22-31 år	m	99.7	0.3	0.0	100	350
	kv	38.5	49.1	12.4	100	169
3. Makar, mannen 35 - 44 år	m	99.0	1.0	0.0	100	419
	kv	39.6	54.4	5.9	100	270
4. Ensamstående, 35 - 44 år	m	100.0	0.0	0.0	100	63
	kv	97.2	2.8	0.0	100	71

Som framgår av tabell 8.6.3.1 har så gott som samtliga förvärvsarbetande män i yngre och medelålders hushåll samt ensamstående män och kvinnor heltidsarbete (mer än 25 tim/vecka). De förvärvsarbetande hustrurna i de två förra kategorierna har heltidsarbete i ungefär lika stor utsträckning men avsevärt mindre än männen eller ensamstående kvinnor - 40 % av dem arbetar sålunda

mer än 25 timmar i veckan. Goda möjligheter finns alltså att jämföra heltidsarbetande och deltidarbetande kvinnor när det gäller relevanta aktivitetsfältsegenskaper som t ex omfattningen av fritidsaktiviteter, organisationen av nödvändiga ärenden osv.

De skilda bostadsområdena har jämförts vad beträffar omfattningen av heltidsarbete bland de förvärvsarbetande hustrurna i kategorierna 2 och 3 (se tabell 8.6.3.2). Västerås innerstad och Flen ligger i detta avseende högt - andelen heltidsarbetande av samtliga förvärvsarbetande ligger i dessa områden mellan 45 och 50 %. Heltidsarbete tycks vara mindre vanligt i Viksäng och Gävle innerstad - 25 - 30 % av de förvärvsarbetande hustrurna heltidsarbetar där.

8.6.4 Orsak till ej förvärvsarbete

Det helt överskuggandeskålet till att kvinnor i yngre och medelålders hushåll ej förvärvsarbetar anses vara att de är upptagna av barntillsyn. Av tabell 8.6.4.1 framgår att 87 % av de ej förvärvsarbetande bland de yngre hushållen och 67 % av de förvärvsarbetande i de äldre hushållen har angivit denna orsak. Ingen önskan att förvärvsarbeta även om inga praktiska hinder förelåg är det näst vanligast förekommande alternativet. Den här typen av frågor hör till de allra vanskligaste man kan ställa. Området är mycket känsligt för de flesta kvinnor och fältet fritt för rationaliseringar. I detta sammanhang ansågs det dock tillräckligt om man kunde erhålla kategorier som i grova drag skilde sig åt i dessa avseenden. Om man säger sig avstå från att arbeta därför att man inte har lust gentemot om man av tvingande skäl måste låta bli att förvärvsarbeta antogs kunna motsvara andra skillnader i önskad livsstil med möjlig inverkan på aktivitetsfältens egenskaper. Nu kommer en sådan skillnad inte att kunna prövas då barntillsynsskålet kommit att dominera svaren. Att de studerade inte skiljer sig i detta avseende kan ju emellertid ses som en fördel när det gäller möjligheterna att utvärdera effekterna av andra individvariabler på aktivitetsfälten.

Tabell 8.6.3.2

Andel förvärvsarbetande kvinnor i kategorierna 2, 3 och 4 som arbetar heltid.

	2. Makar, mannen, 22-31 år		3. Makar, mannen 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år	
	%	N	%	N	%	N
Västerås innerstad	57.1	7	46.2	26	100.0	7
Västerås Vallby	50.0	20	36.4	22	100.0	3
Västerås Viksäng	25.0	16	30.0	30	100.0	12
Gävle innerstad	20.0	10	35.9	39	91.7	12
Gävle Stigslund	26.1	23	40.5	37	100.0	4
Halmstad innerstad	44.4	18	37.0	27	100.0	11
Halmstad Andersberg	48.3	29	40.0	35	100.0	9
Flen	48.0	25	46.7	30	100.0	5
Lindesberg	23.8	21	45.8	24	87.5	8
Summa	38.5	169	39.6	270	97.2	71

Medelrang för områden	Rangordning		Rang- summa	Medel- rang
	Kat. 2	Kat. 3		
Västerås, innerstad	9	8	17	8.5
Västerås, Vallby	8	3	11	5.5
Västerås, Viksäng	3	1	4	2.0
Gävle, innerstad	1	2	3	1.5
Gävle, Stigslund	4	6	10	5.0
Halmstad, innerstad	5	4	9	4.5
Halmstad, Andersberg	7	5	12	6.0
Flen	6	9	15	7.5
Lindesberg	2	7	9	4.5

Tabell 8.6.4.1

Ej förvärvsarbetande kvinnor i kategorierna 2 och 3 fördelade på bostadsområde och orsak till ej förvärvsarbete.

Kategori Område	Orsak till ej förvärvsarbete						Totalt %	Antal
	Ingen önskan att förvärvs- arbeta %	Upptagen av barnhillsyn %	Studerar %	Kan ej erhålla lämpligt arbete (äv. friställad) %	Långvarigt sjuk %	Annan orsak %		
2. Makar, mannen 22-31 år Västerås, innerstad Vallby Viksäng Gävle, innerstad Stigslund Halmstad, innerstad Andersberg Flen Lindesberg	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	6
	2.5	87.5	5.0	2.5	0.0	2.5	100.0	40
	11.4	82.9	5.7	0.0	0.0	0.0	100.0	35
	0.0	66.7	8.3	16.7	0.0	8.3	100.0	12
	6.9	86.2	6.9	0.0	0.0	0.0	100.0	29
	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	17
3. Makar, mannen 35-44 år Västerås, innerstad Vallby Viksäng Gävle, innerstad Stigslund Halmstad, innerstad Andersberg Flen Lindesberg	7.7	92.3	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	26
	4.8	90.5	0.0	4.8	0.0	0.0	100.0	21
	17.6	76.5	0.0	5.9	0.0	0.0	100.0	17
	6.7	86.7	0.0	0.0	6.7	0.0	100.0	15
	0.0	65.4	11.5	7.7	7.7	7.7	100.0	26
	22.7	63.6	0.0	4.5	4.5	4.5	100.0	22
Summa kat. 2 kat. 3 Totalt	6.3	62.5	0.0	18.8	0.0	12.5	100.0	16
	17.6	41.2	0.0	17.6	11.8	11.8	100.0	17
	22.2	55.6	5.6	0.0	11.1	5.6	100.0	18
	4.2	66.7	8.3	12.5	0.0	8.3	100.0	24
	4.3	87.0	4.3	0.0	0.0	4.3	100.0	23
	7.7	69.2	0.0	0.0	7.7	15.4	100.0	13
	6.4	86.7	3.4	2.5	0.0	1.0	100.0	203
	9.8	66.7	4.0	6.9	5.2	7.5	100.0	174
	8.0	77.5	3.7	4.5	2.4	4.0	100.0	377

8.6.5 Arbetstid

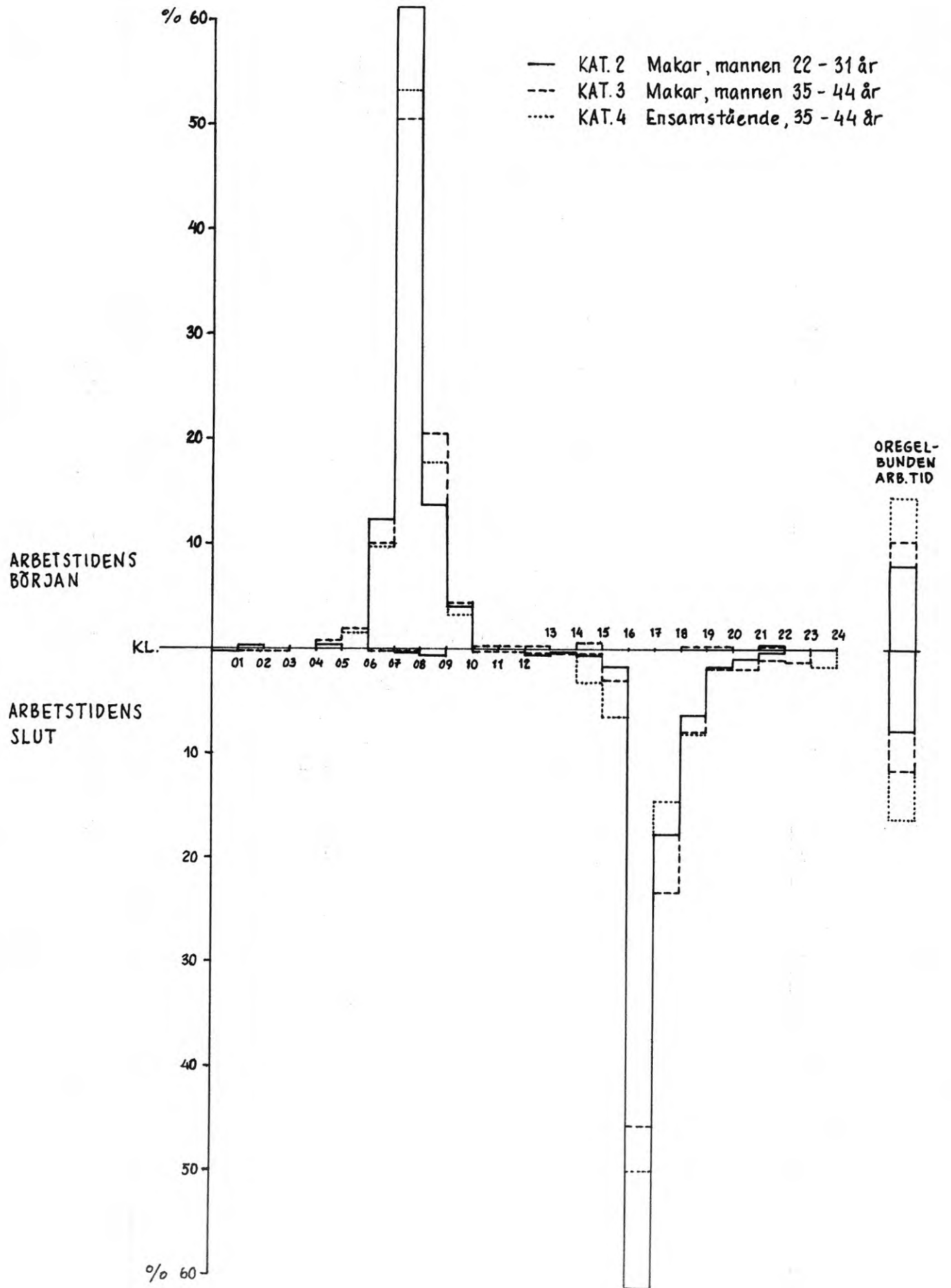
Som diskuterats i det inledande avsnittet är det inte endast rumsrelationer mellan skilda aktivitetsmöjligheter som inverkar på sannolikheten för förekomsten av olika typer av aktiviteter samt deras rumsliga placering. Dessa förhållanden påverkas även av de tidsmässiga relationerna mellan skilda företeelser. Vissa aktiviteter måste av skilda skäl göras under bestämda tider. Dessa utgör fasta element som själva påverkas föga av men har stor betydelse för övriga delar av aktivitetsfälten. Arbetet är ett sådant element som såväl rumsligt, som diskuterats ovan, som tidsmässigt i allmänhet utgör en konstant del i vardagens aktivitetsfält. Oregelbunden arbetstid har cirka 10% av männen i kategorierna 2 - 4 och något större andel av kvinnorna i samma kategorier.

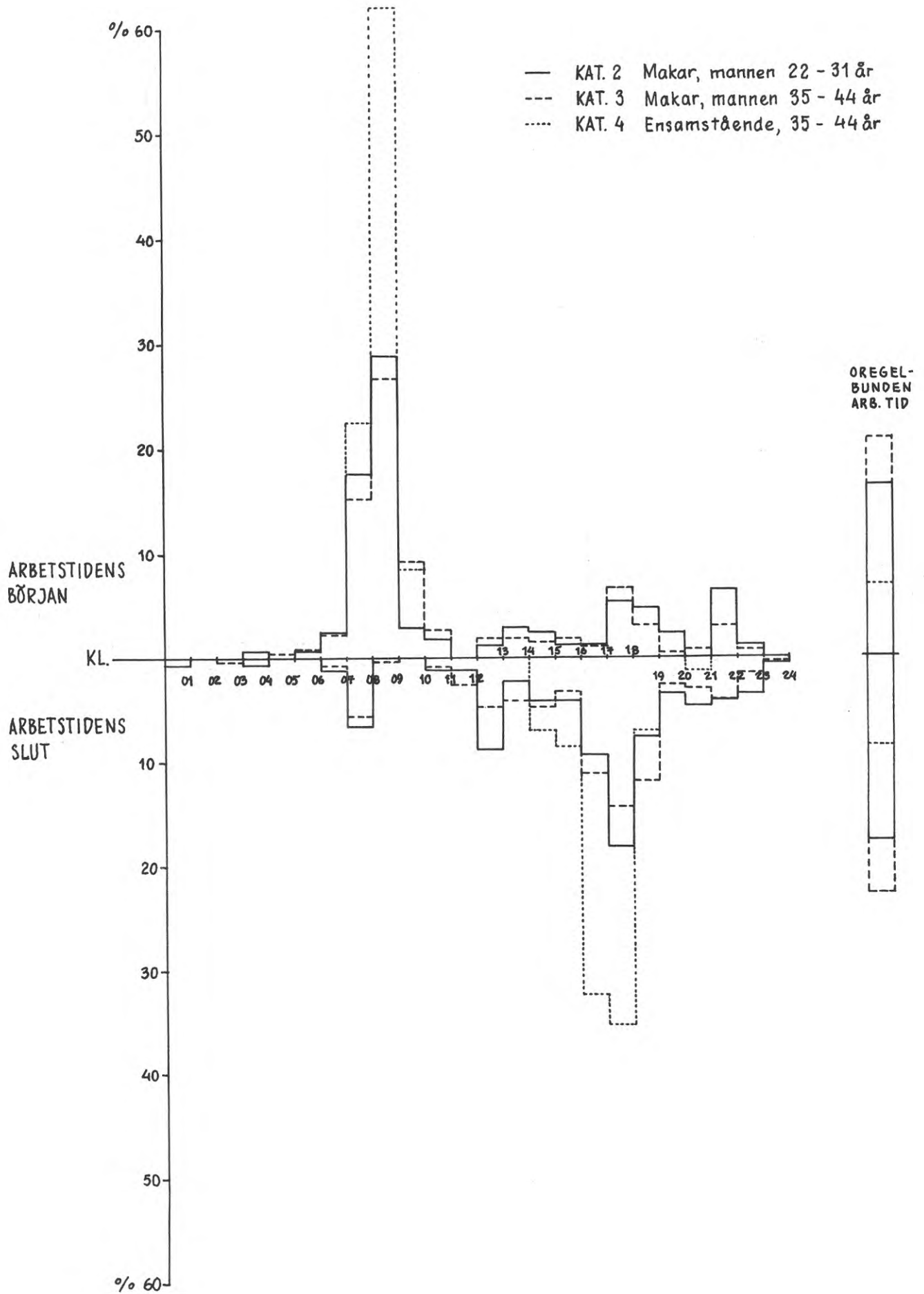
När det sedan gäller arbetstidens början och slut (se diagram 8.6.5.1 - 2) skiljer sig kvinnorna och männen mycket kraftigt från varandra. 50-60 % av de förvärvsarbetande männen börjar sitt arbete klockan 7.00 - 7.59 och lika stor andel slutar klockan 16.00 - 16.59. Av de gifta kvinnorna börjar endast något över 15 % klockan 7.00 - 7.59 medan 25 - 30 % börjar under den följande timmen. Kvinnornas tider för arbetets början är för övrigt mycket mer utspridda över hela dagen än männens. Detta gäller dock ej de ogifta kvinnorna som är starkt koncentrerade (60 %) till klockan 8.00 - 8.59. De gifta kvinnornas arbetsdagslut är ännu mer utspridd under dagen än arbetets början. 70 % av de ogifta slutar emellertid arbetet mellan 16.00-18.00.

Totala mönstret för arbetstiderna är svårt att sammanfatta för en jämförelse mellan de skilda områdena. Här har som jämförelsevariabel valts andelen i respektive områden som börjar sitt arbete under den för män resp kvinnor vanligaste timmen, dvs för män 7.00-7.59 och för kvinnor 8.00-8.59.

Man ser då, som framgår av tabell 8.6.5.3 att en förhållandevis låg andel av männen i Västerås innerstad börjar under denna timme medan andelen i Viksäng är tämligen hög. När det gäller kvinnorna är skillnaderna mindre mellan områdena.

Skillnaderna när det gäller arbetstider återspeglar givetvis i viss utsträckning socioekonomiska skillnader mellan områdena, men har, som ovan nämnts, helt oberoende av sådana skillnader ett starkt inflytande på aktivitetsfältens utseende.

Tabell 8.6.5.3

Andel av de förvärvsarbetande i kategorierna 2, 3 och 4 som

börjar sitt arbete kl. 0700 - 0759 (män)

0800 - 0859 (kvinnor)

	2. Makar, männen, 22-31 år				3. Makar, männen 35-44 år m. 1)				4. Ensamstående, 35-44 år				Summa			
	m. %	kv. %	N	N	m. %	kv. %	N	N	m. %	kv. %	N	N	m. %	kv. %	N	N
Västerås innerstad	27.3	42.9	11	7	43.2	26.9	37	26	22.2	71.4	9	7	36.8	57	37.5	40
Västerås Vallby	62.3	25.0	53	20	50.0	31.8	46	22	66.7	100.0	6	3	57.1	105	33.3	45
Västerås Viksäng	78.4	35.3	51	17	57.1	30.0	49	30	81.8	58.3	11	12	69.4	111	37.3	59
Gävle innerstad	65.0	20.0	20	10	45.5	38.5	55	39	16.7	41.7	6	12	48.1	81	36.1	61
Gävle Stigslund	58.8	43.5	51	23	58.8	24.3	51	37	42.9	75.0	7	4	57.8	109	34.4	64
Halmstad innerstad	66.7	33.3	33	18	51.2	14.8	41	27	50.0	81.8	8	11	57.3	82	33.9	56
Halmstad Andersberg	51.0	17.2	49	29	34.0	17.1	53	35	55.6	66.7	9	9	43.2	111	23.3	73
Flen	60.5	24.0	43	25	58.8	16.7	51	30	100.0	60.0	4	5	61.2	98	23.3	60
Lindesberg	56.4	28.6	39	21	55.6	41.7	36	24	(50.0)	37.5	2	8	55.8	77	35.8	53
Summa	61.1	28.8	350	170	50.4	26.7	419	270	53.2	62.0	62	71	55.1	831	32.3	511

1) Sign provn av skilln mellan små och stora städer
Män i medelålders hushåll: $t = 3.208$ små > stora

Medelrang för områden (3)		Rangordning			Rang- summa	Medel- rang
		kat. 2	kat. 3	kat. 4		
Män	Västerås, innerstad	1	2	2	5	1.7
	Vallby	6	4	6	16	5.3
	Viksäng	9	7	7	23	7.7
	Gävle, innerstad	7	3	1	11	3.7
	Stigslund	4	8.5	3	15.5	5.2
	Halmstad, innerstad	8	5	4	17	5.7
	Andersberg	2	1	5	8	2.7
	Flen	5	8.5	8	21.5	7.2
	Lindesberg	3	6	-	9	4.5 (2)
Kvinnor	Västerås, innerstad	8	5	6	19	6.3
	Vallby	4	7	9	20	6.7
	Viksäng	7	6	3	16	5.3
	Gävle, innerstad	2	8	2	12	4.0
	Stigslund	9	4	7	20	6.7
	Halmstad, innerstad	6	1	8	15	5.0
	Andersberg	1	3	5	9	3.0
	Flen	3	2	4	9	3.0
	Lindesberg	5	9	1	15	5.0

8.7 Förflyttningsresurser

8.7.1 Allmänt

Med (individuella) förflyttningsresurser avses här hushållets innehav av bil, motorcykel, moped, cykel. Detta utgör en grov indikator på de kostnader (i tid, besvär, pengar) medlemmar i olika hushåll behöver vidkännas vid förflyttningen. Givetvis varierar betydelsen av ett innehav av ovanstående förflyttningshjälpmedel med förflyttningsituation (t ex om det finns kollektiva förflyttningsalternativ eller ej mellan aktuella start- och målpunkter), med körkortsinnehav osv. I stort sett skulle man dock kunna anta att personer i hushåll med bil förflyttar sig mer och har ett vidare aktivitetsfält än personer som i övrigt är lika men saknar bil. Likaså skulle man anta att personer (åtminstone ungdomar) med cykel (moped) är rörligare än ungdomar utan cykel (moped). Hypoteser av dessa slag kommer att prövas på materialet.

8.7.2 Bilinnehav

Mellan kategorierna föreligger en stor variation i andelen hushåll med bil med låga siffror för ensamstående och pensionärer. Man kan också konstatera att andelen hushåll utan bil är så låg att jämförelser mellan dessa och bilhushållen endast kan bli av tämligen grov karaktär. Om man på samma sätt som beskrivits tidigare för varje kategori (exkl ensamstående pensionärer) rangordnar områdena med avseende på andelen hushåll med bil (se tabell 8.7.2.1) och undersöker om rangordningsmönstret tenderar att upprepas för skilda kategorier finner man att Västerås innerstad och Stigslund, Gävle tycks ha speciellt låga värden på bilinnehav medan Viksång, Gävle innerstad och Lindesberg har speciellt höga värden. Detta innebär bl a att några systematiska skillnader mellan inner- och ytterstäder ej förekommer. Ej heller skiljer sig småstäderna från de större på ett enhetligt sätt.

8.7.3 Moped

När det gäller innehav av moped el dyl har endast kategorierna 1, 2 och 3 beaktats (se tabell 8.7.3.1). I detta avseende skiljer sig Andersberg och Västerås innerstad från de övriga - med deras höga andelar med denna typ av fortskaffningsmedel - medan Vallby och Gävle innerstad har låga andelar.

8.7.4 Cykel

Ungdomarna har med några få undantag alla cykel (tabell 8.7.4.1). Även i övriga kategorier ligger cykelfrekvensen högt. Ser man på alla icke-pensionärskategorier ligger Vallby genomgående lågt. Inget område ligger anmärkningsvärt högre än de övriga.

8.8 Fritidshus

8.8.1 Allmänt

Tillgång till fritidshus och avstånd till ev fritidshus säger, om man kan anta att huset används, något direkt om aktivitetsfältet (med en vidare definition på detta än den som här använts).

Personer med fritidshus kan sålunda antas tillbringa delar av sin sammanhängande fritid där. Ju närmare vinterbostaden som fritidshuset ligger, desto större är sannolikheten att man besöker huset även under veckoändar.

Tabell 8.7.2.1

Andel av hushållen inom varje kategori och område med tillgång till bil.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, männ, 22-31 år		3. Makar, männ 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år				5. Ensamstående, 67-75 år				6. Makar, männ, 67-75 år	
	%	N	%	N	%	N	%	N	kv.	%	N	kv.	%	N	%	N
Västerås innerstad	73.0	37	61.5	13	88.1	42	40.0	10	22.2	9	28.6	14	0.0	0	40.0	25
Västerås Vällby	81.1	37	86.4	59	79.2	48	50.0	6	33.3	3	(0.0)	2	(0.0)	2	30.0	20
Västerås Viksäng	73.7	57	90.4	52	94.3	53	83.3	12	50.0	12	14.3	7	7.7	13	22.7	22
Gävle innerstad	87.3	55	86.4	22	94.6	56	66.7	6	23.1	13	12.5	8	0.0	13	31.0	29
Gävle Stigslund	74.0	50	84.9	53	85.2	54	57.1	7	42.9	7	(0.0)	1	9.1	11	27.3	11
Halmstad innerstad	75.0	36	83.3	36	89.1	46	66.7	9	54.5	11	16.7	12	0.0	12	28.0	25
Halmstad Andersberg	73.5	34	87.3	55	86.4	59	88.9	9	33.3	9	0.0	3	0.0	7	(0.0)	1
Flen	75.8	33	80.4	46	85.5	55	60.0	5	50.0	6	33.3	12	0.0	15	26.3	19
Lindesberg	72.7	22	94.9	39	92.1	38	(0.0)	2	44.4	9	66.7	3	6.3	16	60.0	20
Totalt	76.7	361	85.9	375	88.2	451	63.6	66	39.2	79	22.6	62	3.0	99	33.1	172

Medelrang för områden (6)

avseende kat. 1, 2, 3, 4 och 6.

Västerås, innerstad 2.8

Vällby 4.2

Viksäng 5.9

Gävle, innerstad 6.2

Stigslund 3.7

Halmstad, innerstad 5.6

Andersberg 5.1 (5)

Flen 4.3

Lindesberg 6.2 (5)

Tabell 8.7.3.1

Andel av hushållen inom varje kategori och område med tillgång till moped/mc/scooter.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, männ, 22-31 år		3. Makar, männ 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år				5. Ensamstående, 67-75 år				6. Makar, männ, 67-75 år		
	%	N	%	N	%	N	%	N	kv.	%	N	kv.	%	N	kv.	%	N
Västerås innerstad	51.4	37	7.7	13	28.6	42	20.0	10	0.0	9	0.0	14	0.0	10		20.0	25
Västerås Vallby	32.4	37	3.4	59	16.7	48	0.0	6	0.0	3	(0.0)	2	(0.0)	2		5.0	20
Västerås Viksäng	36.8	57	1.9	52	18.9	53	16.7	12	0.0	12	0.0	7	0.0	13		4.5	22
Gävle innerstad	30.9	55	9.1	22	10.7	56	16.7	6	0.0	13	12.5	8	0.0	13		6.9	29
Gävle Stigslund	38.0	50	13.2	53	9.3	54	0.0	7	0.0	7	(0.0)	1	0.0	11		9.1	11
Halmstad innerstad	36.1	36	8.3	36	19.6	46	11.1	9	0.0	11	8.3	12	0.0	12		0.0	25
Halmstad Andersberg	41.2	34	18.2	55	20.3	59	0.0	9	0.0	9	0.0	3	0.0	7		(0.0)	1
Flen	45.5	33	6.5	46	16.4	55	0.0	5	0.0	6	16.7	12	0.0	15		31.6	19
Lindesberg	31.8	22	12.8	39	18.4	38	(0.0)	2	12.5	8	33.3	3	0.0	16		10.0	20
Totalt	38.0	361	9.0	375	17.3	451	9.1	66	1.3	79	8.1	62	0.0	99		10.5	172

	Medelrang för områden avseende kat. 1, 2 och 3			rang- summa	medel- rang
	kat. 1	kat. 2	kat. 3		
Västerås, innerstad	9	4	9	22	7.3
Vallby	3	2	4	9	3.0
Viksäng	5	1	6	12	4.0
Gävle, innerstad	1	6	2	9	3.0
Stigslund	6	8	1	15	5.0
Halmstad, innerstad	4	5	7	16	5.3
Andersberg	7	9	8	24	8.0
Flen	8	3	3	14	4.7
Lindesberg	2	7	5	14	4.7

Tabell 8.7.4.1

Andel av hushållen inom varje kategori och område med tillgång till cykel.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, mannen, 22-31 år		3. Makar, mannen 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år				5. Ensamstående, 67-75 år				6. Makar, mannen, 67-75 år	
	%	N	%	N	%	N	%	N	kv.	N	%	N	kv.	N	%	N
Västerås innerstad	100.0	37	100.0	13	92.9	42	40.0	10	55.6	9	53.8	13	10.0	10	64.0	25
Västerås Vallby	97.3	37	71.7	60	83.3	48	66.7	6	33.3	3	(0.0)	2	(0.0)	2	50.0	20
Västerås Viksäng	94.7	57	84.6	52	98.1	53	50.0	12	91.7	12	71.4	7	15.4	13	59.1	22
Gävle innerstad	98.2	55	95.5	22	96.4	56	83.3	6	92.3	13	62.5	8	23.1	13	79.3	29
Gävle Stigslund	98.0	50	88.7	53	98.1	54	85.7	7	85.7	7	(100.0)	1	36.4	11	45.5	11
Halmstad innerstad	100.0	36	88.9	36	100.0	46	33.3	9	63.6	11	58.3	12	41.7	12	72.0	25
Halmstad Andersberg	97.1	34	83.6	55	94.9	59	100.0	9	100.0	9	100.0	3	14.3	7	(0.0)	1
Flen	100.0	33	76.1	46	89.1	65	80.0	5	66.7	6	66.7	12	33.3	15	52.6	19
Lindesberg	100.0	22	87.2	39	100.0	38	(50.0)	2	55.6	9	66.7	3	25.0	16	85.0	20
Totalt	98.1	361	84.0	375	94.7	451	63.6	66	75.9	79	62.3	61	25.3	99	65.1	172

Medelrang för områden (5)

avseende kat. 1, 2, 3 och 4

Västerås innerstad 4.8

Vallby 2.0

Viksäng 4.3

Gävle innerstad 6.4

Stigslund 5.9

Halmstad innerstad 5.6

Andersberg 5.2

Flen 4.3

Lindesberg 5.9 (4)

8.8.2 Tillgång till fritidshus

Andelen hushåll med tillgång till fritidshus i olika delkategorier framgår av tabell 8.8.2.1.

Ser man på resultaten för varje kategori hushåll oavsett bostadsort erhålls följande andelssiffror.

	Andel med fritidshus
ungdomar 14-15 år	33.2
yngre makar	17.6
medelålders makar	32.2
medelålders ensamstående m	15.2
medelålders ensamstående kv	13.9
pensionärer ensamstående m	9.7
pensionärer ensamstående kv	6.1
pensionärer makar	23.3

Yngre hushåll och ensamstående har, som synes, i mindre utsträckning tillgång till fritidshus än äldre hushåll. Vid en ranganalys av samma typ som tidigare där samtliga kategorier exklusive ensamstående pensionärer (vilka har mycket låga siffror och därför många "ties") ingick, erhöles som resultat att Vallbyhushållen har i exceptionellt liten utsträckning tillgång till fritidshus medan boende i Gävle innerstad och Flen har det i exceptionellt stor utsträckning¹⁾. Några systematiska skillnader mellan områdestyper kan dock ej konstateras.

Vi kommer att betrakta vetskapen om innehav av fritidshus som en information rörande aktivitetsfältet men även pröva hypoteser om skillnader i veckoslutsbeteende mellan personer med och utan tillgång till fritidshus.

1) Enligt fritidsutredningen är det vanligare att man disponerar fritidshus i större städer än i mindre, SOU 1964:47 sid 124.

Tabell 8.8.2.1

Andel av hushållen inom varje kategori och område med tillgång till fritidshus.

	1. Ungdomar, 14 - 15 år		2. Makar, männor, 22-31 år		3. Makar, männor 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år				5. Ensamstående, 67-75 år				6. Makar, männor, 67-75 år			
	%	N	%	N	%	N	%	m.	%	N	%	N	%	kv.	%	N	%	N
Västerås innerstad	37.8	37	23.1	13	54.8	42	0.0	10	11.1	9	21.4	14	10.0	10	24.0	25		
Västerås Vallby	10.8	37	15.0	60	10.4	48	33.3	6	0.0	3	0.0	2	(0.0)	2	10.0	20		
Västerås Viksäng	26.3	57	17.3	52	34.0	53	8.3	12	8.3	12	0.0	7	0.0	13	22.7	22		
Gävle innerstad	58.2	55	22.7	22	51.8	56	16.7	6	15.4	13	12.5	8	7.7	13	24.1	29		
Gävle Stigslund	38.0	50	22.6	53	27.8	54	14.3	7	14.3	7	0.0	1	27.3	11	9.1	11		
Halmstad innerstad	36.1	36	11.1	36	26.1	46	22.2	9	9.1	11	0.0	12	0.0	12	36.0	25		
Halmstad Andersberg	11.8	34	3.6	55	20.3	59	22.2	9	22.2	9	0.0	3	0.0	7	(0.0)	1		
Flen	39.4	33	15.2	46	38.2	55	20.0	5	16.7	6	8.3	12	0.0	15	31.6	19		
Lindesberg	27.3	22	38.5	39	26.3	38	(0.0)	2	22.2	9	33.3	3	6.3	16	20.0	20		
Totalt	33.2	361	17.6	376	32.2	451	15.2	66	19.9	79	9.7	62	6.1	99	23.3	172		

Medelrang för områden (6)
avseende kat. 1, 2, 3, 4 och 6

Västerås ; innerstad 5.5

Vallby 2.7

Viksäng 3.7

Gävle , innerstad 6.7

Stigslund 4.5

Halmstad, innerstad 4.6

Andersberg 4.0 (5)

Flen 6.3

Lindesberg 5.7 (5)

8.8.3 Restid till fritidshus

Sannolikheten för utnyttjande av fritidshuset en novemberveckända ökar givetvis ju närmare huset ligger den fasta bostaden (se tabell 8.8.3.1). 77 % av samtliga fritidshus i det studerade materialet ligger på ett resavstånd på mindre än en timma¹⁾ från den fasta bostaden. De ensamstående med fritidshus är så få att de ej kan beaktas här (sammanlagt 33 i fyra kategorier). De 40 pensionärshushållen har i allmänhet mycket nära till fritidshuset (endast ett har över en timmes väg) varför man kan anta att det till stor del här rör sig om kolonistugor. För de övriga tre kategorierna (kat 1 - 3) tycks det som om boende i nya bostadsområden hade längre till sina fritidshus än boende i innerstäderna, vilket givetvis kan sammanhänga med att de flyttat in senare och haft fritidshuset orienterat till sin tidigare bostad. Hypotesen att avståndet till fritidshuset inverkar på utnyttjandet av veckändan kommer att prövas.

8.8.4 Ressätt till fritidshus

Som en slutkommentar till avsnittet om fritidshus kan anges att 86 % av alla hushållen vanligtvis utnyttjar bilen vid besök i fritidshuset, medan 6 % (28 % bland pensionärshushållen) cyklar eller åker moped. (Fritidsutredningen har siffrorna 68 % resp 5 % och en väsentligt högre procent för buss el tåg, a.a. sid 129).

1) Enligt fritidsutredningen ligger 74 % av samtliga disponerade fritidshus inom 10 mils avstånd från den fasta bostaden a.a. sid 129

Tabell 8.8.3.1

Andel av hushållen med tillgång till fritidshus, med färdtid till detsamma mindre än en timma.

	1. Ungdomar, 14-15 år		2. Makar, männ, 22-31 år		3. Makar, männ 35-44 år		4. Ensamstående, 35-44 år			5. Ensamstående, 67-75 år			6. Makar, männ, 67-75 år		Totalt			
	%	N	%	N	%	N	%	N	kv.	%	N	kv.	%	N	%	N		
Västerås innerstad	57.1	14	100.0	3	82.6	23	-	0	(100.0)	1	33.3	3	(100.0)	1	83.3	6	72.5	51
Västerås Vallby	75.0	4	44.4	9	80.0	5	0.0	2	-	0	-	0	-	0	(100.0)	2	59.1	22
Västerås Viksäng	53.3	15	75.0	8	77.8	18	0.0	1	(100.0)	1	-	0	-	0	100.0	5	70.8	48
Gävle innerstad	68.8	32	100.0	5	75.9	29	(100.0)	1	(100.0)	2	(100.0)	1	(100.0)	1	100.0	7	78.2	78
Gävle Stigslund	52.6	19	75.0	12	80.0	15	(100.0)	1	(100.0)	1	-	0	33.3	3	(100.0)	1	67.3	52
Halmstad innerstad	100.0	13	75.0	4	91.7	12	(100.0)	2	(100.0)	1	-	0	-	0	100.0	9	95.1	41
Halmstad Andersberg	50.0	4	(100.0)	2	75.0	12	(50.0)	2	(50.0)	2	-	0	-	0	-	0	68.2	22
Flen	84.6	13	71.4	7	95.2	21	(100.0)	1	(100.0)	1	(0.0)	1	(0.0)	1	100.0	6	88.0	50
Lindesberg	100.0	6	86.7	15	90.0	10	-	0	(50.0)	2	(100.0)	1	(0.0)	1	100.0	4	87.2	39
Totalt	69.2	120	76.9	65	82.8	145	60.0	10	81.8	11	50.0	6	33.3	6	97.5	40	77.4	403

	Medelrang för områden avseende kat. 1, 2 och 3.			medel- rang
	rangordning			
	kat. 1	kat. 2	kat. 3	rang- summa
Västerås ; innerstad	4	7.5	6	17.5
Vallby	6	1	4.5	11.5
Viksäng	3	4	3	10
Gävle , innerstad	5	7.5	2	14.5
Stigslund	2	4	4.5	10.5
Halmstad, innerstad	8.5	4	8	20.5
Andersberg	1	-	1	2
Flen	7	2	9	18
Lindesberg	8.5	6	7	21.5

Tabell 8.8.3.2

Hushållen med tillgång till fritidshus fördelade med avseende på olika avstånd till detsamma.

	1. Ungdomar 14-15 år	2. Makar, mannen 22-31 år	3. Makar, mannen 35-44 år	4. Ensamstående, 35-44 år		5. Ensamstående, 67-75 år		6. Makar, mannen 67-75 år	Totalt
				m.	kv.	m.	kv.		
Inom 5 miles avstånd från bostaden, kusten %	19.3	18.5	21.0	20.0	27.3	0.0	16.7	25.6	20.3
Inom 5 miles avstånd från bostaden, inlandet %	49.6	61.5	59.4	30.0	45.5	50.0	33.3	69.2	56.1
Inom länet, ej inom 5 miles avst. fr. bost., kusten %	0.0	0.0	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5
Inom länet, ej inom 5 miles avst. fr. bost., inlandet %	4.2	1.5	4.2	10.0	0.0	0.0	0.0	2.6	3.5
Övriga landet, kusten %	4.2	4.6	4.9	20.0	18.2	16.7	33.3	0.0	5.5
Övriga landet inlandet %	22.7	13.8	9.1	20.0	0.0	33.3	16.7	0.0	13.5
Annat (t.ex. utlandet) %	0.0	0.0	0.0	0.0	9.1	0.0	0.0	2.6	0.5
Summa %	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Antal	119	65	143	10	11	6	6	39	399

8.9 Speciella frågor till ungdomar

8.9.1 Årskurs

Avsikten med avgränsningen av ungdomspopulationen var bl a att i största möjliga utsträckning erhålla en grupp med så likartade skolförhållanden som möjligt. Detta ansågs väsentligt, eftersom de krav som skolan ställer på eleverna i olika stadier antas vara av stor betydelse för deras möjligheter att bland annat utnyttja fritiden efter egna önskemål. De valda årskullarna borde normalt sett tillhöra årskurserna 8 och 9 i grundskolan - sålunda grundskolans två sista årskurser.

Av de studerade ungdomarna visade sig 51 % tillhöra årskurs 8 och 44 % årskurs 9. 5 % tillhörde årskurs 7 och 1 % hade startat utbildningen i någon gymnasial skolform.

Av tabell 8.9.1.1 framgår att variationen i dessa avseenden mellan områdena var ganska betydande. Vallby har sålunda en speciellt låg andel och Lindesberg en speciellt hög andel ungdomar i åk 9.

Tabell 8.9.1.1 Intervjuade ungdomar fördelade på årskurser

		Årskurs			gymn. utbildn.	Totalt	Antal
		7	8	9			
Västerås	innerstad	5.4	43.2	48.6	2.7	100	37
	Vallby	8.1	62.2	29.7	-	100	37
	Viksäng	7.0	47.4	43.9	1.8	100	57
Gävle	innerstad	1.8	54.5	43.6	-	100	55
	Stigslund	6.0	48.0	46.0	-	100	50
Halmstad	innerstad	0	50.0	47.2	2.8	100	36
	Andersberg	5.9	50.0	44.1	-	100	34
Flen		3.0	60.6	36.4	-	100	33
Lindesberg		4.5	36.4	59.1	-	100	22
Totalt		4.7	50.7	43.8	0.8	100	361

Det kan slutligen påpekas att pojkar och flickor inte skilde sig nämnvärt åt när det gällde fördelningen på årskurser.

Fördelningen på årskurser och ålder är i stort sett sammanfallande och hypoteserna om sambandet mellan årskurs och beteende motiveras dels av åldersskillnader och dels av skillnader i krav från skolans sida på elever på olika nivåer.

Elever i högre årskurser antas sålunda dels ha mindre fritid till sitt förfogande och dels av åldersskäl vara mer expansiva i sitt sätt att utnyttja staden. Aktivitetsfälten torde sålunda vara tidsmässigt mer begränsade men (med hänsyn tagen härtill) geografiskt mer utspridda.

Behovet av ett större revir antas likaså ta sig uttryck i en större vantrivsel med de begränsade upplevelsemöjligheter ytterområdena erbjuder. De äldre antas sålunda uttrycka en högre grad av vantrivsel i ytterområden (och kanske även i mindre städer) än de ett år yngre ungdomarna. Möjligtvis även en mer positiv inställning till större städer.

8.9.2 Inställning till fortsatt utbildning

Denna fråga medtogs i avsikt att söka särskilja två grupper som genomsnittligt skilde sig åt med avseende på ambitioner för framtiden. Det ansågs vara av intresse att söka utröna om en sådan skillnad även återspeglades i aktivitetsmönstret och inställningen till boendesituationen. Givetvis kan det diskuteras i vilken utsträckning detta mått ägde giltighet för det som avsågs mätas. Frågan blir emellertid mindre intressant i ljuset av att endast 7% (26 personer) av samtliga ungdomar sade sig inte sikta på fortsatta studier. Ingen ytterligare bearbetning kommer sålunda att göras av svaren på denna fråga.

8.9.3 Inriktningen av fortsatt utbildning

Ungdomar som avser fortsätta sin teoretiska utbildning kan antas skilja sig från ungdomar med mer praktisk utbildningsinriktning vad avser inställningen till området samt val av fritidssysselsättningar. Delvis skulle dessa skillnader bero på att de två kategorierna troligen skiljer sig åt när det gäller ursprungsfamiljens socio-ekonomiska status och därmed sammanhängande resurs-

situation samt subkulturellt betingade handlingstendenser. Om dessa förhållanden hölls under kontroll skulle man ändå förvänta sig vissa skillnader hänförliga kanske främst till intresseskillnader mellan de två kategorierna. Det är svårt att motivera en hypotes om vilken av dessa grupper som skulle vara mest tillfreds med att bo i ytter- eller innerstadsområden resp vad man främst uppskattar resp ej uppskattar i boendesituationen. Likaså kan man förvänta sig skillnader när det gäller inställning till stadsstorlek och boendeform. Men även här får hypotesen bli oriktad liksom när det gäller fritidens innehåll.

När det gäller framtida utbildningens inriktning fördelar sig faktiskt de studerade ungdomarna på två tämligen likstora grupper. Totalt sett är 44,5% av dem som avser fortsätta att studera inställda på teoretiska studier och 48% på studier i fackskola eller yrkesskola. 3% säger sig inte veta vad de fortsatta studierna skall innehålla.

Tabell 8.9.3.1 De ungdomar som avser fortsätta sina studier efter grundskolan fördelade på tänkt studieinriktning.

	Studieinriktning				Tot.	Antal
	gymnasium 1)	facksk. yrkessk.	annat	vet ej		
Västerås innerstad	62.5	31.2	-	6.3	100	32
Vallby	25.0	71.4	-	3.6	100	28
Viksäng	25.5	62.7	11.8	-	100	51
Gävle innerstad	61.5	28.9	5.8	3.8	100	52
Stigslund	43.6	48.7	2.6	5.1	100	39
Halmstad innerstad	51.6	45.2	-	3.2	100	31
Andersberg	42.9	46.4	10.7	-	100	28
Flen	41.4	51.7	3.4	3.4	100	29
Lindesberg	44.4	55.6	-	-	100	18
Totalt	44.5	48.0	4.5	2.9	100	303

1) Sign prövn av skilln mellan små och stora städer
Ungdomar som avser fortsätta i gymnasium:
 $t = 3\ 377$ små < stora

De större städernas innerstäder har avsevärt större andel som planerar fortsätta studier på gymnasiet än ytterstadsområden och småstäder. Speciellt låga värden uppvisar ytterstadsområdena i Västerås. Skillnaderna torde delvis avspegla skillnader i socioekonomisk sammansättning mellan områdena. I den utsträckning detta är fallet kan hypoteserna rörande den här behandlade variabelns specifika innebörd bli svåra att fastställa. Man får i så fall välja att antingen göra indelningen efter föräldrarnas socialgrupp eller efter framtida studieinriktning. Bli detta val aktuellt måste hypoteserna dock kompletteras.

Det kan slutligen påpekas att någon betydelsefull skillnad mellan pojkarna och flickorna i framtida studieinriktning totalt sett ej framkommer.

8.9.4 Skolans läge

I tidigare sammanhang har de skolexemplarernas speciellt stora betydelse för aktivitetsfältets innehåll och geografiska inriktning betonats. Som operationsbaser betecknas de punkter som i regel ofta tjänar som utgångspunkt och målpunkt för förflyttningar. De punkttyper som i föreliggande studie behandlas som operationsbaser är bostaden, arbetsplatsen och skolan. Härmed är skolans läges plats i analysen given. Det antagande som kommer att prövas är att aktivitetsfälten för ungdomar som går i en viss skola skiljer sig både vad gäller innehåll och geografiskt läge från aktivitetsfälten för ungdomar i en annan skola även om bostäderna ligger i samma område. Uppsökta aktivitetspunkter kommer att orientera sig kring skolan eller vägen mellan bostaden och skolan. Aktivitetsfältens innehåll kommer delvis att påverkas av vilket aktivitetsutbud som förekommer omkring skolan eller omkring vägen mellan bostad och skola.

Möjligheterna att pröva dessa hypoteser är givetvis avhängiga att ungdomar från samma bostadsområde tillhör olika skolor. Se nedanstående tabell.

Tabell 8.9.4.1 Ungdomarna fördelade på område och skola.

		Skola nr ¹⁾																Totalantal	
		1	2	3	4	5	6	7	8	p fl		p fl		p fl		p fl		pojkar	flickor
Västerås	innerstad	1	-	6	3	5	8	5	2	4	-	-	-	-	-	-	1	21	14
	Vallby	13	12	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	16	15
	Viksäng	1	-	-	-	-	-	-	-	-	24	25	-	-	1	3	26	28	
Gävle	innerstad	-	1	2	-	23	20	5	3	-	-	-	-	-	-	-	30	24	
	Stigslund	-	-	-	-	-	-	1	-	27	22	-	-	-	-	-	28	22	
Halmstad	innerstad	4	1	9	9	3	4	2	3	-	1	-	-	-	-	-	18	18	
	Andersberg	-	-	3	4	13	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	16	18	
Flen		18	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	15	
Lindesberg		4	5	4	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	14	

Det tycks föreligga vissa svårigheter att erhålla önskad variation rörande skola när bostadsläget någorlunda sammanfaller. Man får troligen inskränka sig till en grövre analys av betydelsen av skolans läge av samma typ som blir aktuell vid studier av betydelsen av arbetsplatsens läge för vuxna förvärvsarbetande.

1) Skolorna i varje stad numrerade. I Flen och Lindesberg är skolantalet lägre än i övriga städer.

8.10 En sammanfattning av skillnader mellan områdena

I detta avsnitt görs en mycket summarisk genomgång av de skillnader mellan områden som framkommit i kapitlets beskrivningar och analyser.

- De tre större städernas innerstäder har speciellt små hushåll medan Vallby, Stigslund och Andersberg har stora.
- Vallby och Andersberg har fler skolbarn i de studerade kategorierna samt även större andel hushåll med barn under skolåldern än övriga områden.
- Hushållen är generellt större och barnrikare i ytterområden än i innerområden i de medelstora städerna.
- Låga flerfamiljshus dominerar i studien. Hus på mer än fem våningar finns främst i Gävleområdena och Halmstads innerstad. Detta innebär även att endast i de senare områdena någon mer betydande andel av de studerade hushållen bor på ett högt våningsplan.
- Boende i Stigslund och Halmstads innerstad har relativt små lägenheter medan boende i Västerås' och Gävles innerstäder samt i Andersberg har relativt stora lägenheter.
- Trångboddheten är låg i Västerås' och Gävles innerstäder, Viksång och Andersberg men hög i övriga områden. Inga systematiska skillnader mellan områdestyper (inner- och ytterstäder resp små och stora städer).
- Gävleområdena domineras av bostadsrättslägenheter medan i övriga områden hyreslägenheterna överväger.
- Kategorilägenheter förekommer egentligen bara i Vallby.
- Vallby och Andersberg (de nyaste områdena) har de högsta hyrorna, Västerås' och Halmstads innerstäder de lägsta.
- Hyresbidrag har man i speciellt liten utsträckning i Västerås' och Gävles innerstäder och speciellt ofta i Vallby och Andersberg.

- Bägge Gävleområdena samt Halmstads innerstad har höga andelar infödda i staden medan Andersberg, Flen och Vallby har låga andelar. Inga systematiska skillnader mellan inner- och ytterområden.
- Vallby, Viksäng och Andersberg har man flyttat in i senare än övriga områden.
- Av dem som inflyttat till staden under sin livstid har mindre andel flyttat från landsbygdskommuner i Västerås-områdena än i övriga områden.
- De studerade i Västerås' och Gävles innerstäder har genomsnittligt hög yrkesstatus medan de i Stigslund och Flen har låg.
- Lindesberg och Andersberg har lägre medianinkomster för manskategorierna än övriga områden.
- Viksäng och Gävle innerstad samt även Lindesberg (sic) ligger tämligen högt när det gäller hushållens sammanlagda inkomst medan Vallby ligger lågt.
- De boende i Västerås innerstad har oklara relationer till övriga studerade när det gäller inkomst.
- De boende i Västerås innerstad har en hög utbildningsnivå, Stigslund har en relativt låg.
- Generellt tycks de intervjuade i Västerås innerstad (med undantag av vissa grupper inkomstmässigt), Viksäng och Gävle innerstad ha högst socio-ekonomisk status. Flen och Stigslund tycks kunna urskiljas som speciella lågstatusområden.
- Enligt vissa kriterier tycks de studerade i Västerås utgöra en socio-ekonomiskt speciellt heterogen grupp medan Stigslundsborna är speciellt lika varandra i detta avseende.
- Förvärvsarbetsfrekvensen för hustrurna i de unga och medelålders hushållen är speciellt låg i Vallby och Viksäng medan den är hög i Lindesberg.

- Av de förvärvsarbetande är emellertid förhållandevis många heltidsarbetande i Västerås innerstad och Flen medan Viksång och Gävle innerstäder har låga andelar.
- I Viksång, Gävle innerstad och Lindesberg är bilinnehavet bland de studerade relativt högt medan Västerås innerstad och Stigslund har låga värden.
- Boende i Gävle innerstad och i Flen har fritidshus i särskilt stor omfattning medan Vallbyborna sällan har fritidshus.
- Ungdomar i Vallby går i speciellt liten och ungdomar i Lindesberg i speciellt stor utsträckning i åk 9, dvs är något yngre resp äldre än ungdomarna i de övriga områdena.
- Ungdomar i innerstadsområdena planerar i avsevärt större utsträckning att fortsätta med gymnasiestudier än ungdomar i ytterstadsområden och småstäder.

I tabell 8.10.1 sammanfattas resultatet av de gjorda ranganalyserna.

Medelrangen beräknad på	VÄSTERÅS			GÄVLE		HALMSTAD		FLEN	LINDES- BERG	Högt värde motsvarar
	Inner- stad	Vall- by	Viks- äng	Inner- stad	Stigs- lund	Inner- stad	Anders- berg			
<u>TAB 8.2.2.1</u> Medianhushållsstorlek (3 kat: 1, 2, 3)	2.7	8.7	6.0	2.3	6.5	1.7	6.8	5.8	4.5	stor familj
<u>TAB 8.2.3.1</u> Medelantal barn över förskoleåldern (3 kat: 1, 2, 3)	3.5	7.7	4.8	2.3	6.7	3.2	8.3	5.8	2.7	högt medeltal
<u>TAB 8.2.3.2</u> Andel hushåll med för- skolebarn (2 kat: 1, 3)	1.0	8.0	5.5	2.5	5.5	3.0	8.5	5.5	5.5	hög andel med för- skolebarn
<u>TAB 8.3.4.1</u> Medelantal rum per lägen- het (3 kat: 1, 2, 3)	9.0	5.0	6.3	7.0	2.3	2.0	7.7	3.2	2.5	stor lägenhet
<u>TAB 8.3.4.2</u> Andel flerpersonshushåll som är trångbodda (3 kat: 1, 2, 3)	2.0	7.0	3.7	1.3	7.3	7.3	3.0	6.0	7.3	hög andel trångbodda
<u>TAB 8.4.2.1</u> Andel som bott i samma stad hela livet (8 kat: 1, 2, 3, 4m, 4 kv, 5m, 5kv, 6)	5.6	3.4 (6 kat)	4.1	6.6	7.1 (7 kat)	6.1	2.8 (7 kat)	2.4	4.0 (7 kat)	hög andel som bott i samma stad hela livet
<u>TAB 8.4.4.3</u> Andel av inflyttade, som flyttat från landsorts- kommun (8 kat: 1, 2, 3, 4m, 4kv, 5m, 5kv, 6)	1.9	3.1 (6 kat)	3.9	4.9 (7 kat)	5.5 (7 kat)	4.8	5.3 (6 kat)	7.6	5.0 (7 kat)	hög andel som flyttat från landsortskommun
<u>TAB 8.5.2.3</u> Andel, som tillhör soc.- grupp III (4 kat: 1m, 1kv, 2, 3)	1.3	5.0	4.5	2.5	7.9	5.5	4.8	7.9	5.8	hög andel soc.gr. III
<u>TAB 8.5.2.4</u> Medelvärde soc.grupp (4 kat: 1m, 1kv, 2, 3)	1.3	5.1	4.5	2.8	8.3	5.3	4.5	7.6	5.8	låg social status
<u>TAB 8.5.3.3</u> Medianinkomst (3 kat: 2m, 3m, 4m)	5.0	6.0	6.3	7.7	4.2	5.8	2.2	3.5	1.3 (2 kat)	hög inkomst
<u>TAB 8.5.3.4</u> Medianinkomst, förvärvs- arbetande kvinnor i kat 2 och 3	8.0	3.5	7.0	9.0	3.5	5.0	6.0	2	1	hög inkomst
<u>TAB 8.5.4.2</u> Medianhushållsinkomst (2 kat: 2, 3)	6.0	1.5	7.5	8.5	4.8	3.8	3.5	3.0	6.5	hög inkomst
<u>TAB 8.5.5.2</u> Andel: vuxna med endast folk- eller grundskola (10 kat: 2m, 2kv, 3m, 3kv, 4m, 4kv, 5m, 5kv, 6m, 6kv)	2.5	5.5 (8 kat)	3.4	3.8	7.6 (9 kat)	3.8	5.9 (8 kat)	5.4	5.4 (9 kat)	hög andel med endast folk- eller grundskola
<u>TAB 8.5.5.3</u> Andel vuxna med student- examen (10 kat: 2m, 2kv, 3m, 3kv, 4m, 4kv, 5m, 5kv, 6m, 6kv)	7.3	5.9 (8 kat)	5.5	4.6	3.2 (9 kat)	4.5	3.3 (8 kat)	4.0	4.2 (9 kat)	hög andel med student- examen
<u>TAB 8.6.2.1</u> Andel kvinnor som förvärvs- arbetar (2 kat: 2kv, 3kv)	6.5	1.5	2.0	6.5	5.5	5.0	5.0	5.0	8.0	hög andel förvärvs- arbetande
<u>TAB 8.6.3.2</u> Andel förvärvsarbetande kvinnor som arbetar hel- tid (2 kat: 2kv, 3kv)	8.5	5.5	2.0	1.5	5.0	4.5	6.0	7.5	4.5	hög andel med heltids- arbete
<u>TAB 8.6.5.3</u> Andel förvärvsarbetande män som börjar arbeta kl 0700-0759 (3 kat: 2m, 3m, 4m)	1.7	5.3	7.7	3.7	5.2	5.7	2.7	7.2	4.5 (2 kat)	hög andel som börjar arbeta 0700-0759
<u>TAB 8.6.5.3</u> Andel förvärvsarbetande kvinnor som börjar arbeta kl 0800-0859 (3 kat: 2kv, 3kv, 4kv)	6.3	6.7	5.3	4.0	6.7	5.0	3.0	3.0	5.0	hög andel som börjar arbeta 0800-0859
<u>TAB 8.7.2.1</u> Andel hushåll med tillgång till bil (6 kat: 1, 2, 3, 4m, 4kv, 6)	2.8	4.2	5.9	6.2	3.7	5.6	5.1 (5 kat)	4.3	6.2 (5 kat)	hög andel med bil
<u>TAB 8.7.3.1</u> Andel hushåll med tillgång till moped/mc/scooter (3 kat: 1, 2, 3)	7.3	3.0	4.0	3.0	5.0	5.3	8.0	4.7	4.7	hög andel med mop/mc
<u>TAB 8.7.4.1</u> Andel hushåll med tillgång till cykel (5 kat: 1, 2, 3, 4m, 4kv)	4.8	2.0	4.3	6.4	5.9	5.6	5.2	4.3	5.9 (4 kat)	hög andel med cykel
<u>TAB 8.8.2.1</u> Andel hushåll med tillgång till fritidshus (6 kat: 1, 2, 3, 4m, 4kv, 6)	5.5	2.7	3.7	6.7	4.5	4.6	4.0 (5 kat)	6.3	5.7 (5 kat)	hög andel med fritids- hus
<u>TAB 8.8.3.1</u> Andel hushåll med färdtid till fritidshuset mindre än en timme (3 kat: 1,2,3)	5.8	3.8	3.3	4.8	3.5	6.8	1.0 (2 kat)	6.0	7.2	hög andel med färdtid > 1 tim
<u>TAB 8.3.6.1</u> Medelhyran (8 kat: 1, 2, 3, 4m, 4kv, 5m, 5kv, 6)	7.9	1.0 (6 kat)	4.2	4.7	5.1 (7 kat)	6.4	3.0 (7 kat)	3.8	5.4 (7 kat)	låg medelhyra
<u>TAB 8.3.6.2</u> Andel hushåll med hyres- bidrag (4 kat: 1, 2, 3, 6)	7.5	1.3	5.8	8.3	4.8	2.0	2.0 (3 kat)	4.3	6.3	låg andel med hyres- bidrag

Tabell 8.10.2 Områdena rangordnade efter några populationsegenskaper.

Rangordning för	VÄSTERÅS			GÄVLE		HALMSTAD		FLEN	LINDES-	Högt värde motsvarar
	Inner- stad	Vall- by	Viks- äng	Inner- stad	Stigs- lund	Inner- stad	Anders- berg		BERG	
TAB 4.2.1										
Andel ungdomar i populationen	9	6.5	4	2.5	1.5	7	7.5	4	3	} lägre andel
Andel yngre hushåll i popula- tionen	9	1	3	8	4.5	7	2	6	4.5	
Andel medelålders hushåll i populationen	9	7	2	5	1	8	6	4	3	
Andel ensamstående medelålders män i populationen	1	8	7	4	6	3	2	5	9	
Andel ensamstående medelålders kvinnor i populationen	3	9	7	4	5	1	6	8	2	
Andel ensamstående manliga pensionärer i populationen	1	9	5.5	4	7	2	8	3	5.5	
Andel ensamstående kvinnliga pensionärer i populationen	1	9	7	2	6	3	8	4	5	
Andel pensionärshushåll	1	6	8	3	7	2	9	5	4	

8.11 Sambandet mellan studerade befolknings- och lägenhets-egenskaper

8.11.1 Allmänt

Av tabellerna 8.10.1-2 och ovanstående genomgång framgår klart att det råder ett starkt samband mellan de 33 variabler vilkas variation mellan områdena presenterats och kommenterats. Detta samband är säkerligen tämligen komplicerat och kommer att något diskuteras i detta avsnitt.

De konstaterade variationerna mellan områdena i de studerade avseendena har emellertid ett stort intresse även helt oberoende av deras eventuella samband och bakgrunden till dessa. Dessa variationer kommer sålunda dels att explicit, dels endast diskussionsmässigt beaktas vid analysen av attityd- och beteendevariabler.

Avsikten med diskussionen i föreliggande avsnitt är dels att söka något förenkla den tämligen splittrade bild av de boende och vissa lägenhetsegenskaper i de skilda områdena som blev resultatet av genomgången ovan, dels att något söka belysa vilka bakomliggande förhållanden som kan "förklara" vissa av skillnaderna mellan områdena. Det senare sker enbart teoretiskt, medan det tidigare görs genom en enkel analys av de funna sambanden mellan variablerna.

För studien valdes områdena så att innerstads- och ytterstadsområden i medelstora svenska städer samt småstäder skulle representeras. Önskemålet var att bl a söka skillnader i beteenden och attityder mellan dessa områden, skillnader som var betingade av vilken av dessa tre typer områdena tillhörde. Idealt skulle då givetvis varit om inga andra skillnader än de som ansågs vara intressanta för analysen förelegat mellan områdena. De skillnader som då främst var av intresse var sådana som hade med omfattningen och den geografiska organisationen av utbudet av service- och aktivitetsmöjligheter att göra samt allmänna miljöegenskaper som starkt förknippas med respektive områdestyp. Genom att

ställa upp vissa villkor vid populationsavgränsningen sökte man närma sig en sådan ideal situation. Det var dock naturligtvis helt oundgängligt att tämligen betydande skillnader kvarstod såväl när det gäller bebyggelse som befolkning mellan de områden från vilka valet av intervjupersoner skedde. Som framgår av föregående avsnitt tycks vissa av dessa skillnader variera systematiskt med områdestyp. Man kan sålunda tentativt anta att de är karakteristiska för områdestypen ifråga (materialet är ju mycket begränsat). Det stora flertalet förhållanden tycktes dock ha en oklarare relation till just områdestypen. De förklaras av andra förhållanden än dem som skiljer de olika områdestyperna från varandra i vårt material. (Även skillnader som tycks samvariera med områdestyperna kan givetvis orsakas av förhållanden som i någon mening ej är karakteristiska för områdestypen).

Genom en analys av sambandet mellan de olika variablerna när det gäller variationen mellan områden skulle man kunna erhålla en bild av vilka bakomliggande förhållanden (av tämligen begränsat antal) som inverkat på de studerade egenskaperna. Denna analys-typ är numera etablerad i socialekologernas arsenal¹⁾ och utnyttjas för sammanfattande beskrivningar av större och mindre geografiska enheters befolknings-, bebyggelse-, natur- och näringslivskarakteristika samt för att öka förståelsen för de geografiska differentieringsprocesserna och utvecklingsprocesser i övrigt. Dessa studier har i allmänhet analyserat ett stort antal områden i ett antal avseenden. Det är inte ovanligt att de lyckats förklara bortåt tre fjärdedelar av den sammanlagda variationen i ett femtiotal variabler med cirka sex olika bakomliggande faktorer²⁾. Ett krav som måste ställas på denna typ av analyser är dock att områdesantalet som analyseras är relativt stort. I föreliggande studie med dess nio områden lönar sig sålunda endast en begränsad ansats till en analys av detta slag och förväntningarna när det gäller resultatet måste anpassas därefter. Det har dock bedömts som önskvärt att något beskriva de samband mellan beskrivningsvariablerna som föreligger samt att diskutera deras bakgrund.

1) Se t ex referenslistan till Carl-Gunnar Jansons artikel i M Dogan, S Rokkan ed, *Quantitative Ecological Analysis in the Social Sciences*

2) Se t ex Carl-Gunnar Janson: *A preliminary Report on Swedish Urban Spatial Structure* i *Economic Geography* Vol 47, No 2 June 1971

8.11.2 Faktorer bakom befolknings- och lägenhetskaraktistika

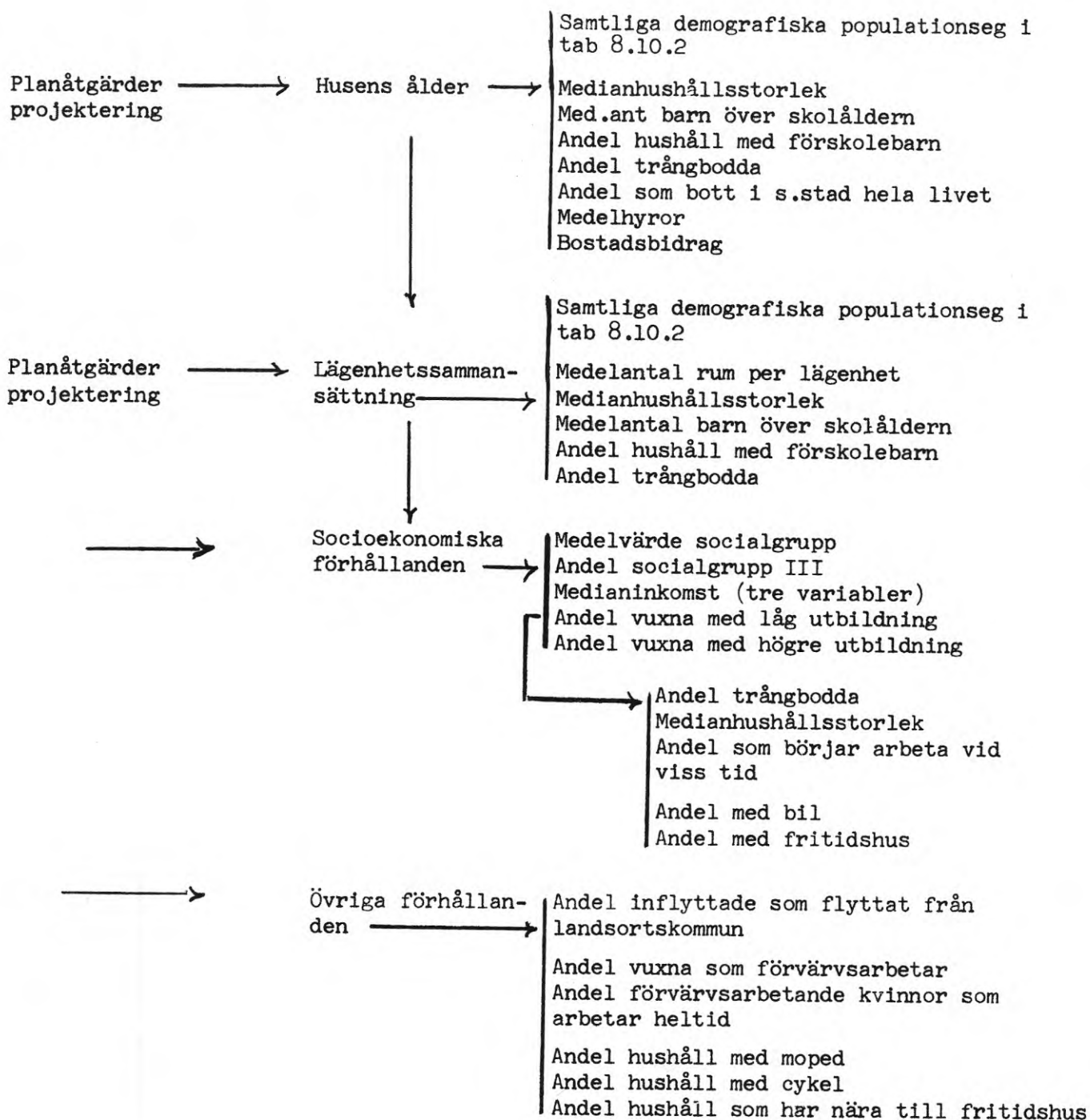
Endast i begränsad utsträckning antas befolknings- och lägenhets-sammansättningen i de olika delpopulationerna kunna förklaras av förhållanden som i den ideala meningen karakteriserar de tre skilda områdestyperna. Nedanstående faktorer antas bära den största delen av förklaringsbördan och sålunda även ligga bakom sambandet mellan de olika variabler som behandlats i föregående avsnitt. De ideala områdestypskaraktiserande förhållandena ingår främst i faktor 4.

1. Husens ålder
2. Lägenheternas storlekssammansättning
3. De boendes socioekonomiska sammansättning
4. Övriga förhållanden (service, tillgång till arbetstillfällen, symbolvärde, estetisk karaktär m m)

De olika faktorerna är ej oberoende av varandra. De två första faktorerna utgör i betydande grad direkta effekter av fysisk planering och projektering (även delar av den fjärde). Den tredje faktorn är säkerligen i viss utsträckning en konsekvens av de två första men har en komplicerad bakgrund som dels är föga känd och dels det skulle föra alltför långt att söka analysera i en "modell" med relativt låg ambitionsgrad. Dessa tre faktorer antas förklara en stor del av variationen i de studerade variablerna. Den sista faktorn är en restfaktor för förklaringar av de variationer mellan områdena (vid sidan av slumpfaktorn) som inte kan föras tillbaka till någon av de tre första faktorerna.

Ett faktiskt starkt samband mellan de tre första faktorerna och befolknings- resp lägenhetsegenskaper har påvisats empiriskt i olika sammanhang. Bland annat i en studie av bostäder och hushåll i Gävle inom SIB. Resonemanget ligger även i linje med resultatet av studier av stadsbygdens inre differentiering.

Modellen nedan avser endast att relativt konkret visa hur olika variabler, utifrån detta synsätt, kunde tänkas samspela.

8.11.3 Empirisk beskrivning av sambandet mellan variablerna i tabell 8.10.1-2

Endast rangordningen mellan områdena beaktades. Inledningsvis beräknades Kendall's rangkorrelationskoefficienter för samtliga variabelpar ($\frac{33 \times 32}{2}$). Därefter utfördes en serie kluster- och faktoranalyser på grundval av denna korrelationsmatris. Här presenteras endast den analys som bedömdes ge det intressantaste resultatet. Då analysen grundas på ett mycket begränsat antal enheter bör resultatet endast betraktas som en beskrivning av funna sam-

band i materialet. Inga andra slutsatser bör dras.

Korrelationsmatrisen innehåller ett ganska stort antal höga korrelationskoefficienter¹⁾. 13 variabelpar har koefficienter på 0,75 eller däröver. De höga värdena återfinns framför allt mellan de demografiska variablerna. Det allra högsta sambandet (-0,99) erhöles mellan "andelen hushåll (i populationen) där mannen är 22 - 31 år och som har förskolebarn" och "andelen hushåll (i populationen) bestående av ensamstående kvinnliga pensionärer".

Av nedanstående tablå framgår vilka variabler som har sin största förklarade del i var och en av de fyra första (okorrelerade) faktorerna som erhöles vid en faktoranalys. Den första faktorn hade avsevärt högre förklaringsvärde än de övriga tre, som ligger på ungefär samma nivå. De tyngsta variablerna i varje faktor utmärks med ⊕.

1) De höga värdena beror delvis på att det låga antalet enheter ger få frihetsgrader, låga ranger och relativt hög genomsnittstorlek på korrelationskoefficienter. Vid faktoranalys erhålls lika så som följd härav högt förklaringsvärde för erhållna faktorer.

Variabler med relativt hög laddning på de fyra första faktorerna.

Faktor 1

% yngre hushåll i pop ⁺
 % ens.stående med.åld män i populationen
 % ens.stående med.åld kvinnor i populationen
 % ens.stående manl pensionärer i populationen ⁺
 % ens.stående kvinnliga pensionärer i populationen ⁺
 % pensionärshushåll ⁺
 medianhushållsstorlek ⁺
 medelantal barn över förskoleåldern
 Andel hushåll med förskolebarn
 % vuxna med endast folk- el grundskola
 % hushåll med tillgång till fritidshus
 medelhyra
 % förvärvsarbetande kvinnor som börjar arb 8.00-8.59

Faktor 3

medelantal rum per lägenhet
 % ungdomar i populationen ⁺
 % yngre hushåll i populationen
 % heltidsarbetande av förvärvsarb kvinnor

Faktor 2

% flerpersonshushåll som är trångbodda
 % av inflyttade som flyttat från landsortskommun ⁺
 % som tillhör socialgrupp 3 ⁺
 medelvärde socialgrupp ⁺
 medianinkomst förv.arb kvinnor

Faktor 4

medianinkomst män
 medianhushållsinkomst
 % kvinnor som förvärvsarbetar ⁺
 % vuxna med stud.ex
 % hushåll med tillgång till cykel
 % hushåll med hyresbidrag

På de tunga variablerna i faktor 1, som främst tycks vara en demografisk faktor, avviker ytterområdena systematiskt från övriga. De har en speciellt stor andel unga hushåll och få pensionärer i populationen, stora hushåll, många förskolebarn. Medelstora städers innerområden har motsatta befolkningssegenskaper.

På faktor 2, som främst tycks stå för en socio-ekonomisk dimension ligger, som tidigare påpekats, Stigslund och Flen högt, dvs har stora andelar tillhöriga socialgrupp III osv medan Västerås och Gävle innerstäder ligger relativt lågt.

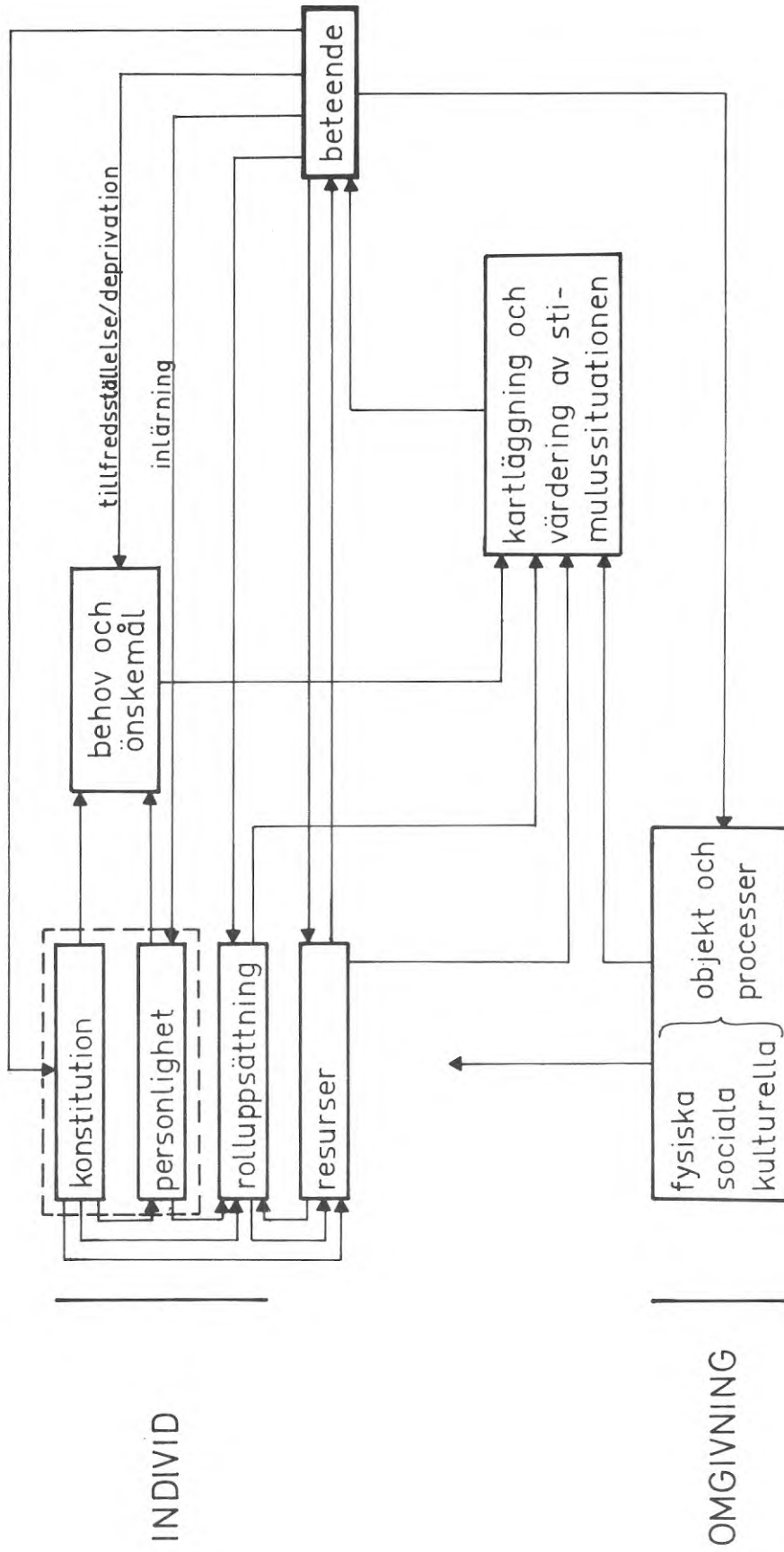
Faktor 3 är svårare att se innebörden i. Ingen variabel har heller särskilt starka laddningar i denna faktor.

Faktor 4 tycks vara ytterligare en socio-ekonomisk dimension. På den tyngsta variabeln i denna faktor, andelen förvärvsarbetande av gifta kvinnor, ligger Vallby och Viksäng lågt. Lindesberg avviker åt andra hållet.

Bilaga 1

ETT SÄTT ATT SE PÅ SAMSPelet MELLAN INDIVIDEN
OCH HENNES OMGIVNING

MODELL FÖR SAMSPELET INDIVID-OMGIVNING

KOMMENTARER TILL BOXDIAGRAMMET

Boxdiagrammet utgör en sammanfattande modell för hur man skulle kunna betrakta sambandet mellan individ och omgivning. Jag tror den är fruktbar för strukturering av ett stort antal problem inom människa-omgivningsområdet. Detta innebär inte att modellen alltid direkt kan appliceras på varje enskilt problemområde. Det krävs för det mesta vissa fördjupningar inom de avsnitt av modellen som främst är intressanta för det aktuella problemet. Min erfarenhet är emellertid att de flesta människa-omgivningsmodeller (även de jag tidigare arbetat med) har varit alltför detaljerade - har strävat efter att vara fullständiga i alla delar, vilket lätt inneburit att de blivit snåriga och svåröverskådliga. Detta har fört med sig att det varit besvärligt att förmedla de väsentliga dragen i dem och att de varit svårhanterliga vid användandet - man grips bl a lätt av frustration inför anblicken av alla faktorer som egentligen skulle behöva beaktas för en fullständig belysning av de flesta problem inom området. Min strävan har sålunda här gått ut på att förenkla modellen så mycket som möjligt utan att därför förlora de väsentliga dragen i den. Jag har likaså sökt framhäva de dynamiska dragen (förändringsaspekterna) i samspelet mellan individen och hennes omgivning.

Jag skall nedan försöka beskriva kortfattat vad jag menar med de olika begreppen i modellen och hur jag ser på sambandet mellan dem.

Individen sägs "bestå av" konstitution, personlighet och roll-uppsättning. Till individen är också resurser knutna. Omgivningen utgörs av fysiska, sociala och kulturella objekt och processer.

"BETEENDE"

Med beteende avses här endast målinriktad aktivitet. Begreppet ges dock en vid innebörd såtillvida att "beteende" även innefattar inre processer som t ex metodiskt inlärande av uppgifter eller lösande av problem.

Individens målinriktade beteende antas syfta till att till låg kostnad uppnå stor tillfredsställelse - som bl a kan innehålla en önskan om resurs-, organism- och personlighetsförändringar. Den relativa värderingen av olika resurstyper liksom värderingen av olika typer av organism- och personlighetsförändringar antas utgöra en del av personligheten. Denna "hedonistiska" syn på mänskligt agerande bortser ej från möjligheten av en önskan att agera till andras bästa eller med hänsyn till samhället, framtiden e d. Värderingen av dessa hänsyn måste emellertid då vara internaliserade i personligheten eller innehållas i de förväntningar som för individen väsentliga delar av hans omgivning ställer på hans beteende. Antagandet om tillfredsställelseoptimering som enda beteendereglerande kraft ovan gäller sålunda oinskränkt.

"KONSTITUTION"

Med konstitutionella förhållanden avses här dels fysiska-organiska strukturer och processer dels allmänmänskliga fysiologiska och sociala behov. Dessa behov utgör väsentliga drivkrafter för beteendet. Äta, dricka, sova, köpa mat m m. Styrkan hos dessa behov varierar mellan olika individer beroende på t ex ålder, kön och hälsotillstånd. Även om individens handlingstendenser i bestämda situationer till stor del betingas av hennes tidigare upplevelser i livet står de av konstitutionella förhållanden bestämda behoven kvar som en viktig förklaringsfaktor för skillnader i beteendet mellan olika individer. Likaså förklarar den cykliska karaktären hos speciellt de fysiologiska behoven till stor del den tidsmässiga variationen i vissa beteendetyper.

Den pil som går från "konstitutionen" till "behov och önskemål" anger att dessa grundläggande behov regelmässigt har vävts tillsammans med kulturella värden och först i kombination med dessa utgör ett medel att allokeras resurser mellan olika beteendialternativ så att en för individen nöjaktig lösning erhålles. Se mer om detta nedan.

Ett målinriktat beteende kan påverka organismen även på längre sikt och mer djupgående än sådana effekter som innebär ett lösande av tillfälliga spänningar eller undvikande av sådana. Man kan genom träning bygga upp sin fysik, man kan ha ett fysiskt nedbrytande arbete, man kan utsätta sig för ämnen av fysiskt nedbrytande karaktär (tobak, narkotika, alkohol). De flesta beteenden har säkerligen en viss långsiktig effekt på organismen.

Såväl när det gäller fysiska som mentala beteenden sätter konstitutionella förhållanden upp ramarna för vilka beteenden som är möjliga, ramar som sålunda varierar mellan individer med skilda medfödda konstitutionella särdrag och i olika ålder och hälsa. Konstitutionella förhållanden utgör sålunda en väsentlig del av en individs resurssituation.

Sammanfattningsvis påverkar konstitutionella förhållanden beteendet dels genom att de inverkar på behovsstrukturen dels genom att de inverkar på resurssituationen. Konstitutionella förhållanden påverkar även personlighet och rolluppsättning. Beteendet påverkar i sin tur organismen dels på kort sikt genom att det upplöser, förhindrar eller skapar spänningar i organismen, dels genom dess långsiktigare förändringseffekter på organismen. Detta är innebörden av de pilar som direkt berör boxen "konstitution".

"PERSONLIGHET"

Med personlighet avses den för individen unika uppsättningen av relativt stabila behov och värden som vid sidan av organiska förhållanden bestämmer utseendet på handlingstendenserna. De senare är i sin tur avgörande för kartläggningen och värderingen av stimulussituationen samt val av handlingsalternativ.

Behoven och värdena kan grupperas på en mängd olika sätt alltefter problemets art. Man kan analytiskt särskilja olika grupperingar av primära behov och kulturella värden som vävts samman till svårskiljbara enheter under socialisationsprocessens gång (behovsdispositioner). Man har alltså

lärt sig att tillfredsställa vissa behov på ett bestämt sätt. Man kan emellertid även anta att de kulturella delarna i knippet av primära behov och kulturella värden är olika djupt internaliserade, dvs olika starkt ingår i personligheten. Detta skulle innebära att olika delar i varierande grad är åtkomliga för påverkan och förändring. (Här spelar troligen tidpunkten för inläringen en avgörande roll. Tidigt inlärd värden är djupare rotade i personligheten än senare.) Denna dimension kan ha speciell betydelse för analys av problem kring sambandet mellan omgivningen och individen - främst för överväganden rörande betydelsen av anpassning av omgivningen till individers behov och önskemål resp möjligheter att med omgivningens hjälp förändra behoven och önskemålen.

"BEHOV OCH ÖNSKEMÅL"

De handlingstendenser som oberoende av sitt ursprung bestämmer hur individen fördelar sina resurser på olika handlingsalternativ har vi här givit den något vaga benämningen behov och önskemål. Variationer i dessa förklarar under förutsättning av likhet i stimulussituationen, dels variationer i sätt att kartlägga och värdera olika handlingsalternativ, dels givetvis då variationer i beteendet.

En individs behov och önskemål inverkar på hur hon tenderar att kognitivt kartlägga stimulussituationen, dvs vilka egenskaper hon anvisar dess olika delar. De inverkar även på i vilken utsträckning olika delar verkar attraherande eller repellerande och sålunda på beteendet.

Beteendet tillfredsställer eller depriverar i varierande utsträckning olika delar av behoven och önskemålen.

"ROLLUPPSÄTTNING"

Varje individ ingår i ett varierande antal sociala system inom vilka hon innehar roller. Hon har sålunda en uppsättning roller. Varje roll innebär en serie förväntningar rörande be-

teendet i olika situationer. På olika sätt fås individen att söka uppfylla de förväntningar som rollen utgör (genom risker för deprivation av olika typer av behov eller inverkan på resurssituationen. I detta sammanhang är de sociala behoven av speciell betydelse. Risken för undandragande av kärlek, uppskattning, status m m är väsentliga skäl till att uppfylla rollförväntningar). Kunskap om individens rolluppsättning (maka, mor, arbetstagare, kund, föreningsmedlem m m) utgör en väsentlig grund för förståelsen av hennes beteende. I modellen har rolluppsättningen antagits direkt påverka beteendet.¹⁾

Rolluppsättningen påverkar sålunda i mycket hög grad beteendet. Beteendet kan givetvis också påverka rolluppsättningen. Gifter man sig blir man maka, tar man arbete blir man arbetstagare m m och underordnar sig i allmänhet de regler som gäller för denna roll. Sannolikheten att hamna i olika roller bestäms till stor del av beteendet men även av konstitution, personlighet och resurser direkt. Omgivningen består bl a av sociala system som sålunda definierar tillgängliga niches vilkas regler i stor utsträckning är kulturellt betingade - ingår i kulturella system. Dessa nichers egenskaper och hur de förändras påverkar givetvis individens rolluppsättning och vad den innebär. Först när man har möjlighet att delta i en förening kan man anta rollen av föreningsmedlem.

Sammanfattningsvis påverkar sålunda rolluppsättningen värderingen av olika handlingsalternativ. Beteendet liksom konstitutionella förhållanden, personlighet och resurser oavhängigt av beteendet inverkar på rolluppsättningen.

1) Vissa sociologer sätter likhetstecken mellan personlighet och rolluppsättning. Jag tror emellertid att i analyser av samspelet mellan individen och hennes omgivning är det värdefullt att kunna skilja ut internaliserade behov och önskemål, som alltså är oberoende av den sociala situationen, och separat behandla sådana som är avhängiga av denna. Inte alla förväntningar på individen är förväntningar på hennes rollbeteende. Övriga förväntningar som andra har på individen (utan att dessa införlivats i hennes personlighet) ingår i modellen, i den mån de är kända av individen, som relevanta delar av omgivningen (stimulussituationen) vid målinriktat beteende.

"RESURSER"

Med individens resurser avses de till individen knutna medel, vilka hon kan utnyttja för att uppnå eftersträvansvärda mål. Det föreligger ingen definitiv och klar gräns mot "omgivningen". En viktig egenskap hos vissa av individens resurser är att de i viss utsträckning är utbytbara mot varandra (pengar, tid, energi) enligt individens godtycke samt att de antingen är specifika för individen (kunskap, organismens egenskaper, ett socialt kontaktmönster) eller företeelser över vilkas utnyttjandemönster individen har ett väsentligt inflytande (egen bil, cykel, tvättmaskin). I stort sett tror jag att det är önskvärt att, åtminstone analytiskt, särskilja de individuella resurserna från de objekt ("medelobjekt") i omgivningen som även givetvis utgör hjälpmedel vid behovs-tillfredsställelse, resursackumulation m m (väg, biograf, skyltar, skola m m).

Som tidigare påpekats är resurserna delvis en funktion av organismens egenskaper. Resurserna påverkas även av beteendet. Allt beteende kräver resursförbrukning. Att gå i skola, att förvärvsarbeta innebär även resursackumulering. I och med att omgivningen definierar möjliga beteenden, påverkar omgivningens egenskaper möjligheten till resursackumulering. På samma sätt inverkar personligheten och rolluppsättningen genom deras betydelse för sättet att värdera olika handlingsalternativ tendenserna till resursackumulerande resp resursförbrukande beteenden.

Två individer i samma omgivning, som har samma behov och är ute efter samma sorts tillfredsställelse kan ha i väsentliga drag olika betasituationer beroende på vilken kunskap de har om olika handlingsalternativ och deras konsekvenser. Detta är en av orsakerna till att en pil går från "resurser" (kunskap) till "kartläggning och värdering av stimulussituationen".

"OMGIVNINGEN"

I modellen i dess nuvarande form har en begreppsmässig strukturering av "omgivningen" inte gjorts. Detta kommer att utföras i en senare rapport. Den i detta sammanhang relevanta omgivningen

består helt enkelt av alla förhållanden utanför individens organism, personlighet, rolluppsättning och resurser som inverkar på individens möjligheter till tillfredsställelse eller deprivation eller förändrar organismen, personligheten, rolluppsättningen eller resurserna.

För analyser av samspelet mellan individen och hennes omgivning är det relevant att beakta såväl fysiska aspekter av omgivningen (elementens material, struktur, läge och tidsmässiga egenskaper t ex) som sociala aspekter (elementens plats i sociala system, rollförväntningar m m) och kulturella aspekter (t ex symboler, värden, normer och regler, som ger elementen en kulturell innebörd).

Vid varje tidpunkt utgör delar av en individs omgivning även hans stimulussituation. I stimulussituationen ingår samtliga fysiska, sociala och kulturella objekt och processer som på något sätt påverkar individens målinriktade beteende. De olika delarna av stimulussituationen uppfattas och värderas olika av skilda individer beroende på variationer i behov och önskemål, rolluppsättning och resurser. Det går sålunda en pil från "omgivningen" samt pilar från dessa individboxar till "kartläggning och värdering av stimulussituationen". Resultatet av denna process kan kallas en individs "beta-situation". Betasituationen är tillsammans med resurserna avgörande för valet av beteendialternativ.

Ett resultat av ett beteende kan givetvis även innebära förändringar av omgivningen (en pil från "beteende" till "omgivning"). Byte av bostad innebär en förändring av väsentliga delar av omgivningen. Genom byggnadsarbete, planteringar o d kan man mycket konkret påverka sin omgivning, liksom genom deltagande i opinionsgrupper i miljöfrågor. Denna modell är dock inte särdeles användbar när intresset huvudsakligen rör inverkan av människors beteende på omgivningen.

Ett väsentligt band mellan omgivningen och individen tenderar dock att komma bort i en modell med stark inriktning på målinriktat beteende. Omgivningen har sålunda även en direkt inverkan på såväl personlighet, konstitutionella förhållanden som resurssituation - en inverkan som inte går omvägen över kartläggning och värdering och val av handlingsalternativ.

Direkta sinnesintryck kan upplevas som momentant tillfredsställande eller motsatsen och kan även på längre sikt påverka konstitution och personlighet.¹⁾

Förändringar av organism, resurser och personlighet kan även på andra sätt direkt orsakas av omgivningen. Olyckshändelser kan inträffa. Omgivningshygieniska förhållanden kan få långsiktiga effekter. Individens resurser kan likaså direkt påverkas av externa förhållanden (naturkatastrofer, tjuvar, konjunkturförhållanden).

Det finns sammanfattningsvis en serie vägar på vilka individen kan påverkas av omgivningsförhållanden oberoende av om de ingår i stimulussituationen vid val av handlingsalternativ (vilket inte betyder att endast förhållanden som individen är medveten om beaktas i denna).

Effekter på individen av samtliga de omgivningsförhållanden som på detta sätt inte ingår i stimulussituationen beaktas med den pil som från "omgivningen" pekar uppåt mot "individen".

1) Förväntningar rörande sinnesupplevelser påverkar även val av handlingsalternativ, liksom andra egenskaper hos omgivningen. Det är ej dessa som avses här.

Redogörelse för tillvägagångssätt vid urval av undersökningsområden.¹⁾

Urvalet har gjorts utifrån följande förutsättningar:

1. Antalet stadsområden som skall undersökas är fyra. Av dessa skall två utgöras av hela småstäder och två skall väljas ur mellanstora städer.
2. Med småstäder avses städer med mellan 5 000 och 11 000 invånare. Med mellanstora städer städer med mellan 35 000 och 80 000 invånare.²⁾
3. Inom varje storlekskategori skall de två utvalda städerna likna varandra på en serie variabler, som man har anledning förmoda har betydelse för städernas struktur och användningsförhållanden i ett flertal avseenden.
4. Valda städer skall ej vara extrema inom respektive storlekskategori. de bör sålunda ligga kring medianvärdet på ovannämnda variabler.
5. Valda städer bör inte ligga alltför nära varandra geografiskt.

Urvalets genomförande

Vid genomgång av samtliga svenska städer befanns att år 1965 31 städer uppfyllde urvalskriteriet för "småstäder" och 17 städer uppfyllde urvalskriteriet för "mellanstora städer" vad beträffar invånarantal i administrativa stadskommuner.³⁾

Efter en genomgång av samtliga variabler som använts i den kommunkarakteriserande undersökningen utvaldes 25 variabler som antogs ha speciell betydelse när det gällde att beskriva städernas demografiska, socioekonomiska, bebyggelsemässiga och näringslivsstruktur samt några variabler som rörde arbetskraftsutbytet med omgivande områden. Variabelvärden hämtades från folk- och bostadsräkningarna, i första hand från 1965 men för variabler där resultatet från den senaste räkningen ej redovisats från 1960.

På varje variabel rangordnades städerna inom respektive storlekskategori. En grov analys av dessa rangordningar gjordes sedan genom att för varje stad beräknades på hur många variabler respektive

- 1) Sid 177-185 utgörs av den detaljerade redogörelse som skrevs 1969 (med några smärre ändringar) i samband med själva urvalsförfarandet. Övriga sidor är nyskrivna.
- 2) Enligt uppgifter från senaste folk- och bostadsräkningstillfället. Senare ändrades storlekskriterierna för de medelstora städerna till över 30 000 invånare exkl storstadsområdena.
- 3) Ett tilläggs villkor var att städerna ej skulle vara universitetsstäder, typiska badorter eller förstäder.

stad erhållit extrema variabelvärden (övre och undre kvartilen). Då denna metod sedan befanns vara alltför grov för att kunna ge tillräcklig vägledning vid urvalet utnyttjades materialet vidare för en ytterligare analys, vid vilken ett befintligt program för databehandling kunde användas. Detta program tillät en parvis jämförelse av alla tänkbara kombinationer av städer inom respektive kategori beträffande rangvärdena på de skilda variablerna. Resultatet var en förteckning över de grupper av städer som var mest lika varandra när det gällde rangvärdena på de undersökta variablerna. Det bör påpekas att vid denna jämförelse betraktas variablerna som okorrelerade samt ges alla variabler samma vikt. Programmet tillät emellertid endast att jämförelser gjordes på 10 variabler.¹⁾ Dessa 10 utvaldes från de ursprungliga 25 variablerna enligt följande principer: Variablerna borde vara relativt okorrelerade med varandra. De borde vara speciellt viktiga i här relevant mening. Variabelvärdena borde uppvisa en tämligen stor spridning så att en reell skillnad förelåg mellan städer med höga och låga rangnummer. Avsikten var att komplettera den maskinella jämförelsen i viss utsträckning manuellt för viktiga variabler som ej medtagits vid maskinbearbetningen.

Resultat

Av de 31 undersökta småstäderna låg två, nämligen Östhammar och Nora, extremt nära varandra. Summan av rangskillnaderna på de tio variablerna var 18.5. Städerna hade sålunda i medeltal endast en annan stad mellan sig på var och en av de tio variablerna. Dessa två städer är emellertid olämpliga som undersökningsobjekt om man lägger vikt vid urvalskriteriet att valda områden inte bör vara alltför extrema inom sin storlekskategori. Städerna har sålunda extremvärden (värden inom övre eller nedre kvartilen) på sex respektive sju av de tio variablerna. Den demografiska strukturen är t.ex. icke representativ för svenska städer av denna storlek med sin stora andel äldre människor och få barnfamiljer. Bebyggelsestrukturen är likaså extrem med nästan 3/4 av lägenheterna i enfamiljshus och ungefär 1/3 av lägenheterna i hus byggda före år 1901.

1) Variablernas innehåll framgår av sid 183.

Den grupp småstäder som i de undersökta avseendena närmast mest liknade varandra var Vimmerby, Sävsjö och Vetlanda. Summan av rangskillnaden mellan Vimmerby och Sävsjö var 46.0, mellan Vimmerby och Vetlanda 51.0 och mellan Vetlanda och Sävsjö 57.0, d.v.s. i medeltal ligger 4-5 andra städer mellan de här jämförda på de skilda variablerna. Dessa städer är inte extrema i lika stor utsträckning som föregående grupp. Åldersfördelningen avviker dock tämligen markant från övriga städer genom att det finns tämligen få äldre människor och tämligen stor andel barnfamiljer. Städerna ligger emellertid geografiskt mycket samlade, vilket skulle vara en nackdel om man accepterar det femte urvalskriteriet.

En tredje grupp städer med nästan lika stor inbördes likhet som den föregående bildades av Flen, Lindesberg och Filipstad. Summan av rangskillnaden mellan Flen och Lindesberg var 55.0, mellan Lindesberg och Filipstad 50.5 samt mellan Flen och Filipstad 61.5. Av dessa tre städer uppvisar endast Filipstad extremvärden på några variabler. Denna stad har sålunda en ovanligt låg andel barnfamiljer samt en ovanligt låg andel lägenheter byggda 1961-65. Lindesberg och Flen ligger för övrigt närmast medianvärdena totalt sett av samtliga undersökta städer. Dessa två städer är sålunda de mest "typiska" småstäderna på de undersökta variablerna. Betydelsen av de angivna summorna för rangdifferenserna kan uppskattas någorlunda om man jämför de erhållna värdena med det väntade värdet vid en slumpmässig hopparning av städerna (förutsatt att variablerna är okorrelerade) vilken ger $106,7$ ($K \left(\frac{N+1}{3} \right)$ där N = antal städer och K = antal variabler).

Resultatet av analysen av samtliga småstäder är att städerna Flen och Lindesberg (ev. Lindesberg och Filipstad) föreslås utväljas som undersökningsobjekt. Dessa städer liknar varandra även ifråga om näringsstruktur. Professor William-Olsson klassificerar bägge som mångsidiga industriorter. Andelen industriarbetare av samtliga förvärvsarbetande är i Flen 0.41 och i Lindesberg 0.45.

Av de 17 undersökta mellanstora städerna ligger Trollhättan och Uddevalla närmast varandra på de undersökta variablerna. För dessa städer är summan av rangskillnaderna 30.5. Det är att märka att denna summa inte utan vidare kan jämföras med motsvarande summa för småstäderna. Eftersom man här jämför ett mindre antal städer blir det väntade värdet vid slumpmässig hoppning lägre, nämligen 60.0. Dessa städer är emellertid extrema på flera variabler (Trollhättan 6, Uddevalla 4). De har sålunda en stor andel arbetare av samtliga förvärvsarbetande, en liten andel förvärvsarbetande kvinnor samt en stor andel utpendlare av den förvärvsarbetande befolkningen. Trollhättan har dessutom en liten andel gamla hus (byggda före 1901) och en stor andel lägenheter i enfamiljs-hus. Nästa grupp städer utgörs av Halmstad, Gävle och Jönköping. För Halmstad och Gävle är summan av rangskillnaden 31.0, för Gävle och Jönköping 38.5 och Jönköping och Halmstad 34.5. Gävle och Jönköping ligger totalt sett närmast medianvärdena av samtliga städer. Jönköping har endast ett extremvärde, nämligen en hög andel utpendlare. Gävle har den största andelen lägenheter i gamla hus av samtliga mellanstora städer. Halmstad ligger totalt sett längre från medianvärdena men har bara två extremvärden nämligen när det gäller boendetätheten som är låg och andelen inpendlare som är hög. Halmstad och Jönköping har av William-Olsson klassificerats som mångsidiga industriorter och Gävle som mångsidig ort. Andelen industriarbetare av samtliga förvärvsarbetande är i Halmstad 0.38, Jönköping 0.36 och Gävle 0.34. Nästa stadsgrupp utgörs av Eskilstuna, Borås och Linköping. Linköpings variabelvärden ligger totalt sett tämligen nära medianvärdena (staden har emellertid lägsta värdet när det gäller andelen lägenheter i enfamiljs-hus) medan såväl Eskilstuna som Borås har många extremvärden. Borås och Linköping har den lägsta summan av rangskillnader av de tre möjliga stadskombinationerna. Mycket talar sålunda för att undersökningsområdena utväljs ur två av städerna Halmstad, Gävle och Jönköping.

Kommentar: De mellanstora städerna liknar varandra i mindre utsträckning än småstäderna gjorde. Det bör emellertid påpekas, trots att detta innebär ett fränsteg från de tidigare använda strikta kriterierna, att de extremvärden som

här närmare analyserade städer uppvisade trots allt i allmänhet inte ligger så långt från medianerna. Nedanstående tabell ger variabelvärdena för de variabler på vilka respektive stad legat utanför kvartilerna samt medianvärdena för samma variabler.

	Median	Troll- hättan	Udde- valla	Jön- köping	Halm- stad
Andel arbetare	51	56	54		
Andel förv.arb.kv.	53	49	48		
Andel utpendlare	6	8	8	9	
Andel gamla	7	4			
Boendetäthet	79				74
Andel inpendlare	18				24

Diskussion av urvalsmetoden.

Kraven på undersökningsområden behöver inte vara särskilt långtgående, då huvudvikten vid analysen senare kommer att ligga vid att finna gemensamma drag i användningssätt och struktur i delar av miljön som är jämförbara i skilda mikrohänseenden. Extrema förhållanden i olika hänseenden, demografiska och bebyggelsestruktur t.ex. skulle emellertid kunna tänkas något försvåra möjligheterna till adekvata underurval vid belysning av speciella frågeställningar. Möjligheterna till urskiljande av generella drag i aktivitetsfälten förbättras även om undersökta städer i viss utsträckning är jämförbara när det gäller för användningssätt relevanta allmänna bakgrundsförhållanden. Detta är skälen till att viss likhet mellan områdena eftersträvas. Att stadsstorleken varierats beror på att denna variabel har ansetts vara av speciellt intresse när det särskilt gällt aktivitetsfältsdelen av projektet. En variation beträffande stadsstorlek bör även vara en allmän fördel för andra delar av projektet genom att underurval kan göras ur städer av skilda storlekar.

Det använda tillvägagångssättet tillgodoser önskemålet om ett objektivi förfarande samtidigt som det svarar mot de tämligen moderata kraven på exakthet som motsvarar de ställda målsättningarna beträffande undersökningsområdenas egenskaper.

Om större krav på likhet skulle ställas kan urvalsförfarandet förfinas på flera sätt:

1. Större arbete kan läggas ned på variabelvalet, varvid speciell uppmärksamhet skulle ägnas åt problemet att er-hålla okorrelerade variabler.
2. Jämförelser skulle kunna göras på parallella uppsättningar av variabler för belysning av metodens reliabilitet.
3. Jämförelser skulle kunna göras med normaliserade variabelvärden i stället för rangordningar, varvid större hänsyn tas till den relativa storleken på avvikelser från centralvärdet.
4. Variablerna skulle kunna ges olika vikt vid jämförelsen.

På detta stadiet anses emellertid en större noggrannhet vid urvalet inte vara motiverad.

Några småstäders rangvärden på de tio variablerna.

Var. nr		Öst- hammar	Nora	Vimmer- by	Sävsjö	Vet- landa	Flen	Lindes- berg	Filip- stad
1	Procent invånare över 65 år av totalbefolkning	31.0	30.0	7.0	10.5	10.5	23.5	18.0	14.5
2	Antal förv. arb. kvinnor av alla kvinnor 20-65 år	10.0	7.0	13.5	10.0	5.0	13.5	20.0	24.0
3	% hushåll m. barn o. g. samb. hush.-för. av alla hush.	3.0	3.0	28.0	26.0	22.5	12.0	8.5	5.5
4	Antal boende per 100 rumsenheter	16.5	16.5	22.5	16.5	12.5	22.5	12.5	12.5
5	% lägenheter i enfam. hus av alla lägenheter	31.0	30.0	22.0	29.0	15.0	15.0	18.5	18.5
6	% lägenheter i hus byggda före år 01 av alla lägenheter	31.0	30.0	16.0	19.0	8.0	23.5	13.0	19.0
7	% lägenheter i hus byggda 61-65 av alla lägenheter	3.0	2.0	12.5	9.5	12.5	19.5	23.0	6.5
8	% arbetare av förvärvsarb.	18.0	15.5	18.0	13.0	13.0	21.0	13.0	22.5
9	Utpendlare per förvärvsarb.	22.0	14.0	17.0	7.0	17.0	14.0	14.0	11.0
10	Inpendlare per förvärvsarb.	2.0	1.0	9.5	6.0	13.0	11.5	16.5	11.5
	Summa avvikelse från medianrangen	99.5	96.0	49.0	66.0	46.0	44.0	35.0	54.5
	Andel ind. arb. av samtliga förv. arb.	0.23	0.39	0.42	0.41	0.41	0.41	0.45	0.46
	Summan av rangdifferenserna	18.5		46.0	57.0		55.0	50.5	
				Vimmerby/Vetlanda			Flen/Filipstad		
				51.0			61.5		

Några mellanstora städers rangvärden på de tio variablerna.

Var. nr	Troll- hättan	Udde- valla	Halm- stad	Gävle	Jön- köping	Eskils- tuna	Borås	Lin- köping
1	5.0	5.0	13.5	13.5	9.5	13.5	9.5	7.0
2	1.5	3.0	13.5	9.5	12.0	9.5	17.0	9.5
3	15.0	12.0	5.0	5.0	9.0	3.0	5.0	9.0
4	11.0	14.5	3.5	8.5	6.0	16.0	8.5	13.0
5	14.5	10.5	13.0	10.5	8.0	2.5	4.5	1.0
6	3.0	8.5	11.5	17.0	11.5	6.5	3.0	8.5
7	11.5	4.5	6.5	8.0	9.5	9.5	2.5	6.5
8	14.0	12.0	9.5	8.0	7.0	15.5	15.5	13.0
9	14.0	14.0	5.5	9.5	16.0	5.5	9.5	14.0
10	11.5	7.5	14.5	7.5	13.0	4.0	9.5	9.5
Summa avvikelse från medianrangen	46.0	34.5	37.0	23.0	23.5	42.5	37.5	27.0
Andel ind.arb. av samtliga förv.arb.	0.55	0.40	0.38	0.34	0.36	0.52	0.49	0.44
Summan av rang- differenserna	30.5		31.0 38.5			48.0		35.5
	Jönköping/Halmstad				Eskilstuna/Linköping			
	34.5				38.5			

Senare delar av urvalsprocessen

När möjligheter till detta senare erbjöds "kontrollerades" att de städer som preliminärt på grundval av den beskrivna analysen utvalts¹⁾ fortfarande uppfyllde kraven på likhet inom storlekskategorin och brist på extrema särdrag när det gällde vissa grunddrag i städernas struktur.

Detta gjordes med hjälp av en av Carl-Gunnar Janson på byggforskningsinstitutet utförd faktoranalys av samtliga svenska kommuners värden på samtliga de sextiotalet variabler från vilka de i urvalet utnyttjade hämtats. I den analys som i kommunstudien gjorts av 1960 års värden erhöles sju dimensioner som representerade 67.5% av den totala variationen i de 56 analyserade variablerna. Värdena på dessa faktorer beräknades för samtliga städer som uppfyllde storlekskriterierna.²⁾ Denna gång erhöles 30 "småstäder" och 20 "större städer". Samma typ av likhetsanalys, som den som tidigare gjorts upprepades. Denna gång jämfördes emellertid faktorpoängen. Intrycket från den tidigare analysen kvarstod. Städerna var tämligen lika varandra fortfarande och inte extrema i förhållande till övriga. Likheten mellan städerna var emellertid nu något mindre än tidigare. Den gjorda kontrollen ansågs emellertid inte motivera en förändring av stadsvalet, speciellt som visst kartläggningsarbete redan inletts.

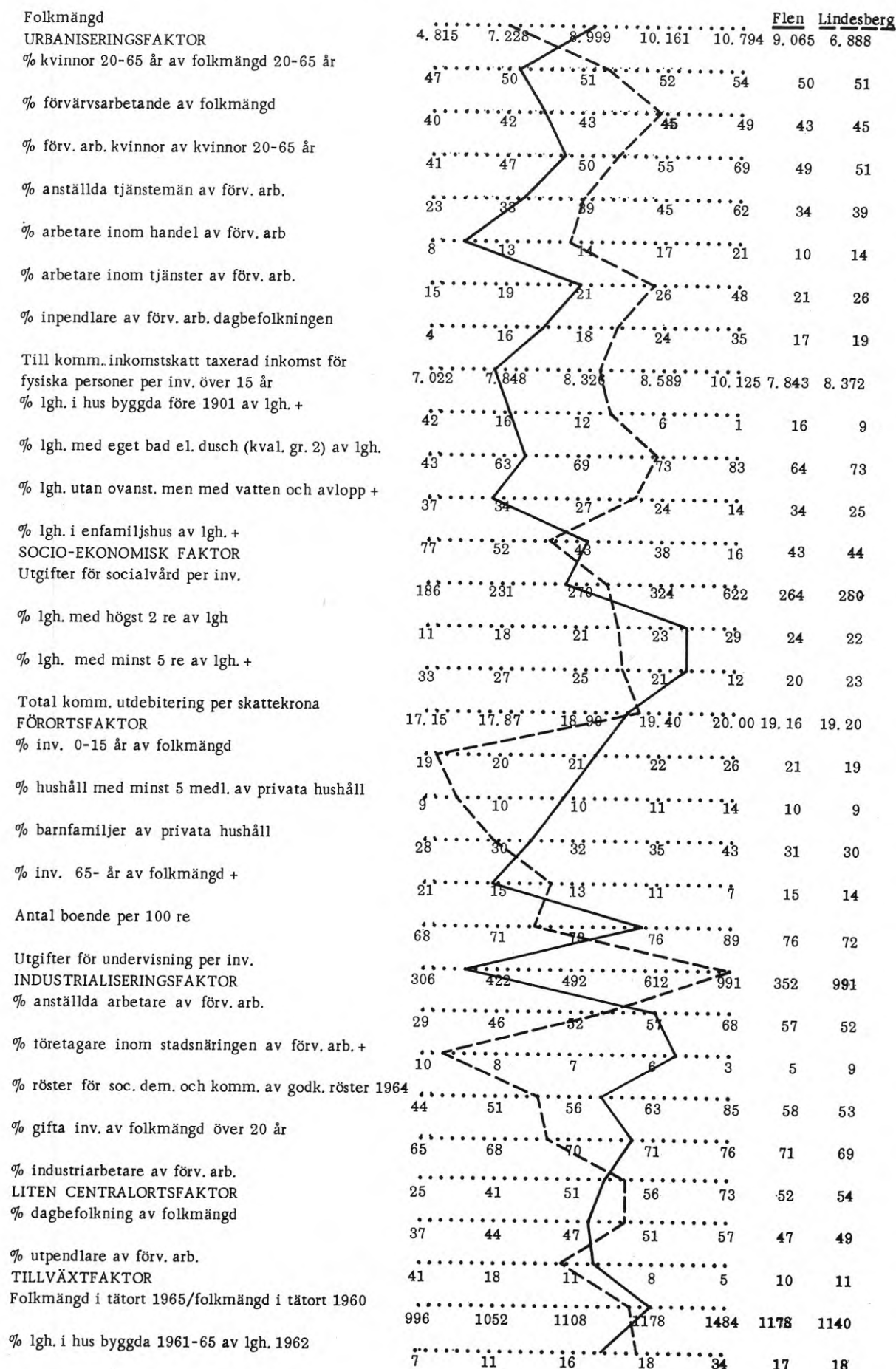
De utvalda städerna beskrivs i diagram 1 och 2 med avseende på samtliga de förhållanden som kartlagts genom de statistiska uppgifter som utnyttjats i den senare "kontrollen" av urvalet. De 32 variablerna är utvalda så att de ansågs ha allmän relevans för städernas sätt att fungera i ett flertal avseenden. Den demografiska strukturen beskrivs sålunda tämligen uttömmande. Övriga områden som täcks mer eller mindre väl är befolkningens socioekonomiska sammansättning, näringsstrukturen, bebyggelsens struktur och bostädernas storlek och kvalitet, utbytet av arbetskraft med kringliggande områden samt städernas tillväxthastighet. Beskrivningen av variablerna i diagrammet är ganska knapphändig. Den fullständiga variabelbeskrivningen kan givetvis, om så önskas, erhållas från byggforskningsinstitutet.

1) Gävle, Halmstad resp Flen, Lindesberg. Västerås inkluderades även av specifika skäl.

2) Här ändrade så att även de större städerna Västerås, Norrköping och Örebro ingick i populationen för "mellanstora" städer.

DIAGRAM 1 Utvalda medelstora städers "egenskapsprofiler".

		Halmstad	Gävle	Västerås
Folkmängd	31.728	41.008	56.796	88.784
URBANISERINGSFAKTOR	38.112			
% kvinnor 20-65 år av folkmängd 20-65 år	50	52	51	50
% förvärvsarbete av folkmängd	47	46	45	46
% förv. arb. kvinnor av kvinnor 20-65 år	44	46	45	46
% anställda tjänstemän av förv. arb.	45	56	53	53
% arbetare inom handel av förv. arb.	25	47	51	40
% arbetare inom tjänster av förv. arb.	9	18	18	15
% inpendlare av förv. arb. dagbefolkningen	15	25	25	22
Till komm. ink. skatt taxerad inkomst för fysiska personer per inv. över 15 år	8.598	9.005	8.998	9.276
% lgh. i hus byggda före 1901 av lgh. +	10	9	15	3
% lgh. med eget bad el. dusch (kval. gr. 2) av lgh.	64	65	67	83
% lgh. utan ovanst. men med vatten och avlopp +	33	33	31	16
% lgh. i enfamiljshus av lgh. +	39	27	25	17
SOCIO-EKONOMISK FAKTOR				
Utgifter för socialvård per inv.	217	246	348	407
% lgh. med högst 2 re av lgh.	19	22	31	27
% lgh. med minst 5 re av lgh. +	26	19	17	17
Total komm. utdebitering per skattekrona	17.00	18.50	18.25	18.00
FÖRORTSFAKTOR				
% inv. 0-15 år av folkmängd	18	20	20	22
% hushåll med minst 5 medl. av privata hushåll	7	9	9	10
% barnfamiljer av privata hushåll	26	30	30	35
% inv. 65- år av folkmängd +	14	12	12	9
Antal boende per 100 re	73	74	79	80
Utgifter för undervisning per inv.	402	441	490	760
INDUSTRIALISERINGSFAKTORN				
% anställda arbetare av förv. arb.	31	47	44	55
% företagare inom stadsnäringarna av förv. arb.	6	6	5	4
% röster för soc. dem. och komm. av godkända röster 1964	44	60	62	63
% gifta inv. av folkmängd över 20 år	65	69	68	72
% industriarbetare av förv. arb.	29	47	44	56
LITEN CENTRALORTSFAKTOR				
% dagbefolkning av folkmängd	47	55	50	48
% utpendlare av förv. arb. +	16	5	6	5
TILLVÄXTFAKTOR				
Folkmängd i tätort 1965/folkmängd i tätort 1960	1014	1089	1081	1149
% lgh. i hus byggda 1961-65 av lgh. 1962	4	5	5	5

DIAGRAM 2 Utvalda små städers "egenskapsprofiler".

Beskrivning av utvalda städer

På den beskrivning av städerna som skulle göras ställdes följande krav: Det borde vara möjligt att lätt se huruvida de valda städerna på varje enskild variabel är extrem eller ej i förhållande till övriga städer i storlekskategori. De skilda variabelvärdenas variationsvidd inom varje storlekskategori borde framgå. Uppgifterna borde organiseras så att de allmänna grunddragen i städernas struktur framgår. Dessa syften borde dessutom uppnås utan att informationen blir svårtillgänglig för statistiskt relativt obevandrade läsare.

Den metod som slutligen valdes borde kunna ha relevans även för beskrivningar av element inom andra problemområden när liknande önskemål ställs på beskrivningens egenskaper. Den är enkel att göra och kombinerar detaljinformationen på varje variabel med den strukturinformation som en faktoranalys ger.

På varje variabel rangordnades sålunda samtliga städer inom respektive storlekskategori, varvid staden med det lägsta värdet på variabeln fick rangordningsnummer 1 och staden med det högsta värdet fick rangordningsnummer 30 i småstadskategori och 20 i gruppen av större städer. Variabelvärdena för dessa städer, som ligger först och sist i rangordningen, anger sålunda de skilda variabelernas variationsvidd. Dessa värden anges i diagrammet i början och slutet av den punktmängd som finns för varje variabel och där varje punkts läge i förhållande till övriga punkter anger rangordningsnumret.

För att bilden av spridningen skall bli något mer nyanserad anges även medianvärdet och kvartilvärdena, de senare värdena för den åttonde och tjugotredje staden i rangordningen inom småstadsgruppen. De utvalda städernas (eller någon annan stad som man av någon anledning är intresserad av) relativa position på de olika variabelerna kan sedan åskådliggöras genom att städerna inplaceras i de olika variabelernas rangskalor. Variabelvärdena för de utvalda städerna anges även i en separat kolumn.

En skönsmässig ordning mellan variabelerna skulle emellertid ge en splittrad och svåröverskådlig bild av de generella dragen i städernas struktur. För att komma till rätta med detta problem har variabelerna sammanförts i grupper inom vilka de enskilda variabelerna i viss utsträckning är indikatorer på mer grundläggande drag i städernas struktur. Dessa grundläggande drag motsvarar då de dimensioner som erhållits av Carl-Gunnar Janson när han faktoranalyserat samtliga svenska kommuner. Sju dimensioner har förklarat tillsammans cirka $2/3$ av variationen i samtliga 56 analyserade variabler. Dessa

dimensioner har utnyttjats för en gruppering av variablerna på så sätt att sådana variabler sammanförts, vilkas variation till stor del kan sägas bero av variationen i en och samma bakomliggande dimension. Dimensionerna försöker man sedan benämna efter hypoteser rörande denna bakomliggande orsak. Benämningsproblemet har emellertid, i motsats till analysen i övrigt, klara subjektiva inslag. Alltför stor vikt bör sålunda inte fästas vid faktorernas benämningar. I diagrammet har de benämningar utnyttjats som Janson preliminärt åsatt de skilda faktorerna.

Diagrammets uppgifter gäller de administrativa stadsområdena. Liknande diagram har emellertid även gjorts för tätortsområdena. Då antalet tillgängliga uppgifter emellertid är mycket lägre för tätorterna än för de administrativa områdena har de senare utnyttjats i detta sammanhang där beskrivningsmetoden anses ha ett visst intresse vid sidan av den information om städerna som här redovisas. Tätorternas karakteristika och tätortsdiagrammen kommer att presenteras i samband med en mer ingående beskrivning av de studerade områdena.

Redan här kan emellertid konstateras att litet kan sägas om de enligt den använda metoden utvalda städerna som ju just utvalts därför att deras profil i förhållande till övriga städer var slätstruken. Flen och Lindesberg är sålunda lika varandra och är inte extrema annat än i några avseenden. Lindesberg har speciellt höga utgifter för undervisning, vilket givetvis kan förklaras av att skolbyggnadsposten fluktuerar ganska starkt i kommunernas budget som detta år tillfälligt var starkt belastad i detta avseende i Lindesberg. Detta kan inte anses ha någon större betydelse för studien, då en motsvarande skillnad i åldersstrukturen inte föreligger. Att Lindesberg har en relativt sett större andel av befolkningen inom stadsnäringsarna har med avgränsningen av den administrativa staden att göra och utgör inget problem eftersom i fortsättningen intresset i studien fokuseras kring tätorten. På samma sätt är Halmstad och Gävle lika varandra och inte särskilt extrema för denna storlekskategori annat än att andelen lägenheter, som är gamla och sålunda dåligt utrustade, är tämligen stor i dessa städer. Gävle ligger även på en lägre socio-ekonomisk nivå, enligt dessa indikatorer, än Halmstad. Västerås däremot som inkluderades i efterhand och av speciella orsaker skiljer sig påtagligt i en serie avseenden från de övriga två städerna. Staden är sålunda befolkningsmässigt avsevärt större, har en stor andel nya lägenheter och sålunda genomsnittligt hög utrustningsstandard på bostäderna. Staden har en

stor andel unga invånare, stor andel barnfamiljer och stor andel stora hushåll (höga värden på den faktor som kanske lite olyckligt i detta sammanhang, benämns förortsfaktor, dvs visar höga värden i storstadsområdenas förortskommuner). Staden har dessutom vuxit ganska starkt under den senaste femårsperioden.

KORTFATTAD BESKRIVNING AV DE FEM STUDERADE STÄDERNA

ALLMÄNT

Den följande allmänna presentationen av de i studien ingående fem städerna Västerås, Gävle, Halmstad, Lindesberg och Flen syftar till att fungera som bakgrund till studiens resultatredovisning. Beskrivningen behandlar kortfattat städernas tillkomst och utveckling, bebyggelsestruktur, demografiska förhållanden, näringsgrensfördelning, bostäder, utbildningsmöjligheter, utbud av varor och tjänster, det kommersiella och icke-kommersiella utbudet av aktivitetsmöjligheter såväl när det gäller "kulturell" verksamhet, ideell verksamhet, idrottsverksamhet, studiecirklar¹⁾, förströelse.

Beskrivningen har i största möjliga utsträckning begränsats till att avse tätorten och de förhållanden som rådde vid tidpunkten för studiens genomförande 1969. Vissa begrepp har också förändrats sedan undersökningstillfället, exempelvis stads- och gymnasiebegreppen. Vi har dock valt att använda de begrepp som gällde vid undersökningstillfället.

Som källor har använts den offentliga statistiken, telefonkatalogen, kommunala handlingar, stadskartor, ortspress, material från trafikföretag, bildningsförbund och intervjuer med ansvariga förtroende- och tjänstemän i städerna. Uppgifterna rörande befolkning och bostadsbeståndets kvalitet och fördelning på olika huskategorier är hämtade ur FoB 1970 och avser förhållandena i resp tätorter. Som omoderna lägenheter har klassificerats dem som i bostadsräkningen placerats i kvalitetsgrupperna 4-7.

Risker för fel, framför allt när det gäller utbud av varor, tjänster och aktivitetsmöjligheter beroende på använda källors otillförlitlighet, är i vissa fall uppenbara. För syftet med redogörelsen, att förmedla en grov bild av variationer mellan

1) Endast verksamheter i de större studieförbunden, ABF, TBV, Medborgarskolan och Studieförbundet Vuxenskolan har här medtagits.

studerade orter i dessa avseenden, ansågs emellertid det merarbete som ett utnyttjande av mer tillförlitliga metoder skulle innebära ej motiverat. Några svagheter i materialet bör dock speciellt påtalas.

Telefonkatalogen ger sålunda givetvis inte en speciellt exakt bild av olika utbudstypers frekvens och innehåll, bland annat på grund av den tidsmässiga eftersläpningen när det gäller förändringar. Den generella risken är också betydande att utnyttjade källor agerat på olika sätt vid urvalet av information. Det är t ex troligt att representanter för städer med ett mer begränsat utbud av fritidsaktiviteter tillmätt dem som faktiskt förekommer en större betydelse än vad i motsvarande fall gjorts i städer med större utbud. Sålunda erhålles t ex uppgifter om relativt små fotbollsplaner för de mindre städerna men ej för de större. Vissa kontroller av informationen har dock gjorts och redovisningen har företrädesvis skett på ett sådant sätt att om en viss typ av utbud anges för en ort, men inte för en annan skall detta betyda att denna utbudstyp inte förekommer i det senare fallet.

Vi är givetvis även medvetna om risken för bristfälligheter när det gäller studieförbundens uppgifter om deltagarfrekvens, men kan bara förmoda att variationen mellan orterna i dessa avseenden är begränsad.

Det bör dock kanske återigen understrykas att redogörelsen skall förmedla en grov bild av variationen i utbudet av varor, service och aktivitetsmöjligheter mellan de fem städerna. Detta syfte kan kanske anses uppnått även om enstaka detaljer i bilden är oklara.

Färgkartorna över de fyra ursprungligen utvalda städerna (Gävle, Halmstad, Flen, Lindesberg) utgör resultatet av en inventering av samtliga fastigheter inom städernas tätorter utförd sommaren 1969. Några arkitektstuderande förflyttade sig därvid genom

samtliga gator i städerna och antecknade på en fastighetskarta varje enskild fastighets funktion (enligt viss kod), antal bostäder, hushöjd och lekplatsernas förekomst och kvalitet. De utnyttjade enbart den okulära besiktningsmetoden, vilket givetvis innebar vissa felmöjligheter. Förhållanden som inte framgick av fastigheternas yttre karakteristika har ej noterats. För bostadsfastigheter som innehållit en eller flera utbud av varor eller tjänster eller speciella aktivitetsmöjligheter, kontor eller småindustri har detta noterats med speciella tecken.¹⁾ I enstaka fall har en klassificering av fastighetens funktion ej kunnat göras. Flertalet ofärgade fastigheter är dock ytor som använts för transportändamål.

Västerås

Staden är belägen vid en nordlig fjärd av Mälaren omkring 11 mil väster om Stockholm. Den är residens- och stiftstad i Västmanlands län.

Västerås är en av landets äldsta städer, med anor från 1000-talet. Staden upplevde en blomstringsperiod som handelscentrum under 1200-talet då tyska köpmän och hantverkare slog sig ner där. 1600-talet innebar en ny fas i utvecklingen med en stark uppblomstring av stadens kulturella liv. Sveriges första gymnasium grundades då i Västerås. Där fanns även bibliotek, flickskola, boktryckeri, botanisk trädgård och barnhem. Biskopen Johannes Rudbeckius verkade under denna tid som kulturell centralgestalt i staden. Under 1700-talet upplevde staden i många avseenden en tillbakagång. Först under senare hälften av 1800-talet startade en ny vital period som fortfarande pågår. Under 1870-talet hade Västerås fått järnvägsförbindelser med andra delar av landet och en viss industriell verksamhet igångsattes. Det i dag dominerande företaget i staden, ASEA, startade sin verksamhet i Västerås 1891 och kort därefter följde Nordiska Metallaktiebolaget (sedermera Svenska Metallverken och Gränges Essem AB).

1) Det kan vara svårt att särskilja de olika tecknen (liksom andra detaljer) på de starkt förminskade bilderna. De olika tecknen motsvarar dock följande funktioner: ● = varuhus ev plus butiker, ○ = butik, kiosk, □ = kontor, förvaltning, ▣ = post, bank, ○ = hälsovård, övrig service, ▲ = hotell, restaurang, café, ▲ = lokaler för kulturella aktiviteter, nöjen, ■ = bensinstation, parkering, △ = småindustri, hantverk, lager. Det är att märka att varje funktion maximalt kan noteras en gång för varje fastighet.

ASEA och Gränges Essem sysselsätter i dag mer än hälften av samtliga industrianställda i staden. Inom industrin återfinns närmare hälften av den förvärvsarbetande befolkningen. Inom servicesektorn, som sysselsätter större delen av de övriga förvärvsarbetande, är Hakonbolaget med huvudkontor och distributionscentral för ICA-butikerna i norra och mellersta Sverige och KF-företagen i Västerås, med Sveriges näst största lagercentral samt produktion för och distribution till stora delar av mellansverige, de dominerande företagen.

Västerås har landets största insjöhamn med trafik på i stort sett hela världen. Från stadens flygfält utgår charterflyg reguljärt under vinterhalvåret och affärsflyg under hela året. I övrigt har staden landförbindelser med omvärlden genom Europaväg 18 och riksvägarna 65 och 67 norrut och 58 söderut.

I slutet av 1800-talet hade Västerås ca 5 000 invånare och i början av 1940-talet ca 40 000. Staden har även fortsättningsvis utvecklats snabbt och har vid undersökningstillfället (1969) drygt 110 000 invånare (tätorten 99 000 år 1970). Den utgör en av de mest expanderande av landets större städer. Detta innebär bl a att befolkningens medelålder är jämförelsevis låg.

Stadens administrativa område har vid flera tillfällen utökats genom sammanläggningar med kringliggande kommuner. Den första i modern tid ägde rum år 1946 då Badelunda kommun införlivades. 1952 tillkom Skerike och 1967 tillfördes Västerås övriga fyra kommuner inom blocket - Dingtuna, Skultuna, Tillberga och Kungsåra.

Västerås har i förhållande till landets övriga medelstora städer, en mycket låg andel, endast ca 2%, gamla och dåligt utrustade bostäder i tätorten och även en låg andel bostäder i enfamiljs-

hus, ca 20%. Småhusandelen i nyproduktionen har emellertid stigit successivt från ett medeltal under 50-talets första hälft på ca 10% till ca 40% under de första åren av 70-talet. Tätortens expansion har på senare år främst skett i västlig och nordvästlig riktning.

De kollektiva förbindelserna i Västerås ombesörjes av bussar som uteslutande har rutter radiellt ut från och in till centrum. Tangentiella linjer saknas sålunda helt. Linjenätet är dock tämligen tätt i rummet och på de flesta håll i tätorten är avståndet till närmaste busshållplats mindre än 400 meter. Under dag och kvällstid är turtätheten i regel 4-5 bussar per timme. Då man sällan besväras av trafikstockningar blir den genomsnittliga hastigheten för bussarna relativt hög (25 km/tim). Från centrala staden till Vallby (knappt 3 km) tar bussturen sålunda endast 12 minuter och till Viksäng (ca 2,5 km) ca 11 minuter. En relativt stor andel av förflyttningarna i staden (ca 22% enligt en trafikräkning 1966) sker med buss.

Utbildningsmöjligheterna i Västerås är goda. Staden har två allmänna gymnasier, tekniskt gymnasium, handelsgymnasium, fackskola, förskolelärarseminarium, kvällsgymnasium och konstskola. I vissa ämnen anordnas akademiska ettbetygskurser. Såväl industrier som kommunen har dessutom direktinriktad yrkesutbildning. Inom stadens centrallasarett utbildas sjuksköterskor, undersköterskor, sjukvårdsbiträden och barnsköterskor. I anslutning till sjukhuset finns även ett arbetsträninginstitut för rehabilitering och omskolning.

Västerås är den befolkningsmässigt största av de studerade städerna och har likaså största antalet utbudsställen för varor och tjänster med ett rikt differentierat utbud. En grov sammanfattning av en inventering av detta utbud presenteras i TAB 1 sid 214 . En betydande del av utbudet är koncentrerat till den centrala staden, som delvis är avgränsad från biltrafik.

Västerås har (1969) ett tjugotal fritidsgårdar, 15 kvartersgårdar och 10 klubbhem. Kommunen anordnar även i övrigt en del fritidsaktiviteter direkt avsedda för barn och ungdom genom skolstyrelsen (t ex musikskola, barn- och ungdomskörer, barnteater, skolrastverksamheter), genom stadens Ungdomsråd, som är ett samarbetsorgan för stadens ca 200 föreningar med ca 25 000 medlemmar under 25 år, samt genom barnstuge- och ungdomsstyrelsen och Studieförbundet Vuxenskolan parklek- och bygglekverksamhet.

De stora bildningsförbunden ABF, Medborgarskolan, TBV och Studieförbundet Vuxenskolan är alla företrädare i Västerås. Sammanlagt genomfördes studieåret 1969/70 drygt 2 100 studiecirkel, med totalt ca 23 000 deltagare. Majoriteten av kurserna genomfördes på kvällstid i såväl förbundens egna lokaler, föreningsgårdar som skolor.

De största idrottsanläggningarna är det centralt belägna Rocklunda med ishall för 10 000 åskådare, konstfrusen bandybana, fotbollsplaner, ridhus m m och Arosvallen med fotbolls- och friidrottsanläggning. Dessutom finns ytterligare två större idrottsplatser. Staden har även i övrigt ett flertal friluftsbad¹⁾. Stadens målsättning att förse varje stadsdel med en idrottsplats är dock ej ännu uppfylld. Västerås inrymmer även goda möjligheter till ett stort antal olika sporter som t ex segelflyg, golf, bågskytte och givetvis tennis. Inomhusbadet, Kristianborgsbadet, kompletterades sommaren 1968 med ett utomhusbad vid Mälaren, Lögarängsbadet. På Björnö, ca 5 km från stadscentrum, har en omfattande fritids- och rekreationsanläggning uppförts.²⁾

1) En studie av dessa bad har utförts inom Statens institut för byggnadsforskning. Se H Lindberg, B Mårtensson, B Pettersson: Besökare vid friluftsbad. Rapport från byggforskningen R 7:72.

2) En studie av denna anläggning ingår i H Lindberg, G Oscarsson, B Pettersson: Dagligt friluftsliv - statsbidrag, friluftsgårdar, nyttjare. Rapport från byggforskningen R 17:1971.

I övrigt bedrivs fritidsverksamhet av olika organisationer av vilka här kan nämnas Folkets Hus- och Parkföreningen och Hyresgästföreningen. Den förstnämnda har främst ansvaret för Folkets Hus och Folkets Park som intar en dominerande ställning som nöjesplats vintertid resp sommartid. Hyresgästföreningen driver i samarbete med HSB och Byggnads AB Mimer "Hyresgästernas fritidsverksamhet" i stadens bostadsområden.

Västerås har egen stadsteater, kammarorkester, musiksällskap, sångkörsverksamhet, amatörteater m m. I Västerås finns också tre muséer, nämligen Vallby fritidsmuseum, länsmuséet och Västerås konstmuseum. Vidare finns inom tätorten ett stadsbibliotek med fyra filialer.

Under en tvåveckorsperiod oktober/november 1969 kunde man välja mellan följande fritidsaktiviteter i övrigt som annonserades i dagspressen:¹⁾

7 biografer, vilka alla visade två föreställningar per kväll. En av biograferna visade "kvalitetsfilmer" och en hade nattbio lördagar.

Kyrkliga arrangemang dagligen.

8 bingotillfällen/vecka.

11 danstillfällen/vecka förutom stadshotellets dagligen.

Bandy, ishockey och handboll vid sammanlagt sex tillfällen, därav två allsvenska bandymatcher. Dessutom förekom brottning vid ett tillfälle.

Skridskoåkning för allmänheten på Rocklunda.

Friluftspromenad arrangerades en söndag av Korpen.

Västerås stadsteater visade "Play Strindberg".

Dessutom annonserade ett antal restauranger.

1) Enligt en granskning av Westmanlands läns tidning, VLT, 24 oktober-7 november 1969.

Gävle¹⁾

Staden är belägen vid södra Bottenhavskusten ca 18 mil norr om Stockholm och är residensstad i Gävleborgs län.

Gävle erhöll stadsrättigheter 1446. Under 1400-talet utvecklades Gävle till en av Sveriges fyra största handelsstäder. Efter några århundradens konflikter med Stockholm rörande norrlandshandeln var staden helt utarmad innan den åter fick möjlighet att driva handel och sjöfart under den senare delen av 1600-talet. Vid senare hälften av 1700-talet hade Gävle åter utvecklats till en betydande sjöfarts- och skeppsbyggeristad. Gävle-Dala järnväg färdigställdes i mitten av 1800-talet och något senare fick Gävle via Uppsala direktförbindelse med mälardalen. I slutet av 1800-talet gick Gävle tillbaka som handelsstad. Industrin utvecklades i stället kraftigt - framför allt textilindustrin och verkstadsindustrin. När Korsnäsbolaget, ett företag inom trävaru- och pappersmasseindustrin, vid sekelskiftet koncentrerade sin verksamhet till staden differentierades industrin ytterligare.

Över 60 procent av de förvärvsarbetande i tätorten är sysselsatta inom servicesektorn. Inom industrisektorn dominerar nu byggnadsindustrin, verkstadsindustrin, livsmedelsindustrin samt pappers- och massaindustrin. Kommunens största företag är Korsnäs Marma med 1 900 anställda.

Hamnen i Gävle är av betydande storlek och är landets femte vad beträffar oljeimport. År 1969 fanns ingen reguljär flygtrafik (men har sedan dess kommit igång och anslutits till inrikesflygnätet genom tillkomsten av Gävle-Sandvikens flygplats i Valbo). Östra stambanan sträcker sig genom staden och tågförbindelserna är goda såväl söder-, väster- som norrut. Landsvägsförbindelserna med omvärlden sker på E4 och riksväg 80.

1) Karta över Gävle, se sid 219-221.

Vid sekelskiftet hade Gävle knappt 30 000 invånare. När Bomhusområdet 1910 inkorporerades steg invånarantalet till drygt 35 000. Efter en viss stagnation under tiden före andra världskriget ökade befolkningen åter och uppgick år 1969 till 73 000 invånare (tätorten 65 000 år 1970). Genom en indelningsförändring överfördes vissa delar av Valbo kommun - Furuvik och Hemlingby - till Gävle vid årsskiftet 1964/65. En mer omfattande kommunsammanläggning ägde rum 1968/69 då Hamrånge, Hedesunda och Hille sammanlades med Gävle.

Befolkningens ålderssammansättning avviker inte nämnvärt från det "normala" för medelstora svenska städer. Gävle har dock en relativt hög andel omoderna lägenheter - ca 7 procent av bostadsbeståndet. Gävle har under senare år vuxit främst i nordväst genom det nyexploaterade Sättraområdet. En omfattande sanering av fastigheter i innerstaden har ägt rum. Huvuddelen av nyproduktionen utgörs av flerfamiljslägenheter i låghus. Under senare delen av 60-talet byggdes endast 17 procent av nyproducerade bostäder som småhus. Den totala andelen småhus av bostadsbeståndet i tätorten är ca 25 procent.

Bussar ombesörjer den kollektiva trafiken. Bussnätet består av sex linjer radiella från stadscentrum. Nätet är sålunda tämligen glest geografiskt sett. Likaså är turtätheten relativt låg. Den varierar väsentligt över dagen och veckan. Under lågtrafiktid förekommer ofta en turtäthet på en eller två turer per timma. Även om trafikstockningar på vissa linjer och tider kan förekomma är genomsnittshastigheten relativt hög. Bussbolaget har haft lönsamhetsbekymmer som ansetts sammanhånga med den ökade biltätheten. Avstånd till närmaste busshållplats överstigande 400 meter är tämligen vanliga i vissa delar av tätortsområdet.

I Gävle finns tre gymnasier och en yrkesskola. En särskild enhet för vuxenundervisning förmedlar utbildning alternativt efter högstadiet, gymnasiets eller fackskolans läroplan. Även inom yrkesskolan bedrivs vuxenundervisning. Skolstyrelsen anordnar i samarbete med Uppsala universitet akademiska kurser i vissa ämnen. I arbetsmarknadsstyrelsens regi bedrivs central omskolningsverksamhet i Gävle. I anslutning till länslasarettet finns såväl en vårdyrkes- som en sjuksköterskeskola.

En grov sammanställning av resultatet av en inventering av utbudet av varor och vissa tjänster i Gävle presenteras i TAB 1 sid 214. Detta utbud är i betydande grad koncentrerat till centrala staden. Se färgkartan över Gävle där även stadens funktionella mönster framgår.

Kommunen driver tre fritidsgårdar. 11 kvartersgårdar är utspridda över staden. I dessa svarar olika föreningar för verksamheten. Föreningar handhar även verksamheten i 18 fritidslokaler insprängda i bostadsområden. Kommunen anordnar i övrigt även en del aktiviteter för barn och ungdom - skolrastverksamhet, parkleksverksamhet, musikskola och barnteaterverksamhet.

Närmare 180 ideella föreningar bedriver verksamhet i Gävle. I Gävle med omgivning arrangerades under verksamhetsåret 1969/70 drygt 1 300 studiecirkel i ABFs, TBVs, Medborgarskolans och Studieförbundet Vuxenskolas regi med ett totalt deltagarantal av omkring 13 000 personer.

I Gävle finns tre större idrottsanläggningar - Gavlerinken, Isstadion och Strömvallen. De två första är konstfrusna isbanor och den senare en anläggning för fotboll och friidrott. Härutöver finns ett tiotal anläggningar som utnyttjas såväl sommar som vinter. Bland dessa kan nämnas två tennishallar, en bordtennishall och en bowlinghall. Gävle har liksom Västerås och Halmstad även ett mer differentierat utbud av fritidsaktivitetsmöjligheter än de små städerna. Man har t ex golfbana och möjligheter till inomhusbad på vintern. Förutom naturliga bad finns tre bassängbad av vilka ett ligger i anslutning till fritidsanläggningen vid Hemlingbystugan där även olika anordningar för motion förekommer¹⁾.

1) Se sid 196 not 2

Bland övriga organisationer och institutioner som bedriver fritidsverksamhet av varierande slag kan nämnas Folkets Hus, Gävle Folkpark och Gävle hyresgästförening.

Gävle delar stadsteater med Uppsala, har orkesterförening, Bomhus musikkår och ett flertal körer. I staden finns fyra muséer - Gävle museum, där även debatter och teaterföreställningar arrangeras, skogsmuséet Silvanum, Järnvägsmuséet och Joe Hill-gården. Stadsbiblioteket har förutom huvudavdelningen tre filialer i tätorten.

Under en tvåveckorsperiod oktober/november 1969 kunde man välja mellan följande fritidsaktiviteter i övrigt som annonserades i dagspressen:¹⁾

9 biografer med två föreställningar/ kväll.

Kyrkliga arrangemang dagligen.

Ca 10 bingotillfällen/vecka.

11 danstillfällen förutom tre restauranger med daglig dans.

Under de studerade två veckorna annonserades fem ishockeymatcher, varav två var allsvenska.

Travtävlingar arrangerades på Gävletravet.

Skridskoåkning för allmänheten.

Ishockeyskola.

Stadsteatern gav under delar av perioden Moliéres "Skola för äkta män". Även på Gävle museum förekom en teaterföreställning.

Dessutom annonserades ett antal restauranger.

Halmstad²⁾

Staden är belägen vid Nissans utlopp på västkusten, ungefär mitt emellan Göteborg och Malmö och är residensstad i Hallands län.

Halmstad erhöll stadsprivilegier år 1307 och var till freden i Brömsebro 1645 en betydande stad i det danska riket. Vid Halmstad mynnade den bekvämaste vägen till Sverige, Nissastigen. Sedan

1) Enligt en granskning av Arbetarbladet 24 okt-7 nov 1969

2) Karta över Halmstad, se sid 222-223.

Skåne blivit svenskt minskade dock stadens strategiska och kommersiella betydelse. När järnvägsvägen i slutet av 1800-talet byggdes ut inleddes en ny blomstringsperiod i stadens historia. Halmstad utvecklades till en industristad. Redan 1823 hade textilföretaget Wallbergs fabriks AB grundats i staden. Under 1890-talet inledde AB Malcus Holmquist, ett företag inom mekaniska industribranschen (numera inom SKF-koncernen) sin tillverkning.

Även i dag är Halmstad en industristad med huvudvikten på metall-, verkstads- och byggnadsindustrin. Som exempel på mer betydande företag i staden kan nämnas Halmstads Järnverks AB, SKF Malcus AB och Nordiska Maskinfilt AB. Drygt 40 procent av den förvärvsarbetande befolkningen arbetar inom industrin. Servicesektorn är den klart dominerande näringsgrenen med över 55 procent av de förvärvsarbetande.

Halmstads hamn är väl utbyggd och har regelbundna förbindelser med de större hamnarna i Europa. Sedan 1958 ingår Halmstad i inrikesflygnätet. Väst kustbanan går genom staden, som sålunda har goda järnvägsförbindelser med Oslo, Stockholm och kontinenten. Genom E6 och riksvägarna har Halmstad landsvägsförbindelser med övriga landet och kontinenten.

I mitten av 1800-talet hade Halmstad ca 2 700 invånare och vid sekelskiftet drygt 15 000. Efter 1950 har befolkningen ökat relativt starkt och antalet invånare uppgick 1969 till ca 47 000 (tätorten 50 000 1970). 1967 inkorporerades Simlångsdalens kommun och 1974 tillkommer övriga kommuner i blocket. I Halmstad räknar man inte med en särdeles stor befolkningsmässig expansion under det närmaste decenniet.

Befolkningens sammansättning avviker inte nämnvärt från den "normala" för svenska medelstora städer. Halmstad har dock - liksom Gävle - en relativt stor andel dåligt utrustade lägenheter - 10 procent av bostadsbeståndet. Nyproduktionen av bostäder fördelade sig under 1960-talets sista år på mellan 30-40 procent småhus och resterande i flerfamiljshus. Även i totala beståndet

ligger småhusandelen på ca 30 procent. Staden har sedan 1960 huvudsakligen växt i östlig och sydöstlig riktning där nya bostadsområden som Södra Linehed, Andersberg och Vallås uppförts.

De lokala kollektiva transporter i Halmstad ombesörjes med bussar. Trafiknätet är av samma radiella typ som i Västerås och Gävle. Vid undersökningstillfället (1969) fanns sex busslinjer och två extra linjer sommartid. Turtätheten varierar under dagen och veckan och mellan olika linjer, men standarden är relativt låg. Halmstad har också lägre värden på genomsnittshastigheten än Gävle och Västerås. Det är emellertid relativt sällsynt att man har längre till busshållplatsen än 400 meter. Det bör poängteras att dessa uppgifter gällde 1969 men är nu något föråldrade.

En väsentlig förändring av kollektivtrafiksituationen skedde senare under år 1969 då "100-kronorskortet" infördes. Kollektiva trafiken har fått större betydelse. Antalet passagerare har ökat samtidigt som bussbolagets förluster minskat. En viss minskning av biltrafiken i staden har också kunnat iakttas.

I Halmstad finns två gymnasier som meddelar undervisning på dagtid. Gymnasieundervisning för vuxna bedrivs på kvällsgymnasiet och yrkesskolan. Akademiska kurser anordnas i vissa ämnen. Vid centrallasarettet utbildas sjukvårdspersonal. Landstinget har träningsverkstad för partiellt arbetsföra och arbetsmarknadsstyrelsen svarar för viss omskolningsverksamhet.

Det grova mönstret för stadens funktionella differentiering och centrumfunktionernas fördelning över staden framgår av färgkartan.

I staden finns endast två fritidsgårdar. Några av kommunen drivna kvartersgårdar eller liknande fanns inte vid undersökningstillfället. Kommunen har även i övrigt i mycket begränsad utsträckning arrangemang för speciella barn- och ungdomsaktiviteter.

Inom kommunen driver närmare 150 föreningar verksamhet av olika slag. I Halmstad genomfördes drygt 1 100 studiecirkelar i regi av ABF, TBV, Studieförbundet Vuxenskolan och Medborgarskolan. Det sammanlagda deltagarantalet uppgick till närmare 1 100 personer.

Stadens huvudidrottsplats är Örjans Vall som rymmer ett flertal fotbollsplaner, tennisbanor, löpar-, hopp- och kastbanor samt naturisbanor på vintern. En konstfrusen ishockeybana finns vid Sammarps idrottsplats. Utöver Örjans Vall finns ytterligare sex större idrottsplatser inom kommunen. För inomhussport finns Sporthallen med A-hall för handboll, gymnastik, tennis, badminton, konserter, utställningar m m, B-hall för brottning och boxning och C-hall för gymnastik. Vid sidan av Sporthallen finns i Halmstad ytterligare två plasthallar och två idrottshallar i anslutning till skolor. Förutom goda möjligheter till naturbad finns utomhusbad vid Simstadion med bl a en 50-metersbassäng. Till anläggningen hör även grönområden och motionsanordningar. För inomhusbad finns simhallsbadet, som ligger i anslutning till Sporthallen och har en 25-metersbassäng samt en mindre bassäng för simundervisning.

I staden finns ytterligare organisationer med skiftande fritidsverksamhet på sina program. Bland dessa kan särskilt nämnas Folkets Hus, Folkets Park och hyresgästföreningar med återkommande arrangemang för fritidsaktiviteter.

Halmstad har stadsteater, orkesterförening, museum och stadsbibliotek med fyra filialer inom tätorten.

Under en tvåveckorsperiod oktober/november 1969 kunde man välja mellan följande fritidsaktiviteter i övrigt som annonserades i dagspressen:¹⁾

7 biografer med två föreställningar/kväll.

Kyrkliga arrangemang dagligen.

Ca 15 bingotillfällen/vecka.

12 danstillfällen förutom en restaurang med daglig dans.

1) Enligt en granskning av Hallandsposten 24 oktober-7 november 1969

Vid sidan av Halmstadstravet förekom handbollsmatcher, varav två allsvenska, ishockey och en internationell boxningsgala.

Svenska Riksteatern visade en kväll under perioden Bengt Bratts "Symptom" i en skolas samlingssal. Riksteatern visade även två föreställningar av "Plaza svit" på Halmstads teater.

Dessutom annonserade ett antal restauranger.

Flen¹⁾

Staden är belägen i Södermanlands inland, ca 12,5 mil sydväst om Stockholm, i ett sjörikt landskap.

Flen blev stad först 1949. Västra stambanan drogs 1862 genom det område där sedermera stationssamhället Flen skulle utvecklas. Flen blev municipalsamhälle 1902 och hade då omkring 1 000 invånare.

Industrin är med sina drygt 50 procent av de förvärvsarbetande, den dominerande näringsgrenen i staden med verkstads- och byggnadsindustrin som starka inslag. De största företagen på orten är AB Volvo Flenverken, Flens konfektions AB, Primus Bahco och AB Elmo.

Staden har goda järnvägsförbindelser med resten av landet och är genom riksvägarna 55, 57 och 58 knuten till riksvägnätet.

Befolkningsutvecklingen var efter municipalsamhällets tillkomst relativt långsam. Fram till i början av 1950-talet hade antalet invånare i samhället ökat till knappt 3 700 invånare. Flens tätort hade 1970 6 800 invånare. 1965 sammanslogs Flens stad och Sparreholms landskommun. Sammanläggningen med övriga kommuner i blocket ägde rum årsskiftet 1970/71

Stadens befolkningsammansättning och lägenhetssammansättning avviker inte på något sätt markant från vad som är " normalt " för mindre svenska städer. Flens tätort har i jämförelse med andra småstäder en låg andel bostäder i enfamiljshus. Bostadsproduktionen har under senare tid företrädesvis inriktats på flerfamiljshus.

1) Karta över Flen, se sid 217.

Flen har liksom Västerås en låg andel omoderna lägenheter - ca 5 procent. Staden har huvudsakligen vuxit söderut genom exploateringen av Salsta Gärde (ett bostadsområde som har studerats i flera sammanhang inom byggforskningsinstitutet och från vilket en stor andel av de studerade i denna undersökning utvalts).

Flen har inte någon lokal kollektivtrafik.

Några allmänna utbildningsmöjligheter efter grundskolan finns ej i Flen. De elever som studerar vidare är hänvisade till gymnasieskolan i Katrineholm. Flen har en femläkarstation. Närmaste lasarett är beläget i Eskilstuna.

Flen har givetvis ett avsevärt mindre utbud av varor och tjänster än de större städerna (se TAB 1 sid 214) både vad beträffar utbudens innehåll och deras antal. En serie specialaffärer av den typ som förekommer i dessa städer saknas sålunda i Flen - t ex Antikviteter och konstföremål, Väskor och reseffekter, Elaffär, Fiskredskap, Handskar, hattar och mössor, Frukt och grönsaker, Hälsobod m m. Flen har ej heller något varuhus.

Vid tidpunkten för undersökningen drev kommunen ett fritidscafé för ungdomar. Några kvartersgårdar, skolrastverksamhet o d förekom ej.

Ca 50 föreningar fanns i staden vid tidpunkten för studiens genomförande. ABF, TBV och Studieförbundet Vuxenskolan arrangerade tillsammans drygt 100 studiecirkelar 1969/70, med ett totalt deltagarantal på omkring 1 000 personer.

I Flen finns en större och en mindre idrottsanläggning med gräsplan för fotboll och utrustning för friidrott. Dessutom finns ett flertal fotbollsplaner, en plasthall för tennis och annan inomhusidrott samt några utomhusbad. Några möjligheter till inomhusbad föreligger ej. På vintern spolas några bandyplaner. Dessutom finns en konstfrusen ishockeybana.

I övrigt bedrevs fritidsverksamhet även av Folkets Hus och Folkets Park. Verksamheten var under 1969 dock av relativt blygsam omfattning och innebar att man arrangerade dans vid enstaka tillfällen. Hyresgästföreningen bedrev ingen fritidsverksamhet.

Staden har bland sina organisationer bl a orkesterförening, blåsorkester och sångargille. Flen har ett bibliotek men inga muséer eller utställningslokaler i övrigt.

Under en tvåveckorsperiod oktober/november 1969 kunde man välja mellan följande fritidsaktiviteter i övrigt som annonserades i dagspressen:¹⁾

2 biografer med en föreställning/kväll fyra dagar i veckan.

Kyrkliga (framför allt frikyrkliga) arrangemang dagligen.

3 bingotillfällen/vecka.

1 danstillfälle/vecka.

Ishockey, två vänskapsmatcher samt ishockeyskola.

Staden har även två restauranger som dock ej annonserade under perioden.

Lindesberg²⁾

Staden är belägen i Västmanland vid Lindessjöarna och tillhör Örebro län. Avståndet till Stockholm är drygt 20 mil.

När bergshanteringen i mitten av 1300-talet på allvar igångsattes i Bergslagen blev Lindesberg medelpunkt för handeln. Stadsprivilegier utfärdades 1643 under drottning Kristinas regeringstid. Med järnhanterings utveckling följde ett visst välstånd som dock efter de ekonomiska kriserna på 1760-talet kom att hämmas under ett sekel framåt i tiden. Liksom för övriga städer innebar järnvägen att en ny fas i utvecklingen inleddes. Järnvägsförbindelsen Frövi-Ludvika

1) Enligt en granskning av Eskilstuna-Kuriren (AB-upplagan)
24 oktober-7 november 1969

2) Karta över Lindesberg, se sid 218.

invigdes 1873 och under århundradets sista år fick fabriksindustrin en betydande omfattning. Stadens äldsta fabrik AB Linde Kvarnmaskiner grundades dock redan på 1850-talet.

Fortfarande har Lindesberg karaktären av industristad med närmare hälften av de förvärvsarbetande i tätorten sysselsatta inom industrinäringarna. Verkstadsindustrin och byggnadsindustrin utgör de största industrigrenarna. De största företagen är AB Linde Kvarnmaskiner och Lindesberg Industri AB med vardera 300 anställda. Servicenäringarna sysselsätter drygt 50% av den förvärvsarbetande befolkningen.

Riksväg 60 mellan Örebro och Falun går genom Lindesberg liksom järnvägen mellan Avesta och Mjölby. Staden har bussförbindelser med Kopparberg och Örebro. Någon lokal kollektivtrafik finns emellertid inte.

År 1910 hade Lindesberg knappt 2 000 invånare, år 1930 drygt 2 300. Före sammanslagningen med Linde landskommun (1969) var invånarantalet ca 7 000. Senare har även kommunerna Fellingsbro, Ramsberg och Frövi sammanlagts med Lindesberg. Lindesbergs tätort hade 1970 7 200 invånare.

Variationen i den demografiska befolkningsstrukturen mellan olika svenska småstäder är så pass begränsad att även om Lindesberg är något avvikande i vissa avseenden är denna avvikelse av mycket liten omfattning och betydelse. Andelen omoderna lägenheter är liksom i Halmstad relativt hög - ca 10 procent. Lindesberg har en småhusandel (ca 40 procent) som är relativt karaktäristisk för mindre svenska städer och sålunda ligger högre än i de större städerna. Senare års bostadsproduktion har dock företrädesvis inriktats på lägenheter i flerfamiljshus. Staden har huvudsakligen vuxit i nordostlig riktning.

Efter grundskoleutbildning finns tillgång till ett gymnasium och en yrkesskola, som numera drivs i kommunal regi men tidigare löd

under landstinget. Vid gymnasiet finns alla linjer, men handelslinjens och den tekniska linjens utbildning efter andra året sker i Örebro. Vid det till staden lokaliserade länslasarettet utbildas sjukvårdsbiträden och undersköterskor. På kvällstid förmedlas vuxenundervisning.

Lindesberg uppvisar givetvis ett avsevärt mindre omfattande sortiment av varor och tjänster än de större städerna och saknar liksom Flen varuhus, men har - enligt den inventering som gjorts med telefonkatalogernas hjälp - ett större antal utbudsställen än Flen (se tabell 1 sidan 214.) Utbudet i Lindesberg tycks även vara något mer diversifierat än det i Flen i den meningen att flera typer av specialbutiker förekommer i staden.

Kommunens fritidsnämnd anordnade under 1969 "trivselkvällar" under sommaren samt valborgsmässofirande. Den driver även ett diskotek i Storå, förutom dess bidrag till idrott och föreningar. För barn och ungdomar anordnas i övrigt viss hobbyverksamhet, parklek och musikskola.

I staden finns ca 90 föreningar av olika typer. I Lindesberg anordnades verksamhetsåret 1969/70 sammanlagt ca 380 studiecirkel i regi av ABF, TBV och Studieförbundet Vuxenskolan. Totalt deltog ca 3 100 personer i verksamheten.

Staden har en komplett idrottsanläggning, där det finns en konstisbana med möjlighet till ishockey- och curlingspel och i anslutning till anläggningen ett elljusspår. På vintertid spolias den stora planen för bandy. I anslutning till Lindeskolan finns en stor gräs- och en stor grusplan för fotboll och bandy. Man kan även utnyttja Lindeskolans sporthall med bl a tennisbana utanför skoltid. Vid Kyrkberget finns utomhusbana för tennis. Lindesberg har ett flertal friluftsbad men ingen simhall. Under jul- och sportlovet anordnades badresor för skolungdom till Nora. I övrigt svarar stadens Folkets Hus-förening för vissa fritidsarrangemang.

Kommunens kulturnämnd hade vid några tillfällen under året anordnat konserter, en konstutställning och en barnteaterföreställning. Lokalsituationen var emellertid besvärande. Staden har två musikkåror, en orkester och två köror som får kommunala bidrag.

Lindesberg har ett muséum, Lindes muséum, av hembygds museityp samt bibliotek utanför tätorten. Biblioteket har även sågostunder och lånar ut sina lokaler gratis för olika ändamål.

Under en tvåveckorsperiod oktober/november 1969 kunde man välja mellan följande fritidsaktiviteter i övrigt som annonserades i dagspressen¹⁾:

2 biografer med en föreställning per kväll några kvällar och två föreställningar per kväll vissa andra

Kyrkliga (framför allt frikyrkliga) arrangemang dagligen

2 bingotillfällen/vecka (bingo förekommer också ofta i grannkommunerna)

2 danstillfällen/vecka

Ishockey, vänskapsmatcher och DM, ishockeyskola

Staden har förutom Stadshotellet ytterligare en restaurang, som dock ej annonserade under tiden.

Jämförelse mellan städerna

Den jämförelse som här skall göras utgör främst en sammanfattning av det tidigare redovisade materialet. Den blir sålunda relativt översiktlig. I den utsträckning vissa speciella särdrag hos städerna antas inverka på undersökta förhållanden - alltså framför allt de grova dragen i de boendes aktivitetsmönster - kommer dessa att lyftas fram i de rapporter som behandlar de olika aspekterna av aktivitetsmönstren.

1) Enligt en granskning av Bergslagsposten 24 oktober - 7 november 1969.

Fyra av städerna ligger i ett relativt begränsat område i mellansverige, en i sydsverige. Möjligheterna till analys av innebörden av geografiskt betingade variationer mellan städerna är sålunda begränsade - liksom möjligheterna att generalisera resultaten till t ex nordligt belägna städer.

Städernas (tätorternas) befolkningsmässiga storlek har delvis varierats på ett systematiskt sätt. Två av städerna är sålunda mycket små medan övriga är "mellanstora". Variationen mellan städerna tillhöriga den senare kategorin är emellertid stora. Västerås är sålunda en dubbelt så folkrik stad som Halmstad. Man kan av denna anledning vänta sig en intern variation mellan de större städerna i vissa avseenden som sammanhänger med stadsstorlek.

Flen och Lindesberg utvaldes på ett sådant sätt att de i en mängd avseenden skulle vara tämligen lika varandra och dessutom inte särskilt avvikande från "normala" svenska småstäder (se bilaga 2). På samma sätt skulle Gävle och Halmstad förhålla sig till varandra och till andra mellanstora svenska städer. På Västerås ställdes inte motsvarande krav. Man har alltså anledning vänta sig att Halmstad och Gävle även i de avseenden som här beskrivits skall vara tämligen lika varandra men att Västerås skall avvika något från dessa städer.

Gävle liknar emellertid mer Västerås än Halmstad när det gäller befolkningsutvecklingen. De två första städerna är sålunda i en period av relativt kraftig expansion medan Halmstads tätort utvecklas mindre kraftigt. Halmstad har också en något äldre befolkning än samtliga övriga fyra städer. Således har Halmstad (1970) endast knappa 12 procent barn under 16 år medan övriga varierar mellan 24 procent (Västerås) och 20 procent (Lindesberg).

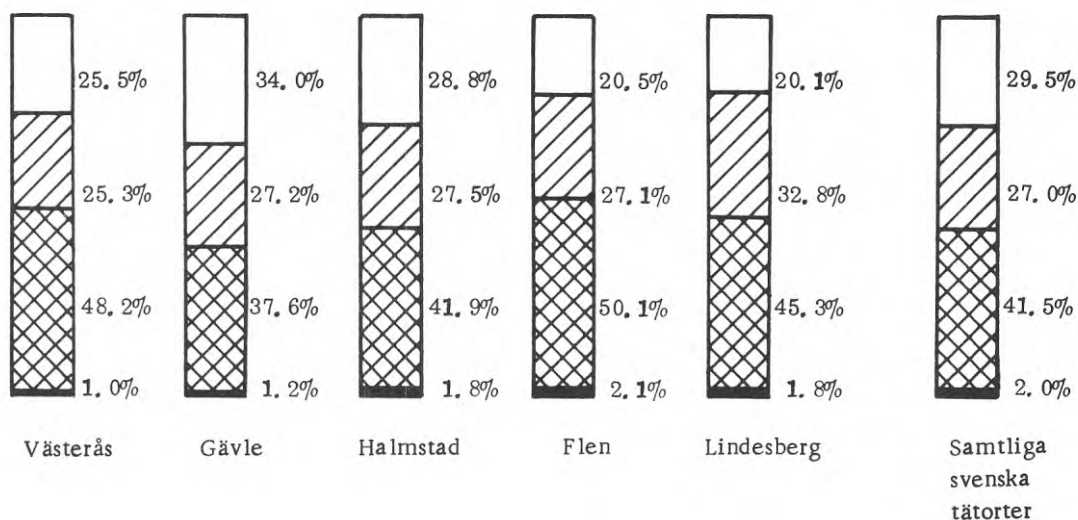
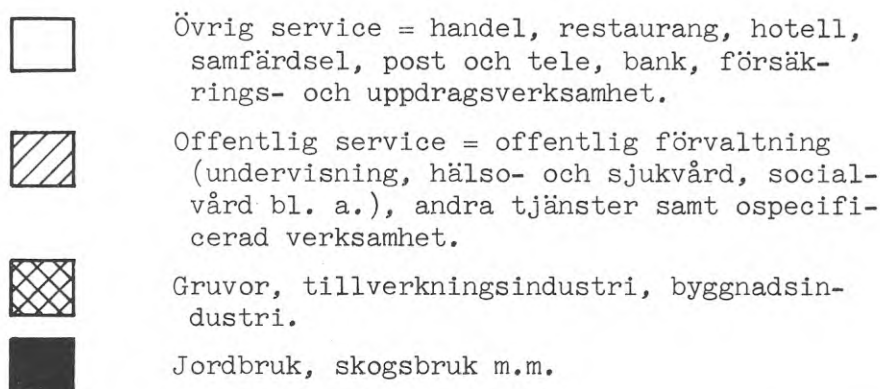
Könsfördelningen är likartad i samtliga städer och varierar endast mellan 50,1 procent (Västerås) och 51,6 procent (Halmstad). Även om variationen är liten är det dock även här Västerås och Halmstad

som uppvisar de extrema värdena.

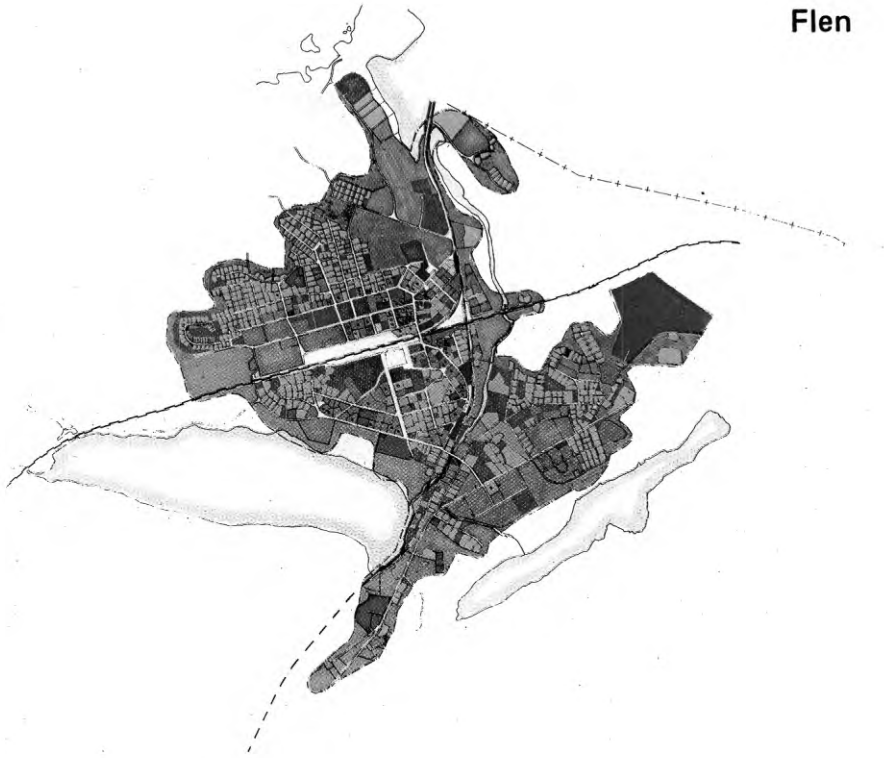
Småstaden Flen har den högsta andelen sysselsatta inom industrin och Gävle den lägsta. I Gävle är i gengäld en stor andel av de sysselsatta verksamma inom den sektor som här benämns övrig service och som innehåller handel, samfärdsel, post, tele och vissa andra tjänstetyper. Lindesberg har högsta andelen och Västerås lägsta sysselsatta inom offentlig förvaltning (undervisning, hälso- och sjukvård, socialvård etc).

Diagram 1

Fördelningen av de sysselsatta inom respektive tätort på näringsgrenar.

Flen

Flen, stadskärna

—+—+— stadsgrens
 - - - - - tätortsgräs

- en- och tvåfamiljshus
- flerfamiljshus
- byggnad under uppförande
- parkering, garage
- enbart centrumfunktioner (ej bostäder)
- offentligt ändamål
- kommunaltekniska anläggningar
- industri och dyl.
- obebyggd tomt, impediment
- park och dyl.
- jordbruk, skog och dyl.
- vatten

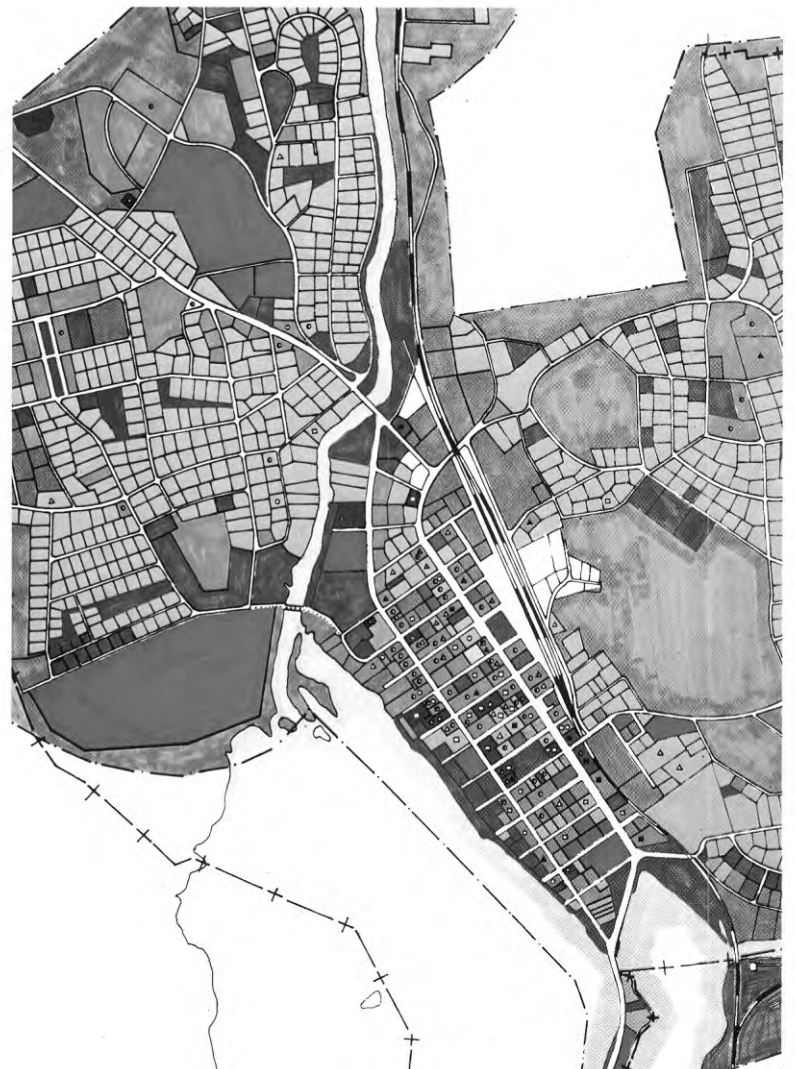
0 100 200 300 400 500 m

Lindesberg

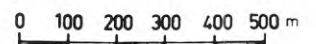

Lindesberg, stadskärna

— + — + — stadsgrens
 - - - - - tätortsgrens

- en- och tvåfamiljshus
- flerfamiljshus
- byggnad under uppförande
- parkering, garage
- enbart centrumfunktioner (ej bostäder)
- offentligt ändamål
- kommunaltekniska anläggningar
- industri och dyl.
- obebyggd tomt, impediment
- park och dyl.
- jordbruk, skog och dyl.
- vatten

0 100 200 300 400 500 m

Gävle, stadskärna

- en- och tvåfamiljshus
- flerfamiljshus
- byggnad under uppförande
- parkering, garage
- enbart centrumfunktioner (ej bostäder)
- offentligt ändamål
- kommunaltekniska anläggningar
- industri och dyl.
- obebyggd tomt, impediment
- park och dyl.
- jordbruk, skog och dyl.
- vatten

— + — + — **stadsgräns**
 - - - - - **tätortsgräns**

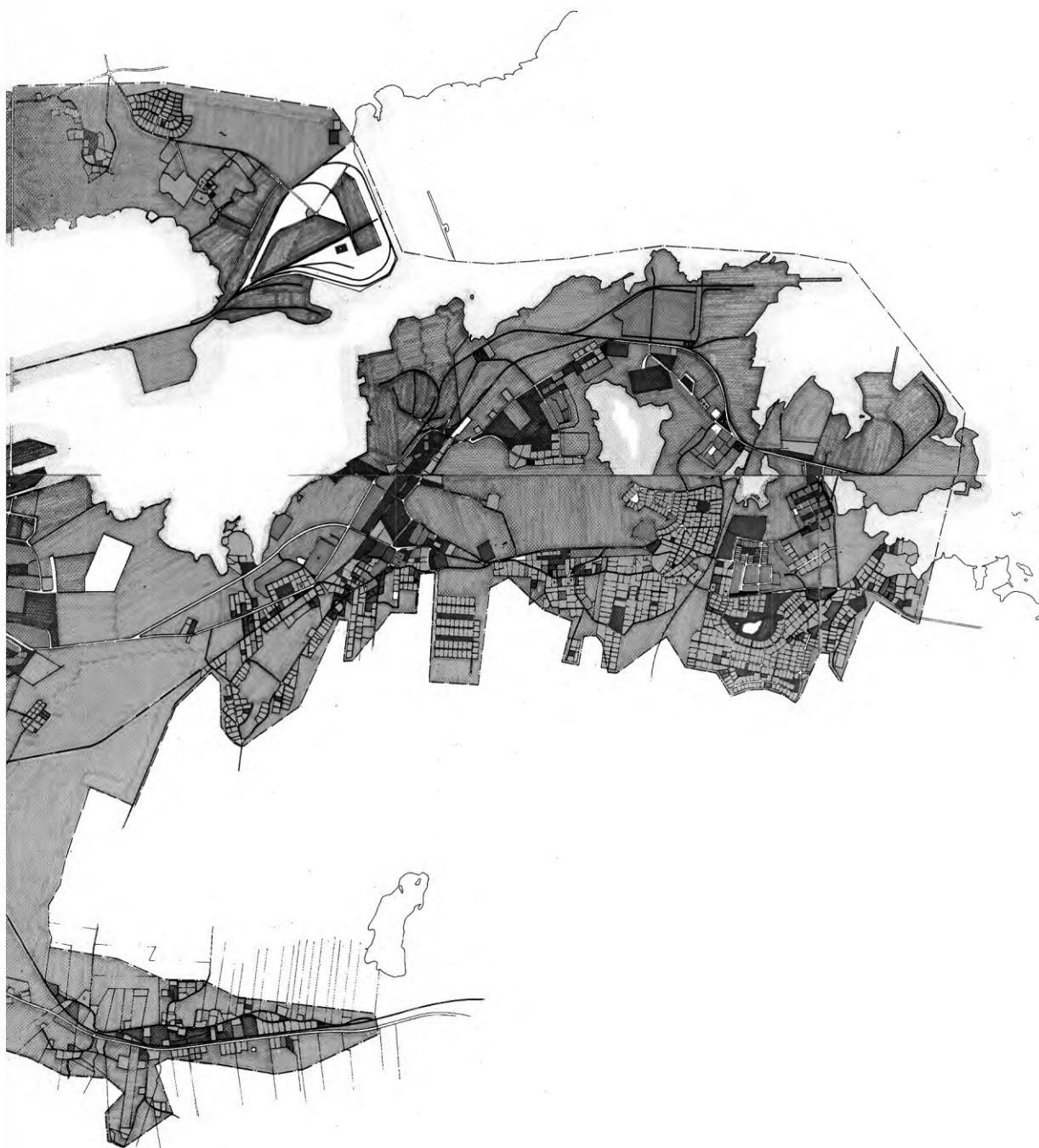

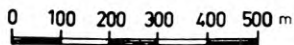
en- och tvåfamiljshus
 flerfamiljshus
 byggnad under uppförande
 parkering, garage
 enbart centrumfunktioner (ej bostäder)
 offentligt ändamål
 kommunaltekniska anläggningar
 industri och dyl.
 obebyggd tomt, impediment
 park och dyl.
 jordbruk, skog och dyl.
 vatten

— + — + — stadsgrens
 - - - - - tätortsgräs

0 100 200 300 400 500 m

Halmstad, stadskärna

- en- och tvåfamiljshus
- flerfamiljshus
- byggnad under uppförande
- parkering, garage
- enbart centrumfunktioner (ej bostäder)
- offentligt ändamål
- kommunaltekniska anläggningar
- industri och dyl.
- obebyggd tomt, impediment
- park och dyl.
- jordbruk, skog och dyl.
- vatten

- + —+ — stadsgrens
- · — · — tätortsgrens

Variationen i hur stor andel av vuxna kvinnor som har förvärvsarbete (mer än 20 timmar i veckan) är ganska begränsad mellan städerna. Västerås har dock en något högre siffra (42,7%) än övriga städer som ligger på 39-40 procent.

Variationen mellan städerna är relativt stor när det gäller bostädernas fördelning på hustyper. Västerås har här extremt få småhus (19%) och Lindesberg extremt många (41%). Variationen mellan övriga städer begränsar sig till 4 procentenheter. Västerås har också största andelen helt moderna lägenheter medan Halmstad, Lindesberg och Gävle har relativt stora andelar mycket dåligt utrustade lägenheter.

Västerås tycks 1969 ha den allmänt sett högsta kvaliteten på de kollektiva förbindelserna av de studerade städerna. De små städerna hade inte tillgång till några kollektiva transportmedel för förflyttningar inom stadsområdet. Alla de större städerna hade goda förbindelser med omvärlden. Gävle fick dock reguljära flygförbindelser först efter 1969. Flen ligger centralare i såväl järnvägsnät som landsvägsnät än Lindesberg. Såväl Flen som Lindesberg ligger endast några mil från städer med större arbetsmarknad och mer differentierat utbud av varor och tjänster.

Utbildningsmöjligheterna efter grundskolan är avsevärt bättre i de större städerna än i de mindre. Flen har sålunda inget gymnasium alls och liksom Lindesberg knappast heller i övrigt några möjligheter till vare sig teoretisk eller praktisk vidareutbildning. Bland de större städerna har Västerås extremt goda utbildningsmöjligheter.

Av nedanstående tabell framgår att en inventering av telefonkatalogernas yrkesregister ger den väntade bilden av förhållandet mellan små och större städer när det gäller frekvensen av utbudsställen för varor och tjänster.

Tabell 1 Varuutbud och vissa tjänster i Gävle, Halmstad, Flen och Lindesberg. (Försäljningsställen eller motsvarande.)

Funktion	Väster- ås	Gävle	Halm- stad	Flen	Lindes- berg
Varuhushandel	5	5	4	-	-
Dagligvaruhandel	280	258	269	32	43
Sällanköpshandel	352	305	297	35	55
Bil- och drivmedels- detaljhandel	99	85	75	16	25
Apoteks- och system- varudetaljhandel	10	7	4	2	2
Resebyråverksamhet	8	6	4	-	-
Postkommunikationer	12	12	7	1	1
Bankverksamhet	25	20	15	7	4

Anm.: Uppdelningen har gjorts i enlighet med Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI)-SCB 1969:8.

Tabellens uppgifter utgör en sammanställning av mer detaljerade uppgifter. Av dessa framgår även klart att utbudet i de större städerna är vida mer differentierat i viss mening än i de små. De förra städerna har sålunda ett flertal specialutbud som de små saknar. Skillnaden mellan småstäderna i utbud av varor och tjänster är som framgår av tabellen ganska stor. Lindesberg har sålunda ett större antal utbudsställen än Flen. Det intryck som inventeringen av telefonkatalogens uppgifter ger i detta avseende stämmer mycket väl överens med det som erhålls från motsvarande uppgifter som en inventering av utbudsställena på platsen.¹⁾ Lindesberg har som framgår av nedanstående tabell ett betydligt större handelsomland än Flen, vilket säkerligen utgör förklaringen till det mer omfattande utbudet av varor och tjänster.

1) Se sid 192-193

Tabell 2 Handelsområdets¹⁾ folkmängd 31.12.1965

	Folkmängd	
	handelsomland 31.12.1965	tätort 1970
Västerås	106.000	99.000
Gävle	85.000	65.000
Halmstad	63.000	50.000
Flen	11.000	7.000
Lindesberg	18.000	7.000

1) Uppgifterna är hämtade från S Dahl, H Janlinder: Handelsområden i Sverige.

Med handelsområde avses det område inom vilket ifrågavarande ort har en dominerande betydelse för inköpen av vissa varor och tjänster.

Svårigheterna är stora att göra en någorlunda strikt jämförelse mellan städerna när det gäller möjligheter till relativt organiserade fritidsaktiviteter. Det är dock helt uppenbart att det föreligger avsevärt fler möjligheter till sådana aktiviteter i de större än i de mindre städerna. Detta gäller anordningar för barn och ungdom, hobbyverksamhet, idrotts- och motionsanordningar, kulturella utbud och förströelse för vuxna. Vissa skillnader mellan de större städerna inbördes föreligger säkerligen likaså. Ungdomar verkar t ex bättre tillgodosedda i Västerås än i Halmstad och Gävle. Lindesberg verkar likaså allmänt bättre försett med olika fritidsarrangemang än Flen. Antalet rapporterade föreningar och studiecirklar är t ex avsevärt större. Även i övrigt förefaller arrangemangen för olika fritidsaktiviteter att vara flera i Lindesberg än i Flen. Den avsevärda skillnaden mellan de två stadsstorlekarna när det gäller möjligheter till fritidsaktiviteter av det slag som behandlats här framgår med stor tydlighet om man följer lokalpressens annonsering av fritidsaktiviteter under några veckor.

Kommentar

Den här gjorda beskrivningen är av en grov och ytlig karaktär. Dess funktion är dels att något beskriva vilka möjligheter till

olika aktiviteter, av den typ som studien behandlar som föreligger i de skilda städerna, dels att förmedla en viss uppfattning om sådana förhållanden i staden, som utgör den kulturella, sociala och fysiska inramningen för de studerade individerna. Här har sålunda på flera sätt påvisats att de olika studerade städerna är mycket lika varandra - t ex när det gäller befolkningens sammansättning och dess sätt att försörja sig. Detta betyder att variationer i normer och regler för verksamheter och aktiviteter inte med särskilt stor sannolikhet kan emanera från skillnader i sådana förhållanden (vilket vi ju även eftersträvade vid urvalet), utan att i den utsträckning de existerar på ett mer direkt sätt skulle vara att hänföra till stadsstorleken per se eller till av stadsstorleken betingade skillnader i utbudsförhållanden och aktivitetsmöjligheter samt dessas tillgänglighet. De skillnader i det sociala livet i städerna som man har anledning vänta sig av skillnader i mängden människor som samlats på en relativt begränsad geografisk yta och ingår i det system som en stad kan sägas utgöra diskuteras mer i detalj i en senare rapport. I samband med redovisningen av resultat rörande olika aspekter av aktivitetsmönstren kommer även de relevanta omgivningsaspekterna att mer i detalj behandlas.

Beskrivning av de studerade ytterområdena i mellanstora städer

Birgitta Pettersson, Marja Walldén

I vardera Halmstad och Gävle utvaldes ett och i Västerås två områden från städernas mer perifera delar. Avsikten var att jämföra boende i dessa områden med boende i städernas centrala delar med avseende på studerade förhållanden - dvs främst vissa grova drag i aktivitetsmönstren. Vid urvalet av intervjupersoner från städernas centrala delar eftersträvades ursprungligen att studerade personer skulle bo i en mycket begränsad del av innerstaden och sålunda i samma avseende som i ytterområdena ha en gemensam yttre situation. Denna strävan gick emellertid inte av olika anledningar att realisera, varför bostadsförhållanden och närmiljön kom att variera relativt mycket mellan olika innerstadsbor i samma stad. Av kartorna på sid 34 i rapporten framgår ur vilka fastigheter i innerområdena intervjupersonerna valdes. Innerstadsbornas utspridning gör att en mer ingående beskrivning av näromgivningen som gäller för samtliga studerade i respektive innerstad knappast är meningsfull. Man kan dock konstatera att de intervjuade personerna i innerstäderna i förhållande till ytterstadsborna lever i en mer hårdexploaterad omgivning där verksamheter av olika slag är koncentrerade, vilket bl a ger en händelserik och omväxlande utemiljö. De har likaså närmare till ett rikhaltigt sortiment av varor, tjänster och arrangemang för fritidsaktiviteter än boende ytterstäderna. Å andra sidan gäller dock troligen även relativt generellt för innerstadsborna att möjligheterna till rekreerande utevistelse nära bostaden för såväl barn som vuxna är mer begränsade (se tabell 1).

Här nedan skall sålunda de mer enhetliga miljöerna i de fyra ytterområdena beskrivas. Beskrivningen utgör dels bakgrund till de resultat som i senare rapporter skall redovisas men kan även betraktas som intressant i sig som en dokumentation av egenskaperna hos ett antal bostadsområden som kan betraktas som representanter för en tämligen stor del av bostadsproduktionen under 1960-talet. Nedanstående beskrivningar är framför allt hämtade från några specialstudier av användningen och utformningen av utbudet

av varor, tjänster och fritidsanordningar i områdena.¹⁾

Beskrivningen av varje område inleds med ett avsnitt om områdets allmänna egenskaper, befolkning etc. Därefter följer en relativt ingående beskrivning av de mer organiserade möjligheterna till fritidsaktiviteter samt utbudet av varor och tjänster.

-
- 1) Birgitta Pettersson: Fritidsservice i några bostadsområden - förekomst och utnyttjande. Rapport från byggforskningen R64:1973.

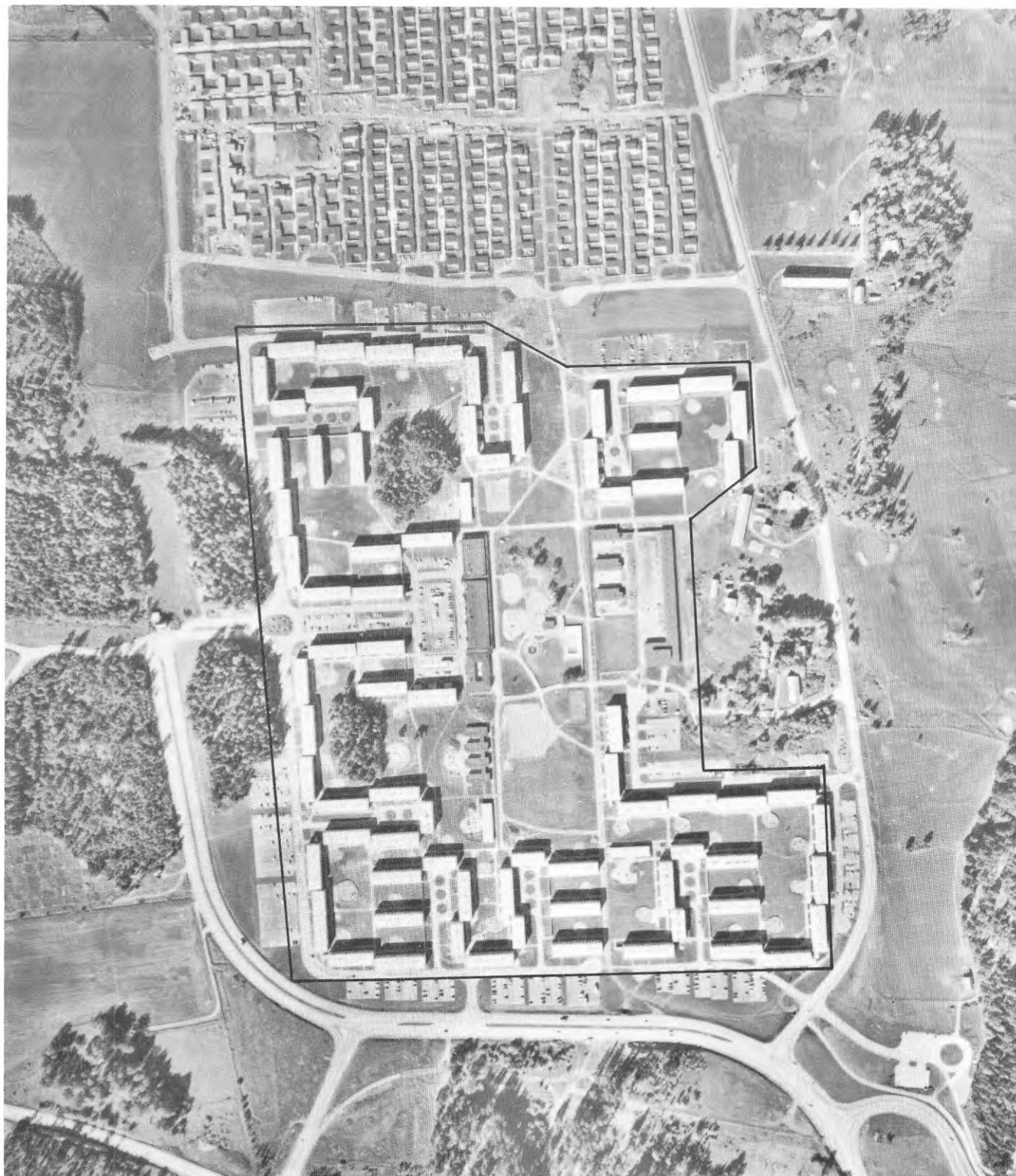
Birgitta Pettersson: Utbud av varor och tjänster i några bostadsområden - förekomst och utnyttjande.

Processen för markutrymmenas planering i några av dessa områden har studerats inom projektet "Urbana friytor" på byggforskningsinstitutet.

Markutrymmenas utformning och användning har även beskrivits och analyserats i B Mårtensson: Markutrymmen i fem bostadsområden - användning och utformning. Rapport från byggforskningen R 26:73.

Tabell 1 Fågelvägsavstånd (median) till ett antal aktivitetspunktstyper för ett urval boende i småstäderna och de större innerområdena år 1969.

AVSTÅND meter	0-99	100-199	200-299	300-399	400-499	500-599	600-699	700-799	800-899	900-999	1 000- 1 099	1 100- 1 199	1 200- 1 299	1 300- 1 399	1 400- 1 499	1 500- 1 599	1 600		
VÄSTERÅS INNERSTAD	Dam- frisör	Herr- frisör Livsmedel Kiosk Konditori Busshåll- plats	Bank Gymna- sium Biograf	Post Apotek LM-skola Daghem Bibliotek	Idrotts- plats Tennis- bana (inomhus) System- butik Varuhus Stads- centrum	Lekskola	H-skola							Tennis- bana (utomhus)		Motions- och skid- löpnings- möjligh			
GÄVLE INNER- STAD	Livsmedel	Post Herr- frisör Kiosk Dam- frisör Kondi- tori Lekskola Busshåll- plats System- butik	Bank Apotek	Gymnasi- um Varu bus	LM-skola Daghem	Tennis- bana (inomhus)	Bibliotek Biograf	H-skola Stads- centrum						Tennis- bana (utomhus)	Idrotts- plats		Motions- och skid- löpnings- möjligh		
HÄLMSTAD INNERSTAD	Herr- frisör Dam- frisör Busshåll- plats	Bank Livsmedel Kiosk Apotek Kondi- tori Lekskola	H-skola Varuhus	Post LM-skola Daghem		System- butik	Bibliotek Biograf		Tennis- bana (inomhus)	Stads- centrum	Idrotts- plats Tennis- bana (utomhus)				Gymna- sium		Motions- och skidlöpnings- möjligh		
LINDESBERG (exkl busshållplats och varuhus)		Livsmedel Kiosk Dam- frisör		LM-skola		Konditor Idrotts- plats	Motions- och skid- löpnings- möjligh			Daghem Lekskola	Gymna- sium	Herr- frisör Tennis- bana (inomhus)	Bank Tennis- bana (utomhus)	Post Apotek Biograf	System- butik Stads- centrum	Bibliotek	H-skola		
FLEN (exkl gymnasium, busshållplats, varuhus)		Kiosk Daghem Lekskola	Livs- medel LM-skola	Dam- frisör	Apotek Kondi- tori System- butik Stads- centrum	Bank Post Herr- frisör	H-skola Biograf	Bibliotek Motions- och skid- löpnings- möjligh Tennis- bana (inomhus) Tennis- bana (utomhus)										Idrottsplats	
VÄSTERÅS VALLBY		Daghem Lekskola	Bank Post Herr- frisör Livs- medel Kiosk Dam- frisör Konditori LM-skola Busshåll- plats											H-skola		Apotek		Gymnasium Bibliotek Idrotts- plats Motions- och skid- löpnings- möjligheter Tennis- bana (inomhus) Tennis- bana (utomhus) System- butik Varuhus Biograf Stads- centrum	
VÄSTERÅS VIKSÅNG		Daghem Lekskola	Bank Post Herr- frisör Livs- medel Kiosk Apotek Dam- frisör Konditori LM-skola Busshåll- plats	H-skola Bibliotek										Idrotts- plats				Gymnasium Motions- och skid- löpnings- möjligheter Tennis- bana (inomhus) Tennis- bana (utomhus) System- butik Varuhus Biograf Stads- centrum	
GÄVLE STIGSLUND		Post Herr- frisör Livs- medel Kiosk Apotek Dam- frisör LM-skola H-skola Lekskola Busshåll- plats												Idrotts- plats Motions- och skid- löpnings- möjligh- heter		Daghem		Bank Konditori Gymnasium Bibliotek Tennis- bana (inomhus) Tennis- bana (utomhus) System- butik Varuhus Biograf Stads- centrum	
HÄLMSTAD ANDERSBERG			Bank Post Herr- frisör Livs- medel Kiosk Dam- frisör Konditori Busshåll- plats	LM-skola	Lekskola					Daghem						H-skola Bibliotek Tennis- bana (inomhus)		Apotek Gymnasium Idrotts- plats Motions- och skid- löpnings- möjligheter Tennis- bana (utomhus) System- butik Varuhus Biograf Stads- centrum	

VALLBY

Områdets allmänna egenskaper

Södra Vallby, den del av Vallby som utgjorde undersökningsområdet, är beläget 2 till 3 km nordväst om Västerås centrum. Strax norr om Södra Vallby ligger Norra Vallby, ett väl avgränsat småhusområde som vid tiden för undersökningen inte var helt utbyggt. Vallby har ett något isolerat läge, då motorleden E 18 skär av området från den övriga staden. Det närmsta bostadsområdet är Pettersberg. Vallbys läge framgår av FIG 1.

Södra Vallby började bebyggas i juni månad 1965 och var färdigställt i maj 1969. Byggherre var det kommunala Byggnads AB Mimer. Bostadsbebyggelsen är indelad i fyra kvarter: kv Enkelstugan, Allmogekulturen, Antikvarien och Parstugan (FIG 2). Dessa omgärdar ett område med stadsdelscentrum, barnstugor, skola samt grönområde. Området begränsas i öster, söder och väster av matargator, vilka är förbundna med områdets bostadsgator. Trafiken är uppdelad i ett inre gång- och cykeltrafiksystem och ett yttre motortrafiksystem.

Bebyggelsen utgörs av 76 trevånings bostadshus med hyreslägenheter. Dessutom finns två servicehus med tvättstugor, studiesalar och hobbyrum. I ett av servicehusen finns bastu med villrum och motionslokal med redskap. Bostadshusen inom varje kvarter är placerade så att entréerna är vända mot gård och gångvägar, medan husens baksida vetter mot bostadsgator och vägar för service- trafik. Vad lägenheterna beträffar ligger kök och balkonger på gårdssidan. Antalet lägenheter är 1 450 st. Andelen smålägenheter, dvs lägenheter med 1 rum eller 2 rum och kokvrå, är 16 procent. Tyngdpunkten ligger på lägenheter med 2 rum och kök (39 procent) och 3 rum och kök (38 procent). 42 lägenheter (3 procent) är handikapplägenheter med speciell utrustning. Som prisexempel kan nämnas att månadshyran för en tvåa och en trea våren 1970 var ca 400 respektive 450 kronor.

FIG 1 Karta över Västerås

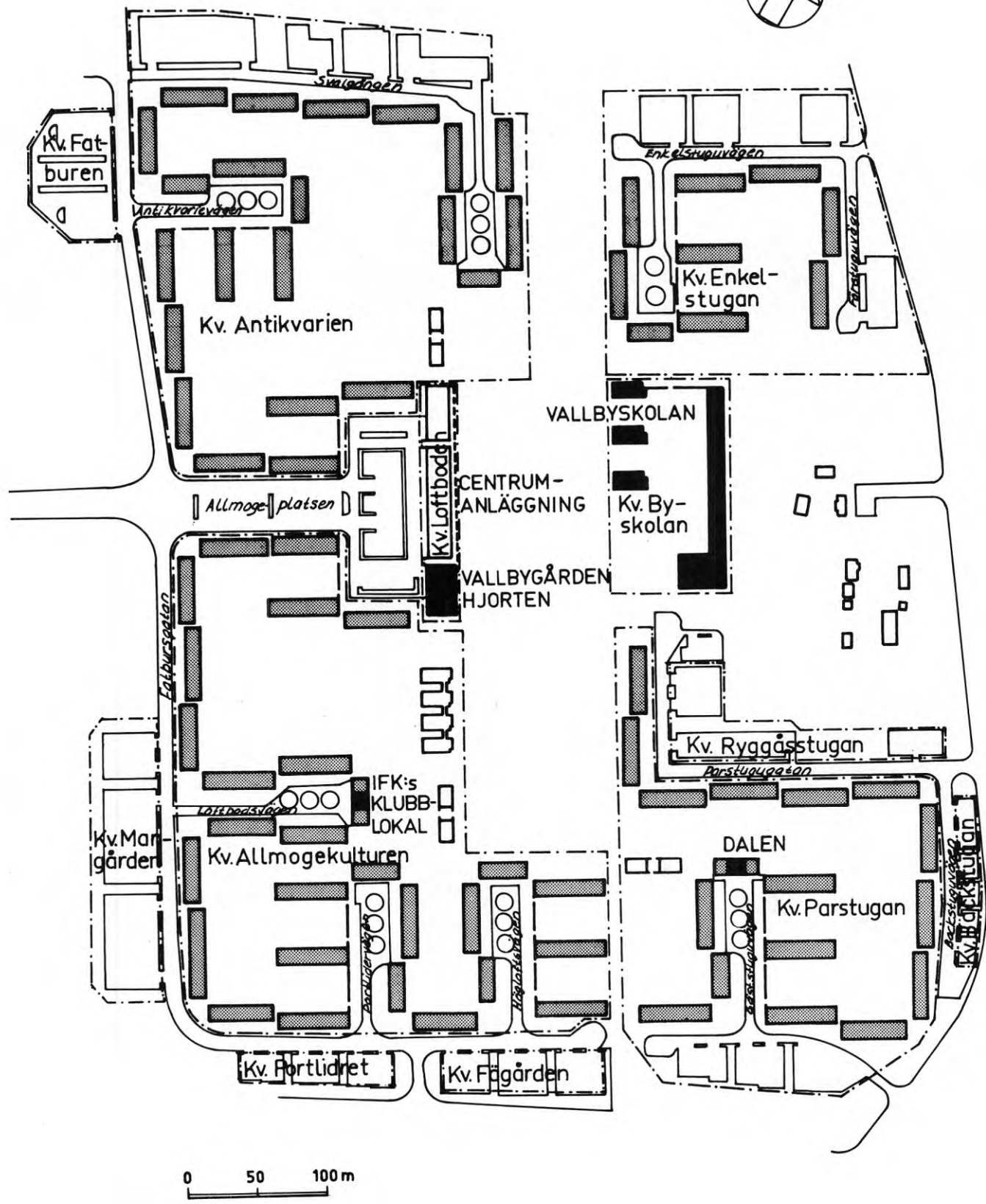

FIG 2 Vallby (Fritidsanläggningar)

Anläggningar för småbarnslek finns i form av lekgårdar, belägna i direkt anslutning till de gångvägar som löper längs bostadsentréerna¹⁾. Lekplatser finns också på det centrala grönområdet, där även Parkleken har lokaler och i anslutning till dessa bordtennisbord och uppmålade lekrutor på marken. För både barn och vuxna finns en simbassäng med måtten 10 x 22 meter, belägen på grönområdet. Bassängen är i första hand avsedd för dem som bor inom Södra Vallby och driftskostnaderna tas ut på hyrorna. På grönområdet finns också inhägnad bollplan och tennisbana. Staden har även projekterat en stadsdelsidrottsplats för de västra stadsdelarna med stor fotbollsplan, omgiven av minst fyra löparbanor, en fotbollsplan med uppvärmning underifrån, två vanliga fotbollsplaner på gräs, en asfaltsyta för basketboll och badminton samt konstfrusna ishockey- och curlingbanor. Ingenting av detta var färdigställt hösten 1969.

Områdets skola, Vallbyskolan, innefattar låg- och mellanstadium. Vallbys högstadieelever är hänvisade till Pettersberg.

Området är väl tillgodosett vad beträffar barnstugor. Någon daghemskö fanns inte vid undersökningstillfället. Antalet barn, som var placerade i daghem, var ca 100. Av dessa kom cirka 20 procent från andra områden än Vallby, främst Pettersberg. I områdets lek-skolor gick 150 till 160 barn, alla från Vallby. Dessutom fanns fritidshem för ett fyrtiotal barn. Barnstugelokalerna är spridda över området, alla dock i Södra Vallby.

Detaljhandel och hantverksservice är samlad till centrumanläggningen. Där finns också merparten av områdets fritidslokaler.

Ca 4 100 personer bodde vid undersökningstillfället i Södra Vallby. Befolkningen var ung; ca 40 procent av de boende var vid 1969 års utgång mellan 21 och 34 år och drygt 20 procent var barn under 7 år (TAB 2). Enligt mantalslängderna var 37 procent av hus-

1) Se FIG 3, som hämtats från B Mårtensson a a

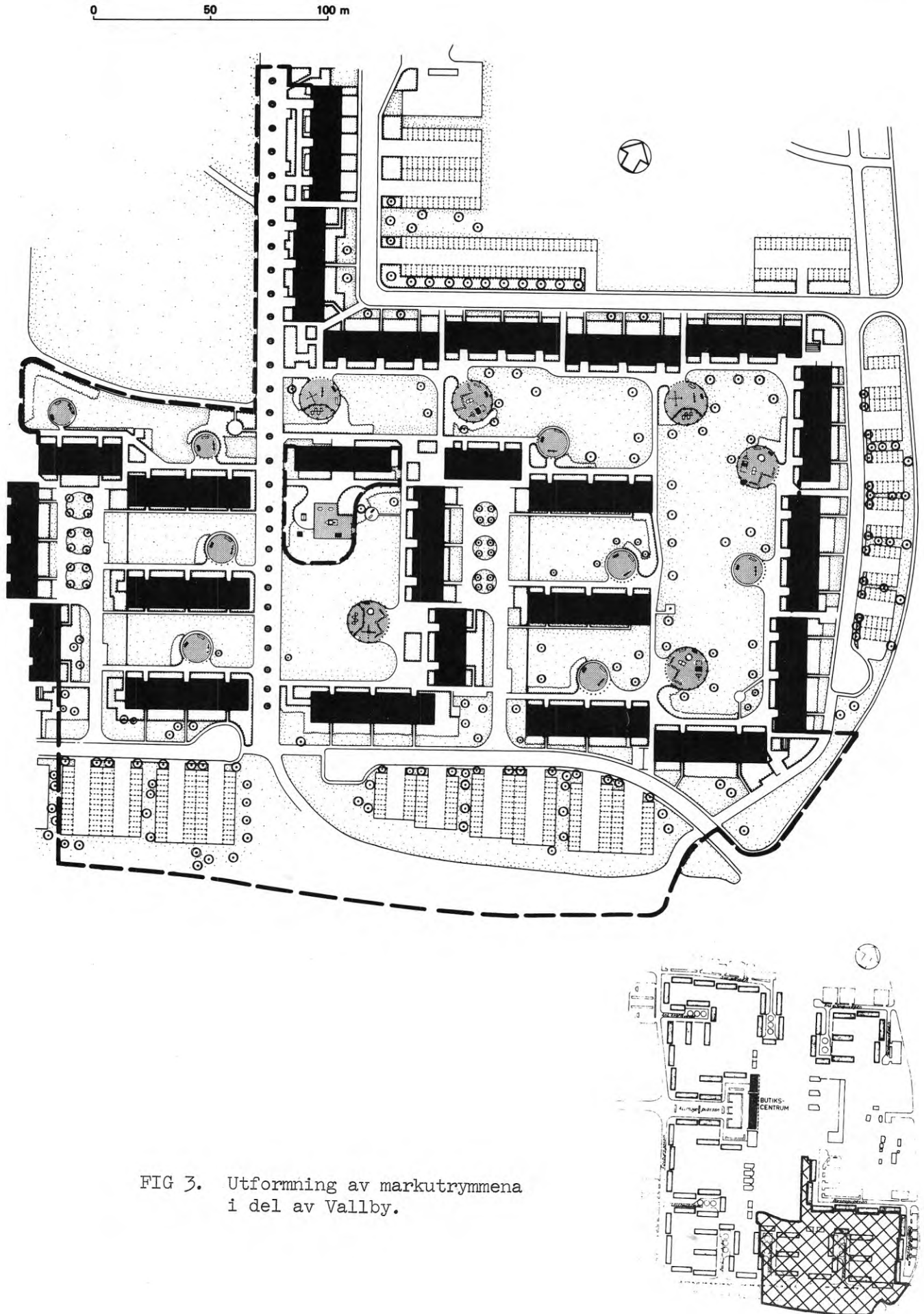

FIG 3. Utformning av markutrymmena
i del av Vallby.

hållen enpersonshushåll. Ca 14 procent av de boende var utländska medborgare. Bland dessa dominerade finländarna med 73 procent. Den näst största gruppen var italienare som utgjorde 8 procent av samtliga utlänningar.

TAB 2. Boende i Södra Vallby
Källa: Mantalslängder för år 1970

Ålder	Flerfamiljshus		Totalt %
	män %	kvinnor %	
67-	1.5	1.2	1.3
45-66	6.5	6.4	6.5
35-44	8.6	8.1	8.4
21-34	38.9	42.7	40.8
16-20	4.2	6.3	5.2
13-15	3.3	2.8	3.0
10-12	4.3	3.7	4.0
7- 9	6.6	5.5	6.1
0- 6	26.0	23.4	24.7
Totalt	100	100	100
Antal	2050	2051	4101

Fritidsverksamhet

Fritidslokalerna i Vallby, som våren 1970, när undersökningen gjordes, var belägna i den södra delen (flerfamiljshusområdet), hade samplanerats med den övriga bebyggelsen och anpassats till sitt speciella syfte. I centrumanläggningen fanns en fritidsgård (Vallbygården) och en kvartersgård (Hjorten). Mindre centralt belägen var områdets andra kvartersgård (Dalen). För boende i Södra Vallby var skillnaden obetydlig men för villabefolkningen hade Hjorten det klart fördelaktigaste läget. För övrigt fanns ett klubbhem som förestods av Idrottsföreningen Kamraten (IFK) samt de tidigare nämnda servicehusen, förvaltade av Mimer-

bolagen, som bl a innehöll studierum, hobbylokaler, klubbrum, bastu och motionslokal. Motionera kunde man också i Vallbyskolan med en gymnastiksal med måtten 9 x 17 meter att hyra. Salen lämpar sig för bl a basket, volleyboll och handboll. Nämnas bör också att Riksförbundet för utvecklingsstörda barn (FUB) hade en lokal i området, där det bl a fanns ett lekotek för de utvecklingsstörda barnen.

Vallbygården hade öppen verksamhet mellan kl 1800 och 2100 alla dagar utom lördag. Man disponerade bl a en cafélokal och ett mysarrum, dvs ett musikfritt rum med sköna kuddar och dämpad belysning. På programmet, som påverkades av klubbrådet där samtliga klubbmedlemmar hade närvaro- och yttranderätt, stod bl a kursverksamhet, filmvisning och diskotek som återkommande aktiviteter. Utöver den öppna verksamheten fanns på gården föreningar med barn- och ungdomsverksamhet, fritidshem (vardagar kl 0630-1800), middagsrastverksamhet (vardagar kl 1100-1300) samt barnfilmsmatiné på söndagarna. Kvartersgården Dalen hade som huvudman en idrottsförening, Svartådalens IK. Utöver den egna föreningsverksamheten hade man öppen verksamhet tre dagar i veckan mellan kl 1800 och 2100 (måndag, onsdag och fredag). Huvudmän för kvartersgården Hjorten var två handikapporganisationer, DHR och HCK. Lokalerna var handikappanpassade. Den öppna verksamheten var avsedd i första hand för barn och ungdom i hela Vallby men handikappade barn från hela Västerås var också välkomna att delta. I den egna klubbverksamheten hade man inte vågat ta steget ut och satsa på integrering. I Klubb Globen träffades handikappade ungdomar i åldern 15-30 år en gång i veckan. Lokalerna utnyttjades även av andra handikapporganisationer. Som tidigare nämnts innehåller Södra Vallby ett antal handikapplägenheter. Även på andra sätt hade man försökt integrera olika minoriteter. På daghemmen vistades en del utvecklingsstörda barn tillsammans med de andra. För dessa och andra barn i samma situation var det tidigare nämnda lekoteket avsett.

Det har inte varit möjligt att kartlägga det totala aktivitets-

utbudet under hela vårterminen¹⁾ på gårdarna och i de övriga lokalerna inom området. Bland kommunala aktiviteter kan nämnas "stadsdelsmotion". Stadsdelsmotionen innebar att man i olika stadsdelar upplät en lokal med motionsredskap och testcykel, i Vallbys fall IFK:s klubblokal, för allmänheten för fri motion utan ledare. Personal fanns emellertid på platsen för dem som önskade hjälp. Den vuxna befolkningen var för övrigt tämligen missgynnad. Kursverksamhet, som kanske annars är det vanligaste sysselsättningsalternativet i bostadsområden av denna typ, förekom inte alls. Däremot fanns fritidsverksamhet för vissa kategorier vuxna. De handikappade har redan nämnts. Pensionärer är en annan grupp. Sammanfattningsvis kan sägas att Vallby, åtminstone Södra Vallby, våren 1970 var väl tillgodosett vad beträffar fritidslokaler och att utbudet av organiserad fritidsverksamhet för barn och ungdom, även den föreningslösa ungdomen, var jämförelsevis stort.

Som tidigare nämnts var Vallby med det centrala grönområdet väl tillgodosett med avseende på yttre anordningar för lek och rekreation. På sommaren fanns kommunal parklek. Simbadet planerades inte i samband med bebyggelsen i övrigt, vilket innebär att möjligheter till samlokalisering med andra aktiviteter i området inte kunnat utnyttjas. En samlokalisering med bastun hade t ex kunnat innebära att badet varit användbart även under vinterhalvåret. Badanläggningen har för övrigt inom byggforskningsinstitutet ägnats en egen nyttjarstudie. Denna studie, "Utomhusbassäng i bostadsområdet Vallby - utformning och användning" har presenterats i ett informationsblad - B 6:1970. Att döma av de där uppmätta besökssiffrorna utnyttjades badet intensivt - delvis även av boende utanför Vallby.

Utanför bostadsområdet Vallby men på gångvägsavstånd ligger Vallby Friluftsmuseum, ett Skansen i miniatyr. Här kan man bl a se gammalt hantverk utövas. TBV arrangerade här en kurs i silversmide och metallslöjd.

1) Studien av fritidsverksamhet och service i områdena utfördes våren 1970.

Utbud av varor och vissa tjänster

Det utbud av varor och de tjänster som här studerats fanns samlat till områdets centrumanläggning. Anläggningen bestod av tre byggnader som var placerade i linje och sammanbands av taktäckta gångar (FIG 4). En av byggnaderna upptogs helt av fritidslokaler. Mellanbyggnaden innehöll en lokal som rymde flera serviceinrättningar: konditori, blomsteraffär, manufakturaffär, tobaksaffär och livsmedelsbutik (Ica). Ica-butiken var dock avskild från övriga serviceinrättningar genom grindar och kassor. Efter ordinarie stängningstid (torsdag kl 1800, lördag kl 1300), då endast konditoriet och tobaksaffären fortfarande hade öppet, spärrade man av de stängda butikerna. I samma byggnad men i separata lokaler fanns också bank (Västerås Sparbank) och kemptvätt. Den återstående byggnaden innehöll post, damfrisering, herrfrisör och ytterligare en livsmedelsbutik (Vivo). De olika serviceinrättningarnas inbördes läge framgår av figuren. För samtliga serviceinrättningar gäller att entréerna låg under tak och antingen var placerade på kortsidorna eller också vette mot grönområdet.

I postanstaltens aviseringsområde ingick inga andra områden än Vallby. Av de två livsmedelsaffärerna var Ica något större till ytan medan Vivo hade flera anställda. Varusortimentet var i stort sett detsamma. Ica hade dock till skillnad från Vivo vissa bosättningsartiklar (glas och porslin). Konditoriet (klassat som bageri-butik och konditori i SPK:s Butiksregister) hade försäljning av bageri- och konditorivaror samt servering av konditorivaror och alkoholfria drycker. Den totala omsättningen för samtliga butiker i centrumanläggningen var under år 1969 drygt åtta miljoner kronor.

Samtliga hus i Södra Vallby låg på mindre än 500 meters avstånd från centrumanläggningen och de boendes medianavstånd var 230 meter.

Inga alternativ till områdets service fanns på nära håll. Avståndet till den närmaste bebyggelsen, Råby och Pettersberg, var

cirka en kilometer fågelvägen och den sträcka man faktiskt måste tillryggalägga var avsevärt längre.

Avståndet till Västerås centrum är från Vallby centrum räknat ca 2,5 km. De boende i Södra Vallby kunde nå innerstaden med buss på 15 minuter (inkl mediangångtid till busshållplatsen) från kl 900 t o m kl 2000.

VIKSÄNG

Områdets allmänna egenskaper

Stadsdelen Viksäng ligger på ett avstånd av 2 till 2,5 km sydost om Västerås centrum. Området avgränsas i söder av Björnövägen, i öster av industriområdet Kungsängen och i övriga väderstreck av bostadsområden: Sommarro, Klockartorp, Södra Skiljebo, Talltorp och Berghamra. I sydost och sydväst, på andra sidan Björnövägen vid Mälaren, finns industriområden. Viksäng är bebyggt med både flerfamiljshus och småhus. Flerfamiljshusen utgör ett tämligen väl avgränsat område. Småhusen ligger sydost om dessa och delas i två områden av en skola, Ekbergaskolan, och ett grönområde. Flerfamiljshusen, vilka utgör det egentliga undersökningsområdet, är samlade till åtta kvarter: Kv Rekryten, Plutonen, Kompaniet, Bataljonen, Regementet, Beväringen och Fältmössan (FIG 5).

Flerfamiljshusen byggdes under perioden 1962 till 1967 av fem olika byggföretag: det kommunala Byggnads AB Mimer (kv Beväringen och Regementet) som också har byggt Södra Vallby, AB Västeråsbyggen (kv Bataljonen), Byggnads AB Henry Ståhl (kv Knekten, Fältmössan och Vapenrocken), Riksbyggen (kv Kompaniet) och HSB (kv Rekryten och Plutonen).

I undersökningsområdet finns ett sextiototal hus. På grund av splittringen på många byggherrar varierar bebyggelsen mycket vad beträffar husens utseende och gruppering. För samtliga hus gäller emellertid att entréerna vetter mot gård eller bilfri sida. I vissa fall, där parkeringsplats finns i direkt anslutning till huset, finns också entréer på husets "baksida". Tre våningar är den mest förekommande hushöjden. Mimer har emellertid byggt såväl tre- som fyra- och femvåningshus. I kvarteret Knekten (AB Henry Ståhl) finns 2 trevåningshus, 1 fyrvåningshus med souterrängvåning, 4 femvåningshus varav två med souterrängvåning samt 1 sexvåningshus.

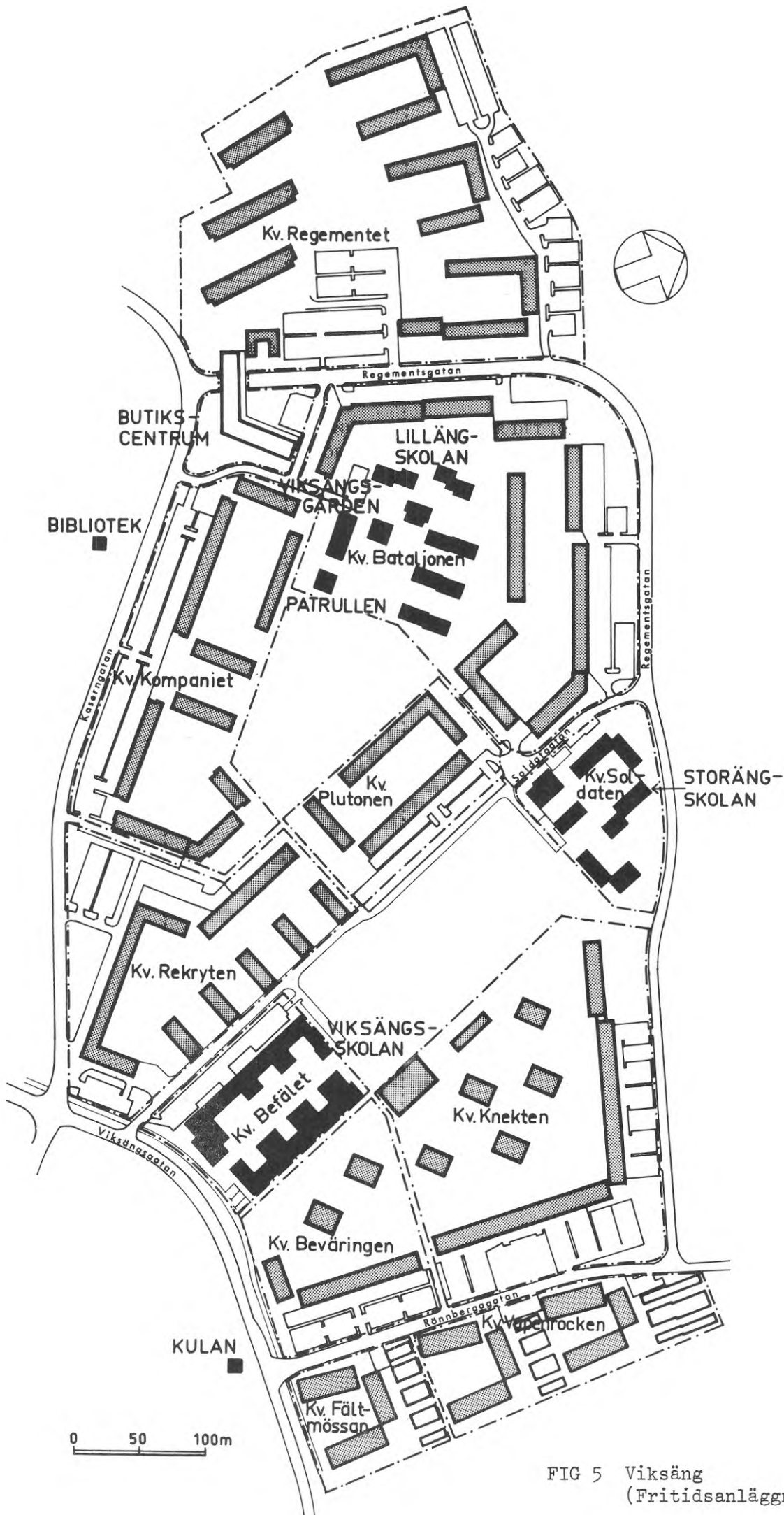

FIG 5 Viksäng (Fritidsanläggningar)

I undersökningsområdet finns sammanlagt 1 807 lägenheter. 40 procent av samtliga lägenheter är bostadsrättslägenheter. Dessa lägenheter ligger i de hus som förvaltas av HSB, Riksbyggen och AB Västeråsbyggen (kv Bataljonen, tomt 1 och 2). Tomt 3 och 4 i Bataljonen förvaltas av AB Gustav Ahlqvist respektive AB Verner Andersson och innehåller hyreslägenheter. Samtliga bostadsrättslägenheter ligger således i trevåningshus. Andelen smålägenheter är 12 procent. Tyngdpunkten ligger på lägenheter med 3 rum och kök; dessa utgör 51 procent av hela beståndet. Bostadsrättshusen har mindre andel smålägenheter än hyreshusen och flera lägenheter med mer än 3 rum. Husens källarplan innehåller tvättstugor. Där finns också merparten av garagen och i vissa fall även hobbyrum. Småbarnslekplatser finns i anslutning till husen. Dessutom har området grönytor och ursprunglig växtlighet.

Områdets möjligheter att ge de boende en aktiv fritid var hösten 1969 ganska begränsade vad beträffar utomhusaktiviteter. Skogspartiet mellan Viksäng och Mälaren, Mälarparken, var avsett att användas för rekreation, lek och idrott. På grund av brist på medel och Hamnutredningens fördröjning hade man emellertid inte kommit längre än till planeringsstadiet. Bygglekplats fanns i utkanten av flerfamiljshusområdet.

Tre skolor finns i undersökningsområdet; Lillängskolan med låg- och mellanstadium, Storängsskolan med mellanstadium och Viksängsskolan med högstadium. I småhusområdet finns ytterligare en skola, Ekbergskolan, med låg- och mellanstadium.

Viksäng är väl tillgodosett vad beträffar barnstugor. I undersökningsområdet fanns när undersökningen gjordes tre barndaghem med sammanlagt 70 platser. I småhusområdet fanns ett halvdaghem med 10 platser. Daghemmen och i viss mån lekskolorna utnyttjades även av föräldrar från andra områden än Viksäng.

I hela Viksäng bodde vid undersökningstillfället ca 6.500 personer.

Av dessa bodde 21 procent i småhus. Av flerfamiljshusens befolkning var ca 30 procent mellan 21 och 34 år och ca 18 procent barn under 7 år (TAB 3). Enligt uppgift ur mantalslängderna var 32 procent av hushållen enpersonshushåll. Ca 7 procent av de boende var utländska medborgare. Av dessa var 54 procent finländare. Därefter kom norrmän och tyskar med 13 respektive 7 procent. Aldern hos de Viksängsbor, som bodde i småhus, var något högre. I åldersklasserna 21-34 och 35-44 år fanns ungefär lika många personer.

TAB 3. Boende i Viksäng. Källa: Mantalslängder år 1970

Ålder	Flerfamiljshus		Totalt %
	män %	kv %	
67-	3.3	3.8	3.5
45-66	14.5	12.5	13.4
35-44	13.1	12.0	12.6
21-34	31.0	33.0	32.0
16-20	5.5	6.5	6.0
13-15	4.0	3.5	3.8
10-12	4.9	4.9	4.9
7-9	5.6	5.4	5.5
0-6	18.1	18.4	18.2
Totalt	100	100	100
Antal	2517	2625	5142

Fritidsverksamhet

I Viksäng fanns en fritidsgård, Viksängsgården, och två kvartersgårdar, Patrullen och Kulan. Samtliga gårdar var belägna i flerfamiljshusområdet men avsedda att betjäna hela området. Viksängsgården tillhörde de större gårdarna med ett upptagningsområde som omfattade Viksäng samt bostadsområdena Klockartorp, Hamre, Talltorp och Ekberga. För de ungdomar som bodde i Viksängs småhus var Kulan den närmast belägna gården. För majoriteten ungdomar

i Viksängs flerfamiljshusområde var Patrullen närmaste gård. I flerfamiljshusområdet fanns också ett bibliotek, Viksängs bibliotek, filial till Stifts- och landsbiblioteket. I samma hus hade Sällskapet Länkarna en lokal. ABF hade också egna lokaler i flerfamiljshusområdet. Storängsskolan utnyttjades för kommunal musikskola och Viksängsskolan för kursverksamhet (dels skolans kurser för elever, dels inhyrda föreningar). I Viksängsskolan fanns också en gymnastiksal som hyrdes ut till föreningar och privatpersoner. Måtten är 21 x 41 meter (stadens största spelyta). Enligt rekommendationer från Park- och Idrottsstyrelsen var salen lämpad för badminton, volleyboll, tennis, handboll och fotboll. Lillängsskolan hade en liten gymnastiksal för eget bruk medan Storängsskolan saknade gymnastiksal och utnyttjade Viksängsskolans. Kommunal musikskola fanns också i Ekbergaskolan som var belägen i småhusområdet. Där fanns också två gymnastiksal som hyrdes ut. Måtten var 10 x 16 och 10 x 10 meter. Hamre Scoutkår hade en lokal i småhusområdet. Utanför själva bostadsområdet Viksäng låg Viksängskyrkan som hade en omfattande fritidsverksamhet; Klubb 67 för pensionärer, flera körer (främst för barn och ungdom) och åtskilliga studiecirkel och hobbykurser för deltagare från 25 år och äldre.

Viksängsgården hade öppen verksamhet mellan kl 1800 och 2100 alla dagar utom lördag. Man disponerade 200 m² av den totala ytan på 1 000 m² med bl a café, mysrum och bordtennisrum. Återkommande programpunkter var kursverksamhet, filmvisning, diskotek och musikgissningstävlan. Under diskotekskvällarna hade man öppet en timme längre än vanligt. Resterande yta fördelades på konferens- och studierum samt föreningslokaler. En motionslokal fanns också, där bl a stadsdelsmotion (se kap 4.2) pågick. Utöver den öppna verksamheten fanns på gården föreningar med verksamhet för både barn och vuxna, middagsrastverksamhet (vardagar kl 1100-1300) och barnfilmsmatiné på söndagarna.

Kvartersgården Patrullen hade som huvudman KFUM. Utöver den egna verksamheten, scouting, hade man öppen verksamhet tre dagar i veckan

mellan kl 1800 och 2100 (måndag, onsdag och torsdag). Patrullens lokaler användes under dagtid till fritidshem.

Huvudman för kvartersgården Kulan var en idrottsförening, Skiljebo SK. Den öppna verksamheten var förlagd till måndag, tisdag och torsdag. Förutom de vanliga hobbybetonade aktiviteterna, som man vanligen ägnar sig åt inom kvartersgårdarnas öppna verksamhet, ingick här ganska mycket sport och idrott, detta trots att lokalen saknade dusch och tillfredsställande luftventilation och knappast var lämplig för detta ändamål.

Viksängs gårdslokaler skiljer sig från dem i Vallby på så sätt att de inte samplanerats med den övriga bebyggelsen. Viksäng är ju det äldre av dessa två områden i Västerås. Det rör sig här om lokaler som använts tidigare för andra ändamål. Detta behöver nödvändigtvis inte vara en nackdel. Viksängsgården var t ex inrymd i en gammal officersmässa som moderniserats. Fastighetens källarlokaler erbjöd med sina höga valv, kalkstensmurar och friliggande ledningar utmärkta förutsättningar för skapande verksamhet. En dekorationsgrupp hade bildats inom den öppna verksamheten och sysslade med att skulptera på murarna och på annat sätt inreda lokalerna för framtida bruk som pub och diskotek.

Det har inte varit möjligt att kartlägga det totala aktivitetsutbudet under hela vårterminen på gårdarna och i de övriga lokalerna. Klart är emellertid att Viksäng, åtminstone flerfamiljs-
husområdet, liksom Södra Vallby var väl tillgodosett vad beträffar fritidslokaler även om dessa inte som i Vallby var skraddarsyddas för sitt speciella ändamål och att utbudet på fritidsaktiviteter för barn och ungdom, även den föreningslösa ungdomen, var jämförelsevis stort. Här fanns också det mest varierande utbudet av fritidsaktiviteter. Biblioteket har redan omtalats. Bland Viksängsgårdens aktiviteter, utöver barngrupper och sedvanlig förenings- och kursverksamhet kan nämnas jazzbalett och bingo. Viksäng var det område som hade det största befolkningsunderlaget. Det var också omgivet av ett antal mindre bostadsområden.

Som tidigare nämnts fanns en bygglekplats i Viksäng. För övrigt var områdets möjligheter att ge de boende en aktiv fritid utomhus ganska begränsade. Vid undersökningstillfället fanns det s k "Övningsfältet" med en mindre grusbelagd fotbollsplan med belysning samt en större gräsplan, också den avsedd för fotboll. Förutom Övningsfältet fanns "Regementsplan" med asfalterade vägar och en speciell redskapsbod för parklek. Parkleken hade sommartid öppet hus för områdets barn. Vintertid mottogs barn i åldern 3-5 år för utomhuslek i fasta grupper, dels på kvartersgården Kulan, dels i Viksängsgården. Under vintertid fanns på Regementsplan en provisorisk isplan med elbelysning. Innan man bebyggde området fanns det en idrottsanläggning på platsen, Nordanvallen, som fick stryka på foten för den nya bebyggelsen. Den s k "Oljegropen" hade grässåtts under år 1969 för att användas till fotbollsplan och så småningom skulle även en ishockeybana anläggas där.

Utbud av varor och vissa tjänster

Viksäng var det område som i störst utsträckning hade spridd service. En centrumanläggning fanns dock, för övrigt den största av de studerade anläggningarna.

Centrumanläggningen FIG 6 var byggd i vinkel och bestod av två plan. I det nedre planet fanns bank, apoteksfilial, konditori, post, damfrisering, herrfrisör samt en cykel- och sportaffär. Alla dessa serviceinrättningar hade egna entréer, de båda frisersalongerna dock gemensam "förstuga". I mitten fanns en entréhall till vilken en blomsterhandel var lokaliserad. Från entréhallen kunde man med hiss eller trappa nå det övre planet med en hall innehållande kemptvätt, tobaksaffär, färghandel och manufakturaffär. På vardera sidan om denna hall låg en livsmedelsaffär, Konsum och Trumpetens Livs, den senare en producentkooperativ butik. Dessa båda butiker kunde endast nås utifrån. Utanför Konsumbutiken fanns konfektyr- och korvkiosk.

Den nämnda postanstalten hade ett mycket stort aviseringsområde som förutom Viksäng omfattade områdena Södra Skiljebo, Klockar-

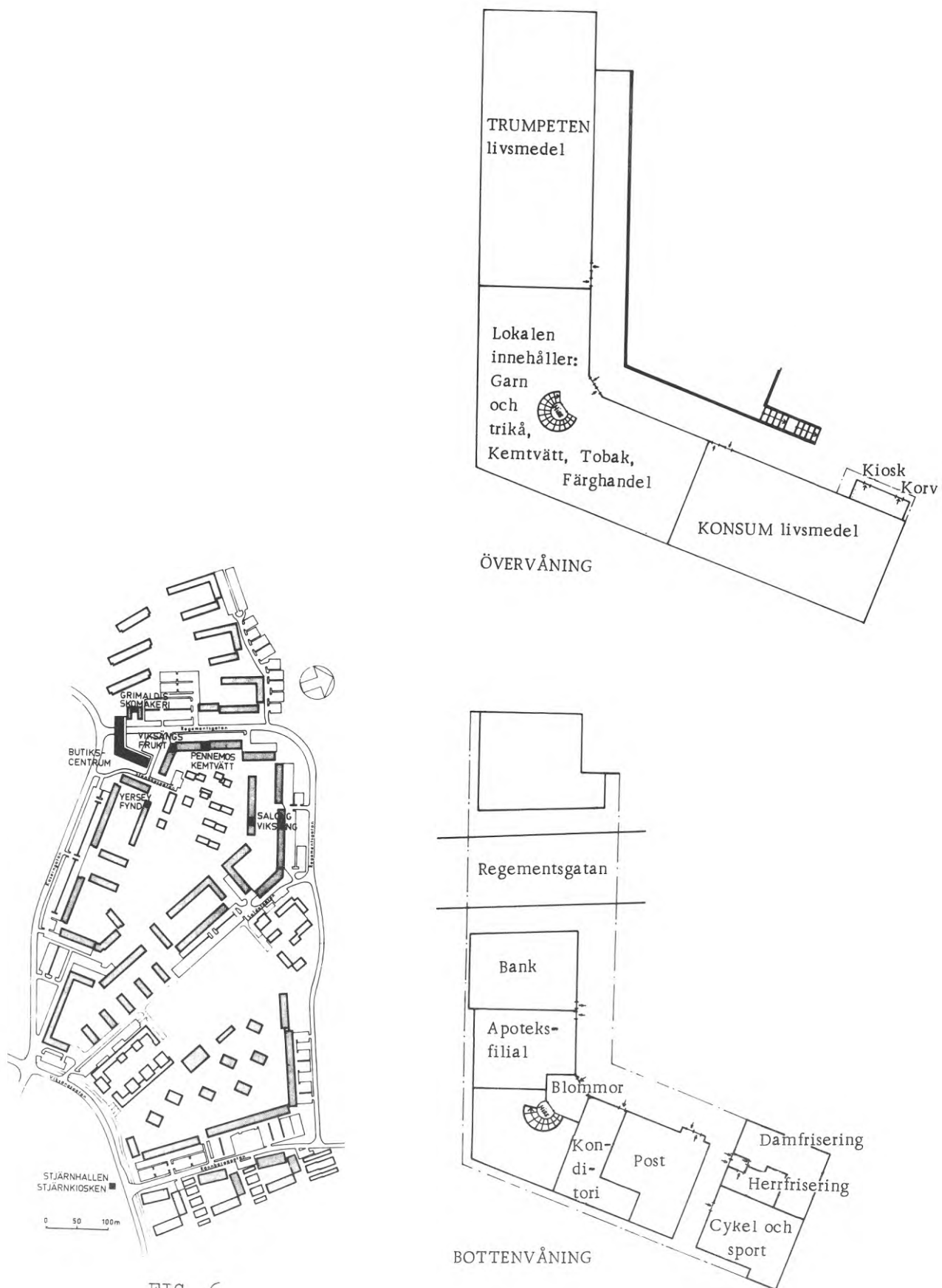

FIG 6.
Viksång
Utbud av varor och vissa tjänster
Butikscentrum

torp, Kungsängen, Talltorp, Berghamra, Hamre och Framnäs. Konditoriet saknade varje slag av servering. Av de två livsmedelsaffärerna var Trumpetens Livs den största. Ytan var 672 m² och antalet anställda (enligt SPK:s Butiksregister) 12 st. Motsvarande siffror för Konsum var 436 m² och 4 st anställda. På Konsum fanns dock flera varugrupper företrädda, "bosättningsartiklar", "manufaktur, skodon" och "övriga varor" samt flera undergrupper av varor, främst inom kategorin "färghandelsvaror". Den totala omsättningen för samtliga butiker inom centrumanläggningen var under år 1969 drygt sju miljoner kronor.

För dem som bodde i Viksängs flerfamiljshus var medianavståndet till centrumanläggningen 290 meter. Dock fanns boende på så mycket som 700 till 800 meters avstånd.

För dem som bodde långt från centrum fanns vissa alternativ. Ingen som bodde i flerfamiljshus behövde t ex gå längre än 1/2 km för att köpa livsmedel. Medianavståndet till den friliggande livsmedelsaffären, Stjärnhallen, var 450 meter för de Viksängsbor som bodde i flerfamiljshus. 39 procent av dessa och samtliga boende i områdets småhus hade kortare avstånd till Stjärnhallen än till centrumanläggningen. Stjärnhallen var fö ett gott alternativ till centrumanläggningens två livsmedelsaffärer. Den var den till ytan största butiken med lika många varugrupper som Trumpetens Livs. I samma byggnad som Stjärnhallen låg Stjärnkiosken. Där sålde man företrädesvis livsmedelsvaror men också böcker, tidningar och tidskrifter samt tobaksvaror. I området fanns dessutom ett skomakeri, en damfrisering och en kemtvätt. Där fanns också Viksängs Frukt samt Yersey-fynd med manufaktur- och beklädnadsvaror.

I småhusområdet fanns ett antal damfriseringar och två bensinstationer.

Viksäng är som tidigare nämnts omgärdad av andra bostadsområden. I Klockartorp och Norra Skiljebo fanns centrumbildningar, dock inte av samma storleksordning som Viksängs centrum.

Avståndet till Västerås centrum är från Viksängs centrum räknat ca 2,5 km. Med buss färdades man sträckan Viksäng-Vasagatan/Stora Gatan (mycket centralt läge) på ca 11 minuter.

STIGSLUND

Områdets allmänna egenskaper

Stigslund är beläget ca 3 km norr om Gävle stads centrum (FIG 7). Området avgränsas i nordost av Strömsbro station och i öster av Norra Kungsvägen (E 4). I övrigt omges Stigslund av grönområden. Stigslunds läge, i förhållande till den övriga staden, är ganska isolerat. De närmaste bostadsområdena är Sättra i sydväst och Strömsbro i öster. Strömsbro är ett gammalt område. Sättra däremot var vid undersökningstillfället inte helt utbyggt. Mellan Stigslund och Sättra finns stora grönområden med bl a travbana, campingplats, folkpark och ishall. Det geografiska avståndet mellan Stigslund och Strömsbro är inte stort, men områdena är skilda åt av Norra Kungsvägen, Testeboån samt järnvägsspår.

Stigslund är bebyggt med både flerfamiljshus och småhus. Flerfamiljshusen, som byggdes under perioden 1957-1961, utgör ett tämligen väl avgränsat område. De ligger centralt i området och omges av småhus. Flerfamiljshusbebyggelsen finns samlad till fyra kvarter: kv Krönet, Branten, Fallet och Gläntan (FIG 8). Flerfamiljshusen i området förvaltas av bostadsrättsföreningar. Lägenheterna i tre hus i kvarteret Krönet och två i kvarteret Branten **upplåtes dock med hyresrätt**. 22 hus finns i området: nio 9-våningshus (kv Krönet), fem 4-våningshus (kv Branten) och åtta 3-våningshus (kv Branten, Fallet och Gläntan). De senare är grupperade i rader om fyra på vardera sidan om Tallåsvägen. Antalet lägenheter är 577 st. Andelen smålägenheter, i detta fall lägenheter om 1 rum och kök, är 18 %. För övrigt är 31 % av lägenheterna på 2 rum och kök, 48 % på 3 rum och kök och 4 % på 4 rum och kök. I regel finns tvättstugor i husens botten- och källarplan och i vissa fall garage. När det gäller småbarnslekplatser och markutformning är variationen i standard stor mellan de olika bostadsrättsföreningarna. Större lek- och grönytor och bollplaner saknas i området.

FIG 7 Karta över Gävle

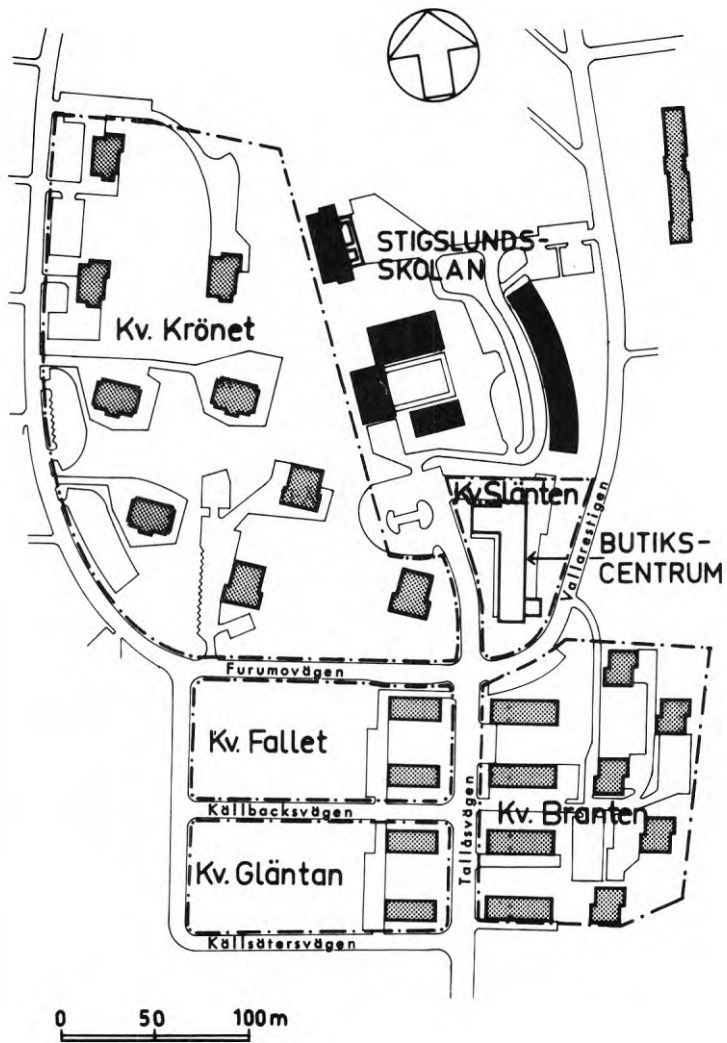

FIG 8 Stigslund

En skola finns inom undersökningsområdet; Stigslundsskolan med låg-, mellan- och högstadium. Skolan är avsedd för barn och ungdom från hela Stigslund. Högstadiet har också Strömsbro och Hille som upptagningsområde. Kommunala daghem och fritidshem saknades våren 1970. En lekskola fanns med två grupper om vardera 20 barn, en förmiddags- och en eftermiddagsgrupp. Merparten av områdets detaljhandel och hantverksservice finns samlad till ett stadsdelscentrum.

I hela Stigslund bodde när undersökningen gjordes 3 300 personer, hälften i flerfamiljshus, hälften i småhus. I undersökningsområdet, dvs flerfamiljshusen, var ca 28 % av de boende mellan 21 och 34 år gamla och 13 % barn under 7 år (TAB 4). Dessa siffror är betydligt lägre än i övriga undersökningsområden där bebyggelsen var av senare datum och hushållen yngre. Inom Stigslund var det emellertid boende i flerfamiljshus som utgjorde den yngre delen av befolkningen. För småhusbebyggelsen gäller att ca 15 % var mellan 21 och 34 år gamla medan ca 21 %, således flera, var mellan 35 och 44 år.

Enligt uppgift ur mantalslängderna var 44 % av flerfamiljshusens hushåll enpersonshushåll. Knappt 3 % av de boende var utländska medborgare.

TAB 4. Boende i Stigslund. Källa: Mantalslängder år 1970.

Ålder	Flerfamiljshus		Totalt %
	män %	kvinnor %	
67-	3.5	7.9	5.7
45-66	16.7	17.7	17.2
35-44	15.6	15.9	15.8
21-34	24.8	28.6	26.7
16-20	7.0	6.0	6.5
13-15	5.1	3.8	4.4
10-12	5.6	4.6	5.1
7-9	6.4	5.0	5.7
0-6	15.0	10.4	12.7
Totalt	100	100	100
Antal	825	818	1643

Fritidsverksamhet i Stigslund

Särskilda fritidslokaler saknades hösten 1969 helt i Stigslund och fritidsverksamheten var till sin omfattning mycket blygsam. Den lokalbundna verksamheten försiggick i Stigslundsskolans lokaler. I skolans gymnastiksalarna anordnade Gävle gymnastikförening barngymnastik. Andra lokaler inom skolan utnyttjades för kommunal musikskola. I källarplanet hade man dessutom iordningställt en mindre lokal som man upplät åt Unga Örnar. Utanför Stigslundsskolan stannade varje vecka en bokbuss.

STF arrangerade under vår och sommar sk "mulleskola" för barn från Stigslund och Strömsbro.

Centrala grönytor och bollplaner saknades helt i området.

Utbud av varor och vissa tjänster

Merparten av den studerade servicen fanns samlad i områdets centrumanläggning (FIG 9). Denna bestod av en byggnad i ett plan med två livsmedelsaffärer (Konsum och Ica-butiken Gävle Livs), apoteksförråd, färghandel, post, pressbyråkiosk, kemptvätt, herr- och damfrisör samt Garn o Trikå (butik för strumpor och underkläder). De olika serviceinrättningarnas inbördes läge framgår av figuren.

I postanstaltens aviseringsområde ingick inga andra områden än Stigslund. Av de två livsmedelsaffärerna var Ica den större med dubbelt så många anställda som Konsum. Båda butikerna sålde i stort sett samma sorts varor. I Ica fanns dock varugruppen "bosättningsartiklar" representerad med konserveringsglas och eldfasta formar. Vissa butiker, däribland de båda livsmedelsaffärerna, tillämpade lunchstängning. Den totala omsättningen för samtliga butiker inom centrumanläggningen var under 1969 ca sju miljoner kronor.

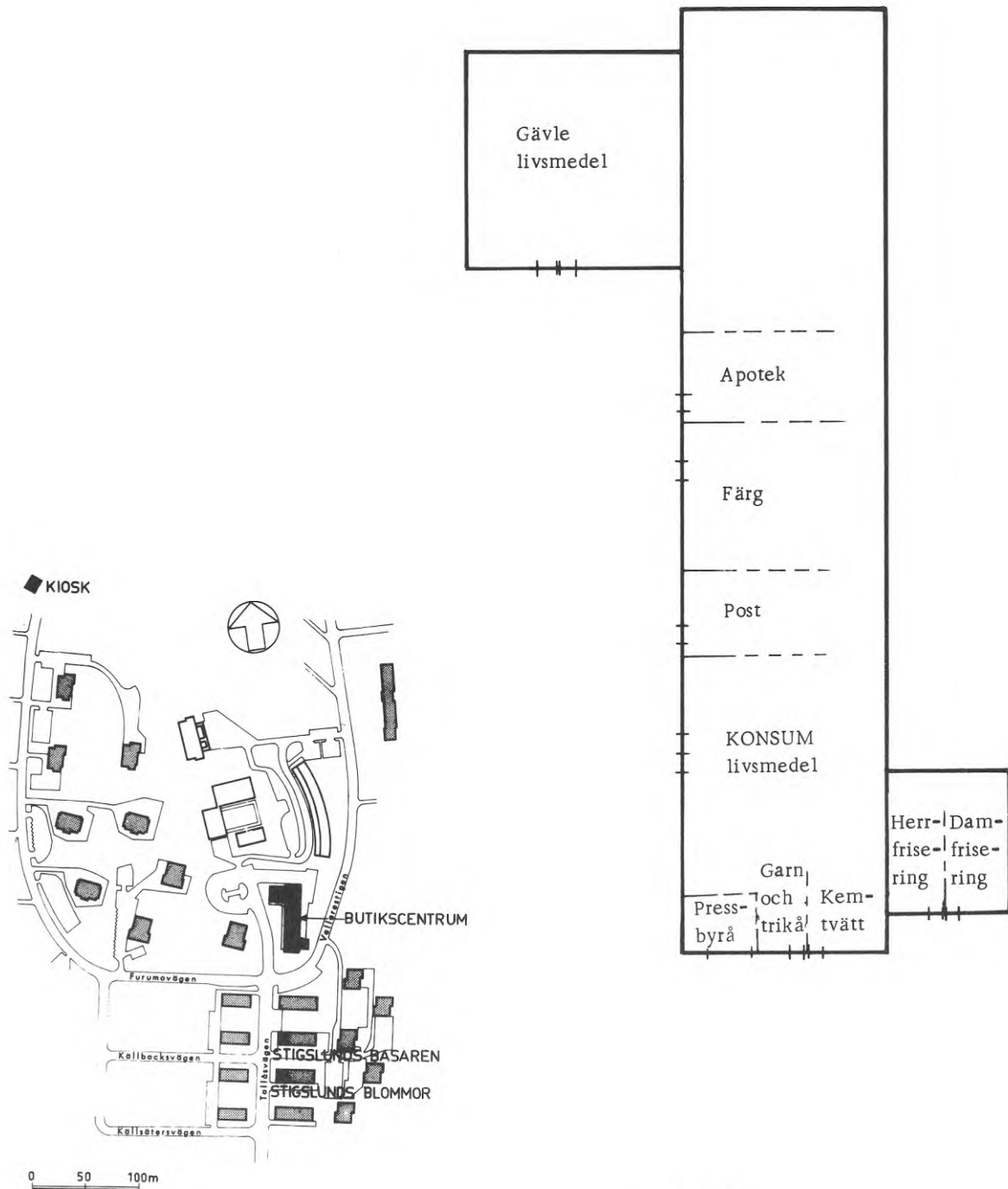

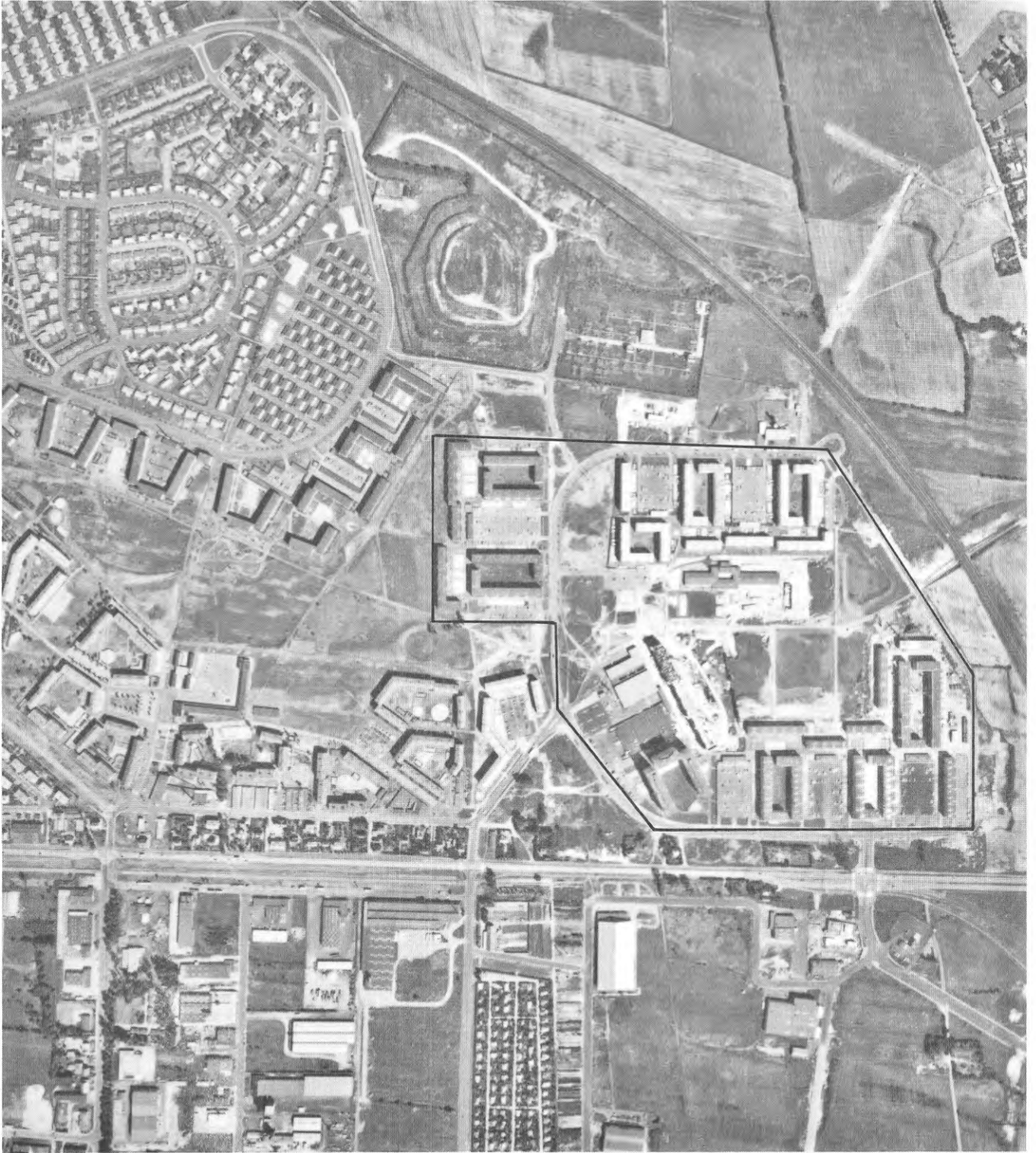
FIG 9
 Stigslund
 Utbud av varor och vissa
 tjänster
 Butikscentrum

För dem som bodde i Stigslunds flerfamiljshus var medianavståndet till centrumanläggningen 130 meter och samtliga bodde inom 300 meters avstånd. På mindre än 300 meters avstånd bodde också en tredjedel av områdets småhusinvånare.

Andra butiker i området var tobakskiosk, blomsteraffär samt Stigslundsbasaren, i SPK:s butiksregister klassad som "övrig butik" och med varugrupperna färghandelsvaror, bosättningsartiklar, beklädnadsvaror, manufakturvaror och skodon samt övriga varor. Blomsteraffären och Stigslundsbasaren hade ett centralt läge medan tobakskiosken i förhållande till flerfamiljshusen låg litet avsides. Av dem som bodde i områdets småhus hade 71 procent kortare avstånd till den nämnda tobakskiosken än till pressbyråkiosken i centrum. Motsvarande siffra för dem som bodde i flerfamiljshus var 8 procent.

Inga alternativ till områdets service fanns på rimligt gångvägsavstånd. I Strömsbro fanns ett femtontal spridda serviceinrättningar och i Sätra, som vid undersökningstillfället fortfarande var under utbyggnad, en centrumanläggning.

Avståndet till Gävle centrum är från Stigslunds centrum räknat ca 3 km. Med buss färdades man sträckan Stigslund-Rådhuset (mycket centralt läge) på 8 minuter. Gävle hade det dyraste och besvärligaste taxesytemet av de tre studerade städerna, ett zonsystem med en grundavgift på en krona och ett tillägg på 25 öre för varje ny zon.

ANDERSBERG

Områdets allmänna egenskaper

Andersberg är beläget ca 3 km sydöst om Halmstad centrum. Det avgränsas i öster av motorleden E 6, i väster och norr av bostadsområdena Linehed och Gustavsfält samt i söder av Laholmsvägen. Andersbergs läge framgår av FIG 9.

Området började bebyggas år 1965 och var vid tiden för undersökningen inte helt färdigställt. De sista inflyttningarna skedde under hösten 1970. Byggherre var det kommunala Halmstads Fastighetsbolag. Området består av fyra kvarter: kv Hjälten, Hjälmen, Hjässan och Hjulet (FIG 10). Dessa omgärdar ett område med skola och grönområde. Inom Hjässan har, i anslutning till grönområdet, ett stadsdelscentrum uppförts. En ringväg omsluter kvarteren Hjälten och Hjässan samt skol- och grönområde. Övriga kvarter ligger omedelbart utanför ringvägen.

Området är bebyggt med enbart flerfamiljs hyreshus. Husen är till övervägande del byggda i L-form och placerade så att varje hus och varje lägenhet skall ha en tyst och en bullrig sida. Man har skapat två typer av gårdar; dels kringbyggda, tysta gårdar, dels öppna, bullriga gårdar. De senare rymmer parkeringsplatser och piskställningar. Mot dessa vetter också husens entréer. Innanför "gårdshusen" ligger en rad hus, som avgränsar den övriga bebyggelsen från den gemensamma grönytan. Mellan dessa hus och gårdshusen bildas långa "korridorgårdar".

Bostadshusen är 35 till antalet, 4 åttavåningshus och 31 trevåningshus. Dessutom finns 7 särskilda byggnader innehållande tvättstugor med tork- och mangelrum. Antalet lägenheter är 1 595 (inklusive de lägenheter som ej var färdigställda vid undersökningstillfället). Andelen smålägenheter, dvs lägenheter med 1 rum eller 2 rum och kokvrå, är 16 procent. Tyngdpunkten ligger på lägenheter med 3 rum och kök; dessa utgör 41 procent av hela beståndet. Som prisexempel kan nämnas att månadshyran för

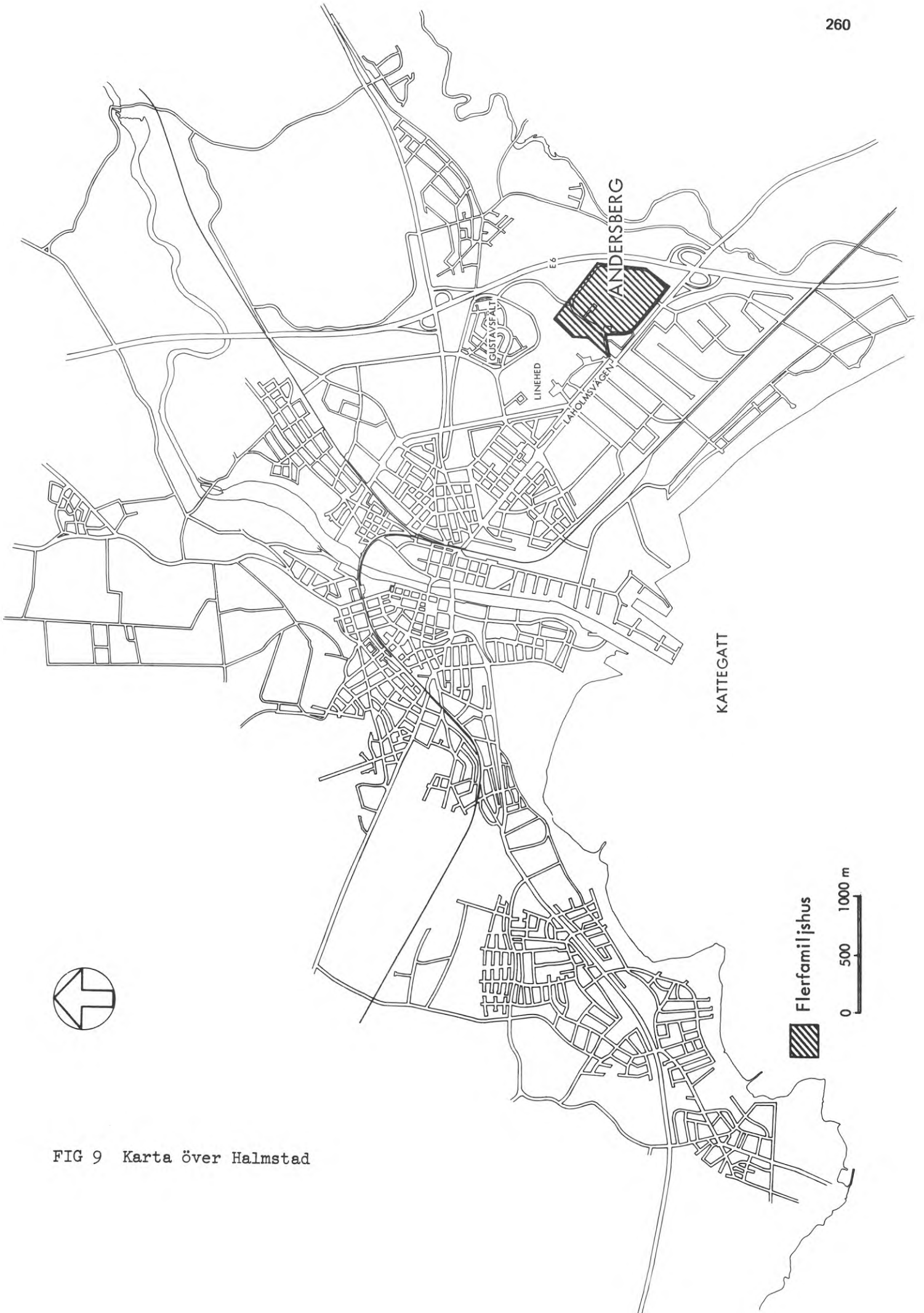

FIG 9 Karta över Halmstad

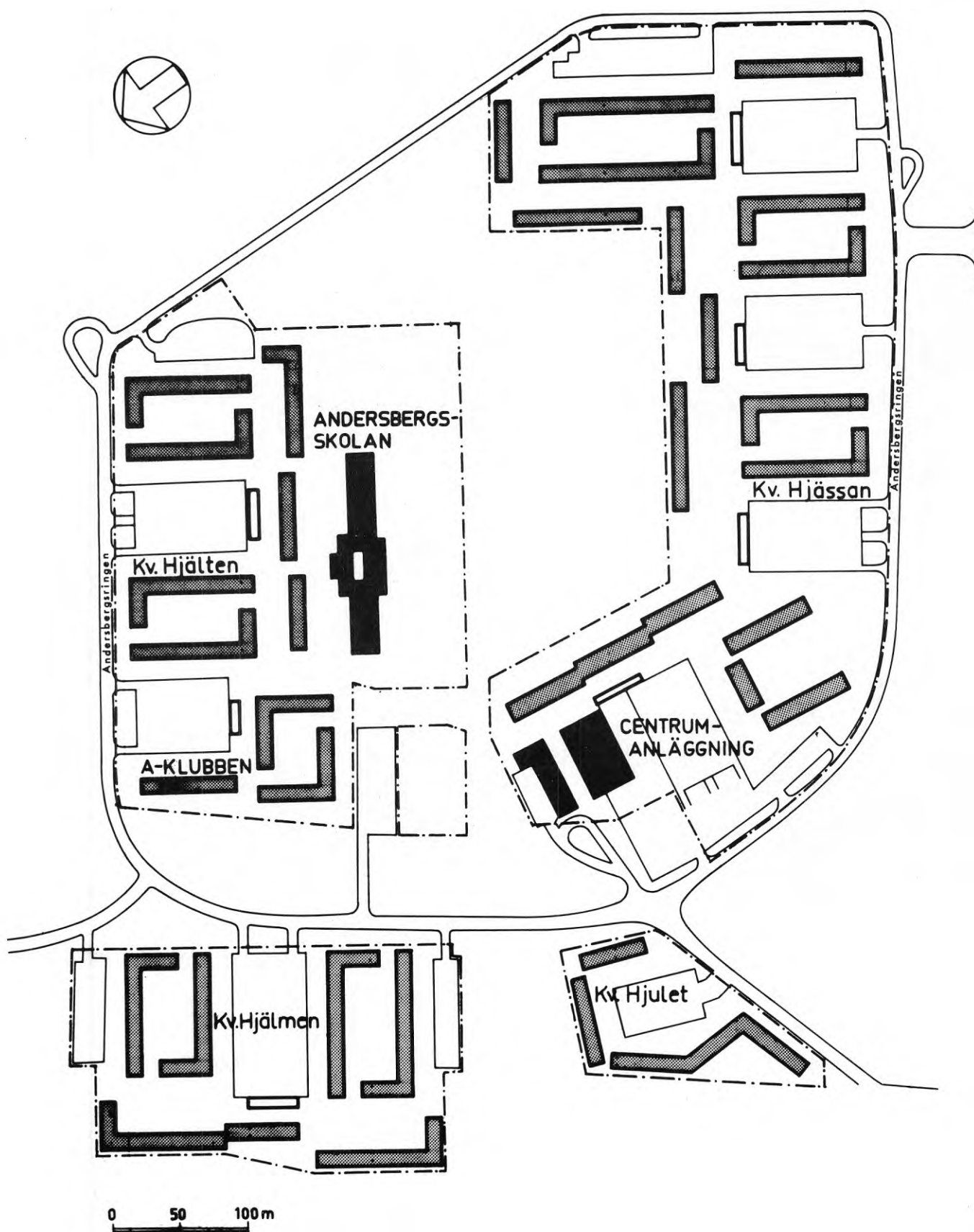

FIG 10 Andersberg
(Fritidsanläggningar)

en trea var ca 400 kronor vid undersökningstillfället. Småbarnslekplatser finns i anslutning till varje hus¹⁾. En del av dessa lekplatser är belägna intill parkeringsdäcken och således utsatta för bilavgaser (FIG 11). Det tidigare nämnda grönområdet är planerat som ett stort lekfält. Vid tiden för undersökningen var emellertid detta ej iordningställt. Grönytorna användes som uppläggningsplats för byggnadsmaterial.

Områdets skola, Andersbergsskolan, innefattar låg- och mellanstadium. Undervisning har pågått sedan läsåret 1969/70. Dessförinnan var man hänvisad till Linehedsskolan i det angränsande området Linehed. Områdets högstadie- och fackskoleelever går i Östergårdsskolan, belägen i norra Linehed.

Daghemsplatser saknades vid undersökningstillfället helt i området. En barnstuga med daghem (60 platser) och fritidshem (15 platser) planerades emellertid och beräknades vara klar hösten 1970.

En kommunal lekskola fanns inrymd i en vanlig lägenhet om fyra rum. Man hade där en förmiddags- och en eftermiddagsgrupp med vardera 20 barn. Det bör påpekas att det i hela Halmstad bara fanns tre barndaghem vid denna tid. Bristsituationen var således inte något speciellt för Andersberg.

Landstingets barnavårdscentral disponerade en lokal i Andersbergs centrum och hade där mottagning två dagar i veckan. Detaljhandel och hantverksservice är samlad till områdets centrumanläggning. Där finns också en kyrka, Andersbergskyrkan samt fritidslokaler.

Området är planerat för ca 4 000 personer. Vid undersökningstillfället bodde där omkring 4 500 personer. Inflyttningen var då inte helt avslutad. Befolkningen var mycket ung; ca 40 procent

1) En studie av utnyttjandet av markutrymmena i bl a bostadsområdena Andersberg har redovisats i Mårtensson, B G, a a.

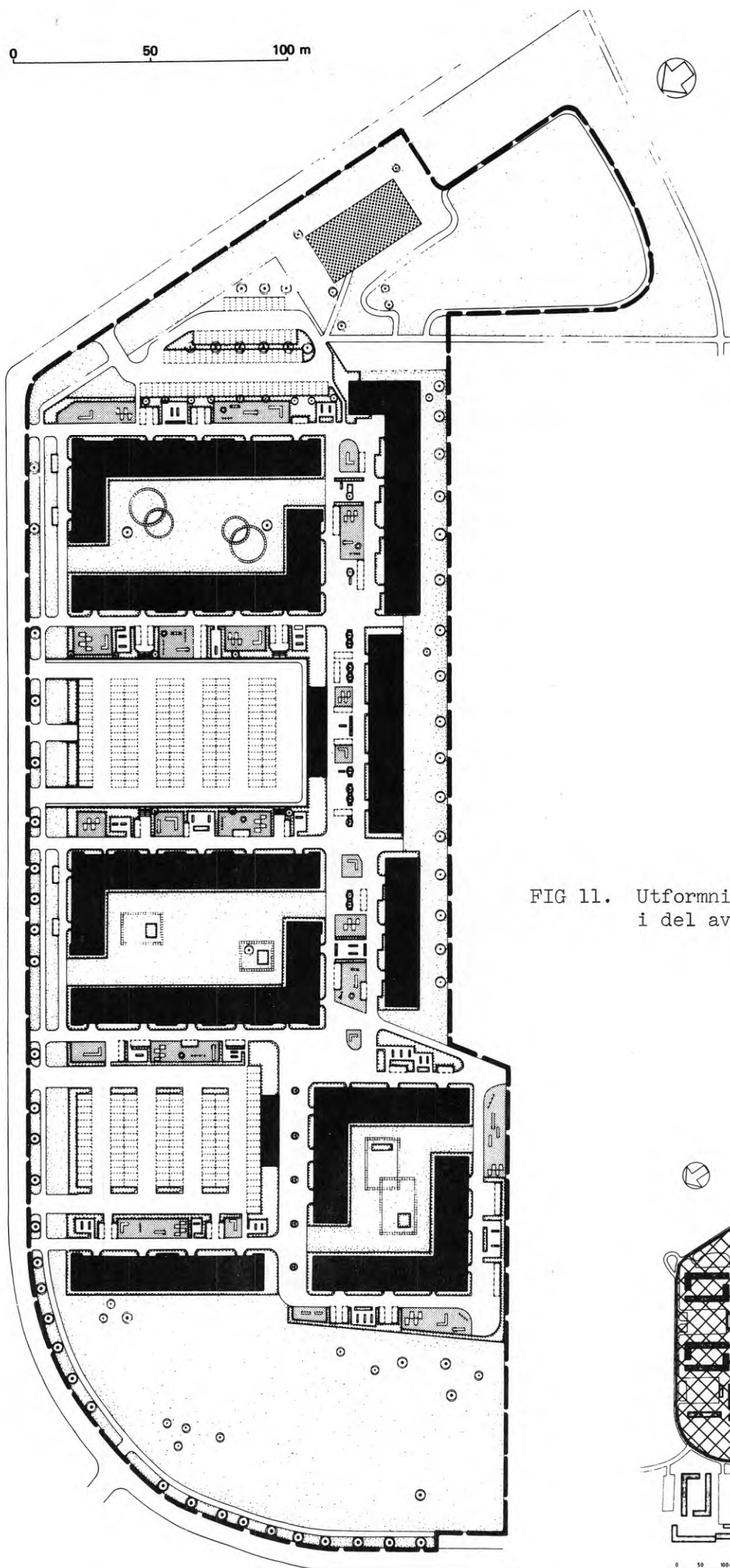
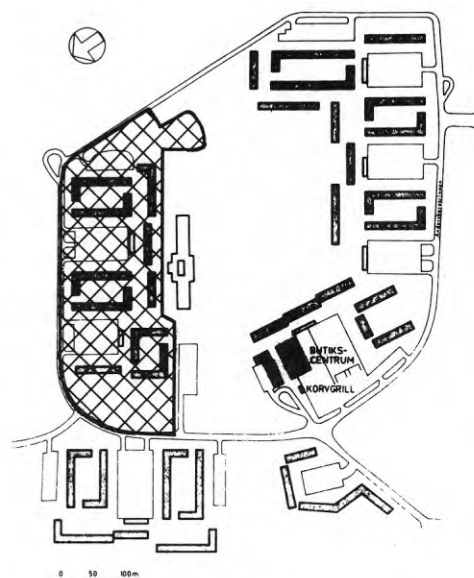

FIG 11. Utformning av markutrymmena i del av Andersberg.

av de boende var vid 1969 års utgång mellan 21 och 34 år gamla och 22 procent var barn under 7 år (TAB 5). Enligt uppgift ur mantalslängderna var 31 procent av hushållen enpersonshushåll. Då är att märka att hemmaboende barn över 18 år samt sammanboende men ogifta personer är registrerade som egen hushållsföreståndare. Den verkliga siffran kan därför förmodas vara mindre. Ca 10 procent av de boende var utländska medborgare. Av dessa var 29 procent finländare, 24 procent danskar och 20 procent jugoslaver.

TAB 5 Boende i Andersberg. Siffrorna utgör bedömningar på grundval av mantalslängder från 1970 för delar av området

Ålder	män %	kvinnor %	Hela området %
67-	0.6	1.0	0.8
45-66	8.6	7.1	7.8
35-44	11.1	10.2	10.6
21-34	38.9	41.0	40.0
16-20	4.3	6.7	5.5
13-15	3.2	3.4	3.3
10-12	4.2	4.0	4.1
7-9	6.1	5.7	5.9
0-6	23.2	21.0	22.1
Totalt	100	100	100
Antal	2228	2309	4537

Andersberg har kritiserats i pressen för dålig planering. I Hallandsposten har ett flertal artiklar publicerats om förstörelse, överfall och busliv i området.

Fritidsverksamhet

Hyresgästernas Fritidsverksamhet

Stommen i den fritidsverksamhet, som fanns i området under våren 1970, utgjordes av "Hyresgästernas Fritidsverksamhet", en fritidskommitté med Hyresgästföreningen och Halmstad Fastighetsbolag som drivande krafter. Fastighetsbolaget hade upplåtit områdets skyddsrum samt en del källarlokalerna och fritidskommittén handlade utyrningen av dessa lokaler. Kommittén arrangerade årligen en mid-sommarfest samt ett blomstertåg för boende i Andersberg och Linehed. Under sommaren hade man en "Putte- och Knattiserie" i fotboll. Under vintern iordningställde man isbana och isslinga. Som exempel på mera tillfälliga arrangemang kan nämnas pensionärsresor, poängpromenader, utställningsverksamhet samt filmvisningar, de senare under våren i samarbete med ABF och Unga Örnar. Dessa visningar var uppbyggda kring filmer om "Barnen i Bullerbyn" och kallades rätt och slätt för "Bullerbyaftnar".

Hyresgästernas Fritidsverksamhet drev i egen regi en ungdomsgårdsliknande verksamhet, kallad Andersbergsklubben. Verksamheten startade hösten 1966 och hade alltsedan dess drivits med hjälp av frivillig och oavlönad personal, främst ett gift par, bosatt i Andersberg. Som lokal använde man ett källarutrymme bestående av en större och en mindre lokal. Möbler och inredning hade man fått ihop genom insamlingsaktioner bland de boende i området, firmor och olika organisationer. Klubbens besökare delades in i två grupper, barn i åldern 7 till 11 år och barn och ungdom från 11 år och uppåt. För medlemskap krävdes en årsavgift om 5 kronor. Klubben var öppen alla dagar utom lördag från kl 1500 till kl 2200 (2300 på söndagar). Ungdomarna i den äldre åldersgruppen kom först kl 1930. Bland klubbens fasta aktiviteter var bridge, gymnastik, dans- och målarkvällar. I övrigt träffades man, samtalade, lyssnade på musik, spelade bordtennis och dansade till grammofon. Bland klubbdeltagarna fanns en del "problemungdomar", vilket för-

anledde ett visst samarbete med polisen. Klubbens ledare måste ofta rycka in med privata hjälpinsatser för enskilda ungdomar.

Övriga aktiviteter i områdets skyddsrum och källarlokaler var t ex miniracing, stödd av Hyresgästernas Fritidsverksamhet. Ungdomarna hade själva byggt banorna. De tjeckiska invandrarna hade fått en lokal, som man använde som samlingsplats och där man ägnade sig åt aktiviteter som schack och bordtennis. Andra lokaler disponerades av SSU, Nyhems Scoutkår, Blåvingar och en orienteringsklubb. Tidigare hade där funnits en tyngdlyftningsklubb och en förening för sändaramatörer, men på grund av bristande intresse från de boendes sida hade man måst lägga ner verksamheten. Sändaramatörerna hade varit verksamma direkt under Halmstad Fritidsnämnd.

Fritidskommittén hade gjort vissa försök att aktivera de boende. Man hade bl a försökt få föräldrarna att medverka som ledare av viss verksamhet. Föräldrahjälp förutsattes även till skötseln av den bygglekplats som under en begränsad tid fanns på området. Dessvärre hade dessa initiativ inte gett någon utdelning. Man hade också försökt skapa kontakt mellan de boende, främst inom varje trapphus. Man ville skapa en trivselförening. En sådan existerade också vid undersökningstillfället, men den förde en tynande tillvaro.

Kommunal fritidsverksamhet

De kommunala insatserna på fritidsområdet var blygsamma. Halmstad Fritidsnämnd förfogade över en samlingsal för ca 125 personer. Lokalen, belägen i Andersbergs centrum, var utrustad med kök och några små studierum. Fr o m den 1.1.1970 disponerade Fritidsnämnden också Andersbergsskolans två gymnastiksalar. Salarna med måtten 16 x 10 meter hyrdes ut till klubbar och föreningar. Lämplig verksamhet var badminton, basket, korgboll, volleyboll och motionsgymnastik. I anslutning till salarna fanns en bastu. Bland dem som utnyttjade gymnastiksalarna var Halmstad Kvinnliga Gymnastikförening, som var direkt understödd av fritidsnämnden. Någon

egen ungdomsverksamhet förutom sändaramatörerna hade fritidsnämnden inte haft förrän april 1970. Då skulle man starta Miniklubben med verksamhet för barn mellan 5 och 10 år, och Juniorklubben för barn och ungdom mellan 11 och 15 år. Man hade tänkt sig sex grupper med begränsat deltagarantal. Förhandsanmälan krävdes således. Vid undersökningstillfället hade Miniklubben startat sin verksamhet. Juniorklubbens start, däremot, var skjuten på framtiden eftersom man inte hade fått ett tillräckligt antal anmälningar. En viss konkurrens tycks ha funnits mellan fritidsnämnden och Andersbergs Fritidsverksamhet. I Östergård och på Linehed drev fritidsnämnden en del verksamhet avsedd för Andersbergsungdomar; gammeldans i Linehedsskolan och badminton, maskinskrivning och sömnad i Östergårdsskolan.

Parkförvaltningen hade vid ett par tillfällen försökt driva bygglekverksamhet i Andersberg. Det innebar att man anskaffade virke. Några ledare hade man emellertid inte. Vid två tillfällen brändes bygglekplatsen ner till grunden. Dessutom hände det att "hyddorna" ockuperades av sniffande ungdomar, vilket hade till följd att man lade ner verksamheten.

Övrig fritidsverksamhet

ABF hade en lokalavdelning i Andersbergs centrum med tillgång till fem studiesalar, kök och förvaringsutrymmen. Under hösten 1969 introducerades ett omfattande kursprogram, avsett för Andersbergsborna. Flertalet av de planerade kurserna kom aldrig till stånd på grund av bristande intresse. Av de kurser som startade måste några läggas ned efter bara ett par sammankomster. Den enda verksamhet som hade slagit riktigt väl ut, var musikundervisningen, som samlat så många deltagare att man hade fått anställa två musiklärare på heltid.

Andersbergskyrkan hade en ganska omfattande fritidsverksamhet; Kyrkans småbarnsskola, Lillfylkingarna för barn i åldern 8-10 år,

Ansgarsflickorna för flickor mellan 10 och 14 år, Pensionärsringen och Trivselringen.

Unga Örnar hade verksamhet i fritidsnämndens samlingslokal i Andersbergs centrum.

Det sammanfattande intrycket av fritidsverksamheten i Andersberg är att antalet lokaler, direkt anpassade för fritidsverksamhet, var otillräckligt, att de kommunala insatserna var obetydliga och att området för övrigt var ganska väl tillgodosett vad beträffar fritidsverksamhet.

Utbud av varor och vissa tjänster

All service i området av den här aktuella typen, dvs detaljhandel, post, bank och apotek samt lokalbunden hantverksservice var samlad till områdets centrumanläggning (FIG 12). Anläggningen bestod av två byggnader, som var sammanbundna av en gång täckt med skärmtak. I gångens ena kortända fanns en friliggande konfektyrkiosk. Övriga serviceinrättningar var placerade i de två huvudbyggnaderna med entréerna mot gången. Två serviceinrättningar, en konsumbutik och ett konditori, hade direkt förbindelse med varandra så tillvida att de hade gemensam "förstuga". Alldeles utanför den egentliga centrumbyggnaden låg en korvgrill. Posten hade som aviseringsområde Andersberg, industriområdet Vilhelmsfält och delar av bostadsområdet Linehed. Leksaksbutiken (Lekcenter), öppnad den 30.4.1969, saluförde, förutom leksaker, barnvagnar, böcker, förströelseartiklar och cyklar. Konsumbutiken som var områdets enda livsmedelsaffär, upptog hälften av den disponibla ytan. Dess varusortiment kom från sex varugrupper: livsmedelsvaror, färghandelsvaror, bösättningsartiklar, beklädnadsvaror, manufakturvaror och skodon samt "övriga varor". Den permanenta butikslokalen öppnades den 30.3. 1969. Dessförinnan användes en barack. Konditori och barsserveringen gick i SPK:s Butiksregister under beteckningen restaurang. Man serverade således mat utöver de sedvanliga konditorivarorna. Omsättningen i centrumanläggningens butiker var under

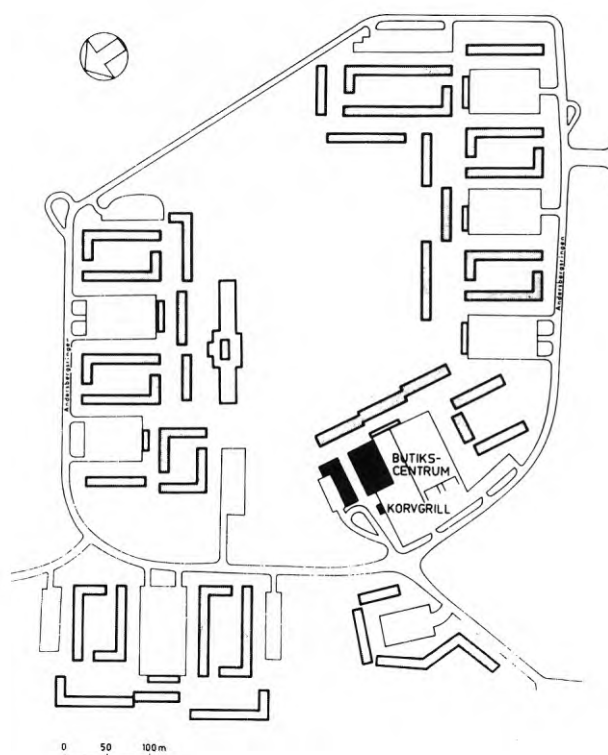
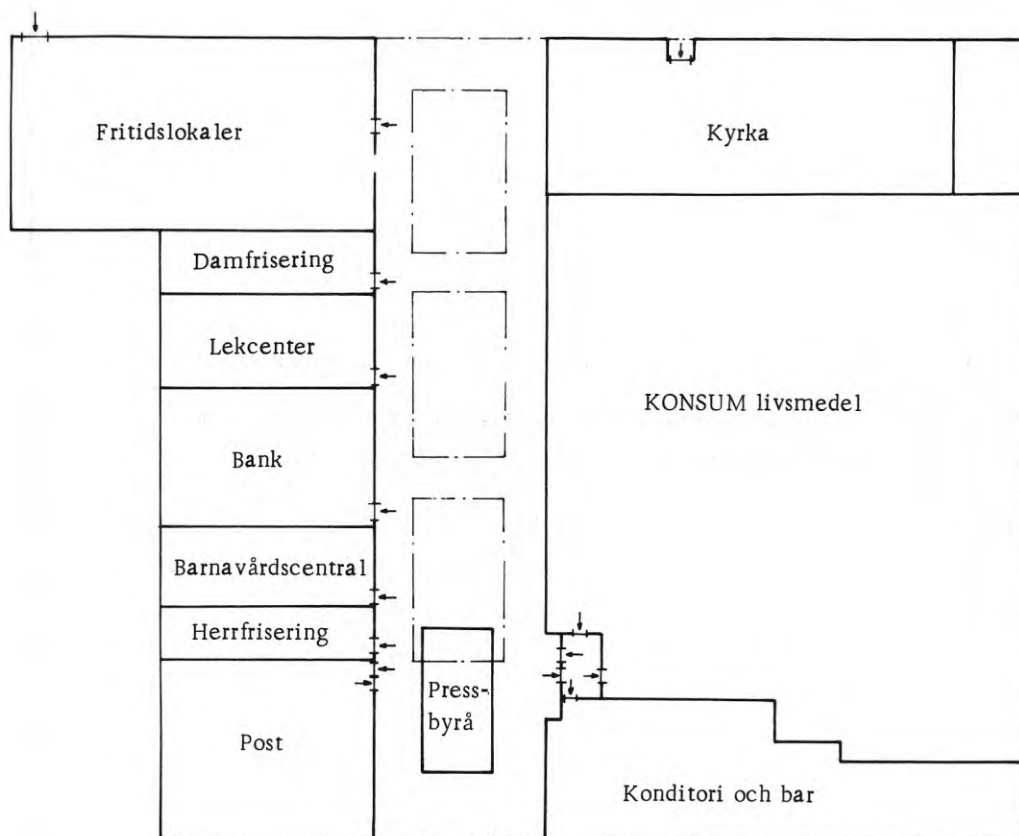

FIG 12
Andersberg
Butikscentrum

år 1969 ca 6,7 miljoner kronor. Då hade Lekcenter och herr- och damfrisör endast fungerat under en del av året.

Samtliga hus i Andersberg låg på mindre än 600 meters avstånd (fågelvägen) från butikscentrum. Medianavståndet för de boende låg någonstans mellan 250 och 300 meter (butikscentrum) respektive 300 och 350 meter (korvgrill).

Andersberg hade inte på nära håll något samlat affärscentrum, som kunde konkurrera med områdets egna butiker. Den närmaste livsmedelsaffären utanför området fanns i Linehed. Somliga Andersbergsbor, främst de som bodde inom kvarteret Hjulet, hade lika nära eller närmare till denna butik än till den egna centrumanläggningen. Ytterligare en livsmedelsaffär fanns i Linehed.

Avståndet till Halmstad centrum är ca 3 km. Med buss nådde man innerstaden på ca 15 minuter (inkl gångtid till busshållplats) mellan kl 900 och 2300.

En jämförelse mellan de studerade ytterområdena

Samtliga områden utom Stigslund bebyggdes i mitten eller slutet av 1960-talet. Andersberg var inte helt färdiginflyttat vid undersökningstillfället. Stigslund var knappt tio år gammalt. Dessa skillnader mellan områdena måste med nödvändighet beaktas i vissa delar av analysen då ett bostadsområdes ålder säkerligen har betydelse för den sociala strukturen i området samt för aktivitetsfältens utseende.

Områdenas ålder har t ex starkt samband med de boendes åldersfördelning. I Stigslund, det äldsta området, är sålunda cirka 40 % av befolkningen 35 år eller äldre medan de yngsta områdena, Vallby och Andersberg, endast har cirka hälften så stor andel av sin befolkning i dessa övre åldersklasser. I gengäld är mellan var fjärde och var femte invånare i de senare områdena under sju år medan detta är ungefär hälften så vanligt i Stigslund.

Alla de studerade områdena ligger ungefär lika långt från respektive stadscentrum med vilket de har bussförbindelse. De ligger emellertid i olika grad isolerade från annan bebyggelse och har, vilket kanske är väsentligare för denna studie, i varierande grad tillgång till alternativa utbud i sitt bostadsområdes närhet. Viksäng ligger sålunda mindre isolerad från annan bebyggelse och annan service än Vallby. Andersberg ligger likaså i anslutning till annan flerfamiljsbebyggelse med visst serviceutbud. Stigslund skiljs genom järnvägen från det annars näraliggande Strömsbro med dess spridda utbud av närservicetyp. I övrigt är avståndet till annan bebyggelse tämligen stort.

Omfattningen av det egna utbudet när det gäller varor och vissa tjänster varierar även något mellan områdena. Livsmedel, post herrfrisör och damfrisör, kemptvätt och kiosk finns i alla områden. I alla områden utom Stigslund finns också bank. Stigslund saknar även konditori vilket för övrigt finns i samtliga områden. Detta område och Viksäng har dock i motsats till de övriga apotek, Andersberg hade ingen ytterligare service av detta slag medan de

övriga hade manufakturaffär, blommor och ytterligare några inköps- eller servicemöjligheter.

Viksäng var det område som hade mest spridd service. Även här var emellertid den mesta servicen koncentrerad till en centrumanläggning. En livsmedelsaffär i områdets periferi har dock möjlighet att tjäna som alternativ till centrumanläggningens utbud vid de dagliga livsmedelsinköpen. För Andersberg och Vallby var all service förlagd till centrumanläggningen.

Stigslund hade några butiker i centralt läge, dock utanför centrumanläggningen. De olika utbudens geografiska position såväl i relation till varandra som till områdets bostäder kan tänkas ha betydelse för såväl omfattningen i vilken man utnyttjar servicen som för hur man organiserar sina inköp etc. I studien avses prövas i vilken utsträckning den måttliga variation som föreligger mellan områdena har inverkat på studerade förhållanden. Denna frågeställning belyses i vissa delar emellertid bättre i en annan studie inom institutet där just utnyttjandet av servicen i de här studerade områdena har intensivt studerats med andra metoder¹⁾.

När det gäller möjligheter till mer organiserade fritidsaktiviteter i det egna bostadsområdet framstår Stigslund som ett extremt fattigt område. Några speciella fritidslokaler fanns sålunda inte inom området. I skolans lokaler anordnades dock barngymnastik, viss scoutverksamhet och musikskola. I såväl Vallby som Viksäng fanns såväl fritidsgård som kvartersgårdar för ungdomarna och områdena var över huvudtaget väl försedda med fritidslokaler för skilda verksamheter. Vallby hade dock inte vid undersökningstillfället någon kursverksamhet. Att gå på kurs är en relativt vanlig sysselsättning under vardagskvällar. I området anordnades dock speciella arrangemang för pensionärer och handikappade. Viksäng var det enda området som hade en ordentlig biblioteksfilial. När det gällde Andersberg skulle man kortfattat kunna säga att antalet lokaler direkt anpassade till fritidsverksamhet var otillräckligt, att de kommunala insatserna var obetydliga men

1) Birgitta Pettersson a a, se sid 225 not 1

att området om dessa förhållanden i övrigt beaktas var ganska väl tillgodosett med fritidsverksamhet. Hur variationer i möjligheter till fritidsaktiviteter i det egna bostadsområdet påverkar omfattningen av fritidsaktiviteter utanför bostaden samt dess förläggning kommer att belysas i föreliggande studie. Vissa aspekter av denna frågeställning studeras dock mer ingående i en annan studie inom institutet¹⁾.

Vallby var kanske speciellt väl tillgodosett med möjligheter till aktiviteter utomhus under sommarhalvåret inom bostadsområdet. Förutom de välutrustade lekplatserna i anslutning till de enskilda bostadshusen fanns sålunda en hel del anordningar för lek, idrott och motion på det centrala grönområdet. Stigslund framstår även här som det extrema området i motsatt riktning. Där fanns sålunda mycket dåligt urustade lekplatser och inga grönytor inom området lämpliga för bollspel eller liknande. Utevistelsen inom två av bostadsområdena har studerats mer ingående inom en annan studie inom byggforskningsinstitutet²⁾.

De två Västeråsområdena hade daghem och lekskolor som väl svarade mot de boendes behov. I Stigslund fanns inga kommunala daghem och fritidshem. En lekskola fanns dock. Vid tidpunkten för undersökningen gällde även samma förhållanden för Andersberg.

Bostadshusens utseende och placering antas ha ganska liten betydelse för utseendet på de grova dragen av aktivitetsmönstren som företrädesvis behandlas i studien varför den beskrivning som gjorts härav i anslutning till varje områdes behandling får anses tillfyllest. För vissa av studiens frågeställningar t ex de rörande umgängesmönstren samt perceptionen av det "egna" områdets och "grannområdets" utbredning antas dock områdets fysiska egenskaper

1) Birgitta Pettersson a a, se sid 225 not 1

2) B Mårtensson a a, se sid 225 not 1

av detta slag vara av betydelse. I samband med att dessa frågor behandlas - vilket företrädesvis kommer att göras i speciella redogörelser - kommer den relevanta omgivningsbeskrivningen att göras. Här kan dock nämnas att lägenhetssammansättningen storleksmässigt i undersökningsområdena är relativt likartad i de olika områdena med 40-50 procent av lägenheterna på tre rum och kök. I Vallby och Andersberg förekommer endast hyreslägenheter medan såväl Viksäng som Stigslund har en stor del bostadsrättslägenheter. Vallby och Andersberg har en något högre bostadskostnadsnivå än de övriga områdena vilket torde sammanhånga med att de är de nyaste områdena. I Viksäng och Stigslund finns såväl låg-, mellan- som högstadieskolor. I de två övriga områdena saknas högstadieundervisningen.

Vallby har 14 procent utländska medborgare bland sina invånare medan Stigslund endast har 3 procent. Även Andersberg har relativt många utlänningar. I studien har endast svenska medborgare intervjuats varför detta förhållande inte har någon betydelse för urvalets sammansättning. Inslaget utlänningar utgör dock en betydelsefull aspekt av den sociala omgivningen.

Bortfall på varje fråga för resp delkategori.

Fråga nr Innehåll	Totalantal som erhållit resp fråga (N) samt bortfallsandel (%)																							
	Ungdomar				Unga hushåll				Medelåld hushåll				Ensamst pens		Pensionärshushåll									
	M		Kv		M		Kv		M		Kv		M		Kv									
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%								
1 Hush medl	361	-			376	0.3			451	-			66	79	-	62	99	-	172	-				
2 Hushöjd	"	0.3			"	0.3			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-			
3 Våningsplan	"	-			"	0.3			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-			
4 Boendeform	"	-			"	0.3			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-			
5 Kontrakt	271	0.4			269	0.4			345	0.3			51	47	2.1	43	67	-	108	-				
6 Bostadsinneh	31	-			7	-			9	-			4	4	-	0	1	-	1	-				
7+8 Kategori lgh	361	-			376	0.3			451	0.4			65	79	-	59	99	-	172	0.6				
9 Hyra	"	1.1			"	0.3			"	-			"	-		"	-	"	-	"	0.6			
10+11 Bostadstill.	"	2.2			"	0.3			"	-			"	-	1.7	"	6.1	"	1.2					
12 Lägenhetsst.	"	-			"	0.3			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-			
13 Kokmöjligh	"	-			"	0.3			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-			
14a Telefon	"	-			"	0.3			"	-			66	-		62	1.6	"	-	"	-			
14b TV	"	-			"	0.3			"	-			"	-		1.6	"	-	"	-	"	-		
14c Frys	"	-			"	0.3			"	-			"	-		1.6	"	-	"	-	"	-		
14d Moped/MC	"	-			"	0.3			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-	"	-	
14e Cykel	"	-			"	0.3			"	-			"	-		1.6	"	-	"	-	"	-	"	-
14f Bil	"	-			"	0.3			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-	"	-	
14g Båt	"	-			"	0.3			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-	"	-	
14h Fritidshus	"	-			"	-			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-	"	-	
15 Mer än 1 bil	277	-			322	0.3			398	0.3			42	2.4	31	14	3	-	57	-				
16 Adr t fritidsh	120	0.8			66	1.5			145	1.4			10	11	-	6	6	-	40	2.5				
17a Färdm t do	"	-			"	1.5			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-	"	-	
17b Färdt t do	"	-			"	1.5			"	-			"	-		"	-	"	-	"	-	"	-	
18 Född i staden	361	-			735	-			875	-			66	79	-	62	1.6	99	1.0	337	-			
19 Infl.år i do	161	-			483	-			669	-			51	57	-	39	7.7	76	-	257	-			
20 Tid. bost.ort	"	1.2			"	-			"	0.1			"	-		"	-	"	-	"	0.8			
21 Infl.år i lgh	361	-			735	0.1			875	-			66	1.5	79	1.3	62	-	99	-	337	-		
1) 22 Tid.bost.bel	"	i.u.			"	i.u.			"	i.u.			"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.		
23 "- hust	342	-			"	-			"	-			"	1.5	"	-	"	-	"	-	"	-		
24 "- hush	273	-			584	0.3			691	0.1			43	58	-	36	-	52	-	208	-			
25 "- storl	342	0.3			734	0.4			872	0.1			62	1.6	77	-	60	-	99	-	336	0.3		
26 "- kokm	"	-			"	-			"	-			"	-	"	-	"	-	"	-	"	-		
27 Valmöjlighet	-	-			360	-	375	-	431	-	444	0.5	66	79	1.1	62	-	99	-	167	1.2	170	1.2	
28 Valanledning	-	-			95	-	91	-	104	-	108	-	13	13	-	16	-	18	-	35	-	37	-	
2) 29 Grannområde	187	3.7	174	8.0	360	5.0	375	4.3	431	6.0	444	4.1	66	16.1	79	4.3	62	13.4	99	10.6	167	7.8	170	12.4
2) 30 Hemmaområde	"	4.8	"	11.5	"	11.7	"	8.5	"	16.0	"	10.6	"	25.3	"	23.9	"	20.9	"	26.0	"	18.0	"	20.0
31 Årskurs	187	-	174	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
32 Forts utbildn	"	-	"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
33 Plan. utbildn	162	0.6	147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
34 Skola	187	-	174	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
35 Extra arb	"	-	"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
38 Mors utbildn	"	0.5	"	0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
39 Fars utbildn	"	-	"	0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

1) i.u. = ingen uppgift

2) i fråga 29 o 30 är även svaret "vet ej" inräknat i bortfallet

Bortfall på varje fråga för resp delkategori.

Fråga nr Innehåll	Totalantal som erhållit resp fråga (N) samt bortfallsandel (%)													
	Ungdomar		Unga Hushåll		Medelåld hushåll		Medelåld ensamst		Ensamst pens		Pensionärshushåll			
	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv
	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %
36 Medlem i fören?	187 -	174 -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47 "	-	-	360 -	375 -	431 -	444 -	66 -	79 -	62 -	99 -	167 -	170 -	-	-
37+48 Ant medlemskap	107 -	71 -	157 -	79 -	197 -	105 -	25 -	32 -	16 -	42 -	64 -	62 -	-	-
1)"- Föreningstyp 1	" 0.9	" -	" -	" -	" 0.3	" -	" -	" -	" -	" 0.2	" -	" -	-	-
1)"- "	44 -	17 -	55 -	13 7.7	86 1.2	30 0.3	12 -	9 -	5 -	12 -	28 -	23 -	-	-
1)"- "	5 -	5 -	17 5.9	2 -	31 3.2	9 -	4 -	5 -	3 -	5 -	10 -	7 -	-	-
1)"- "	-	2 -	7 14.3	1 -	11 -	3 -	2 -	3 -	2 -	1 -	3 -	3 -	-	-
1)"- "	-	1 -	1 -	-	2 50.0	-	-	2 -	2 -	-	2 -	1 -	-	-
1)"- "	-	-	-	-	2 -	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40+41 Socialgr Ungd	187 2.7	174 0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52+53 "- Vuxna	-	-	350 0.3	171 -	419 -	270 -	63 -	71 -	-	-	-	-	-	-
61 "- Pens	-	-	-	-	-	-	-	-	62 -	99 1.0	167 0.6	170 2.4	-	-
49 Körkort	-	-	360 -	375 -	431 -	444 -	66 -	79 -	62 -	99 1.0	167 -	170 -	-	-
50 Utbildning	-	-	" 0.3	" -	" -	" 0.2	" 1.5	" -	" -	" -	" 0.6	" -	-	-
51 Förvärvsarb Vuxn	-	-	" -	" -	" 0.2	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	-	-
54 Arbetstid	-	-	350 -	171 1.2	419 -	270 -	63 -	71 -	-	-	-	-	-	-
55 Arb börjar kl	-	-	" -	" 0.6	" -	" -	" 1.6	" -	" -	" -	" -	" -	-	-
56 Arb slutar kl	-	-	" -	" 0.6	" -	" -	" 1.6	" -	" -	" -	" -	" -	-	-
58 Inkomst	-	-	360 1.4	375 0.5	431 0.5	444 0.5	66 1.5	79 -	-	-	-	-	-	-
59 Ors t ej förv.a	-	-	10 -	204 0.5	11 -	174 -	3 -	8 -	-	-	-	-	-	-
60 Förv,arb pens	-	-	-	-	-	-	-	-	62 -	99 -	167 -	170 -	-	-
62 Hushållshjälp	-	-	-	-	-	-	-	-	" -	" -	" -	" -	-	-
63 Hemnav försk.b.	-	-	-	375 -	-	444 -	-	-	-	-	-	-	-	-
64 Nuv barmtillsyn	-	-	-	373 -	-	199 -	-	-	-	-	-	-	-	-
65 Önskad do	-	-	-	" 0.8	-	" -	-	-	-	-	-	-	-	-
66 Kostn hembitr	-	-	-	49 -	-	21 4.8	-	-	-	-	-	-	-	-
" " priv fdgh	-	-	-	32 15.6	-	19 -	-	-	-	-	-	-	-	-
" " komm fdgh	-	-	-	21 4.8	-	10 10.0	-	-	-	-	-	-	-	-
" " komm dgh	-	-	-	107 3.7	-	41 7.3	-	-	-	-	-	-	-	-
67 Tillf barnpassn	-	-	-	373 -	-	198 -	-	-	-	-	-	-	-	-
68 Do adr	-	-	-	212 -	-	87 -	-	-	-	-	-	-	-	-
69 Parklek	-	-	-	373 0.5	-	198 -	-	-	-	-	-	-	-	-
70 Utnyttj parklek	-	-	-	156 -	-	84 -	-	-	-	-	-	-	-	-
71 Lekmöjlighet I	-	-	-	373 -	-	198 -	-	-	-	-	-	-	-	-
" " II	-	-	-	" 0.5	-	" -	-	-	-	-	-	-	-	-
" " III	-	-	-	" -	-	" -	-	-	-	-	-	-	-	-
" " IV	-	-	-	" -	-	" -	-	-	-	-	-	-	-	-
72 Önskemål lekmöjl	-	-	-	" 1.6	-	" -	-	-	-	-	-	-	-	-
73 Otrygghet	187 -	174 -	360 -	375 -	431 -	444 -	66 -	79 -	62 4.8	99 1.0	167 2.9	170 -	-	-
74 Bostadspreferens	187 0.5	174 -	360 -	375 -	431 0.2	444 -	66 -	79 -	62 6.1	99 5.1	167 6.5	170 4.0	-	-
2) 75+76 Områdespreferens	" 3.2	" 5.7	" 3.6	" 3.7	" 1.9	" 4.7	" 7.6	" 1.3	" 4.8	" 2.0	" 7.8	" 5.9	-	-
77 Valanledning	181 0.6	164 0.6	347 0.3	361 -	423 0.5	423 0.2	61 1.6	78 -	59 1.7	97 3.1	154 1.3	160 -	-	-
78 Stadönskan	187 -	174 -	360 -	375 -	431 0.2	444 -	66 -	79 -	62 -	99 -	167 -	170 -	-	-
3) 79 Medelstor stad	104 i.u.	98 i.u.	185 i.u.	211 i.u.	233 i.u.	268 i.u.	46 i.u.	51 i.u.	35 i.u.	54 i.u.	95 i.u.	111 i.u.	-	-
3) 80 Småstad	23 "	17 "	59 "	70 "	77 "	89 "	6 "	14 "	18 "	32 "	52 "	41 "	-	-
81 Handikapp	187 -	174 -	360 0.3	375 -	431 0.2	444 -	66 -	79 -	62 -	99 -	167 -	170 0.6	-	-
83 Stadskunskap	" 0.5	" -	" 0.3	" -	" 0.2	" -	" 1.5	" -	" 1.6	" 4.0	" 1.2	" 0.6	-	-
84 Bekant I släktsk	" 0.5	" -	358 -	372 -	420 0.5	436 0.5	65 1.5	78 -	58 1.7	" 1.0	162 -	168 1.2	-	-
" " II "	180 0.6	164 -	352 -	366 0.5	412 0.7	424 0.7	60 1.7	73 -	54 1.9	96 1.0	155 -	162 1.9	-	-
" " III "	167 2.4	145 1.4	330 0.3	352 0.9	366 1.4	395 0.3	50 2.0	70 -	47 2.1	83 1.2	142 -	149 1.3	-	-
85 Vist u omr, lörd	91 -	87 -	209 -	219 -	207 -	213 -	34 -	31 -	13 -	33 -	52 -	54 1.9	-	-
86 Akt "- "	63 1.6	58 -	174 -	161 -	169 -	128 -	29 -	24 -	7 -	11 -	27 -	20 -	-	-
87 Akt u staden lörd	" 1.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	-	-
88 Vist u omr, sönd	91 -	87 -	209 -	219 -	207 -	213 -	34 -	31 -	13 -	33 -	52 -	54 1.9	-	-
89 Akt "- "	55 -	54 -	178 -	161 -	157 -	137 -	25 -	27 -	6 -	16 -	22 -	16 -	-	-
90 Akt u staden sönd	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	-	-
91 Vist "- lörd	96 -	87 -	151 -	156 -	224 -	231 -	32 -	48 -	49 -	66 -	115 -	116 -	-	-
92 Akt "- "	32 -	15 -	88 -	69 1.4	111 -	92 1.1	11 -	14 -	13 -	12 -	26 -	25 -	-	-
93 Vist "- sönd	96 -	87 -	151 -	156 -	224 -	231 -	32 -	48 -	49 -	66 -	115 -	116 -	-	-
94 Akt "- "	35 -	18 -	83 -	74 -	128 -	119 -	11 -	20 -	11 -	9 -	28 -	29 -	-	-
95 Trivsel i omr	187 -	174 -	360 -	375 -	431 -	444 -	66 -	79 -	62 -	99 -	167 -	170 -	-	-
96 Bäst i omr	" -	" 0.6	" 0.3	" -	" -	" 0.2	" 1.5	" -	" 1.6	" 2.0	" -	" -	-	-
97 Sämst i omr	" 1.6	" 0.6	" -	" 0.4	" 0.2	" 0.5	" -	" -	" 1.6	" -	" 1.2	" 1.2	-	-
2) 98 Bor kvar om 2 år	" 3.7	" 2.9	" 0.8	" 1.3	" 1.2	" 1.8	" 6.1	" 2.5	" 9.7	" 4.0	" 1.8	" 1.2	-	-
3) Födelseår	" -	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" 1.5	" -	" 0.6	" -	-	-

- 1) Av samtliga angivna föreningar (1445 st) hade 16 st ej typen angiven (1.1%)
- 2) I fråga 75+76 är svaret "vet ej" inräknat i bortfallet. Do i fråga 98
- 3) i.u. = ingen uppgift

Bortfall på varje fråga för resp delkategori.

Fråga nr Innehåll	Totalantal som erhållit resp fråga (N) samt bortfallsandel (%)																							
	Ungdomar				Unga hushåll				Medelåld hushåll				Ensamst pens		Pensionärshushåll									
	M		Kv		M		Kv		M		Kv		M		Kv		M		Kv					
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%				
82:1 Sjukhus	187	-	174	0.6	360	0.3	375	0.8	430	-	443	0.5	65	-	79	1.3	62	-	99	-	167	-	170	-
2 Läkare el tandl	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	1.0	"	-	"	-
3 Apotek	"	0.5	"	-	"	-	"	1.1	"	-	"	1.1	"	1.5	"	-	"	-	"	-	"	1.2	"	1.2
4 Myndighet	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.5	"	0.5	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6	"	1.2
5 Bank	"	-	"	-	"	0.8	"	-	"	0.5	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
6 Postkontor	"	-	"	-	"	0.3	"	0.3	"	0.7	"	0.7	"	-	"	-	"	-	"	1.0	"	-	"	0.6
7 Frisör, damfr	"	-	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	0.5	"	1.5	"	-	"	-	"	-	"	-	"	1.2
8 Tvättinrättning	"	-	"	-	"	0.3	"	-	"	0.7	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
9 Stormarknad	"	3.2	"	3.4	"	5.6	"	6.9	"	4.2	"	4.5	"	6.2	"	1.3	"	1.6	"	2.0	"	0.6	"	2.4
10 Badinrätt bastu	"	-	"	0.6	"	-	"	0.3	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
11 Friluftsbad	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
12 Restaurang	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.5	"	0.5	"	1.5	"	-	"	-	"	-	"	-	"	1.8
13 Systembolag	"	-	"	-	"	0.3	"	0.3	"	0.5	"	0.2	"	-	"	1.3	"	-	"	-	"	-	"	0.6
14 Sport, utomhus	"	0.5	"	-	"	0.3	"	0.3	"	0.5	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
15 " inomhus	"	-	"	1.7	"	0.6	"	0.8	"	0.2	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6	"	0.6
16 " åskådare	"	0.5	"	-	"	0.3	"	-	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6	"	0.6
17 Hobbylokal	"	-	"	0.6	"	-	"	-	"	0.2	"	0.2	"	-	"	1.3	"	-	"	-	"	0.6	"	0.6
18 Biograf	"	-	"	-	"	-	"	0.3	"	0.5	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
19a Konsert	"	0.5	"	-	"	-	"	0.3	"	0.5	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
19b Teaterföreställn	"	0.5	"	-	"	-	"	-	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6	"	0.6
20 Bibliotek	"	-	"	1.1	"	-	"	-	"	0.2	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6	"	0.6
21 Konstutst debatt	"	1.1	"	-	"	0.3	"	-	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6	"	0.6
22 Dansrestaurang	"	-	"	0.6	"	-	"	-	"	0.2	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
23 Ungdomsgård	"	0.5	"	-	"	-	"	-	"	0.5	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
24 Diskotek	"	-	"	-	"	-	"	0.3	"	0.2	"	-	"	-	"	1.3	"	-	"	-	"	-	"	0.6
25 Pensionärsakt	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	1.0	"	-	"	-	"	0.6
26 Hemma hos släkt	187	0.5	174	-	360	-	375	0.3	430	0.2	443	2.3	65	-	79	-	"	-	"	-	"	-	"	0.6
27 " granne	"	2.7	"	1.1	"	0.6	"	0.5	"	0.9	"	9.3	"	-	"	-	"	-	"	1.0	"	1.2	"	2.4
28 " an bek	"	1.6	"	0.6	"	-	"	0.5	"	0.9	"	2.3	"	1.5	"	2.5	"	-	"	2.0	"	-	"	0.6
29 Besök av släkt	"	2.7	"	0.6	"	0.6	"	1.3	"	1.9	"	16.3	"	1.5	"	-	"	3.2	"	1.0	"	0.6	"	1.8
30 " granne	"	2.1	"	1.7	"	1.1	"	0.8	"	0.9	"	7.0	"	1.5	"	1.3	"	1.6	"	1.0	"	1.2	"	1.8
31 " an bek	"	2.7	"	2.9	"	1.7	"	1.6	"	1.4	"	20.9	"	-	"	1.3	"	1.6	"	1.0	"	0.6	"	1.8

Bortfall på varje fråga för varje område.

Fråga nr Innehåll	Totalt		Totalantal som erhållit resp fråga (N) samt bortfallsandel (%)											
			Västerås			Gävle			Halmstad		Flen		Lindes- berg	
			inner- stad	Valby	Viksång	inner- stad	Stigs- lund	inner- stad	Anders- berg	N	%	N	%	
1 Hushållsmedl	1666	0.1	160 -	178 0.5	228 -	202 -	194 -	187 -	177 -	191 -	149 -			
2 Hushöjd	"	0.1	" -	" 0.6	" -	" -	" -	" 0.5	" -	" -	" -			
3 Våringsplan	"	0.1	" -	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
4 Boendeform	"	0.1	" -	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
5 Kontrakt	1201	0.3	131 -	177 -	134 -	71 -	69 1.4	137 -	" 1.1	192 -	113 0.9			
6 Bostadsinnehav	31	-	7 -	1 -	3 -	2 -	2 -	3 -	4 -	0 -	9 -			
7+8 Kategorilägenh.	1662	0.2	159 0.6	178 0.6	226 -	202 -	193 0.5	187 -	177 -	191 0.5	149 -			
9 Hyra	"	0.4	" 0.6	" 1.7	" -	" -	" -	" 1.1	" -	" -	" -			
10+11 Bostadstillägg	"	1.1	" 3.1	" 2.2	" 0.9	" 0.5	" -	" 1.1	" 0.6	" 1.0	" 0.7			
12 Lägenhetsstorl	"	0.1	" -	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
13 Kokmöjlighet	"	0.1	" -	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
14a Telefon	1666	0.1	160 0.6	" 0.6	228 -	" -	194 -	" -	" -	" -	" -			
14b TV	"	0.1	" 0.6	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
14c Frys	"	0.1	" 0.6	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
14d Moped/MC	"	0.1	" -	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
14e Cykel	"	0.1	" 0.6	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
14f Bil	"	0.1	" -	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
14g Båt	"	0.1	" -	" 0.6	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
14h Fritidshus	"	-	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
15 Mer än en bil	1144	0.3	92 -	129 0.8	162 0.6	137 -	139 -	119 0.8	135 -	124 -	107 -			
16 Adr t frit.hus	404	1.2	51 2.0	22 -	49 2.0	78 -	52 -	41 2.4	22 9.1	50 -	39 -			
17a Färdm t do	"	0.2	" -	" -	" 2.0	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
17b Färtdid t do	"	0.2	" -	" -	" 2.0	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
18 Född i staden	2614	0.1	235 -	302 -	349 -	305 -	307 -	288 0.3	285 -	301 0.3	242 -			
19 Inflyttn.år i do	1793	-	151 -	231 -	243 -	181 -	163 -	180 -	231 -	242 -	171 -			
20 Tid. bost.ort	"	0.4	" 1.3	" -	" -	" -	" 1.2	" 1.1	" 0.4	" -	" 0.6			
21 Infl.år i lgh	2614	0.1	235 0.4	302 -	349 -	305 -	307 0.3	288 -	285 -	301 0.3	242 -			
1) 22 Tid.bost.bel.	"	i.u.	" i.u.	" i.u.	" i.u.	" i.u.	" i.u.	" i.u.	" i.u.	" i.u.	" i.u.			
23 "- hustyp	2595	0.04	232 -	" -	" -	301 -	" -	279 0.4	" -	299 -	241 -			
24 "- hush.	1945	0.2	169 -	258 -	286 -	242 -	222 -	192 -	205 1.0	212 0.6	159 -			
25 "- storl.	2582	0.3	231 2.2	301 -	349 -	300 -	303 0.3	277 -	284 -	297 0.3	240 -			
26 "- kokr.	"	-	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
27 Valmöjlighet	2253	0.3	198 1.0	265 -	292 -	250 0.4	257 -	252 -	251 0.4	268 0.4	220 0.9			
28 Valanledning	530	-	53 -	78 -	122 -	36 -	53 -	68 -	25 -	61 -	34 -			
2) 29 Grannområde	2614	6.4	235 8.0	302 5.9	349 5.4	305 9.6	307 6.1	288 8.6	285 10.0	301 2.3	242 2.0			
2) 30 Hemmaområde	"	13.8	" 9.6	" 10.5	" 7.4	" 15.3	" 16.6	" 18.6	" 19.0	" 17.8	" 9.4			
31 Årskurs	361	-	37 -	37 -	57 -	55 -	50 -	36 -	34 -	33 -	22 -			
32 Forts. utbildn	"	-	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
33 Plan. utbildn	309	0.3	33 3.0	28 -	51 -	52 -	39 -	31 -	28 -	29 -	18 -			
34 Skola	361	-	37 -	37 -	57 -	55 -	50 -	36 -	34 -	33 -	22 -			
35 Extra arb	"	-	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -	" -			
38 Mors utbildn	"	0.6	" -	" -	" -	" 3.6	" -	" -	" -	" -	" -			
39 Fars utbildn	"	0.3	" -	" -	" -	" 1.8	" -	" -	" -	" -	" -			

1) i.u. = ingen uppgift

2) I fråga 29 och 30 är även svaret "vet ej" inräknat i bortfallet

Bortfall på varje fråga för varje område.

Fråga nr Innehåll	Totalt		Totalantal som erhållit resp fråga (N) samt bortfallsandel (%)																		
			Västerås			Gävle			Halmstad		Flen		Lindes- berg								
			inner- stad	Vallby	Viksäng	inner- stad	Stigs- lund	inner- stad	Anders- berg	N	%	N	%								
36 Medlem i fören?	361	-	37	-	37	-	57	-	55	-	50	-	36	-	34	-	33	-	22	-	
47 " "	2253	-	198	-	265	-	292	-	250	-	257	-	252	-	251	-	268	-	220	-	
37+48 Ant medlemsskap	957	0.1	104	-	85	-	121	0.8	128	-	98	-	108	-	85	-	132	-	96	-	
1) " Föreningstyp 1	"	1.0	"	-	"	1.2	"	-	"	2.3	"	2.0	"	0.9	"	2.4	"	-	"	1.0	
1) " "	2		44	-	30	3.3	30	3.3	49	-	24	-	35	-	29	-	57	-	36	-	
1) " "	3	103	1.9	20	-	9	11.1	6	-	18	5.6	5	-	5	-	6	-	24	-	10	-
1) " "	4	38	2.6	10	-	3	33.3	1	-	7	-	1	-	1	-	1	-	11	-	3	-
1) " "	5	11	9.1	4	-	-	-	-	-	3	33.3	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-
1) " "	6	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
40+41 Socialgr Ungd	361	1.7	37	-	37	-	57	1.8	55	-	50	2.0	36	5.6	34	5.9	33	-	22	-	
52+53 " Vuxna	1344	0.1	97	-	150	-	170	-	142	-	173	-	139	-	184	-	158	0.6	131	-	
61 " Pens	498	1.2	74	1.3	44	-	63	-	78	1.3	33	8.6	74	-	12	-	63	-	57	1.8	
49 Körkort	2253	0.04	198	-	265	-	292	-	250	-	257	0.4	252	-	251	-	268	-	220	-	
50 Utbildning	"	0.2	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.4	"	1.2	"	-	"	-	"	-	
51 Förv arb vuxna	1755	0.1	124	-	221	-	229	-	172	-	224	-	178	-	239	0.4	205	-	163	-	
54 Arbetstid	1344	0.1	97	-	150	-	170	0.6	142	-	173	-	139	-	184	-	158	-	131	0.8	
55 Arb börjar kl	"	0.1	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.7	"	-	"	-	"	0.8	
56 Arb slutar kl	"	0.1	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.7	"	-	"	-	"	0.8	
58 Inkomst	1755	0.7	124	0.8	221	2.7	229	0.9	172	0.6	224	-	178	0.6	239	0.4	205	-	163	-	
59 Ors t ej förv.a	410	0.2	27	-	71	-	59	-	30	-	51	-	39	2.6	54	-	47	-	32	-	
60 Förv. arb pens	498	-	74	-	44	-	63	-	78	-	33	-	74	-	12	-	63	-	57	-	
62 Hushållshjälp	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	
63 Hemnav försk.b	819	-	54	-	108	-	104	-	77	-	106	-	81	-	115	-	100	-	74	-	
64 Nuv barntillsyn	572	-	26	-	87	-	77	-	42	-	73	-	55	-	86	-	71	-	55	-	
65 Önskad do	"	0.5	"	-	"	1.1	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	2.8	"	-	
66 Kostn f hembitr	70	1.4	4	-	7	-	8	-	6	-	5	-	9	-	11	9.1	9	-	12	-	
" " priv fdgh	51	9.8	3	-	4	25.0	6	16.7	5	-	4	25.0	3	66.7	13	-	7	-	6	-	
" " komm fdgh	31	6.5	1	-	11	9.1	3	-	1	-	2	-	3	33.3	4	-	1	-	5	-	
" " komm dagh	148	4.7	4	-	29	-	20	-	12	25.0	15	-	10	30.0	15	-	32	-	11	9.1	
67 Tillf barnpassn	571	-	26	-	87	-	77	-	42	-	72	-	55	-	86	-	71	-	55	-	
68 Do adr	299	-	13	-	53	-	44	-	10	-	41	-	16	-	43	-	47	-	32	-	
69 Parklek	571	0.4	26	-	87	-	77	1.3	42	-	72	-	55	-	86	1.2	71	-	55	-	
70 Utnyttj parklek	240	-	22	-	85	-	70	-	1	-	7	-	8	-	12	-	3	-	32	-	
71 Lekomjighet I	571	-	26	-	87	-	77	-	42	-	72	-	55	-	86	-	71	-	55	-	
" " II	"	0.4	"	-	"	-	"	-	"	-	"	1.4	"	-	"	1.2	"	-	"	-	
" " III	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	
" " IV	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	
72 Önskemål lekmöjl	"	1.1	"	-	"	2.3	"	-	"	-	"	1.4	"	5.5	"	-	"	-	"	-	
73 Otrygghet	2614	0.3	235	0.8	302	1.0	349	-	305	-	307	-	288	0.7	285	-	301	0.3	242	0.4	
74 Bostadspreferens	2614	0.7	235	2.6	302	-	349	0.6	305	0.3	307	2.0	288	0.3	285	-	301	0.3	242	0.4	
2) 75+76 Områdespreferens	"	4.1	"	3.0	"	6.0	"	2.3	"	3.9	"	1.3	"	6.9	"	9.1	"	2.3	"	1.7	
77 Valanledning	2508	0.5	228	0.4	284	0.7	341	0.3	293	-	303	0.3	268	2.2	259	0.4	294	0.3	238	-	
78 Stadönskan	2614	0.04	235	-	302	-	349	-	305	0.3	307	-	288	-	285	-	301	-	242	-	
3) 79 Medelstor stad	1491	1.8	150	2.7	183	3.3	223	0.4	210	1.4	188	3.2	200	1.0	178	1.7	91	-	68	1.5	
80 Småstad	498	1.2	31	6.5	32	-	39	-	28	-	36	2.8	23	-	20	5.0	152	0.7	137	0.7	
81 Handikapp	2614	0.1	235	0.4	302	-	349	-	305	-	307	-	288	-	285	-	301	-	242	0.8	
83 Stadskskap	"	0.5	"	-	"	1.0	"	-	"	0.3	"	0.7	"	0.3	"	0.7	"	-	"	0.4	
84 Bekant I släktsk	2577	0.4	231	0.9	296	1.0	343	-	304	0.3	303	0.7	286	0.4	279	-	"	0.3	234	-	
" " II "	2498	0.6	221	1.8	282	1.8	335	-	290	0.3	295	0.7	283	0.4	269	-	296	0.3	227	0.4	
" " III "	2296	0.9	200	2.0	260	2.3	314	1.3	273	0.7	266	0.8	267	0.4	234	-	278	0.4	204	0.5	
85 Vist u omr lörd	1243	0.1	-	-	302	0.3	349	-	-	-	307	-	-	-	285	-	-	-	-	-	
86 Akt " "	871	0.1	-	-	184	-	242	0.4	-	-	220	-	-	-	225	-	-	-	-	-	
87 Akt u stad.lörd	"	0.1	-	-	"	-	"	-	-	-	"	-	-	"	-	-	-	-	-	-	
88 Vist u omr sönd	1243	0.1	-	-	302	0.3	349	-	-	-	307	-	-	-	285	-	-	-	-	-	
89 Akt u omr sönd	854	-	-	-	184	-	236	-	-	-	215	-	-	-	219	-	-	-	-	-	
90 " u stad. "	"	-	-	-	"	-	"	-	-	-	"	-	-	"	-	-	-	-	-	-	
91 Vist " lörd	1371	-	235	-	-	-	-	-	305	-	-	-	288	-	-	-	301	-	242	-	
92 Akt " "	508	0.4	60	-	-	-	-	-	110	-	-	-	87	1.1	-	-	133	-	118	-	
93 Vist " sönd	1371	-	235	-	-	-	-	-	305	-	-	-	288	-	-	-	301	-	242	-	
94 Akt " "	564	-	79	-	-	-	-	-	121	-	-	-	130	-	-	-	138	-	97	-	
95 Trivsel i omr	2614	-	235	-	302	-	349	-	305	-	307	-	288	-	285	-	301	-	242	-	
96 Bäst i området	"	0.3	"	0.4	"	0.3	"	0.3	"	0.7	"	-	"	-	"	0.4	"	-	"	0.4	
97 Sämst i omr	"	0.5	"	0.4	"	1.0	"	0.3	"	0.7	"	1.6	"	-	"	-	"	0.3	"	-	
2) 98 Bor kvar om 2år	"	2.1	"	3.0	"	2.6	"	1.7	"	1.3	"	1.6	"	2.4	"	1.8	"	2.0	"	2.5	
3) Födelseår	"	0.1	"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.	"	i.u.	

1) Av samtliga angivna föreningar (1445 st) hade 16 st ej typen angiven (1.1%)

2) I fråga 75+76 är svaret "vet ej" inräknat i bortfallet. Do i fråga 98

3) i.u. = ingen uppgift

Bortfall på varje fråga för varje område.

Fråga nr Innehåll	Totalt		Totalantal som erhållit resp fråga (N) samt bortfallsandel (%)																	
			Västerås				Gävle		Halmstad		Flen		Lindes- berg							
			inner- stad	Vallby	Viksäng	inner- stad	Stigs- lund	inner- stad	Anders- berg	N	%	N	%							
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%							
82:1 Sjukhus	2611	0.3	233	0.4	302	-	349	0.6	305	0.3	307	-	287	0.7	285	-	301	-	242	0.8
2 Läkare el tandl	"	0.04	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.4
3 Apotek	"	0.6	"	1.3	"	2.3	"	0.3	"	-	"	0.7	"	-	"	-	"	-	"	0.4
4 Myndighet	"	0.3	"	-	"	1.7	"	0.3	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	-	"	-
5 Bank	"	0.2	"	-	"	0.7	"	0.3	"	0.3	"	-	"	-	"	0.4	"	-	"	0.4
6 Postkontor	"	0.4	"	0.9	"	1.7	"	0.3	"	-	"	-	"	-	"	0.7	"	-	"	-
7 Frisör, damfr	"	0.2	"	-	"	1.0	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	0.7	"	-	"	-
8 Tvättinrättning	"	0.2	"	-	"	0.7	"	-	"	-	"	-	"	-	"	1.1	"	-	"	-
9 Stormarknad	"	4.2	"	-	"	6.3	"	0.6	"	-	"	0.3	"	-	"	30.2	"	-	"	0.4
10 Badinr, bastu	"	0.2	"	-	"	1.0	"	-	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	-	"	-
11 Friluftsbad	"	0.1	"	-	"	0.7	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-
12 Restaurang	"	0.3	"	-	"	1.0	"	0.3	"	0.3	"	0.3	"	-	"	0.4	"	-	"	0.4
13 Systembolag	"	0.3	"	-	"	1.3	"	0.3	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	0.3	"	-
14 Sport, utomhus	"	0.2	"	-	"	1.3	"	0.3	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.3	"	-
15 " inomhus	"	0.5	"	0.4	"	0.7	"	0.3	"	-	"	0.3	"	1.7	"	0.4	"	0.3	"	-
16 " åskådare	"	0.2	"	-	"	0.7	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	0.4	"	0.3	"	-
17 Hobbylokal	"	0.2	"	0.4	"	1.0	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.7	"	-	"	-
18 Biograf	"	0.2	"	-	"	1.0	"	-	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	-	"	-
19a Konsert	"	0.2	"	-	"	0.7	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	0.4	"	-	"	0.4
19b Teaterförest	"	0.2	"	-	"	0.7	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.4	"	0.3	"	-
20 Bibliotek	"	0.2	"	0.9	"	0.7	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	-	"	0.3	"	-
21 Konstutst debatt	"	0.2	"	-	"	0.7	"	-	"	-	"	0.3	"	-	"	0.7	"	0.3	"	-
22 Dansrestaurang	"	0.2	"	-	"	0.7	"	-	"	0.3	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	-
23 Ungdomsgård	"	0.2	"	0.4	"	0.7	"	0.3	"	-	"	-	"	0.3	"	-	"	-	"	-
24 Diskotek	"	0.2	"	-	"	0.7	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	-	"	0.8
25 Pensionärsakt	498	0.1	74	0.4	44	0.3	63	-	78	-	33	-	74	-	12	-	63	-	57	-
26 Hemma hos släkt	2611	0.2	233	-	302	0.7	349	0.3	305	-	307	-	287	0.3	285	0.4	301	-	242	-
27 "- granne	"	1.0	"	0.4	"	6.0	"	0.3	"	0.7	"	0.7	"	-	"	0.4	"	-	"	0.4
28 "- an bek	"	0.7	"	0.4	"	1.3	"	0.6	"	1.0	"	0.7	"	0.3	"	0.4	"	0.3	"	0.8
29 Besök av släkt	"	1.4	"	2.1	"	1.7	"	1.4	"	3.0	"	1.0	"	0.3	"	2.1	"	0.3	"	0.4
30 "- granne	"	1.1	"	-	"	1.7	"	1.4	"	1.0	"	2.0	"	0.7	"	2.1	"	0.3	"	0.8
31 "- an bek	"	1.7	"	1.3	"	1.0	"	1.7	"	2.0	"	2.0	"	1.7	"	3.2	"	1.7	"	0.4

I kategori 2, 3 och 6 ställs frågorna 1-17 endast till den ene av gifta makar.

- 1 Först skulle jag vilja veta födelseår och ställning i hushållet för de personer som bor i lägenheten. Vi skall ta med icke familjemedlemmar som bor i lägenheten. (Barn som vistas på annan ort och endast är hemma på helger medtages ej.)

Anteckna födelseår och koda ställning i hushållet (i relation till ip) i tablå 1.

Tablå 1 Ifylles radvis

Per- son nr	Födel- seår	Ställning i hushållet								
		Make/ maka till ip	Barn till ip	Får till ip	Mor till ip	Syskon till ip	Fästmö/ fästman till ip	Släkting till el ip:s make/ maka	Annan person	
10-12	1	1	2	3	4	5	6	7	8
13-15	2	1	2	3	4	5	6	7	8
16-18	3	1	2	3	4	5	6	7	8
19-21	4	1	2	3	4	5	6	7	8
22-24	5	1	2	3	4	5	6	7	8
25-27	6	1	2	3	4	5	6	7	8
28-30	7	1	2	3	4	5	6	7	8
31-33	8	1	2	3	4	5	6	7	8
34-36	9	1	2	3	4	5	6	7	8

Fråga 2-3 ifylles av loko utan att ip tillfrågas.

37

- 2 HUSHÖJD: VÅNINGAR Bottenvåning medräknas

- 3 På vilket våningsplan bor ip?

- 0 BV (Bottenvåning och souterrängvåning)
 1 1 TR
 2 2 TR
 3 3 TR
 4 4 TR
 5 5 TR
 6 6 TR
 7 7 TR EL HÖGRE

38

- 4 Så skulle jag vilja ställa några frågor om Er bostad. Är lägenheten hyreslägenhet eller insatslägenhet (bostadsrättslägenhet)?

- 1 HYRESLÄGENHET
 2 BOSTADSRÄTTSLÄGENHET → 7
 3 ANNAT, NÄMLIGEN

 Anm:

39

- 5 Hyr Ni (Dina föräldrar) lägenheten direkt av värden (= har eget kontrakt med värden)?

- 1 JA, HAR KONTRAKT MED VÄRDEN → 7
 2 NEJ

40

- 6 Om 5:2

På vilket sätt innehar Ni (Dina föräldrar) lägenheten?

- 1 TJÄNSTEBOSTAD
 2 HYR LÄGENHETEN I ANDRA HAND
 3 BOR INNEBOENDE
 4 ANNAT, NÄMLIGEN

 Anm:

41

- 7 Är detta någon typ av kategorilägenhet t ex handikapplägenhet eller pensionärlägenhet?

- 1 JA
 2 NEJ → 9

42

8

Om 7:1

Vilken typ av kategorilägenhet är det?

- 1 HANDIKAPPLÄGENHET
 2 INSPRÄNGD PENSIONÄRSLÄGENHET
 3 ANNAN TYP AV KATEGORILÄGENHET, NÄMLIGEN

43

Anm:

44

9 Hur hög är månadshyran för lägenheten?

..... KR/MÅN

10 Har Ni familjebostadstillägg, kommunalt bostadstillägg eller någon annan form av bidrag till hyran?

- 1 JA
 2 NEJ → 12

45

Anm:

46

11 Hur mycket är det per månad?

..... KR/MÅN

12 Hur många rum finns det i lägenheten förutom kök?

Rum = fönsterförsett utrymme om minst 6 m² som ej används för matlagningsändamål.

47

ANTAL RUM

Anm:

48

13 Finns det kök, kokvrå eller kokskåp i lägenheten?

- 1 KÖK
 2 KOKVRÅ
 3 KOKSKÅP
 4 KOKMÖJLIGHET SAKNAS

14 Vilka av följande saker har Ni/familjen för närvarande tillgång till?

	Ja	Nej	
49	1	0	TELEFON
50	2	0	TV
51	3	0	FRYSBOX/SKÅP
52	4	0	MOPED/SCOOTER/MOTORCYKEL
53	5	0	CYKEL
54	6	0	BIL → OM JA STÄLL FR 15
55	7	0	BÅT
56	8	0	FRTIDSHUS → OM JA STÄLL FR 16

15 Om ja för bil i fråga 14

Disponerar Ni/familjen över mer än en bil?

- 57 1 JA
 2 NEJ

16 Om ja för fritidshus i fråga 14

Vilken är den fullständiga adressen till fritidshuset?

58-63

ADRESS

64 17a Hur brukar Ni ta Er till fritidshuset?

FORTSKAFFNINGSMEDEL

17b Hur lång tid brukar det ta att på detta sätt ta sig till fritidshuset från bostaden? Ange tiden så exakt som möjligt.

65 TID

Anm:

I kategori 2, 3 och 6 ställs följande frågor till båda makarna.

18 Är Ni (Du) född i Västerås (Gävle, Halmstad, Lindesberg, Flen)?

- 1 JA → 21
2 NEJ

Anm:

19 Om 18:2 Om ip bott i staden i flera omgångar skall fråga 19-20 avse sista inflyttningen. Ange även antal år ip sammanlagt bott i staden.

Vilket år flyttade Ni till Västerås (Gävle, Halmstad, Lindesberg, Flen)?

ÅRTAL ANTAL ÅR

Anm:

20 Om 18:2

Varifrån flyttade Ni då?

KOMMUN

Anm:

21 Vilket år flyttade Ni in i den här lägenheten?

ÅRTAL

Anm:

22 Varifrån flyttade Ni då?

- 1 SAMMA BOSTADSOMRÅDE
2 ANNAN DEL AV VÄSTERÅS, (GÄVLE, HALMSTAD, LINDESBERG, FLEN), ANGE ADRESS
- 3 ANNAN SVENSK STAD, NÄMLIGEN
- 4 LANDSBYGD, ANGE KOMMUN
- 5 ANNAT, NÄMLIGEN

Anm:

23 Vilken hustyp tillhörde den förra bostaden?

- 1 FRILIGGANDE EN- ELLER TVÅFAMILJSHUS → 25
2 RADHUS, KEDJEHUS, ÖVRIGA TYPER AV KOPPLADE HUS → 25
3 FLERFAMILJSHUS
4 ANNAN, NÄMLIGEN → 25

Anm:

24 Om 23:3

Hur många våningar hade huset?

ANTAL VÅNINGAR

Anm:

25 Hur många rum fanns det i lägenheten förutom kök?

ANTAL RUM

26 Fanns det kök, kokvrå eller kokskåp i den förra bostaden?

- 1 KÖK
2 KOKVRÅ
3 KOKSKÅP
4 KOKMÖJLIGHET SAKNADES

Anm:

Frågorna 27-28 ej till kategori 1

27 När Ni flyttade från den förra bostaden hade Ni då möjlighet att välja mellan Er nuvarande bostad och någon eller några andra lägenheter i andra delar av staden?

- 1 JA
2 NEJ
3 VET EJ

Anm:

28 Vilken var den främsta anledningen till att Ni flyttade till just den här lägenheten?

.....
.....
.....

29 Kan Ni ange på kartan inom vilket område de bor som Ni skulle kalla Era grannar?

Ringa tillsammans med ip in detta område på den karta som återger gränserna bäst, antingen flygfoto eller karta. Använd rödpenna.

Acceptera ett "kan inte" svar om ip har mycket svårt att avgränsa ett område.

- 11
- 1 OMRÅDE RINGAT PÅ KARTA
 - 2 OMRÅDE RINGAT PÅ FLYGFOTO
 - 3 KAN INTE ANGE OMRÅDE

30 Skulle Ni kunna ange det område kring Er bostad som Ni betraktar som "Ert område", där Ni alltså tycker att Ni känner Er särskilt hemma.

Se instruktion till fråga 29. Använd grön penna.

- 12
- 1 OMRÅDE RINGAT PÅ KARTA
 - 2 OMRÅDE RINGAT PÅ FLYGFOTO
 - 3 KAN INTE ANGE OMRÅDE

Kategori 2-6 fortsätt med fråga 47

Frågorna 31-41 endast till kategori 1

31 Jag skulle nu vilja ha några uppgifter om Dig själv.

13 Vilken årskurs i skolan går Du i?

ÅRSKURS

32 Skulle Du vilja fortsätta Din utbildning efter nionde årskursen?

- 14
- 1 JA
 - 2 NEJ → 34
 - 3 VET EJ → 34

33 Om 32:1

Vilken utbildning skulle Du i så fall vilja välja?

- 15
- 1 GYMNASIUM
 - 2 FACKSKOLA
 - 3 YRKESSKOLA
 - 4 ANNAN, NÄMLIGEN
 - 5 VET EJ

34 Vad heter skolan Du går i?

16 NAMN

35 Har Du något avlönat extraarbete (ej feriearbete) bredvid skolarbetet?

- 17
- 1 JA
 - 2 NEJ

36 Är Du medlem i några föreningar?

- 18
- 1 JA
 - 2 NEJ → 38

Anm:

37 Om 36:1

Vill Du för varje förening som Du är medlem i ange föreningens namn, vad det är för typ av förening samt om Du har något förtroendeuppdrag i föreningen. På det här svarskortet finns några olika typer av föreningar angivna.

Överlämna svarskort 1
Koda namn, typ och förtroendeuppdrag i tablå 2.
Ekonomiska föreningar och intresseföreningar medtages ej.

Tablå 2 Ifylles radvis

Förening nr	Föreningens namn	Typ av förening				Förtroendeuppdrag		
		Politisk förening	Idrottsförening	Nyktershetsförening	Annan föreni-ning	Ja	Nej	
19-20	1	1	2	3	4	1	2
21-22	2	1	2	3	4	1	2
23-24	3	1	2	3	4	1	2
25-26	4	1	2	3	4	1	2
27-28	5	1	2	3	4	1	2
29-30	6	1	2	3	4	1	2

Frågorna 38-41 ställs om möjligt till någon av ip:s föräldrar.

38 Jag skulle vilja ha några uppgifter om Dina föräldrar. Vilken skolutbildning har Din mor?

- 1 FOLKSKOLA
- 2 GRUNDSKOLA, ENHETSSKOLA
- 3 FOLKHÖGSKOLA, REALSKOLA UTAN EXAMEN, EJ AVSLUTAD FLICKSKOLA, YRKESSKOLA
- 4 REALEXAMEN, FLICKSKOLA
- 5 STUDENTEXAMEN, EXAMEN FRÅN TEKNISKT GYMNASIUM, HANDELSGYMNASIUM, SEMINARIUM ELLER DYLIKT
- 6 EXAMEN VID UNIVERSITET ELLER HÖGSKOLA
- 7 ANNAN, NÄMLIGEN

31

39 Vilken skolutbildning har Din far?

- 1 FOLKSKOLA
- 2 GRUNDSKOLA, ENHETSSKOLA
- 3 FOLKHÖGSKOLA, REALSKOLA UTAN EXAMEN, EJ AVSLUTAD FLICKSKOLA, YRKESSKOLA
- 4 REALEXAMEN, FLICKSKOLA
- 5 STUDENTEXAMEN, EXAMEN FRÅN TEKNISKA GYMNASIUM, HANDELSGYMNASIUM, SEMINARIUM ELLER DYLIKT
- 6 EXAMEN VID UNIVERSITET ELLER HÖGSKOLA
- 7 ANNAN, NÄMLIGEN

32

40 Vilken är Din fars nuvarande sysselsättning?

33

.....

41 Kan Du ge en beskrivning av Din fars arbetsuppgifter?

34

.....
.....

Kategori 1 fortsätt med fråga 73

Frågorna 47-50 till kategori 2-6.
Kategori 2, 3 och 6 till båda makarna.

Jag skulle nu vilja ha några allmänna uppgifter om Er själv.

47 Är Ni medlem i någon eller några föreningar?

- 35 1 JA
2 NEJ → 49

48 Om 47:1

Vill Ni för varje förening som Ni är medlem i ange föreningens namn, vad det är för typ av förening samt om Ni har något förtroendeuppdrag i föreningen?

Överlämna svarskort 1

Koda namn, typ och förtroendeuppdrag i tablå 3.
Ekonomiska föreningar och intresseföreningar medtages ej.

Tablå 3 Ifylles radvis

Förening nr	Föreningens namn	Typ av förening				Förtroendeuppdrag		
		Politisk förening	Idrottsförening	Nyktershetsförening	Annantidningsförening	Ja	Nej	
36-37	1	1	2	3	4	1	2
38-39	2	1	2	3	4	1	2
40-41	3	1	2	3	4	1	2
42-43	4	1	2	3	4	1	2
44-45	5	1	2	3	4	1	2
46-47	6	1	2	3	4	1	2

49 Har Ni körkort?

- 48 1 JA
2 NEJ

50 Vad har Ni för skolutbildning?

- 1 FOLKSKOLA
2 GRUNDSKOLA, ENHETSSKOLA
3 FOLKHÖGSKOLA, REALSKOLA UTAN EXAMEN, EJ AVSLUTAD FLICKSKOLA, YRKESSKOLA
4 REALEXAMEN, FLICKSKOLA
5 STUDENTEXAMEN, EXAMEN FRÅN TEKNISKA GYMNASIUM, HANDELSGYMNASIUM, SEMINARIUM ELLER DYLIKT
6 EXAMEN VID UNIVERSITET ELLER HÖGSKOLA
7 ANNAN, NÄMLIGEN

49

Kategori 5-6, pensionärer, fortsätt med fråga 60.

Frågorna 51-59 till kategori 2, 3, 4.

51 Har Ni haft förvärvsarbete under den senaste månaden?

Beträffande definition av förvärvsarbete se instruktion.

50

- 1 JA
2 NEJ → 59

Om 51:1

52 Vilken är Er nuvarande sysselsättning?

Om 51:1

53 Kan Ni ge en beskrivning av Era arbetsuppgifter?

51

54 Om 51:1

Arbetar Ni heltid eller deltid?

- 1 HELTID, MER ÄN 24 TIM/VECKA
2 DELTID, 9-24 TIM/VECKA
3 DELTID, 1- 8 TIM/VECKA

52

55 Om 51:1

53-56 Hur dags börjar Ni normalt arbeta på dagen?
BÖRJAR KL

56 Om 51:1

57-60 Hur dags slutar Ni normalt arbeta på dagen?
SLUTAR KL

57 Om 51:1

61-66 Vilken är adressen till Er huvudarbetsplats?
ADRESS
 Saknar huvudarbetsplats

58 Hur stor var Er bruttoinkomst (inkomst före skatt) för år 1968 (pensioner, räntor, bidrag av olika slag medräknas)? Svvara gärna med något av alternativen på det här kortet.

Överlämna svarskort 2

- 1 0 - 5 000 kronor
2 5 001 - 10 000 kronor
3 10 001 - 15 000 kronor
4 15 001 - 20 000 kronor
5 20 001 - 30 000 kronor
6 30 001 - 40 000 kronor
7 40 001 - 60 000 kronor
8 60 001 eller mera
9 VILL EJ SVARA

59 Om 51:2

Vilken är den främsta orsaken till att Ni saknar förvärvsarbete?

- 1 HAR INGEN ÖNSKAN ATT FÖRVÄRVSARBETA ÄVEN OM INGA PRAKTISKA HINDER FÖRELÄG
2 UPPTAGEN AV BARNTILLSYN
3 STUDERAR
4 KAN EJ ERHÅLLA LÄMPLIGT ARBETE (ÄVEN FRISTÄLLD)
5 LÅNGVARIGT SJUK
6 ANNAT, NÄMLIGEN

Frågorna 60-62, till kategori 5-6, pensionärer.

60 Har Ni haft förvärvsarbete den senaste månaden?

- 69 1 JA
2 NEJ

70 61 Vad hade Ni för sysselsättning innan Ni pensionerades?
.....

62 Har Ni någon regelbunden hjälp med hushållsgöromål eller uppköp och i så fall av vem?

- 1 SLÄKTING
2 GRANNE
3 GOD VÄN
4 HEMSAMARIT, HEMVÅRDARINNA
71 5 ANNAT, NÄMLIGEN
6 INGEN HJÄLP

Frågorna 63-72 ställs endast till modern i kategori 2 och 3.

Övriga fortsätt med fråga 73.

63 Hur många hemmavarande barn har Ni som inte har börjat skolan ännu?

- 1 1 BARN
2 2 BARN
3 3 BARN
72 4 4 BARN ELLER FLERA
5 INGET → 73

80 2

64 Om 63:1-4

Hur har Ni nu ordnat det med barntillsyn för detta/dessa barn?

Koda typ av barntillsyn för varje barn i tablå 4. Flera markeringar är tillåtna på samma rad.

Tablå 4 Ifylles radvis

Barn nr	Födelseår	Barntillsyn									
		Ip hemma	Ip:s saka hemma	Hembiträde, barnflicka, praktikant	Släkting	Privat familje-daghem	Kommunalt familje-daghem	Kommunalt daghem	Lekskola, barnträd-gård	Annat	
10-12	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13-15	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16-18	3	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19-21	4	1	2	3	4	5	6	7	8	9

65 Om 63:1-4

Om Ni hade möjlighet att välja mellan olika tänkbara barntillsynsalternativ, hur skulle Ni då helst vilja ha tillsynen av Era förskolebarn ordnad? Vill Ni med hjälp av alternativen på detta svars kort för varje barn ange vilket eller vilka typer av barntillsyn Ni skulle vilja ha?

Överlämna svars kort 3

Koda svaret för varje barn i tablå 5 och i samma ordningsföljd som i tablå 4.

Tablå 5 Ifylles radvis

Barn nr	Födelseår	Barntillsyn									
		Ip hemma	Ip:s saka hemma	Hembiträde, barnflicka, praktikant	Släkting	Privat familje-daghem	Kommunalt familje-daghem	Kommunalt daghem	Lekskola, barnträd-gård	Annat	
22-23	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24-25	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26-27	3	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28-29	4	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Om 65:3, 5, 6, 7 för något eller några barn

66 Vad tror Ni detta skulle kosta Er per barn och månad? Svara gärna med något av alternativen på det här kortet.

Visa svars kort 4
Koda svarsalternativens nummer på den prickade raden

- 30-33
3	KOSTNAD FÖR HEMBITRÄDE ETC	alternativ nr
5	KOSTNAD FÖR PRIVAT FAMILJEDAGHEM	alternativ nr
6	KOSTNAD FÖR KOMMUNALT FAMILJEDAGHEM	alternativ nr
7	KOSTNAD FÖR KOMMUNALT DAGHEM	alternativ nr

67 Om 63:1-4

Kan Ni ange ungefär hur ofta Ni får hjälp av någon granne med tillfällig barnpassning t ex när Ni utträttat något ärende eller går bort en kväll. (Hjälp av släktingar räknas ej, ej heller betald barnvakt.)

- 34
- 1 SÅ GOTT SOM DAGLIGEN
 - 2 MINST EN GÅNG I VECKAN MEN EJ DAGLIGEN
 - 3 NÅGON ELLER NÅGRA GÅNGER I MÅNADEN MEN INTE VARJE VECKA
 - 4 MYCKET SÄLLAN (MINDRE ÄN EN GÅNG I MÅNADEN)
 - 5 ALDRIG → 69

68 Om 67:1-4

Var bor den granne som oftast hjälper Er med barntillsyn?

35
ADRESS:

69 Om 63:1-4

Finns det någon "Parklekverksamhet" i närheten av Er bostad?

- 36
- 1 JA
 - 2 NEJ → 71

Om 69:1

70 Hur ofta har Ni den senaste månaden utnyttjat möjligheterna till barnpassning i "Parkleken"?

- 37
- 1 SÅ GOTT SOM DAGLIGEN
 - 2 MINST EN GÅNG I VECKAN MEN EJ DAGLIGEN
 - 3 MINDRE ÄN EN GÅNG I VECKAN MEN IBLAND
 - 4 ALDRIG

Anm:

71 Jag skulle vilja ställa några frågor rörande förskolebarnens lekmöjligheter utomhus i Er bostads närhet. Vill Ni vara snäll och svara med något av alternativen på det här kortet.

Överlämna svars kort 5

- a Vad anser Ni om tillgången på lekredskap och övrig utrustning för lek under sommarhalvåret på småbarnslekplatser avsedda enbart för det egna husets barn?
- b Vad anser Ni om tillgången på lekredskap och övrig utrustning för lek under sommarhalvåret på övriga lekplatser avsedda för barn från flera hus?
- c Vad anser Ni om möjligheterna till utelek under vinterhalvåret?
- d Vad anser Ni om de lekplatser som barnen främst använder ur trafiksäkerhetssynpunkt?

Koda svaren i tablå 6

Tablå 6

Frågealternativ	Svarsalternativ				
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig
38 Lekredskap och övrig utrustning på lekplatser för husets barn	1	2	3	4	5
39 Lekredskap och övrig utrustning på lekplatser för barn från flera hus	1	2	3	4	5
40 Lekmöjlighet under vintern	1	2	3	4	5
41 Trafiksäkerhet	1	2	3	4	5

72 Är det någonting som Ni speciellt saknar när det gäller anordningar för förskolebarns lek i Er bostads närhet och i så fall vad?

- 1 JA, ANGE VAD
- 2 NEJ

73 Känner Ni Er otrygg i Er bostads omgivning om Ni går ut på kvällen?

Visa svars kort 6

- 1 NEJ, TRYGG
- 2 VARKEN TRYGG ELLER OTRYGG
- 3 JA, GANSKA OTRYGG
- 4 JA, MYCKET OTRYGG

74 Vilken typ av bostad anser Ni vara den lämpligaste för Er (Ert (Ditt) hushåll)? När Ni svarar på denna fråga skall Ni inte tänka på om det faktiskt är möjligt för Er att förverkliga Era önskemål. Svara med något av alternativen på det här kortet.

Överlämna svars kort 7 till kategori 1-4

SVARSALTERNATIV FÖR KATEGORI 1-4

- 1 EGEN VILLA ELLER EGET RADHUS
- 2 FÖRHYRD VILLA ELLER FÖRHYRT RADHUS
- 3 LÅGHUS (3 VÅNINGAR ELLER FÄRRE) I YTTERSTADSOMRÅDE
- 4 LÅGHUS (3 VÅNINGAR ELLER FÄRRE) I INNERSTADEN
- 5 HÖGHUS (4 VÅNINGAR ELLER FLER) I YTTERSTADSOMRÅDE
- 6 HÖGHUS (4 VÅNINGAR ELLER FLER) I INNERSTADEN
- 7 S K SERVICEHUS I ETT YTTERSTADSOMRÅDE
- 8 S K SERVICEHUS I INNERSTADEN

Överlämna svars kort 8 till kategori 5-6

SVARSALTERNATIV FÖR KATEGORI 5-6

- 1 LÄGENHET I VANLIGT BOSTADSHUS I YTTERSTADSOMRÅDE
- 2 LÄGENHET I VANLIGT BOSTADSHUS I INNERSTADEN
- 3 LÄGENHET I PENSIONÄRSHUS I YTTERSTADSOMRÅDE
- 4 LÄGENHET I PENSIONÄRSHUS I INNERSTADEN
- 5 INSPRÄNGD PENSIONÄRSLÄGENHET I VANLIGT BOSTADSHUS I YTTERSTADSOMRÅDE
- 6 INSPRÄNGD PENSIONÄRSLÄGENHET I VANLIGT BOSTADSHUS I INNERSTADEN

75 Till kategori 2-6

Antag att Ni blev erbjuden att byta Er bostad mot en annan identisk med den Ni nu har vad gäller hyra, standard och hustyp. Antag vidare att Ni fritt fick bestämma inom vilket bostadsområde den skulle ligga. I vilket av stadens bostadsområden, småhusområden undantagna, skulle Ni då vilja bo?

Ni kan naturligtvis ange det område där Ni bor nu. Titta gärna på kartan.

Rita tillsammans med ip in detta område på kartan. Använd blå penna.
 Acceptera ett "vet ej" svar om ip har mycket svårt att ange ett område.

- 46 1 OMRÅDE
 2 VET EJ

76 Till kategori 1

Antag att Du blev erbjuden att byta familjens bostad mot en annan, identisk med Er nuvarande bostad vad beträffar hyra, standard och hustyp. Antag vidare att Du själv fick välja vilket bostadsområde den skulle ligga i. I vilket av stadens bostadsområden, småhusområden undantagna, skulle Du då vilja bo?

Du kan naturligtvis ange det område där Du bor nu. Titta gärna på kartan.

Se anvisning till fråga 75

- 46 1 OMRÅDE
 2 VET EJ

77 Varför valde Ni (Du) just det området? Ange den främsta anledningen.

47

78 Var skulle Ni (Du) föredra att bo; i storstad, mellanstor stad, småstad eller på landsbygd? Vi förutsätter här helt orealistiskt att Ni (Du) inte behöver ta hänsyn till bostadsbrist och möjligheter till förvärvsarbete. Som storstad räknas endast Stockholm, Göteborg och Malmö. Utgå för övrigt från Er egen uppfattning om vad som är mellanstor stad respektive småstad.

- 1 STORSTAD (STOCKHOLM, GÖTEBORG, MALMÖ) → 81
 2 MELLANSTOR STAD → 79
 3 SMÅSTAD → 80
 4 LANDSBYGD → 81
 5 VET EJ → 81

48

Anm:

Om 78:2

79 Hur många invånare anser Ni att en stad som Ni betraktar som mellanstor har? Ange en undre och övre gräns för invånarantalet.

49-52

- LÄGST INVÅNARE
 HÖGST INVÅNARE

Om 78:3

80 Hur många invånare anser Ni att en stad som Ni betraktar som småstad högst får ha?

53-54

- HÖGST INVÅNARE

- 81 Vi skall nu gemensamt fylla i en tablå och rita ut på en karta samtliga förflyttningar Ni gjorde uanföör Er bostad igår (..... dagen den). Varje plats Ni besökte skall ha sin egen rad i tablå och färdvägen mellan de olika punkterna skall vi rita ut på kartan.

Innan vi börjar vill jag ställa en fråga, som kan ha betydelse i sammanhanget.

Har Ni någon sjukdom eller något slag av handikapp, som medför att Era möjligheter att förflytta Er utomhus är mer begränsade än vad som är normalt för personer i Er ålder?

- 1 JA
- 2 NEJ

Så övergår vi då till Era förflyttningar. Vi är inte enbart intresserade av vilka platser Ni besökte utan även vilken väg Ni valde. Börja med punkt 1, där Ni befann Er igår morse kl 4.00 dvs vanligen Er bostad. Ni eller om Ni hellre vill jag drar sedan en linje utefter den väg Ni förflyttade Er och sätter en ring med ett nummer för varje plats Ni besökte. Om Ni åkte buss någon sträcka behöver inte färdvägen ritas ut.

55

Se särskilda anvisningar till tablå och frågeschemat.

82 Jag kommer nu att nämna olika typer av besök, aktiviteter och händelser. Skulle Ni för varje aktivitet som jag nämner vilja ange när den senast ägde rum, och ange adressen på den plats där aktiviteten ägde rum för händelser som inträffat för mindre än en månad sedan. Besök som Ni har gjort i samband med arbete eller skolarbete skall inte tas med. Vill Ni svara med något av alternativen på kortet.

Visa svarskort 9

- a När besökte Ni senast Svarsalt enl tablå 8 b Om 82 a:1 "mindre än 1 vecka tillbaka" Hur många gånger besökte Ni Svarsalt enl tablå 8 förra veckan?
- c Om 82 a:1-3 "mindre än 1 månad tillbaka" Vilken är adressen adresserna om mer än ett besök förra veckan till Svarsalt enl tablå 8

Tablå 8 Ifylles radvis

Frågealternativ	Svarsalternativ								Adresser
	Mindre än 1 v till- baka	1-2 v till- baka	Mer än 2 v mindre än 1 månad	1-2 mån baka	Mer än 2 mån än 4 mån	4-6 mån baka	Mer än 6 mån till- baka	Har ej inträffat	
1. ... ett sjukhus?	1 2	3	4	5	6	7	8
2. ... en läkare eller tandläkare?	1 2	3	4	5	6	7	8
3. ... ett apotek?	1 2	3	4	5	6	7	8
4. ... någon myndighet (t ex polis, sjuk- kassa, pastorsexp, skattemänd, barna- vårdsnämnd)?	1 2	3	4	5	6	7	8
5. ... en bank?	1 2	3	4	5	6	7	8
6. ... ett postkontor?	1 2	3	4	5	6	7	8
7. ... en frisör eller damfrisering?	1 2	3	4	5	6	7	8
8. ... en tvättinrättning (även snabbtvätt)?	1 2	3	4	5	6	7	8
9. ... en stormarknad?	1 2	3	4	5	6	7	8
10. ... en badinrättning eller bastu?	1 2	3	4	5	6	7	8
11. ... ett friluftsbad eller utomhusbassäng?	1 2	3	4	5	6	7	8
12. ... en restaurang (ej självserv, ej för att dansa)?	1 2	3	4	5	6	7	8
13. ... ett systembolag?	1 2	3	4	5	6	7	8

14. När utövade Ni senast någon form av sport eller idrott utomhus?	1	2	3	4	5	6	7	8
15. När utövade Ni senast någon form av motionsidrott (även pensionärgymnastik) inomhus?	1	2	3	4	5	6	7	8
16. ... något sport- eller idrottsevenemang som åskådare?	1	2	3	4	5	6	7	8
17. ... en hobbylokal, kvartersgård el likn?	1	2	3	4	5	6	7	8
18. ... en biograf?	1	2	3	4	5	6	7	8
19.a ... en konsert?	1	2	3	4	5	6	7	8
19.b ... en teaterföreställning?	1	2	3	4	5	6	7	8
20. ... ett bibliotek?	1	2	3	4	5	6	7	8
21. När var Ni senast på någon konstutställning, debatt, föreläsning eller något föredrag?	1	2	3	4	5	6	7	8
22. ... någon restaurang för att äta och/eller dansa?	1	2	3	4	5	6	7	8
23. ... en ungdomsgård, fritidsgård?	1	2	3	4	5	6	7	8
24. ... något diskotek, dansställe, klubb eller likn (ej restaurang med dans)?	1	2	3	4	5	6	7	8
Kat 25. ... någon sammankomst eller deltog i 5 o 6 någon aktivitet, speciellt anordnad för pensionärer?	1	2	3	4	5	6	7	8
26. När var Ni senast hemma hos en släkting?	1	2	3	4	5	6	7	8	26
27. När var Ni senast hemma hos en granne (ej släkting)?	1	2	3	4	5	6	7	8	26
28. När var Ni senast hemma hos någon bekant som inte är släkt eller granne?	1	2	3	4	5	6	7	8	27
29. När hade Ni senast besök av en släkting?	1	2	3	4	5	6	7	8	28
30. När hade Ni senast besök av en granne?	1	2	3	4	5	6	7	8	28
31. När hade Ni senast besök av någon annan bekant?	1	2	3	4	5	6	7	8

83 Ni ser här en skiss över ett litet område i centrala staden. Titta noga på skissen till dess Ni verkligen påminner Er hur detta område ser ut i "verkligheten". På fasadsidan av ett (några) kvarter har vi med kryss markerat de affärer, serviceinrättningar och andra lokaler öppna för allmänheten som finns där. Kan Ni påminna Er vilka dessa är? Ni eller jag kan notera dem Ni kommer ihåg på raderna nedanför skissen. Ni behöver inte tänka på att sätta dem i någon särskild ordningsföljd.

Visa svarskort 10, skiss över området.
Om loko tror att ip kommer att använda mer än 5 min för att besvara frågan läs följande.

Vi skall inte ägna för lång tid åt det här. Vi räknar med högst 5 minuter för att besvara frågan.

84 Var bor de tre personer, hushållsmedlemmar undantagna, med vilka Ni umgås mest på Er fritid? Vill Ni vara snäll och ange dels adressen till dessa personer samt om de är släkt till Er (eller Er make(a)) eller ej.

Anteckna adress och ange släktskap för de tre personerna i tablå 9

Tablå 9

Person nr	Adress	Släktskap	
		släkt	ej släkt
1	1	2
2	1	2
3	1	2

Frågorna 85-90 till boende i Vallby, Viksäng, Stigslund, Andersberg

85 Om Ni tänker tillbaka på förra lördagen kan Ni då påminna Er att Ni var utanför Vallby (Viksäng, Stigslund, Andersberg)?

- 1 JA
2 NEJ → 88

86 Om 85:1

Vilka av följande sysselsättningar ägnade Ni Er åt utanför området?

Visa svarskort 11

- 1 ARBETE
- 2 INKÖP
- 3 BESÖK HOS SLÄKT OCH BEKANTA
- 4 BESÖK I EGET FRITIDSHUS
- 5 NÖJEN (BIO, DANS, BINGO, TEATER O D)
- 6 SPORT ELLER FRILUFTSLIV
- 7 BILUTFLYKT
- 8 ANNAT, NÄMLIGEN

87 Om 85:1

Utförde Ni någon av dessa sysselsättningar utanför Västerås (Gävle, Halmstad) och i så fall vilka?

- 1 ARBETE
- 2 INKÖP
- 3 BESÖK HOS SLÄKT OCH BEKANTA
- 4 BESÖK I EGET FRITIDSHUS
- 5 NÖJEN (BIO, DANS, BINGO, TEATER O D)
- 6 SPORT ELLER FRILUFTSLIV
- 7 BILUTFLYKT
- 8 ANNAT, NÄMLIGEN
- 9 NEJ

88 Om Ni tänker tillbaka på förra söndagen kan Ni då påminna Er att Ni var utanför Vallby (Viksäng, Stigslund, Andersberg)?

- 1 JA
2 NEJ → 95

89

Om 88:1

Vilka av följande sysselsättningar ägnade Ni Er åt utanför området?

Visa svars kort 11

- 1 ARBETE
- 2 INKÖP
- 3 BESÖK HOS SLÄKT OCH BEKANTA
- 4 BESÖK I EGET FRITIDSHUS
- 5 NÖJEN (BIO, DANS, BINGO, TEATER O D)
- 6 SPORT ELLER FRILUFTSLIV
- 7 BILUTFLYKT
- 8 ANNAT, NÄMLIGEN

50-57

90

Om 88:1

Utförde Ni någon av dessa sysselsättningar utanför Västerås (Gävle, Halmstad) och i så fall vilka?

- 1 ARBETE
- 2 INKÖP
- 3 BESÖK HOS SLÄKT OCH BEKANTA
- 4 BESÖK I EGET FRITIDSHUS
- 5 NÖJEN (BIO, DANS, BINGO, TEATER O D)
- 6 SPORT ELLER FRILUFTSLIV
- 7 BILUTFLYKT
- 8 ANNAT, NÄMLIGEN
- 9 NEJ

58-66

Frågorna 91-94 till boende i övriga områden

- 91 Om Ni tänker tillbaka på förra lördagen kan Ni då påminna Er om Ni var utanför staden den dagen?

67

- 1 JA
- 2 NEJ → 93

92

Om 91:1

Vilka av följande sysselsättningar ägnade Ni Er åt utanför staden?

Visa svars kort 11

- 1 ARBETE
- 2 INKÖP
- 3 BESÖK HOS SLÄKT OCH BEKANTA
- 4 BESÖK I EGET FRITIDSHUS
- 5 NÖJEN (BIO, DANS, BINGO, TEATER O D)
- 6 SPORT ELLER FRILUFTSLIV
- 7 BILUTFLYKT
- 8 ANNAT, NÄMLIGEN

68-75

- 93 Om Ni tänker tillbaka på förra söndagen kan Ni då påminna Er om Ni var utanför staden den dagen?

76

- 1 JA
- 2 NEJ → 95

80

4

94

Om 93:1

Vilka av följande sysselsättningar ägnade Ni Er åt utanför staden?

Visa svars kort 11

- 1 ARBETE
- 2 INKÖP
- 3 BESÖK HOS SLÄKT OCH BEKANTA
- 4 BESÖK I EGET FRITIDSHUS
- 5 NÖJEN (BIO, DANS, BINGO, TEATER O D)
- 6 SPORT ELLER FRILUFTSLIV
- 7 BILUTFLYKT
- 8 ANNAT, NÄMLIGEN

10-17

95 Kan Ni säga hur Ni på det hela taget trivs i Ert bostads-
område?

18

- 1 MYCKET DÅLIGT
- 2 GANSKA DÅLIGT
- 3 VARKEN BRA ELLER DÅLIGT
- 4 GANSKA BRA
- 5 MYCKET BRA

96 Kan Ni kortfattat ange vad Ni tycker bäst om i Ert bostads-
område?

19

.....
.....

97 Skulle Ni på samma sätt kortfattat vilja ange vad Ni tycker
sämst om i Ert bostadsområde?

20

.....
.....

98 Tror Ni att Ni kommer att bo kvar inom området om 2 år?

21

- 1 JA
- 2 NEJ

80 5

R11:1974

Denna rapport hänför sig till forskningsprojekt 221 vid Statens institut för byggnadsforskning. Projektet har finansierats med anslag från Statens råd för byggnadsforskning.

Distribution: Svensk Byggtjänst, Box 1403, 111 84 Stockholm

Grupp: samhällsplanering

Pris: 40 kronor + moms